

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВЛАДА**

**СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА СПОРТА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ
ЗА ПЕРИОД 2026 – 2035. ГОДИНЕ**

- ПРЕДЛОГ -

„Спортски активна, здрава и успешна Србија“

ПРЕДЛОГ

На основу члана 142. став 1. Закона о спорту („Службени гласник РС“, број 10/16) и члана 38. став 1. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/18),

Влада усваја

СТРАТЕГИЈУ РАЗВОЈА СПОРТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА ПЕРИОД 2026-2035. ГОДИНЕ

I Увод

Савремени спорт представља огромно достигнуће модерног друштва и важно друштвено благо. Он може да одигра важну и активну, конструктивну улогу у јачању физичког, интелектуалног и моралног здравља грађана Републике Србије у 21. веку. Спорт је један од кључних елемената у достизању хуманих вредности и у акцијама које се спроводе против различитих предрасуда, дискриминација и идеја насиља, и доприноси социјалној кохезији, превазилажењу предрасуда, повећању позитивног утицаја на јавно мњење и ширење етичких и општих принципа који се кроз њега преносе. Он је важан не само за појединце него и за друштвени и културни развој сваке заједнице, како ни националном тако и на регионалном и локалном нивоу. Сразмерно значају спорта, његов развој мора бити подржан и охрабриван на свим нивоима друштва.

За будући развој спорта у Републици Србији неопходан је "оријентациони оквир" помоћу кога се може реаговати на нове промене и захтеве и подржати спорт на најефикаснији начин кроз постављање развојних циљева, имајући у виду бројне и суштинске измене у савременом спорту и друштву. Треба се подсетити да је почетком прошлог века постојало само 30 спортова док данас само у Републици Србији постоји 150 признатих спортских грана и 15 области спорта, док их у светским оквирима има и више. Организационе форме у којима се спорт обавља постале су многоструке, а места на којима се спорт упражњава више нису само посебни спортски објекти и терени. Томе треба додати и да је спорт од аматерске активности постао и високопрофитабилна привредна делатност. Када се свему томе додају изазови које пред цело друштво, па и спорт, постављају демографске промене и енормно брз развој технологија и вештачке интелигенције, и са тим повезане измене у стиловима живота и вредносним карактеристикама грађана и грађанки, постаје јасно да без постојања јасног стратешког планирања развоја спорта није могуће предупредити бројне проблеме који данас постоје у области спорта и помоћи његовом развоју, пре свега кроз повећање обухвата бављења грађана спортом.

Постоји девет кључних разлога за постојање потребе за јавном интервенцијом у виду израде Стратегије развоја спорта: да би се водило рачуна о изменама у потребама становништва за кретањем и физичком активношћу; да би се гарантовало свим сегментима становништва да ће им бити обезбеђени спортски објекти и спортска понуда у складу са потребама; да би се обезбедио континуитет постизања врхунских спортских резултата

српских спортиста на великим међународним спортским такмичењима; да би се осигурало оптимално коришћење постојећих спортских објеката и простора за физичке активности и кретање; да би имали рационалне основе за доношење одлука јавних власти у односу на инвестиције у области спорта; да би се за учеснике у систему спорта створила сигурност у односу на планирање активности; да би се постигло оптимално коришћење свих снага српског спорта, уз њихово повезивање (умрежавање); да би се развила планска основа за избор програма који ће се финансирати из јавних прихода; да би развој спорта до 2035. године био усаглашен са Планом развоја Србије до 2035. године.

Од претходно важеће Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2014-2018.¹, године прошло је седам година. Од тада су неколико путо образоване радне групе за припрему нове стратегије, али без резултата. Рад радних група је ометало више фактора, од епидемије КОРОНА вируса до неколико парламентарних избора, али је кључни проблем лежао у томе да се показало да не постоје поуздани и свеобухватни подаци и базе података о стању у систему спорта. Постојала су само нека парцијална истраживања на основу којих се није могла изградити ех ante анализа ефеката, у складу са Законом о планском систему. Како је у питању обавезни и суштински корак у изради сваке стратегије, рад радних група је био успорен покушајима да се прибаве потребни подаци и анализе. Нацрт Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2026-2035 године (у даљем тексту: Стратегија) припремила је радна група коју је образовао Министар спорта 9. септембра 2025. године, која је, након спроведених истраживања, припремила и усвојила у децембру месецу 2025. године и Ех ante анализу Стратегије развоја спорта за период 2026-2035 године.

Законом о спорту (ЗС) је прописана обавеза доношења Националне стратегије развоја спорта. Стратегију доноси Влада Републике Србије, на предлог Министарства спорта, за период од десет година (чл. 142. став 1. ЗС). Средства за реализацију Стратегије обезбеђују се у буџету Републике Србије, као и у буџету аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе (члан 142. став 3. ЗС). Стратегијом се утврђује: 1) стање у области спорта које постоји у тренутку доношења Стратегије; 2) основни принципи на којима се темељи развој спорта у Републици Србији; 3) краткорочни, периодични и дугорочни спортско-развојни циљеви у периоду за који се доноси и носиоци реализације тих циљева; 4) садржина, обим и процењена вредност активности на реализовању постављених спортско-развојних циљева; 5) обавезе и задаци носилаца јавне власти свих нивоа и носилаца спортских програма на реализацији постављених спортско-развојних циљева (чл. 142. став 2. ЗС).

Систем спорта у Републици Србији је на организационом нивоу сачињен од мреже бројних институција и организација које имају директан или индиректан утицај на развој, унапређење и системску подршку свим областима спорта. Читав је списак министарстава у Влади Републике Србије која су поред Министарства спорта укључена у систем спорта Републике Србије, као што су Министарство финансија, Министарство просвете, Министарство науке, технолошког развоја и иновација, Министарство здравља, Министарство унутрашњих послова, Министарство одбране, Министарство државне управе и локалне самоуправе, Министарство омладине и туризма. Ту су и образовне

¹ „Сл. гласник РС“, бр. 1/2015.

институције, Антидопинг агенција Републике Србије, Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије и Покрајински завод за спорт и медицину спорта. На нивоу јавних власти незаобилазно место имају и аутономне покрајине и јединице локалних самоуправа.

Колико је систем спорта специфичан показује и чињеница да су његов суштински део субјекти које долазе из простора невладиних организација, као што су Олимпијски комитет Србије, Параолимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије, надлежни национални и територијални спортски савези и бројна друга спортска удружења и савези, које функционишу не само на основу националног правног поретка већ и на основу спортским правила надлежних међународних спортских савеза. Ти међународни спортски савези представљају врх пирамидалне структуре спорта, која је успостављена како на светском и европском нивоу тако и на националном нивоу. Према Закону о спорту (ЗС), надлежни међународни спортски савез јесте међународни спортски савез који је члан или који је признат од стране Међународног олимпијског комитета и Међународног параолимпијског комитета када су у питању спортови особа са инвалидитетом, односно међународни спортски савез који је на светском нивоу надлежан за одређену грану или област спорта и у који је учлањен надлежни национални спортски савез (чл. 3. ст. 1. тач. 20) ЗС)

Основу пирамиде спортског организовања чине спортске организације, које се, према Закону о спорту, појављују у форми спортских удружења и спортских привредних друштава. Надлежни национални грански спортски савези и надлежни национални спортски савези за области спорта су врх пирамидалног организовања у одређеној грани, односно области спорта и имају монополски положај у гранама и областима спорта за које су надлежни. У складу са таквим положајем, Закона о спорту им даје и признаје бројна овлашћења и надлежности. Надлежни национални спортски савез има искључиву улогу у одређеној грани спорта за репрезентовање националног спорта на међународним такмичењима и у међународним спортским савезима, организовање и вођење националних спортских такмичења и уређење обављања спортских активности и делатности путем спортских правила (чл. 99. ст. 2. ЗС). Сви надлежни национални спортски савези за гране и области спорта се у Републици Србији удружују у три кровна национална спортска савеза: Олимпијски комитет Србије, Параолимпијски комитет Србије и Спортски савез Србије.

Поред наведених организација заинтересоване стране, а уједно и циљне групе, су и сви други учесници у систему спорта Републике Србије, попут организација за обављање спортских делатности, стручних спортских удружења, спортских фондација, спортиста, спортских стручњака и стручњака у спорту. Разуме се, основна циљна група су сви грађани и грађанке Републике Србије који ће имати директне користи од реализације циљева дефинисаних Стратегијом.

Консултативни процес у изради Стратегије је отпочео још у фази припреме Ех анте анализе. Овако широк консултативан процес је успостављен како би се добиле све потребне информације о примени претходне Стратегије као и како би били дефинисани проблеми којима је оптерећен читав систем спорта у Републици Србији и утврђени њихови узроци и последице. У сарадњи са Сталном конференцијом градова и општина и њиховом „Мрежом за спорт“ и Спортским савезом Србије организовано је током 2024. и 2025. године седам регионалних панел дискусија са представницима јединица локалне самоуправе и надлежних територијалних спортских савеза и четири панел дискусије са

представницима надлежних националних спортских савеза. Осим тога, консултативни процес се интензивно одвијао и кроз рад осам Подгрупа Радне групе за израду Стратегије, које су имале 212 чланова из реда бројних државних органа и организација, АП Војводине, Града Београда, Сталне конференције општина и градова Србије, високошколских установа и надлежних националних спортских савеза. Након што је Радна група за израду Стратегији утврдила њен нацрт, организована је јавна расправа.

Термини којима су у овој Стратегији означени положаји, професије, односно занимања, изражени у граматичком мушком роду, подразумевају природни мушки и женски род лица на која се односе.

II Преглед и анализа постојећег стања

У припреми Стратегије извршена је, у складу са Законом о планском систему, детаљан ex ante анализа постојећег стања у систему спорта Републике Србије. Она је садржана у, на преко 650 страна текста, у Ex ante анализи Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2026-2035. године, која је објављена на сајту Министарства спорта и као посебна публикација, и која садржи и анализу мера које је потребно предузети да би се постојеће стање унапредило.² Стратегија садржи сажетак налаза те Ex ante анализе и за потпуни увид у стање у систему спорта Републике Србије треба консултовати ову анализу.

1. Сажетак налаза вредновања Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2014-2018. године

Стратегијом развоја спорта у Републици Србији за период 2014-2018. године (Стратегија 2014) за своју ВИЗИЈУ је имала: „Унапређење квалитета живота и обогаћивање друштвених односа становника Републике Србије кроз бављење спортом, као елемента који је од суштинског значаја за развој њихове личности и здравог начина живота“. МИСИЈА реализације Стратегије 2014. је одређена као „стварање система спорта у Републици Србији у коме ће свако имати право да се бави спортом, са циљем развоја своје личности, одржавања доброг здравља, побољшања физичких способности, бољег и сврсисходнијег коришћења слободног времена, унапређења квалитета живота и постизања врхунских спортских резултата. Јавне власти свих нивоа у Републици Србији предузимају мере како би се: обезбедило да сви грађани имају могућности да се баве спортом, кроз пружање одговарајућих услова и програма свих врста и обезбеђивање одговарајућег стручног кадра; осигурали темељи система спорта: спорт у школама и сви видови укључења деце у спортске активности; обезбедило планирање, изградња и реконструкција потребних спортских објеката; подржало и подстакло бављење спортом на највишем нивоу, уз постизање врхунских спортских резултата на највећим међународним спортским такмичењима.“

Стратегија 2014. је своје деловање посебно усмерила на следећа четири приоритета (општа циља), са 20 посебних циљева: развој спорта деце и омладине,

² Ex ante анализа Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2026-2035. године, Министарство спорта (проф. др Ненад Ђурђевић, доц. др Драган Атанасов), Београд, 2026.

укључујући и школски спорт; повећање обухвата бављења грађана спортом кроз развој и унапређење спортске рекреације; развој и унапређење врхунског спорта; развој и унапређење спортске инфраструктуре. Поред наведена четири приоритета, Стратегијом 2014. је утврђено још осам општих циљева, са 32 посебна циља: успостављен конзистентан систем управљања и финансирања система спорта у Републици Србији; перманентна едукација, више укључивање у систем спорта жена, маргинализованих група, и волонтера; унапређен стручни и научно-истраживачки рад у спорту и информационим системима; унапређена међународна спортска сарадња и спорт у дијаспори; унапређен спорт у Војсци Републике Србије; унапређен спорт у Полицији; унапређен однос спорта и туризма и животне средине; унапређена улога и одговорност медија за развој спорта; унапређене мере за спречавање свих негативних појава у спорту (насиље, допинг, намештање мечева, нелегално клађење и сл.). Дакле, Стратегијом 2014. је било утврђено 12 општих циљева, са 52 посебна циља. Четири приоритетна општа циља су третирана као једнако вредна, што је захтевало и да у једнакој мери буду реализована како би се остварила Визија Стратегије. Између утврђених општих циљева није утврђена међусобна хијерархија, с тим да су додатни осам општих циљева у својој реализацији били повезани са приоритетним општим циљевима.

У Стратегији 2014. је наведено укупно 26 различитих очекиваних исхода, од којих је 12 квантификовано. Оно што се могло одмах уочити јесте да Стратегија 2014. приликом одређивања очекиваних исхода није утврдила почетне вредности нити изворе верификације. Последица тога је било да је квалитет прикупљених података током реализације ове Стратегије био варијабилан и да је уочено да поједине институције и организације нису имале довољно капацитета у генерисању квантитативних података у потребном формату. С обзиром на ограничену доступност и квалитет података, током реализације Стратегије праћени су и анализирани само очекивани исходи за које су подаци били доступни.

Министарство омладине и спорта је марта месеца 2019. године објавило „Анализу реализације очекиваних исхода дефинисаних Стратегијом развоја спорта у Републици Србији за период 2014-2018. године“ (у даљем тексту: Анализа реализације Стратегије). Ова Анализа је требала да представља Ех-post анализу, с обзиром да је већ био донет Закон о планском систему, али она није садржала све прописане елементе Ех-post анализу. Није ни могла, јер у самој Стратегији 2014. нису постојали сви елементи потребни за квалитетну Ех-post анализу (почетни подаци, показатељи исхода по свим општим и посебним циљевима, извори верификације), а и цео процес праћења реализације Стратегије и извештавања нити је био јасно структуриран нити су све институције и организације задужене за реализацију Стратегије 2014. одговориле својим обавезама из Акционог плана. Као последицу ових околности добијено је да је највећи део Анализе реализације Стратегије, у ствари, приказ појединих активности државни органи и одређених организација и са њима повезаних података, у оквиру постављених општих циљева. У складу са таквим приступом су и оцене остварености постављених циљева детаљније ако су поднети извештаји били садржајнији, односно општије и паушалније када или није било података о реализацији, нарочито одређених посебних циљева или ти циљеви нису ни реализовани. Оцене реализације Стратегије 2014. допуњене су, због тога, вредновањима која су дали чланови Радне групе и

подгрупа током припремне фазе за израду Ex ante анализе за Стратегију развоја спорта за период 2026-2035. година.

Имајући у виду претходно изнето стање, вредновање реализације Стратегије 2014. може се оквирно дати кроз сумарну оцену реализације четири приоритетне области:

– 1. *Развој спорта деце и омладине и школски спорт* – У оквиру ове приоритетне области утврђено је седам посебних циљева: побољшани материјално-технички услови за реализацију активности школског и универзитетског спорта; повећан број спортских секција и других ваннаставних спортских активности у оквиру школског и универзитетског спорта; повећано учешће ученика и студената на школским и универзитетским спортским приредбама (спортским манифестацијама и спортским такмичењима); побољшан стручно педагошки рад и унапређена институционална сарадња у оквиру школског и универзитетског спорта; подстакнуто значајније укључивање јединица локалне самоуправе у реализацију и унапређење школског и универзитетског спорта; унапређење медијског праћења и промоција школског и универзитетског спорта с циљем неговања културе спортског понашања, фер плеја, сарадње, толеранције и поштовања различитости на спортским теренима и поред њих; унапређене везе између школа и организација у области спорта и подстакнути програми у спортовима који привлаче децу и омладину. У односу на развој школског спорта очекивани исход је био да је: повећан број деце и младих који се баве школским и универзитетским спортом за 10-15% до 2018. године. Када се погледају индикатори успешности утврђени у оквиру посебних циљева Стратегије 2014. и пратећег Акционог плана и опис реализованих активности из Анализе реализације Стратегије може се закључити да су у потпуности реализована само два индикатора: Повећан број школа и локалних самоуправа које су се укључиле у реализацију пројекта „Спорт у школе“ и „Унапређен систем обавезног здравственог осигурања“. У одређеној мери је остварен и индикатор: „Израђени савременији и функционалнији системи спортских школских и универзитетских такмичења“. Због тога би општа квантитативна оцена реализације првог приоритета Стратегије 2014. била: 3-.

2. *Повећање обухвата бављења грађана спортом кроз развој и унапређење спортске рекреације* - У оквиру ове приоритетне области је наведено да је општи циљ Републике Србије: ”Повећан обухвата бављења спортом у свим сегментима становништва посебно деце, младих, жена, особа са и инвалидитетом и старих”. Очекивани планирани исход Стратегије 2014. је био да више грађана Републике Србије буде укључено у физичко вежбање у оквиру организација у области спорта и кроз различите видове неорганизованог бављења спортом. Овај очекивани исход је квантификован тако да је очекивано да је повећан број рекреативаца и учесника масовног спорта, укључујући и стара лица, за 50-60% до 2018. године. Посматрајући податке који су дати у Анализи реализације Стратегије, може се констатовати да очекивани исходи Стратегије 2014. нису ни приближно постигнути. У односу на повећање обухвата бављења грађана спортом начињен је помак у позитивном смислу у односу на време пре Стратегије 2014., али тај помак није био велики. Са становишта реализације планираних мера и активности и остваривања постављених исхода,

примерена квантитативна оцена реализације другог приоритетног циља била 2 – довољан.

3. *Развој у унапређење врхунског спорта* - Као општи циљ је било одређено: „Наставак обезбеђивања услова за развој врхунског спорта и стварање услова за развој професионалног спорта“, а као посебни циљеви: подизање капацитета и даље унапређење стручног рада у области врхунског спорта; стварање услова за одржавање и даље постизање врхунског спортског резултата; унапређење услова за развој спортисте до врхунског резултата; дефинисана и унапређена област професионалног спорта.“ Максимална оцена остваривања трећег приоритета Стратегије 2014. везаног за унапређење врхунског спорта је 3+. Очекивани исход реализације Стратегије је у значајној мери оствариван у односу на стварање услова за одржавање и даље постизање врхунских спортских резултата (7.3.1.2) и унапређење услова за развој спортисте до врхунског резултата (7.3.1.3.), односно у односу на обезбеђење од стране Министарства омладине и спорта услова за постизање врхунских спортских резултата на великим међународним спортским такмичењима од стране националних спортских репрезентација. У односу на ове циљеве оцена би могла да буде и 4. Међутим, очекивани исход реализације Стратегије није остварен у односу на подизање капацитета и даље унапређење стручног рада у области врхунског спорта (7.3.1.1), а само делимично је остварен у односу на дефинисање и унапређење области професионалног спорта (7.3.1.4) и у односу на унапређење услова за развој спортисте до врхунског резултата (7.3.1.3). Када је у питању унапређење стручног и научно-истраживачког рада у спорту и информационим системима“ (8.2.1), предвиђене активности и мере нису у опште реализоване. У Републици Србији јесте настављено организовање великим међународних спортских приредби али није извршено евалуирање ефеката организације.

4. *Развој и унапређење спортске инфраструктуре* - Као општи циљ је било одређено: 7.4.1. „Развијена спортска инфраструктура,,“, а као посебни циљеви: 7.4.1.1. „Успостављена потпуна база података, односно евидентирано и евалуирано постојеће стање спортске инфраструктуре; 7.4.1.2. „Системски планирана, реконструисана и изграђена спортска инфраструктура.“ У очекиваним исходима реализације Стратегије 2014. је наведено да ће се реализацијом Стратегије постићи: „да се побољша и унапреди постојећа и изгради недостајућа спортска инфраструктура, укључујући и завршетак започетих спортских објеката.“ Посматрајући податке који су дати у Анализи реализације Стратегије, реализације циљева везаних за четврти приоритет Стратегије 2014. може се оценити као делимично задовољавајућа, односно оценом максимално 3. Очекивани исход реализације Стратегије 2014. је делимично оствариван у односу на изградњу нових и реконструкцију постојећих спортским објеката, али није реализован у односу на систематско планирање потребне спортске инфраструктуре, потпуно евидентирање спортских објеката и њихово категорисање.

2. Опис постојећег стања у области спорта

2.1. Демографски оквир и утицај демографских и генерацијских кретања на развој спорта у Републици Србији

Србија се, као и готово све европске земље, суочава са сталним старењем становништва услед ниског фертилитета и пораста очекиваног трајања животног века. Истовремено, стопе економске активности ниже су него у многим другим земљама. Укупно становништво Србије у опадању је услед негативног природног прираштаја и емиграције. Просечна старост становника Србије према Попису 2022. износи 43,8 године, што Србију сврстава у ред земаља дубоке демографске старости, и то не само у европским већ и у светским размерама. Према подацима Републичког завода за статистику са пописа становништва Републике Србије из 2022. године,³ у Републици Србији је у 2022. години било укупно 6.647.003 становника, од којих мушкараца 3.231.978 и жене 3.415.025. Пунолетног становништва је било 5.492.020. Просечна старост становништва је 43,8 година (мушкарци 42,4 и жене 45,2 г.).

Гледано према старости и полу у Републици Србији у 2022. години је било становника: 0-4 године: 310.928 (160.197 м; 150.731 ж); 5-9 година: 321.202 (165.302 м; 155.906 ж); 10-14 година: 323.322 (166.740 м; 156.582 ж); 15-19 година: 337.351 (172.986 м; 164.365 ж); 20-24 године: 337.105 (172.013 м; 165.092 ж); 25 – 29 година: 373.087 (190.414 м; 182.673 ж); 30-34 година: 401.653 (228.321 м; 197.853 ж); 35-39 година: 451.556 (228.321 м; 223.235 ж); 40-44 година: 422.696 (63,5 %); 45 и више: укупно 1.468.855 (22,1%).

Гледано према статусу инвалидитета, у Републици Србије је у 2022. години било укупно 356.404 лица (148.104 мушкарца и 208.300 жена). У контингенту особа са инвалидитетом (356.404), највише особа има проблем са ходом (60%), док је најмањи удео особа које имају проблеме везане за комуникацију (12,8%).⁴ У Републици Србији особе са инвалидитетом чине око 5% од укупног становништва старог две и више година. Највећи удео особа са инвалидитетом забележен је у старости 65 и више година (246.901 - 69,3%). Међу особама са инвалидитетом, жене су бројније од мушкараца, што је и очекивано ако се има у виду већи број жена него мушкараца у укупном становништву старости 65 и више година.

Од укупног броја становника, у градским насељима живи 4.120.782 становника док изван градских насеља (села) живи 2.526.221 становник (Београдски регион: 297.530; Регион Војводине: 664.394; Регион Шумадије и Западне Србије: 908.199; Регион Јужне и Источне Србије: 656.098).

Републички завод за статистику објавио је у октобру 2024. године, на основу резултата пописа 2022. године, *средњорочну пројекцију становништва Србије за период 2022-2052. година*.⁵ Резултати (без обзира на варијанту пројекције – ниска, средња, висока, константна, нултог миграционог салда) показују да ће у периоду 2022-2052. становништво Републике Србије и даље бити изложено процесу демографског

³ „Старост и пол – подаци по насељима“, Републички завод за статистику, Београд, 2023. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>

⁴ У контингенту особа са инвалидитетом укључена су сва лица старости две и више година која су навела да имају много потешкоћа или су потпуно онемогућена у обављању свакодневних активности услед најмање једног од наведених проблема (вид, слух, ход, памћење/концептација, самосталност, комуникација).

⁵ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2024/Pdf/G20246009.pdf>

старења. Удео младих је низак и са тенденцијом даљег пада, док је удео старих висок и стално расте. Према средњем (оčekиваном) сценарију, број становника 2052. године ће бити 5.224.762, што представља пад од око 1,5 милиона становника у односу на 2022. годину. У 2032. години би било 6.200.655 становника. Најмањи губитак становништва се очекује у случају варијанте високог фертилитета без миграција (висока варијанта пројекције без миграција), према којој би у 2052. години било 5.542.956 становника. У 2032. години би било 6.304.417 становника. У случају константне варијанте, која подразумева демографске услове задржане као на почетку пројекционог периода, број становника би 2052. године био испод пет милиона (4.755.444). У 2032. години би, у овој варијанти пројекције, било 6.080.314. становника.

Демографски развој има утицаја на кључне факторе у спорту: развој чланства, развој понуде; организациони развој, оријентацију на циљне групе. При том, ефекти демографских промена на систем спорта су веома различити у односу на поједине спортове или поједине регионе и заједнице. Четири развоја ће, без икакве сумње, битно одредити будућност српског спорта у наредним деценијама, укључујући и период 2026-35: 1) становништво ће се смањити; 2) број деце и младих ће се знатно смањити; 3) знатно ће се повећати број старих људи; 4) пад броја становника неће једнако погодити све регионе и области Србије. Те демографске промене ће погодити спорт у свим његовим аспектима: обим учешћа, организација такмичења и лига, промоција талената, прилагођавање услуга, планирање спортских објеката, финансирање. У односу на типове клубова, демографски развој ће знатно више погодити мале и средње спортске организације, у односу на велике спортске организације. У сваком случају, на основу изложених демографских процена кретања становништва у Републици Србији до 2052. године, основно полазиште свих разматрања мера којима би се минимизирао утицај негативних демографских кретања на српски спорт у периоду важења Стратегије и након тога, требало би бити да ће се наставити опадање броја становништва. Оно што се никако не сме занемарити јесу јасне тенденције ка старењу становништва, односно да се удео млађих од 65 година стално смањује, а удео старијих преко 65 година стално расте. Разлози за то леже у комбинацији ниског наталитета и повећања очекиваног животног века, уз константну миграцију младих. Пад броја деце и адолесцената и старење становништва имаће, несумњиво, највише негативан утицај на наш спорт. Не сме се previdети да спортски клубови и спортски савези имају тенденцију да потцењују демографске промене и њихове ефекте, посебно са становишта смањења броја деце и адолесцената и повећања броја старих. Као резултат, ризикују да се не припреме на одговарајући начин за ову централну друштвену промену.

Мере које би, као одговор на демографске промене, требале предузети спортске организације и спортски савези, могу се поделити на четири нивоа: Промовисање развоја чланства; Развој спортских објеката који је окренут будућности; Промовисање и реструктурирање добровољног (волонтерског) рада; Професионализација на два нивоа (организациона структура и кадрови). Планирање и спровођење одговарајућих мера из наведена четири нивоа требало би да буде стални задатак свих организација у области спорта, а посебно надлежних националних спортских савеза који су одговорни за развој својих грана и области спорта и за репрезентовање националног спорта на међународним спортским такмичењима.

Крај 20. и почетак 21. века суочио је сва друштва и све организације са повећаном генерацијском разноликошћу, јер данас људи живе дуже и раде до касније. Током примене Стратегије, у нашој земљи ће коегзистирати шест генерација: Традиционалисти/тиха генерација (рођени између 1928 и 1945. године), Вејби бумерги (рођени између 1946. и 1964), Генерација X (рођени између 1965. и 1979), Миленијалци (такође познати као Генерација Y, рођена између 1980. и 1996), Постмиленијалци (такође познати као Генерација Z, рођена између 1997. и 2012. године) и Генерација Алфа (рођена после 2013. године). Ове генерације су формиране у потпуно различитим друштвеним, економским и културним контекстима и према тим контекстима развиле су и различите вештине и вредносне системе у односу на породицу, каријеру, новац. Свака од њих има своје особености, жеље, начине руковођења и личне циљеве, префериране стилове комуникација, што све може довести до неспоразума, па чак и сукоба.

Према Закону о спорту, бављење спортом обухвата све генерације становништва, од физичког вежбања деце предшколског узраста до рекреативног бављења спортом старијег становништва. Утолико су за стратешко планирање развоја спорта за период 2026-2035. година од значаја карактеристике свих шест генерација које постоје у нашем становништву у тренутку доношења Националне стратегије развоја спорта за овај период. Када је у питању организовани такмичарски спорт у оквиру појединих грана спорта, спортисти ће бити из три генерације (Y, Z и Алфа). На почетку примене нове Националне стратегије развоја спорта: најмлађи члан генерације Алфа ће имати 2 године, а најстарији 12 година; најмлађи члан генерације Z ће имати 13 година, а најстарији 28; најмлађи члан генерације Y ће имати 31 годину, а најстарији 45 година. Ову чињеницу треба повезати са уобичајеном поделом спортиста у категорије према старости (годиштима). Иако постоје значајне разлике између појединих спортова, најчешћа подела активних спортиста је на: млађе пионире и пионире – 9 до 12 година; кадете – 13 до 15 година; јуниори – 16 до 18 година; сениори – 19 до 40 година. Имајући то у виду, може се констатовати да ће за време примене Стратегије млађе категорије спортиста долазити из генерације Алфа и Z, уз промене у доминантности како се буде ближио крај важења Стратегије, док ће се код сениора за време примене Стратегије појављивати све три генерације, уз доминантност генерације Z.

Како су млађе категорије „залог за будућност“, укључујући и будућност националних спортских репрезентација, очигледно је да се у стратешком планирању развоја спорта до 2035. године морају посебно узети у обзир карактеристике генерације Алфа и генерације Z. Ове генерације ће, у сваком случају, имати у следеће две деценије највећи утицај на друштво и спортску индустрију. Због тога сви учесници у области спорта морају да пронађу одговоре на неке важне трендове који су се већ појавили и биће све израженији, а на које неће бити могуће адекватно реаговати ако се озбиљно не узму у обзир карактеристике генерација Алфа и Z: Технологија ће бити саставни и битни део спорта; Учење и подучавање нових спортова ће се суштински променити; Традиционални спортови постају све незанимљивији; Е-спорт ће наставити да расте; Спортисти Ген. Алфа ће се током живота бавити са неколико спортова; Спорт је постао глобалан; Спорт ће постати део зелене агенде; Спортски медијски пејзаж ће се

драматично променити; Равнотежа снага ће се померити према спортистима; Женски спортови ће све више добијати на популарности; Биће теже привући и задржати спортисте у организацији; Спортским стручњацима и стручњацима у спорту биће потребне другачије стручне вештине.

2.2. Релевантни правни и плански оквир

Правни оквир

За област спорта и остваривање општег интереса у области спорта од посебног значаја су следеће одредбе Устава Србије⁶:

– Надлежност Републике Србије (члан 97) – „Република Србија уређује и обезбеђује: ... 10. систем у областима здравства, социјалне заштите, борачке и инвалидске заштите, бриге о деци, образовања, културе и заштите културних добара, *спорта*, јавног информисања; систем јавних служби“...;

– Надлежност аутономних покрајина (члан 183. ст. 2) – „Аутономне покрајине, у складу са законом, уређују питања од покрајинског значаја у области: ...3. просвете, *спорта*, културе, здравствене и социјалне заштите и јавног информисања на покрајинском нивоу...“;

– Надлежност општине (члан 190. ст. 1) – Општина, преко својих органа, у складу са законом: ... „4. стара се о задовољавању потреба грађана у области просвете, културе, здравствене и социјалне заштите, дечије заштите, *спорта и физичке културе*“...;

– Здравствена заштита (члан 68. ст. 4) – „Република Србија помаже развој здравствене и *физичке културе*.“

Систем спорта је у Републици Србији уређен следећим законима:

1) Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о интегрисаном приступу безбедности, сигурности и услугама на фудбалским утакмицама и другим спортским приредбама (Службени гласник РС - Међународни уговори“, број 9/2024);

2) Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о манипулисању спортским такмичењима („Службени гласник РС - Међународни уговори“, број 9/2024);⁷

3) Закон о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту, са Анексом („Службени лист СФРЈ“ – Међународни уговори, број 1/1991);

4) Закон о потврђивању Најробског уговора о заштити олимпијских симбола, са Анексом („Службени лист СФРЈ“ – Међународни уговори, број 1/1999);

5) Закон о потврђивању Међународне конвенције против допинга у спорту („Службени гласник РС“ – Међународни уговори, број 38/2009);

6) Закон о спорту („Сл. гласник РС“, бр. 10/2016);

⁶ Сл. гласник РС“, бр. 98/2006.

⁷ Ова Конвенција је ступила на снагу за Републику Србију 1. маја 2025. године.

7) Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама („Службени гласник РС“ , број 67/2003, 101/2005 – др. закон, 90/2007, 72/2009 – др. закон, 111/2009 и 104/2013 – др. закон и 87/2018);

8) Закон о јавним скијалиштима („Службени гласник РС“, број 44/2006);

9) Закон о спречавању допинга у спорту („Службени гласник РС“, број 111/2014, 47/2021).

Закон о спорту је основни и системски закон за област спорта и ступио је на снагу 16. фебруара 2016. године. Постојеће организације у области спорта наставиле су да раде у складу са новим Законом о спорту (чл. 180. ст. 1. ЗС), с тим да су биле дужне да ускладе своју организацију, рад и опште акте са одредбама овог закона до 6. фебруара 2017. године (чл. 181. ст. 1. ЗС). Законом о спорту се уређују права и обавезе спортиста и осталих физичких лица у систему спорта, питања везана за правни положај, организацију и регистрацију предузетника и правних лица у систему спорта, општи интерес и потребе и интереси грађана у области спорта, финансирање, категоризације у области спорта, национална стратегија развоја спорта у Републици Србији, школски и универзитетски спорт и физичко васпитање деце предшколског узраста, спортски објекти, организовање спортских приредаба, национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта, вођење евиденција и надзор над радом организација у области спорта.

Законом о спорту је прописано доношење већег броја подзаконских аката. Већина тих подзаконских аката је и донета, с тим да до доношења нових подзаконских аката на основу Закон о спорту из 2016. године примењују се акти донети на основу Закона о спорту из 2011. године, осим ако су супротности са важећим Законом о спорту (чл. 183. ст. 2. ЗС). Донети су:

1) Уредба о националним спортским признањима и новчаним наградама („Сл. гласник РС“ бр. 22/2016-26, 83/2017-3, 65/2019-4, 74/2021-4, 10/2024-34);

2) Правилник о спровођењу здравствених прегледа спортиста и спортских стручњака („Сл. гласник РС“ бр. 88/2020-131);

3) Правилник о условима за обављање спортских делатности („Сл. гласник РС“ бр. 63/2013-91);

4) Правилник о стручном оспособљавању и усавршавању за обављање одређених стручних послова у спорту („Сл. гласник РС“ бр. 60/2020-265);

5) Правилник о спортским гранама и областима спорта у Републици Србији и спортским дисциплинама у оквиру спортских грана и области спорта („Сл. гласник РС“ бр. 51/2016-3, 95/2016-43, 59/2017-11, 84/2017-54, 44/2018-80, 58/2023-48, 35/2024-4);

6) Правилник о спортским гранама од посебног значаја за Републику Србију („Сл. гласник РС“ бр. 95/2016-41, 17/2021-33, 28/2024-3);

7) Правилник о надлежним националним спортским савезима за спортске гране и области спорта у Републици Србији („Сл. гласник РС“ бр. 95/2016-42, 45/2018-50, 17/2021-33, 97/2021-247, 77/24);

7) Правилник о националним евиденцијама у области спорта („Сл. гласник РС“ бр. 24/2017-4);

9) Правилник о одобравању и финансирању програма којима се остварује општи интерес у области спорта („Сл. гласник РС“ бр. 64/2016-120, 18/2020-48, 77/2022-58, 15/2023-51);

11) Правилник о номенклатури спортских занимања и звања („Сл. гласник РС“ бр. 86/2020-4);

12) Правилник о надзору над стручним радом у области спорта („Сл. гласник РС“ бр. 92/2011-40);

13) Правилник о националној категоризацији спортских стручњака („Сл. гласник РС“ бр. 25/2013-35);

14) Правилник о националној категоризацији спортова („Сл. гласник РС“ бр. 12/2017-16, 109/2021-62, 4/2022-116, 32/2024-15);

15) Правилник о националној категоризацији врхунских спортиста („Сл. гласник РС“ бр. 123/2012-68, 159/2020-121);

16) Правилник о садржини и начину вођења Регистра удружења, друштава и савеза у области спорта („Сл. гласник РС“ бр. 32/2016-36, 44/2018-27 (др. закон);

17) Правилник о коришћењу спортских објеката и обављању спортских активности у јавним спортским објектима („Сл. гласник РС“ бр. 55/2013-51);

18) Правилник о евиденцијама које воде високошколске установе и друге организације које се баве оспособљавањем у области спорта („Сл. гласник РС“ бр. 60/2020-274);

19) Правилник о дозволи за рад спортских стручњака („Сл. гласник РС“ бр. 60/2020-273);

21) Правилник о ближим условима за обављање спортских активности и спортских делатности („Сл. гласник РС“ бр. 42/2017-74);

22) Правилник о стипендирању врхунских спортиста аматера за спортско усавршавање и додели новчане помоћи врхунским спортистима са посебним заслугама („Сл. гласник РС“ бр. 45/2022-380);

24) Правилник о националној категоризацији спортских објеката („Сл. гласник РС“ бр. 103/2013-7);

25) Правилник о подношењу извештаја о одобреним и реализованим програмима и пројектима којима се задовољавају потребе и интереси грађана у области спорта („Сл. гласник РС“ бр. 73/2017-27) ;

26) Правилник о садржини и начину вођења Јединствене евиденције удружења, организација и предузетника у области спорта („Сл. гласник РС“ бр. 108/2017-33);

27) Правилник о националној категоризацији националних гранских спортских савеза („Сл. гласник РС“ бр. 45/2022-381);

28) Правилник о условима за кандидовање организација у области спорта за организовање великог међународног спортског такмичења на територији Републике Србије („Сл. гласник РС“ бр. 11/2021);

29) Правилник о књизи чланова удружења, друштава и савеза у области спорта („Сл. гласник РС“ бр. 8/2018-8);

30) Правилник о стручном спортском испиту („Сл. гласник РС“ бр. 65/24-39);

Нису донета следећа подзаконска акта:

1) Уредба о спортским објектима од националног значаја;

2) Уредба о новчаним наградама за посебан допринос развоју и афирмацији неолимпијског спорта;

3) Правилник о школском и универзитетском спорту;

4) Правилник о јединственом визуелном идентитету националних спортских репрезентација;

5) Правилник о препознавању облика злостављања, злоупотребе, дискриминације и насиља над децом у спорту

Закон о спречавању допинга у спорту донет је 2014. године, а измењен и допуњен 2021. године ради усклађивања са Светским антидопинг кодексом. Законом о спречавању допинга у спорту уређују се мере и активности за спречавање допинга у спорту. Те мере обухватају све учеснике у систему спорта и имају како превентивни тако и казни карактер (дисциплинске мере, прекршаји и кривична дела). Законом је установљена Антидопинг агенција Републике Србије и утврђене њене надлежности на спречавању допинга у спорту. Законом је, у складу са Светским антидопинг кодексом, прецизно утврђено када постоји повреда антидопинг правила. Антидопинг агенција је овлашћена и обавезна да једном годишње утврђује Листу забрањених допинг средстава.

Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама донет је 2003. године, да би после тога био више пута мењан, последњи пут 2018. године. Овим законом утврђују се мере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и у вези са спортским приредбама, као и обавезе организатора и овлашћења надлежних органа у спровођењу тих мера. Закон уређује превентивне мере, мере које се предузимају на свим спортским приредбама, мере које се предузимају на спортским приредбама повећаног ризика, мере које предузимају надлежни државни органи и ко сноси трошкове спровођења мера. Законом су прописани и прекршаји за кршење утврђених мера.

Закон о јавним скијалиштима доне је 2006. године. Законом о јавним скијалиштима прописују се услови за уређење, одржавање и опремање јавног скијалишта, пружање услуга на скијалишту, обележавање и постављање сигнализација на скијалишту, коришћење средстава превоза на скијалишту, безбедност и ред на скијалишту, подучавање на скијалишту, као и друга питања која су од значаја за коришћење скијалишта. Законом о јавним скијалиштима се јавно скијалиште дефинише као уређена јавна површина, погодна за организовање скијања и специјализованих зимских спортских активности са објектима, уређајима и опремом чије је коришћење односно изградња од општег интереса. Јавна скијалишта имају све карактеристике спортских објеката. Законом је регулисано и организовање спортских приредби на скијалишту. На основу овог закона донети су: Правилник о знаковима на скијалиштима („Сл. гласник РС“, бр. 46/2011); Правилник о минималним техничким условима за уређење, обележавање и одржавање скијалишта („Сл. гласник РС, бр. 46/2011); Правилник о начину и програму полагања испита за редара, стицање овлашћења за обављање послова редара на скијалишту и изгледу и начину издавања легитимације редара („Сл. гласник РС“, бр. 4/2011, 56/12, 2/15); Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и обележавања службе спасавања („Сл. гласник РС“, бр. 53/2010).

Осим побројаних прописа, од значаја за правно уређење области спорта су и одређена правила садржана у другим законима, као што су: Закону о облигационим односима; Закону о раду; Закону о удружењима; Закону о привредним друштвима; Закону о играма на срећу; Закону о буџетском систему; Закону о министарствима; Закону о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре; Закону о забрани дискриминације; Закону о јавним службама; Закону о донацијама и хуманитарној помоћи; Закону о задужбинама и фондацијама; Закону о волонтирању, Закону о арбитражи, Закон о родној равноправности, и Закон о приватном обезбеђењу. Такође, посматрано са становишта пореских обавеза и олакшица од велике важности су и сви позитивни порески прописи.

Право спортских организација (удружења, савеза, федерација) да слободно установљавају, мењају и тумаче правила примерена њиховом спорту, без било каквог непотребног политичког и економског утицаја, сматра се битним делом „аутономије спорта“. Према Закону о спорту: „Спортска правила јесу правила утврђена општим актима надлежних националних спортских савеза, којима се уређује обављање спортских активности и делатности и остваривање утврђених спортских циљева“ (ч. 3. ст. 1. тач. 28). Статус спортских правила имају само оне одредбе статута и других општих аката надлежних националних спортских савеза којима се уређује обављање спортских активности и делатности и остваривање утврђених спортских циљева. Закон о спорту Републике Србије један од ретких европских закона који је изричито утврдио правну обавезност спортских правила. Према члану 6. ст. 1. Закона о спорту, организације у области спорта остварују своје циљеве и обављају спортске активности и спортске делатности у складу са законом, спортским правилима, потврђеним конвенцијама у области спорта и принципима утврђеним у документима међународних организација чија је чланица Република Србија. Спортска правила непосредно се примењују на сва лица која су, непосредно или посредно, обухваћена надлежностима надлежног националног спортског савеза. Чланом 100. Закона о спорту је прописано која питања надлежни национални грански спортски савези морају обавезно да се регулише спортским правилима. Ова обавеза постоји у одговарајућој мери и за надлежне националне спортске савезе за области спорта, Олимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије и Параолимпијски комитет Србије (чл. 102. ст. 4, чл. 103. ст. 4. и 9. и чл. 106. ст. 2. ЗС). Осим тога, Олимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије и Параолимпијски комитет Србије су обавезни да донесу Кодекс професионалне етике за обављање стручног рада у спорту (чл. 104. ст. 1. ЗС). Нажалост, овај кодекс није донет. Поједина од наведених спортских правила не могу ступити на снагу, ако нису добила претходну сагласност министарства надлежног за спорт.

Према чл. 6. ст. 1. Закона о спорту, организације у области спорта остварују своје циљеве и обављају спортске активности и спортске делатности и у складу са принципима утврђеним у документима међународних организација чија је чланица Република Србија. Наша земља је чланица Уједињених нација и Савета Европе, али је и кандидат за чланство у Европској унији.

— *Уједињене Нације*: Међународна повеља о физичком васпитању, физичкој рекреацији и спорту УНЕСКО-а из 2015. г.; Резолуција Генералне скупштине Уједињених нација 58/5 - „Спорт као средство за промоцију образовања, здравља, развоја и мира“;

Смернице Светске здравствене организације за физичку активност и седентарно понашање – 2020; Глобални акциони план Светске здравствене организације за физичку активност 2018-2030 – 2018; Агенда одрживог развоја до 2030. године; Казањски акциони план – УНЕСКО МИНЕПС VI 2017.

– *Савет Европе*: Декларација Decl (27_09_2023) - О спортском интегритету; Препорука CM/Rec (2021)5 - Ревидирана Европска повеља спорта; Препорука CM/Rec (2010)9 – Ревидирани Кодекс спортске етике; Резолуција (76) 41 - Европска повеља о спорту за све; Препорука 2221 (2022) – Фудбалско управљање: посао и вредност; Препорука CM/Rec (2022)16 - О борби против говора мржње; Препорука CM/Rec (2011)3 – О принципима аутономије спорта у Европи; Препорука CM/Rec (2018)12 – О промоцији доброг управљања у спорту; Препорука CM/Rec (2021)3 – О екстремним борилачким вештинама и борбеним активностима; Препорука Rec (2001)6 - О превенцији расизма, ксенофобије и расне нетолеранције у спорту; Препорука CM/Rec (2011)10 - О промоцији интегритета спорта у борби против манипулисања резултатима, посебно намештања утакмица; Препорука R (87) 9 – О Еурофит тестовима о физичкој способности; Препорука CM/Rec (2015)2 – О родној равноправности у спорту; Препорука R (95) 16 - Европски Манифесто: млади и спорт; Препорука бр. R (95) - „О значају спорта за друштво”; Препорука бр. (99) 9 - „О улози спорта у продубљивању социјалне кохезије”; Препорука бр. (2003) 6 - „О унапређењу физичког васпитања и спорта за децу и младе свим државама Европе”; Препорука (2000) 17 - „О правилима о одрживости у спорту: партнерство између спорта и животне средине”; Препорука бр. (86) 18 – „Европска повеља о спорту за све - особе са инвалидитетом; Препорука бр. (88) 8 – „Спорт за све – старије особе”; Резолуција бр. 2/75 – „О улози јавних власти у развоју спорта за све”; Резолуција бр. 27 (1996) 1 – „Спорт и локалне власти”; Резолуција 1602 (2008) - Потреба за очувањем Европског спортског модела; Резолуција MSL17(2022)10 бр. 1 - Спорт за све: уједињује нас за јача друштва; Резолуција MSL17(2022)10 бр. 2 - Поновно размишљање о спорту: водећи пут ка здравој и одрживој будућности; Резолуција 3/86 - О спорту за лица на издржавању затворских казни и малолетне деликвенте; Резолуција MSL18(2024)5 - Колаборативно управљање и добро управљање у спорту: подржавање новог приступа који одговара његовом друштвеном значају; Резолуција бр. 1 MSL (2008) 6 - Етика у спорту; Препорука CM/Rec (2012)10 - О заштити деце и младих спортиста од опасности повезаних са миграцијом; Препорука - Основни принципи статуса невладиних организација у Европи.

– *Европска унија*: "Изјава о значају спорта" Амстердамске конференције из 1997; "Декларација о специфичним карактеристикама спорта – социјална функција спорта у Европи, кључни аспект за имплементацију заједничке политике" Европског савета из 2000; Резолуција ЕП P9_TA(2021)023 - Изазови организатора спортских догађања у дигиталном окружењу; Резолуција Савета ЕУ (2021/С 501/01) - О кључним карактеристикама европског спортског модела; Закључци Савета ЕУ C/2023/1362 – О женама и равноправности у подручју спорта; Закључци Савета ЕУ 9773/24 - О доприносу самоорганизованог спорта подржавању активних и здравих стилова живота у Европској унији; Закључци Савета ЕУ (C/2024/3809) - О доприносу спорта у властитој организацији подупирању активног и здравог начина живота у Европској унији; Закључци Савета ЕТ (2014/С 436/02)- О спорту као покретачу иновација и привредног раста; Препорука Комисије 2023/1018 - О сузбијању интернет пиратерије спортских и других догађања

уживо; Закључци Савета ЕУ (2019/С 416/03) – О борби против корупције у спорту; Закључци Савета ЕУ (2016/С 212/07) - О побољшању интегритета и транспарентности великих спортских догађања и доброг управљања њима; Закључци Савета ЕУ (2021/С 212/02) - О иновацијама у спорту; Резолуција Савета ЕУ (2021/С 501/01) – О кључним карактеристикама европског модела спорта; Комисија ЕУ COM(2007) 391 final - Бела књига о спорту; Пресуде Европског суда правде у области спорта (Одлука C-36/74, Walrave i Koch; Одлука C-13/76, Donà v Mantero; Одлука C-222/86, Heylens; Одлука C-415/93, Bosman; Одлука C-176/96, Lehtonen; Одлука C-325/08, Bernard; Одлука C-438/00, Kolpak; Одлука C-265/03, Simutenkov; Одлука C-152/08, Kahveci; Одлука C-51/96 i C-191/97, Deliège; Одлука T-313/02 i C-519/04P, Meca-Medina; Одлуке T-193/03 и C-171/05P, Piau; Одлука C-243/06, Charleroi и G14; Одлука C-333/21, European Superleague Company SL в. ФИФА и УЕФА); Уговор о функционисању Европске уније (Лисабонски уговор).

Плански оквир

У односу на период за који се доноси Стратегија постоји неколико националних стратегија која садржи елементе, односно планирање циљеве који се односе на спорт.

Влада Републике Србије усвојила је **Стратегију развоја образовања и васпитања до 2030. године**⁸ на седници од 3. јуна 2021. године. Школски спорт је обухваћен Општим циљем 1: Повећани квалитет наставе и учења, праведност и доступност предуниверзитетског образовања и васпитања и ојачана васпитна функција образовно-васпитних установа, и кроз два посебна циља. Тај циљ садржи и два посебна циља: Посебни циљ 1.1 - Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању: „Стварањем услова кроз спортске и обogaћене наставне и ваннаставне садржаје, школа у својој средини треба да постане један од центара културе на локалном нивоу чиме се обезбеђује већа партиципација наставника и ученика у животу школе, али и заједнице. Остваривање ових стремљења ће започети испитивањем интересовања ученика за школским спортским активностима и потреба родитеља за укључивањем деце у спортске активности, након чега следи дефинисање општих и специфичних препорука за национални ниво. Улагаће се напори у популаризацију женског спорта; МПНТР ће израдити стручно упутство за формирање школских секција на нивоу школа и подржаће школе у формирању поменутих секција.“; Посебни циљ 1.9 - Унапређена инфраструктура и мрежа установа у предуниверзитетском образовању и васпитању и установа ученичког стандарда: „Додатна анализа ће се односити на анализу постојеће инфраструктуре за школски спорт и израду предлога и приоритета за унапређење инфраструктуре за школски спорт. У оквиру лимита буџета приступиће се и модернизацији инфраструктуре (изградња, доградња, адаптација, реконструкција и опремање) предшколских установа, основних и средњих школа и објеката ученичког стандарда.“

Влада Републике Србије усвојила је 2021. године *Стратегију за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године* („Сл. гласник РС“, бр. 103/21). Овом Стратегијом утврђене су свеобухватне мере за унапређење родне равноправности као

⁸ <https://www.mpn.gov.rs/strategija-razvoja-obrazovanja-i-vaspitanja-u-republici-srbiji-do-2030-godine/>

чиниоца који подстиче развој друштва у Републици Србији. Спорт се помиње, односно обухваћен је у два посебна циља: Посебан циљ 3 - „Успостављена приступачна и свеобухватна здравствена заштита и обезбеђена социјална сигурност“, Мера 3.1.: „Унапређење доступности и квалитета здравствене заштите без дискриминације...“. Ова мера укључује и „информисање и образовање становништва о значају заштите здравља, спречавања болести и побољшања квалитета живота упражњавањем здравих стилова живота, спорта и рекреације“; Посебан циљ 4 - „Успостављен целовит и функционалан систем за креирање и спровођење родно одговорних јавних политика и буџета“. Мера 4.4.: „Унапређени капацитети за креирање родно одговорних ресорних јавних политика, анализу и праћење ефеката јавних политика на остваривање родне равноправности.“

Влада Републике Србије је у јануару месецу 2025. године усвојила *Стратегију унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период 2025-2030. године* („Сл. гласник РС“, бр. 6/2025). Када су у питању циљеви и планиране мере, спорт је у Стратегији обухваћен кроз посебан циљ 3: Равноправно учешће особа са инвалидитетом у свим сегментима у животу заједнице“, и две мере: Мера 3.2. - Развој инклузивних спортских и рекреативних садржаја за особе са инвалидитетом; Мера: 3.8. - Подизање нивоа свести друштва Републике Србије о положају и потребама особа са инвалидитетом.

Влада Републике Србије је у септембру 2023. године усвојила *Стратегију активног и здравог старења у Републици Србији за период од 2024. до 2030. године* („Сл. гласник РС“, бр. 84/2023). Када су у питању циљеви и планиране мере, спорт је у Стратегији обухваћен кроз два посебна циља са неколико мера: Посебан циљ 2 - „Унапређен приступ јавним услугама за старије, нарочито у сеоским срединама“, и мера: Мера 2.2: Обезбеђење приступачних јавних објеката старијим лицима применом начела „Дизајн за све“; Посебан циљ 3. – Доступни програми целоживотног учења, као и спортски и културни садржаји за старије. Посебан циљ 3 обухвата неколико мера: Мера 3.2. Задовољавање културних, образовних и спортских потреба старијих; Мера 3.3: Обезбеђење јавних спортских и сличних установа за спортску рекреацију старијих; Мера 3.4: Промоција активног и здравог старења, ефекти спортске рекреације на здравље старијих.

Влада Републике Србије је јануара 2023. године усвојила *Стратегију за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године* („Сл. гласник РС“, бр. 9/2023). Спорт је у Стратегији за младе садржан у оквиру два посебна циља. Посебни циљ 2.: „Просторни капацитети и услуге за спровођење омладинске политике су унапређени и функционални у свим јединицама локалне самоуправе“, Мера 2.1: „Омладински простори су успостављени и функционишу у складу са дефинисаним стандардима.“ Посебни циљ 5: „Створени услови за здраво и безбедно окружење и социјално благостање младих“, Мера 5.1: „Подршка програмима који доприносе развоју здравих стилова живота сексуалном, репродуктивном и менталном здрављу младих“.

Коначно, од стратегија које ће важити до 2030. године треба указати и на *Стратегију за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва у Републици Србији за период од 2022-2030. године*, коју је Влада Републике Србије

усвојила у фебруару 2022. године („Сл. гласник РС“, бр. 23/2022). Спорт се у овој Стратегији директно помиње само у контексту правног оквира за финансирања организација цивилног друштва и пореских подстицаја. Међутим, како се под организацијама цивилног друштва сматрају удружења, фондације и посебан тип задужбине основане ради остваривања општекорисног циља, сагласно прописима којима се уређује њихово оснивање и деловање, и како се појмови: „цивилно друштво“, „цивилни сектор“, „организације цивилног друштва“, „невладине организације“ и „невладин сектор“ користе у Стратегији као синоними, ова Стратегија обухвата и удружења, фондације и задужбине у области спорта.

У 2026. години истиче *Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године* („Сл. гласник РС“, бр. 61/2018), коју је Влада Републике Србије донела у јулу 2017. године. Спорт, у смислу физичке активности, је обухваћен општим циљем 4.1 „Унапређење здравља и смањивање неједнакости у здрављу, специфичним циљем 4.1.2. „Унапређење исхране и физичке активности становништва Републике Србије (тако да се удео одраслог становништва и млађих од 18 година који се правилно хране и физички су активни увећа за 10%), специфичним циљевима 4.1.2.1. „Усвајање Стратегије унапређења исхране и физичке активности (СИЗФ)“, и 4.1.2.4: „Примена и праћење Националног програма за превенцију гојазности код деце и одраслих“.

2.3. Систем спорта у Републици Србији и његови учесници

Гране и области спорта

Целокупни спорт у Републици Србији подељен је на спортске гране и области спорта. Према Правилнику о спортским гранама и областима спорта и спорским дисциплинама у оквиру спортских грана и области спорта у Републици Србији (Правилник) у Републици Србији постоји 150 спортских грана и 13 области спорта. Све спортске гране су подељене на: које су од посебног значаја за Републику Србију (120 спортских грана је од посебног значаја, од којих олимпијских 44, параолимпијских 26, непараолимпијских 4 и 46 неолимпијских) и које нису од посебног значаја; на олимпијски, параолимпијске, непараолимпијске и неолимпијске гране спорта (44 олимпијске, 26 параолимпијске, 4 непараолимпијске и 76 неолимпијске – 58 обухваћене Sport Akordom и 18 осталих). Све области спорта су од посебног значаја за Републику Србију (јога, спортска рекреација, сеоски спорт, соколски спорт, спорт у војсци, спорт у дијаспори, спорт у полицији, спорт старијих особа, спорт у фирмама, традиционални спорт, универзитетски спорт, физичко васпитање деце предшколског узраста, школски спорт). Све спортске гране су подељене на спортске дисциплине. Свака спортска грана обухвата и рекреативно бављење одређеном спортском граном.

Спортске гране се категоришу доношењем Правилника о националној категоризацијом спортова од стране Министар спорта (чл. 139. ст. 1. и 9. ЗС). Националне категоризације спортова, спортиста и спортских стручњака утврђују се за

период од две године (чл. 140. ст. 1. ЗС). Према Правилнику о националној категоризацији спортова, све спортске гране су рангиране у шест категорија. У првих пет категорија су рангиране гране спорта које су од посебног значаја за Републику Србију а у шестој категорији су све спортске гране које нису од посебног значаја за Републику Србију. У првој категорији је 15 олимпијских грана спорта (атлетика, ватерполо, веслање, кајак-кану, кошарка, одбојка, пливање, рукомет, стрељаштво, тенис, фудбал, рвање, теквондо, џудо и бокс).

Колико је за поједине гране и области спорта регистрованих удружења, друштава и савеза може се видети из података Регистра удружења, друштава и савеза у области спорта који води Агенција за привредне регистре. Средином марта месеца 2025. године у овом регистру је у олимпијским гранама спорта било регистровано укупно 14926 спортских удружења, друштава и савеза, у параолимпијским гранама 183, у непараолимпијском спорту особа са инвалидитетом 252 и у неолимпијским гранама 9918. У областима спорта је било регистровано 1243 спортских удружења, друштава и савеза.

Гледано по појединим гранама спорта најбројнији су следећи спортови, са преко 500 регистрованих организација: фудбал – 4081; кошарка – 1190; фитнес – 1310; карате – 903; одбојка – 831; шах – 755; рукомет – 734; спортски риболов – 726; боди билдинг – 627; атлетика – 593; стони тенис – 583; тенис – 561; пливање – 538; бокс – 516.

Организације у области спорта су у надлежним државним регистрима регистроване за различите шифре делатности. Највећи број организација је регистрован за шифре делатности из области 93 (9311, 9312, 9313, 9319, 9321) и у питању су углавном спортска удружења, друштва и савези. Један број организација, и то углавном привредна друштва и предузетници су регистровани и шифре делатности 7721 и 8551. Мали број организација је регистрован за шифру делатности 9412. Гледано по шифрама делатности, укупно је на дан 14. марта 2025. године било регистровано организација:

- 9311 делатност спортских објеката: 161
- 9312 делатност спортских клубова: 12750
- 9313 делатност фитнес клубова: 1249
- 9319 остале спортске делатности: 3202

За шифру делатности 9312 делатност спортских клубова регистровано је укупно само 44 привредна друштва и то све друштва са ограниченом одговорношћу. У складу са чланом 92. Закона о спорту морало би се код свих ових привредних друштава радити о спортским организацијама, односно спортским привредним друштвима. То би требало да произилази и из самог пословног имена привредног друштва, како се не би стварала забуна, у складу са чланом 92. ст. 8. Закона о спорту. Међутим, од 44 привредна друштва само 9 имају у свом пословном имену ознаку „спортско привредно друштво“, а 25 реч „клуб“.

Спортисти

Са становишта Закона о спорту (ЗС), спортиста је свако оно лице које се бави спортским активностима (чл. 3. ст. 1. тач. 7) ЗС). Спортском активношћу спортиста може да се бави или аматерски или професионално, самостално или организовано, од чега зависи и његов правни положај. Спортском активношћу спортиста може да се бави или аматерски или професионално, самостално или организовано, од чега зависи и његов правни положај.

Категорисани спортиста јесте спортиста који је на основу остварених спортских резултата рангиран у складу са Националном категоризацијом спортиста (чл. 3. ст. 1. тач. 14) ЗС). Националном категоризацијом спортиста утврђују се критеријуми и мерила за рангирање спортиста на основу резултата, узраста, пола и националне категоризације спортова, и уређује начин додељивања одређеног ранга – спортског статуса. Закон о спорту је изричито регулисао три ранга спортиста: врхунски, талентовани и перспективни, који поред спортског статуса и спортског „престижа“ обезбеђују спортистима и одређена права и погодности.

Према истраживању које је у августу 2024. године спровело Министарство спорта путем упитника за надлежне националне спортске савезе, у 87 надлежних националних гранских спортских савеза било је регистрованих спортиста:

- укупно: 322.609, од којих жена 81.689;
- професионалних спортиста: 2703, од којих 313 жена;
- спортиста сениора: 168.406, од којих 28.029 жена;
- спортиста јуниора: 39.680, од којих 8533 жена;
- спортиста кадета: 42.991, од којих 15.444 жена;
- спортиста пионира: 45.024, од којих 18.255 жена;
- спортиста млађих пионира: 25.964, од којих 11.391 жена;
- спортиста са инвалидитетом: 4333, од којих 1728 жена;
- категорисаних врхунских спортиста: 1425, од којих 480 жена;
- страних спортиста: 761, од који 238 жена.

Из свих претходно наведених података произилази да се убедљиво највећи број спортиста бави спортским активностима у статусу спортисте аматера, чак и када се с врхунским спортом баве на професионалан начин. Ова чињеница се нарочито односи на спортисткиње и спортисте који припадају корпусу тзв. “појединачних спортова“, па је у том смислу потребно пронаћи одржива и дугорочна решења, а нарочито за спортисткиње и спортисте који наступају на Олимпијским играма и постижу врхунске спортске резултате. Оно што је, такође, веома јасно видљиво то је да је број професионални спортиста значајно већи од броја професионалних спортисткиња. У односу на укупан број регистрованих спортиста, професионалних спортиста је 0,74%, односно 1,42% ако је се узму само сениори, док је број професионалних спортисткиња на нивоу статистичке грешке.

Претходно наведеним подацима о регистрованим спортистима у надлежним националним гранским спортским савезима у 2024. години треба додати и податке које води Параолимпијски комитет Србије, с обзиром да он има непосредне надлежности на више параолимпијских грана спорта. У оквиру Параолимпијског комитета Србије у

2024. години било је регистровано укупно 651 спортиста са инвалидитетом (36 жена и 615 мушкараца), и то све сениори. У односу на категорисане спортисте, у 2023. години било је 10 заслужних параолимпијских спортиста (3 жене и 7 мушкарци), 13 параолимпијских спортиста међународног ранга (13 мушкараца) и 19 параолимпијских спортиста националног ранга (19 мушкараца). У оквиру Параолимпијског комитета нема регистрованих спортиста у млађим категоријама.

Упитници су показали и да када су у питању спортисти регистровани у 2024. години у надлежном националном гранском спортском савезу: 7 савеза нема жене професионалне спортисте; 6 савеза нема мушкарце професионалне спортисте; 8 савеза нема жене сениоре; 4 савеза нема мушкарце сениоре; 12 савеза нема жене јуниоре; 10 савеза нема мушкарце јуниоре; 6 савеза нема ни жене ни мушкарце јуниоре; 23 савеза нема жене кадете; 24 савеза нема мушкарце кадете; 20 савеза нема ни жене ни мушкарце кадете; 27 савеза нема жене пионире; 27 савеза нема мушкарце пионире; 25 савеза нема ни жене ни мушкарце пионире; 42 савеза нема жене млађе пионире; 43 савеза нема мушкарце млађе пионире; 2 савеза нема ни жене ни мушкарце млађе пионире; 11 савеза нема жене у млађим категоријама; 9 савеза нема мушкарце у млађим категоријама; 7 савеза нема ни мушкарце ни жене у млађим категоријама; 4 савеза нема жене у свим категоријама; 3 савеза нема регистроване мушкарце у свим категоријама, а истовремено нема ни жене у свим категоријама.

Још су значајнији следећи подаци: 79 савеза не дају стипендије перспективним малолетним спортистицама; 77 савеза не дају стипендије перспективним малолетним спортистима; 81 савез није одобрио ни један национални трансфер малолетних спортистица у 2023. години; 79 савеза није одобрило ни један национални трансфер малолетних спортиста у 2023; 54 савеза немају регистроване стране спортисте; 56 савеза нема регистроване стране спортистице; 69 савеза нема категорисане жене заслужне спортисте; 59 савеза нема категорисане мушкарце заслужне спортисте; 55 савеза нема категорисане жене међународни ранг; 51 савез нема категорисане мушкарце међународни ранг; 41 савез нема категорисане жене национални ранг; 31 савез нема категорисане мушкарце национални ранг; 23 савеза нема категорисане врхунске спортисте.

Ако се погледа број регистрованих спортиста код надлежних националних гранских спортских савеза по гранама спорта, најбројнији су фудбал са 111.944 регистрованих спортиста (59002 сениора и 51337 млађе категорије), кошарка са 23.939 регистрованих спортиста (2704 сениора и 20635 млађе категорије), одбојка са 21.590 регистрованих спортиста (3066 сениора и 17811 млађе категорије) и рукомет са 20.252 регистрована спортисте (7885 сениора и 12361 млађе категорије).

Насупрот овим савезима стоје савези који немају регистроване спортисте или имају веома мали број регистрованих спортиста. На приме, у свим узрасним категоријама Биатлон савез Србије има 41 регистрованог спортисту, Боб савез Србије 37 регистрованих спортиста, Bowling савез Србије има регистровано 11 спортиста, Српски кунг фу вушу савез нема регистрованих спортиста, Мото савез Србије има 174 регистрованих спортиста, Српски пеинтбол савез Србије има 12 регистрованих спортиста, Рафтинг савез Србије има 24 регистрованих спортиста, Санкашки савез Србије има 38 регистрованих спортиста, Савез скокова у воду има 51 регистрованог

спортисту. Јасно је да је потпуно оправдано питање капацитета оваквих савеза да остварују функције и надлежности које су Законом о спорту дате надлежним националним гранским спортским савезима.

За сагледавање реалне слике о броју регистрованих спортиста по гранама спорта, значајно је упоредити колико је регистрованих спортиста у 15 грана спорта прве категорије (теквондо, атлетика, ватерполо, веслање, кајак-кану, кошарка, одбојка, пливање, рвање, рукомет, стрељаштво, тенис, фудбал, џудо и бокс). Подаци показују да је регистровано укупно 218.880 спортиста, и то 80.744 сениора и 138.136 спортиста у млађим категоријама. Дакле, 65% свих регистрованих спортиста је у спортовима прве категорије.

Уколико се анализира укупан број регистрованих спортиста сениора у пет надлежним националним гранским савезима најпопуларнијих колективних спортова у нашој земљи види се да Фудбалски савез Србије има укупно 3.087 клубова и 59.002 регистрованих сениора (642 жена и 58.360 мушкараца), Одбојкашки савез Србије има укупно 229 клубова и 3.066 сениорки и сениора (1.730 жена и 1336 мушкараца), Кошаркашки савез Србије има укупно 431 клуб и 32.923 регистрованих спортиста (5.811 жена и 27.112 мушкараца), Рукометни савез Србије има укупно 363 клуба и 7.885 сениорки и сениора (2.144 жена и 5.771 мушкараца) и Ватерполо савез Србије има укупно 56 клубова и 211 сениорки и сениора (47 жена и 164 мушкараца). У Фудбалском савезу Србије уочене су разлике у броју регистрованих сениорки и сениора где је та разлика значајно у корист сениора. Интересантан је податак да у систему Одбојкашког савеза Србије имамо више регистрованих сениорки у односу на број регистрованих сениора што је и очекивано јер је најпопуларнији спорт у оквиру система школског спорта управо женска одбојка. Највећи број регистрованих сениорки и сениора након Фудбалског савеза Србије, који је најмасовнији спорт у Републици Србији, има Кошаркашки савез Србије.

Када су у питању гране спорта, треба водити рачуна да упитнике није попунило неколико мањих надлежних националних спортских савеза, те се може узети да је реално да у Републици Србији има у оквиру надлежних националних гранских спортских савеза активних и регистрованих спортиста такмичара максимално око 325.000.

Када су у питању области спорта, упитник о броју регистрованих спортиста попунило је 5 надлежних националних спортских савеза за области спорта (3 за спортску рекреацију, 1 за школски и 1 за соколски спорт). Упитници су показали, а таква су и посредна сазнања и за друге области спорта, да се у 2024. години у надлежним националним спортским савезима не врши регистрација спортиста, осим у школском спорту у коме је Савез за школски спорт Србије пријавио број регистрованих спортиста млађих категорија: укупно 100.713 (44.309 жена и 56.404 мушкараца), и то – јуниора 12878 (5405 жена и 7474 мушкараца), кадета 12879 (5405 жена и 7474 мушкараца) и пионира 74956 (жена 33.499 и 41.457 мушкараца). Суштински, и овде није реч о правом регистрацији спортиста већ о евидентираним ученицима који су узели учешће у школским спортским такмичењима у чијем организовању је учествовао Савез за школски спорт Србије (уз вероватно дупло бројање у случајевима учешћа истих ученика на више нивоа такмичења). Према подацима добијеним од Спортског

савеза Србије, у оквиру сеоског спорта на сеоским спортским играма учествовало је у 2024. години укупно 4500 спортиста, а у оквиру предшколског спорта (физичког васпитања деце предшколског узраста) активностима лиге малих шампиона било је у 2024. години обухваћено 15.200 деце предшколског узраста.

Спортски стручњаци и стручњаци у спорту

Предуслов за развој спорта и бављење спортом јесте располагање великим бројем квалитетних стручњака (кадрова) на свим нивоима, од административног и техничког до оних који раде на нивоима руковођења, обуке и тренинга. Спортски стручњаци, а посебно тренери, играју централну улогу у развоју сваке спортске гране и, због тога, њихове способности имају посебну важност за сваку организацију у области спорта и сваког спортисту. Нарасле потребе за услугама спортских стручњака у тесној су вези са чињеницом да је индустрија спорта (спортска индустрија) постала лукративни, више милијарди долара вредан бизнис, у коме раде, у различитим областима, хиљаде људи.

Стручним радом у спорту могу се бавити само спортски стручњаци. Закон о спорту дефинише спортске стручњаке као лица која имају одговарајуће високо или више образовање у области спорта, односно физичке културе или су оспособљена од стране овлашћених организација и у складу са Номенклатуром спортских звања и занимања, за обављање одређених стручних послова у спорту, ако законом није друкчије одређено. (чл. 25. ст. 2). Да би се неко лице бавило стручним радом у одређеној грани или области спорта није му довољно да има само одговарајуће спортско звање већ мора да поседује и дозволу за рад предвиђену спортским правилима надлежног националног спортског савеза или правилима надлежног међународног спортског савеза, у складу са Законом о спорту. Стручњаци у спорту су лица других занимања која имају одговарајуће образовање за те врсте послова и доприносе остваривању спортских активности и спортских делатности, у складу са Законом о спорту.

Министар спорта утврђује Номенклатуру спортских занимања и звања и типичне послове за утврђена спортска занимања и звања и услове у погледу образовања, односно стручне оспособљености и стручног искуства за стицање звања. Министар омладине и спорта је 2020. године донео Правилник о номенклатури спортских звања и занимања (Правилник). Тим правилником је утврђено да у Републици Србији постоје следећа спортска занимања: 1) тренер у спорту; 2) инструктор у спорту; 3) организатор рекреације у спорту; 4) спортски менаџер; 5) организатор спортског пословања; 6) спортски посредник; 7) судија у спорту; 8) спортски водич; 9) спортски спасилац; 10) спортски документалиста; 11) спортски статистичар; 12) спортски новинар; 13) спортски репортер; 14) саветник у спорту; 15) спортски пропагандиста; 16) спортски лекар; 17) спортски физиотерапеут; 18) спортски масер; 19) спортски психолог; 20) спортски нутрициониста. Лица која обављају неко од наведених спортских занимања имају статус спортског стручњака у складу са Законом о спорту.

У Републици Србији не постоје званични статистички подаци о броју *запослених и радно ангажованих* (рад ван радног односа) лица у организацијама у области спорта, па самим тим нема ни података о запосленим и радно ангажованим спортским стручњацима и стручњацима у спорту, у складу са Законом о спорту. На жалост не функционише ни Национална евиденција спортских стручњака и стручњака у спорту из чл. 168. ст. 1. тач. 4) Закона о спорту, коју води Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије. Због тога је процена о тим показатељима могућа једино посредно, на основу појединих истраживања која се односе на укупну организованост спорта у Републици Србији.

Према истраживању које спровело Министарство спорта 2024. године путем упитника за надлежне националне спортске савезе, у 95 националних спортских савеза укупан број запослених у надлежним националним спортским савезима је био 313, од чега 192 мушкарца и 135 жена. Укупан број хонорарно ангажованих лица у савезима је 1793, од чега 1314 мушкараца и 479 жена. Дакле, укупно је било 2106 радно ангажованих лица. У односу на запослене, статус спортског стручњака је имало 131 лица (41,85%), и то 94 мушкарца и 37 жена. Посебно је проблематично то што је у упитнику Параолимпијски комитет Србије означио да има 4 запослена лица, нема хонорарно ангажована лица и нема запосленог спортског стручњака. Ако податке из Упитника анализирамо са становишта *надлежних националних гранских спортских савеза* онда се могу добити следећи показатељи за 2024. годину: укупан број запослених је био 249 (195 у спортовима прве категорије), од чега 143 мушкарца и 106 жена. Укупан број хонорарно ангажованих лица у савезима је био 1620 (871 у спортовима прве категорије), од чега 1187 мушкараца и 433 жена. Дакле, укупно је било 1869 запослених и хонорарно ангажованих лица.

Оно што је, међутим, значајно истаћи за надлежне националне гранске спортске савезе, који су према члану 99. став 1. Закона о спорту највиши облик удруживања у Републици Србији у одговарајућој грани спорта, јесте да у 2024. години: 52 савеза није имало запослену ни једну жену; 19 савеза је имало запослену 1 жену (3 савеза прве категорије); 6 савеза је имало 2 запослене жене; 52 савеза није имало запослених мушкараца; 19 савеза је имало запосленог 1 мушкарца (5 савеза прве категорије); 20 савеза је имало запослено само 1 лице; 40 савеза није имало запослених лица; 3 савеза је имало преко 10 запослених мушкараца; 41 савез није имао ни једно запослено лице; највише запослених је имао ФСС – 75 (44 мушкараца и 31 жену); 34 савеза није имало хонорарно ангажованих жена (1 савез прве категорије); 23 савеза није имало хонорарно ангажованих мушкараца; 14 савеза је имало 1 хонорарно ангажовану жену; 16 савеза је имало 1 хонорарно ангажованог мушкарца; 19 савеза у опште није имало хонорарно ангажована лица; 16 савеза није имало ни запослена ни хонорарно ангажована лица; 74 савеза није имало запослену жену спортског стручњака; 62 савеза није имало запосленог мушкарца спортског стручњака; 58 савеза није имало запосленог спортског стручњака.

Према подацима Министарства просвете, науке и технолошког развоја који су достављени Министарству омладине и спорта 14. 12. 2021. године, у основим и средњим школама је у 2021. години укупно било запослено 3620 наставника и професора физичког васпитања и спорта, од којих је 2614 мушкараца и 1006 жена.

Када је реч о незапосленим спортским стручњацима, према извештају Националне службе за запошљавање о незапосленим лицима на евиденцији Националне Службе која имају неко од занимања у области спорта, у складу са Одлуком о Јединственом кодексу шифара за уношење и шифрирање података у евиденцијама у области рада, у јуну месецу 2024. године на евиденцији НСЗ било је 1013 незапослених спортских стручњака (од којих 33 жена). Најбројнији су наставници и професори физичког васпитања 897. Незапослених спортских тренера је било 60 и спортских менаџера 56.

Када су у питању надлежни национални спортски савези у области спорта, према достављеним подацима укупно је било запослених 16 лица (5 жена и 11 мушкараца) и 92 хонорарно ангажована лица (28 жена и 64 мушкарца). Од запослених лица у савезима, 11 лица има статус спортског стручњака. Подаци такође показују: 1 савез нема запослена лица, 3 савеза немају запослену жену, 1 савез нема хонорарно ангажована лица, 2 савеза нема хонорарно ангажоване жене, 4 савеза немају запослену жену спортског стручњака.

Истраживање које је спровео Спортски савез Србије 2021. године у односу на надлежне територијалне спортске савезе показало је у 2021. години у овим савезима било укупно радно ангажовано: запослених у савезима: 435; хонорарно ангажованих лица у савезима 236; спортских стручњака запослених у савезима: 154; у 33 савеза нема запослених лица; У 76 савеза нема хонорарно ангажованих лица; у 20 савеза нема ни запослених ни хонорарно ангажованих лица; у 73 спортска савеза нема запослених спортских стручњака.

Један од података из Упитника за надлежне националне гранске спортске савезе односио се и на укупан број лиценцираних (са издатом дозволом за рад) спортских тренера и инструктора, спортских судија и спортских посредника у 2024. години, у оквирима ингеренција надлежних националних гранских спортских савеза. Добијени подаци показују да је у 2024. години у 87 надлежних националних гранских савеза укупно било 17.333 издатих дозвола за рад:

- 8616 за спортске тренере (6518 мушкараца и 2098 жена) – 4862 у спортовима прве категорије (56,43%); 5734 у олимпијским спортовима (66,55%);
- 767 за спортске инструкторе (662 мушкараца и 105 жена) – 0 у спортовима прве категорије; 490 у олимпијским спортовима (63,89%);
- 8130 за спортске судије (6228 мушкараца и 1902 жена) – 6217 у спортовима прве категорије (76,47%); 6866 у олимпијским спортовима (84,45%)
- 110 за спортске посреднике (94 мушкараца и 16 жена) – 0 у спортовима прве категорије; 8 у олимпијским спортовима (7,27%).

Истраживањем нису обухваћени други спортски стручњаци који улазе у неко од осталих 13 спортских занимања јер пракса показује да надлежни национални грански спортски савези не врше (или у занемарљивој мери врше) њихово лиценцирање у складу са Законом о спорту. То не значи, међутим, да тих стручњака (спортски спасиоци, клупски лекари, клупски физиотерапеути, спортски менаџери, спортски статистичари др.) нема, али се не може рећи колики је њихов број.

Значајно је, међутим, да је истраживање показало и колико је страних спортских тренера и инструктора ангажовано у организацијама које су у ингеренцији

надлежних националних спортских савеза, барем онако како су то сами савези навели у достављеним упитницима. Њих је 2441 у оквиру националних гранских спортских савезе (1873 мушкараца и 565 жена), и 189 у оквиру националних спортских савеза за области спорта (104 мушкараца и 85 жена). У спортовима прве категорије је укупно 1033 страних тренера (212 жена и 822 мушкараца). У 40 савеза нема страних спортских тренера и инструктора жена, а у 38 савеза нема страних спортских тренера и инструктора мушкараца. У 36 надлежна национална гранска спортска савеза нема страних спортских тренера и инструктора.

За сагледавање праве слике како се обавља стручни рад у спорту у нашој земљи, треба имати у виду и следеће податке о надлежним националним гранским спортским савезима: 20 националних спортских савеза нема ни једну жену тренера са дозволом за рад; 10 националних спортских савеза има само 1 жену тренера са дозволом за рад; у 40 националних спортских савеза има мање од 10 жена тренера са дозволом за рад; 7 савеза нема тренера мушкараца са дозволом за рад; 28 савеза има мање од 9 мушкараца тренера са дозволом за рад; 7 савеза нема тренере са дозволом за рад (ни мушкарце ни жене); 23 савеза нема жене спортске судије са дозволом за рад; 37 савеза има мање од 10 жена спортских судија са дозволом за рад; 18 савеза нема мушкарце спортске судије са дозволом за рад; 17 савеза нема спортске судије са дозволом за рад;

Није много боља ситуација ни када су у питању надлежни национални спортски савези за области спорта. У оквиру три надлежна национална спортска савеза за спортску рекреацију, Савеза за школски спорт Србије и Соколског савеза Србије укупно је било 926 спортских стручњака са дозволом за рад (412 жена и 514 мушкараца). Од тога: спортских тренера - 708 (310 жена и 398 мушкараца) – 466 у спортској рекреацији; спортских инструктора - 193 (92 жене и 101 мушкарац); спортских судија 25 (10 жена и 15 мушкараца). Страних спортских тренера и инструктора било је у овим савезима укупно 189 (85 жена и 104 мушкараца).

Дакле, у гранама и областима спорта у 92 *надлежна национална спортска савеза за гране и области спорта* било је укупно 10.284 спортских тренера и инструктора са дозволом за рад, од којих 2690 страних спортских стручака.

Један од најважнијих проблема у вези квалитета стручног рада у нашем спорту постаје евидентан када се број тренера са издатом дозволом за рад у 2024. години, упореди са број организација у области спорта које су у чланству надлежних националних гранских спортских савеза и бројем регистрованих спортиста у 2024. години. Када се направи такво упоређење, могу се закључити три ствари. Прво, према укупном броју регистрованих свих спортиста у савезима прве категорије у 2024. години, на 1 спортског тренера долази 42 спортиста. Друго, мање је спортских тренера са дозволом за рад (5103) него што је непосредних и посредних чланица свих надлежних националних гранских спортских савеза прве категорије (5164). Треће, један савез има више организација у свом чланству него што има спортских тренера са дозволом за рад. Додатно, када се укупан број од 322.609 регистрованих спортиста, свих узраста, у надлежним националним гранским спортским савезима подели са бројем 9383 пријављених спортских тренера и инструктора са дозволом за рад, добија се да 1 тренер долази на 34,3 спортисте. Када се томе дода податак да 6 надлежних

националних гранских спортских савеза не издаје дозволе за рад спортским тренерима, као и да је 58% свих спортских тренера у 15 надлежних националних гранских спортских савеза прве категорије, постаје јасно да је стручни рад у великом броју националних гранских спортских савеза на доста ниском нивоу и да то представља једна од главних ограничавајућих фактора за развој нашег спорта у будућем периоду.

Из свих претходних података може се извући само један основни закључак: У систему спорта у Републици Србији квалитет стручног рада са спортистима је незадовољавајући. Довољно је упореди податак да је у Републици Србији средином марта 2025. године било 17.364 активних спортских удружења, друштава и савеза и предузетника и привредних друштава у области спорта, са податком да је са дозволом за рад само 10.284 спортских тренера и инструктора. С обзиром да у појединим спортским организацијама и савезима има и по више лиценцираних тренера, односно инструктора, логично је питање у колико то хиљада организација у области спорта се стручни рад са спортистима, укључујући и децу, обавља незаконито.

Ништа мање није забрињавајући ни податак да 17 надлежних националних гранских спортских савеза у опште немају спортске судије са дозволама за рад. Још је спорније како су надлежни национални грански спортски савези у опште и издавали дозволе за рад спортским судијама када се њихово стручно оспособљавање последњих година скоро у опште и није ни обављало у складу са Законом о спорту. Податак добијен од високошколских установа и организација у области спорта које су вршиле стручно оспособљавање у спорту у периоду 2016-2020. показује да је у тих пет година укупно стручно оспособљено 28 спортских судија и то само у три гране спорта (тенис, дизање тегова и коњички спорт).

Податак да 80 савеза нема спортске посреднике са издатом дозволом за рад може се у одређено мери разумети, јер највећи број наших спортских организација и спортиста нема потребу за услугама спортских посредника, имајући у виду аматерски карактер спорта и мале комерцијалне ефекте. За озбиљну забринутост је, међутим, податак да се и у неколико наших највећих гранских спортских савеза не издају дозволе за рад спортским посредницима који фактички делују у оквирима њиховог спорта. Фудбалски савез Србије је, при том, најпроблематичнији јер у оквиру фудбала делује и највећи број спортских посредника. Позивање на спортска правила ФИФЕ о фудбалским посредницима није оправдање у том погледу, јер је то супротно чл. 6. ст. 3. Закона о спорту.

Када је у питању *школовање спортских стручњака*, оно се врши у складу са прописима о високом образовању, уз изузетак одређених видова средњег образовања. Закон о спорту у том погледу не садржи нека специјална правила. На школовање спортских стручњака за стицање високог образовања примењује се Закон о високом образовању. Према подацима Републичког завода за статистику, на високошколским установама које школују спортске стручњаке студирало је у школској 2023/2024 години укупно 4751 студент (1007 жена), од чега на основним и интегрисаним академским студијама 3903 (3544 на ОАС) студента, 219 на основним струковним студијама, 1 на струковним специјалистичким студијама, 449 на мастер академским студијама и 179 на докторским студијама. На три државна факултета спорта и физичког васпитања у Београду, Новом Саду и Нишу студирало је на основним и интегрисаним академским

студијама укупно 2917 (2558 на ОАС) студената и 193 студента на основним струковним студијама. Како су у публикацији Републичког завода за статистику за Универзитет АЛФА БК, Универзитет Сингидунум, Државни универзитет у Новом Пазару (интегрисани универзитети), Факултет за спорт и психологију, Педагошки факултет у Ужицу и Високу школу струковних студија за образовање васпитача и тренера из Суботице дати само збирни подаци за све студенте, то претходно наведеном броју студента свакако треба додати и број студената који студира на овим високошколским установама. Према решењима о акредитацији студијских програма на овим високошколским установама може да се упише у прву годину студија укупно 220 студената на основним академским студијама, 87 на основним струковним студијама и 130 на мастер академским студијама, укупно 437 студената. Дакле, може се констатовати да је на високошколским установама које школују професоре физичког васпитања и спорта, спортске тренере и спортске менаџере студирало у школској 2023/2024 години око 6000 студената, од којих око 3500 за дипломиране професоре физичког васпитања и спорта. Оно што се, такође, може видети из података о броју студената по акредитованим студијским програмима јесте да више од половине свих студената на свим студијским програмима је на студијским програмима за стицање назива дипломирани професор физичког васпитања и спорта, односно професор физичког васпитања и спорта (трогодишње ОАС) и да је њих скоро duplo више него оних који студирају на студијским програмима тренер у спорту.

За разлику од школовања (образовања) спортских стручњака, код *стручног оспособљавања* је, у суштини, реч о одређеним курсевима на којима се заинтересована лица, која испуњавају утврђене услове, стручно оспособљавају за бављење одређеним стручним пословима, који су, по правилу, нижег нивоа од оних који се могу обављати након школовања. Од доношења Закона о спорту 2016. па до априла месеца 2025. године укупно је 20 организација добило одобрење (решење) за обављање стручног оспособљавања у спорту, с тим да се убедљиво највећи број организација бави стручним оспособљавањем за тренерска и инструкторска спортска звања. Из анализе издатих одобрења види се да је одобреним стручним оспособљавањем обухваћено 10 спортских занимања од могућих 20 утврђених Номенклатуром спортских занимања и звања, при чему је различит обухват стручним оспособљавањем када су у питању поједина спортска занимања и различит је број организација које се баве стручним оспособљавањем за поједина спортска звања и занимања. Највећи је обухват за спортска занимања тренер у спорту, инструктор у спорту и организатор рекреације у спорту, док је за остала изузетно мали. За спортска занимања спортски документалиста, спортски статистичар, спортски новинар, спортски репортер, спортски пропагандиста, спортски психолог и спортски нутрициониста, нема одобрених програма стручног оспособљавања. Питање је, да ли је то зашто што нема заинтересованих организација које би се бавиле стручним оспособљавањем за та спортска занимања или нема заинтересованих лица да се стручно оспособљавају за та занимања? У оба случаја је питање, зашто је то тако и која то лица онда у пракси обављају послове из тих спортских занимања (каква је њихова стручност)? Претходни преглед, у сваком случају, показује да се наставља тренд који је постојао и пре доношења Закона о спорту из 2016. године, а то је да се стручно оспособљавање доминантно односи само на три

спортска занимања: тренер у спорту, инструктор у спорту и организатор рекреације у спорту.

Коначно, о квалитету стручног рада у надлежним националним гранским спортским савезима говоре и подаци и *категорисаним врхунским спортским стручњацима*. Према Упитнику достављеном Министарству спорта, у 2024. години у 87 надлежних националних гранских спортских савеза било је укупно 554 категорисаних врхунских спортских стручњака (тренера), од којих: 9 жена заслужних тренера – 5 у спортовима прве категорије; 121 мушкараца заслужних тренера – 112 у спортовима прве категорије; 14 жена тренера међународног ранга – 4 у спортовима прве категорије; 177 мушкараца тренера међународног ранга – 77 у спортовима прве категорије; 30 жена тренера националног ранга – 1 у спортовима прве категорије; 203 мушкараца тренера националног ранга – 35 у спортовима прве категорије. Из упитника се види да су ово суштински подаци за олимпијске и параолимпијске спортове, јер од 39 надлежних националних гранских спортских савеза неолимпијских спортова који су попунили тражени упитник, у 33 савеза нема категорисаних спортских тренера. Према подацима Спортског савеза Србије који врши рангирање спортских стручњака у неолимпијским спортовима, у 2024. години није било пријава за рангирање спортских стручњака од стране надлежних националних спортских савеза неолимпијских спортова. Још су проблематичнији подаци који показују да: 79 савеза нема жене заслужне тренере; 71 савез нема мушкарце заслужне тренере; 76 савеза нема жене тренере међународног ранга; 60 савеза не мушкарце тренере међународног ранга; 74 савеза нема жене тренере националног ранга; 61 савеза нема мушкарце тренере националног ранга.

Организације у области спорта

Средином марта 2025. године (14. март 2025) у надлежне регистре код Агенције за привредне регистре било је уписано укупно активних 17.406 организација и предузетника у области спорта: 16221 спортских удружења, друштава и савеза; 430 привредних друштава; 713 предузетника и 14 фондација, а код привредних судова још и 30 установа. Средином 2021. године у надлежним регистрима је било уписано укупно 15.947 активних организација и предузетника (14.851 спортских удружења и савеза, 426 привредних друштава, 563 предузетника, 14 фондација и 93 установе), што значи да се за нешто мање од четири године број организација и предузетника повећао за више од 1461 организација, с тим да је дошло до повећања броја спортских удружења, друштава и савеза за 1370 и предузетника у спорту за 150, а до смањења броја привредних друштава (за 4) и установа (за 60). До драстичног смањења броја установа у области спорта дошло је због изузетно малих зарада запослених у јавним установа у области спорта у јединицама локалне самоуправе (мали коефицијенти) јер се Уредба о коефицијентима плата запослених у јавним службама није мењала када је у питању спорт више од 15 година, и претварања ових установа у привредна друштва (укључујући и јавна предузећа) или промене шифре делатности (најчешће шифре делатности из области културе).

Када се погледа како је ишло оснивање и упис у надлежни регистар удружења и друштава и савеза у области спорта по годинама, онда се добија: између 1996 (када је донет први Закон о спорту) и 2010. године - 7290; између 2011 (када је донет други Закон о спорту) и 2015. године - 2749; између 2016 (када је донет важећи Закон о спорту) и 2024. године - 5070. Ни једне године није основано мање од 500 нових организација (од 1996 до 2024 просечно 521 годишње, од 2016 до 2024 просечно 563 годишње). Просечно гледано, највеће је повећање фудбалских клубова.

Детаљнији увид у надлежне регистре које води Агенција за привредне регистре даје још бољи увид у структуру организација у области спорта, који је од изузетног значаја за планирање развоја спорта у Републици Србији.

Број активних *регистрованих удружења, друштава и савеза у области спорта* на дан 14. март 2025. године био је 16221. Од тога: Спортских удружења - 14648 (90,30%); Спортских друштава - 309 (1,90%); Гранских спортских савеза - 549 (3,38%); Олимпијски комитет - 1; Стручних спортских удружења - 108 (0,67%); Територијалних спортских савеза - 454 (2,80%); Других удружења и савеза - 152 (0,94%); Огранака: 685. Са становишта Закона о спорту претходно наведено разврставање није потпуно поуздано (тачно) јер су под појединим правним облицима уписиване организације које ту не припадају: под другим удружењима и савезима воде се и поједини фудбалски клубови, удружења риболоваца, атлетски клубови, карлинг клубови и др.; под спортским друштвима воде се и поједина планинарска друштва, фудбалски клубови, кошаркашки клубови, стрељачки клубови, рукометни клубови и др.; под територијалним спортским савезима воде се и поједини регионални и општински фудбалски савези, грански савези, градски савези за школски спорт и др. Овај „проблем“ је последица принципа формалности уписа у Регистар удружења, друштава и савеза у области спорта и да Агенција за привредне регистре уписује податке онако како су наведени у пријави. Самим тим, подаци из надлежног регистра који води Агенција за привредне регистре нису у потпуности поуздати са становишта усклађености са Законом о спорту.

Ако се број регистрованих удружења, друштава и савеза у области спорта подели према управним окрузима добијају се следећи подаци: Град Београд: 4323; Јужнобачки: 1733; Нишавски: 735; Сремски: 714; Јужнобанатски: 666; Шумадијски: 648; Мачвански 591; Браничевски: 512; Златиборски: 550; Рашки: 539; Западнобачки: 465; Моравички: 444; Поморавски: 444; Расински: 442; Средњобанатски: 439; Севернобачки: 388; Јабланички 320; Колубарски: 370; Подунавски: 347; Севернобанатски: 277; Пчињски: 255; Зајечарски: 249; Борски: 240; Сви Косовско-Метохијски: 217; Пиротски: 178; Топлички: 135.

Када се погледа колико је уписано *привредних друштва у области спорта* у Регистар привредних друштава код Агенције за привредне регистре на дан 14. март 2025. године добијају се да је активних 430 привредних друштава, од којих је 322 у Београду. Ако се регистрована активна привредна друштва подели на поједине правне облике, онда се добија: Акционарска друштва: 1; Друштва са ограниченом одговорношћу: 412 (95,81%); Јавна предузећа: 11; Ортачко друштво: 1; Огранак страног привредног друштва: 5. Од доношења важећег Закона о спорту па до марта месеца 2025. године укупно је основано 270 привредних друштава. Гледано по величини,

активна привредна друштва су разврстана на: микро: 340; мала: 27; средња: 6; без ознаке величине: 57.

Када су у питању *предузетници у области спорта*, у Регистру предузетника код Агенције за привредне регистре укупно је уписано 713 предузетника (сви активни). Укупно је 595 предузетника регистровано од 2016. до марта месеца 2025. године. За 179 предузетника је регистрована до су „микро“, а за остале нема у Регистру ознаке величине. Од 713 предузетника 668 су домаћа физичка лица а 45 су страна физичка лица.

Спортске организације

Према Закону о спорту, спортска организација је организација у области спорта основана ради обављања спортских активности и спортских делатности у облику спортског удружења или спортског привредног друштва (чл. 33. ЗС). Највећи број спортских организација у Републици Србији су организоване као спортска удружења (грађана), а само мали број је у облику привредних друштава (друштва са ограниченом одговорношћу и акционарска друштва).

Према истраживању Министарства спорта, путем упитника за надлежне националне спортске савезе, средином 2024. године оквиру 87 надлежних националних гранских спортских савеза било је:

- 8063 спортских организација је у чланству надлежних националних спортских савеза;
- 5578 (69,18%) спортских организација је у чланству савеза олимпијских спортова, 1847 (22,91%) у чланству савеза неолимпијских спортова, 374 (4,64%) у чланству савеза параолимпијских спортова и 423 (5,25%) у чланству савеза непараолимпијских спортова.
- 4761 (59,05%) спортска организација је у чланству савеза прве категорије, 1803 (22,36%) у чланству савеза друге категорије, 783 (9,71%) у чланству савеза треће категорије, 370 (4,59%) је у чланству савеза четврте категорије, 272 (3,37%) је у чланству савеза пете категорије и 74 (0,92) је у чланству савеза шесте категорије;
- 5072 (62,90%) спортске организације је у чланству седам надлежних националних гранских спортских савеза који имају више од 200 чланова (Фудбалски савез Србије 3087 - 38,29%; Шаховски савез Србије 489 - 6,06%; Кошаркашки савез Србије 431 - 5,35%; Карате федерација Србије 325 - 4,03%; Савез Србије за бодибилдинг, фитнес, боди фитнес и аеробик 295 - 3,66%; Одбојкашки савез Србије 229 - 2,84%, Рукометни савез Србије 216 – 2,68%), а још 1006 је у чланству седам савеза са више од 100 а мање од 200 чланова.

Према подацима из Регистра удружења, друштава и савеза у области спорта који води Агенција за привредне регистре, средином марта 2025. године било је укупно регистровано 14647 активних спортских удружења, и то за шифре делатности: 9311, 9312, 9313, 9319, 9321, 9412. За шифре делатности 9312 и 9313 које обухвата делатност спортских клубова и фитнес клубова, било је регистровано 13.153 (89,80%) спортских удружења. За шифру делатности 9319 (остале спортске делатности) било је регистровано 1491 (10,18%) активних спортских удружења. Проблем је што се у оквиру

ових спортских удружења који су регистровани за шифру делатности 9319 налази и 68 гранских савеза (нпр. Рвачки савез Србије, Куглашки савез Србије, Фудбалски савез Града Јагодине) и савеза за области спорта (Асоцијација спорта за све Ваљева), одређени број „других удружења“ у области спорта (нпр. Удружење навијача КК Партизан, Удружење судија коњичког савеза Србије, Међународна бицикличка трка кроз Србију), неколико спортских друштава (нпр. Спортско друштво Синђелић, Спортско друштво Црвена Звезда) и неколико територијалних спортских савеза (нпр. Спортски савез града Лознице, Спортски савез општине Гроцка). У називу спортских удружења регистрованих за шифру делатности 9319 реч „клуб“ има 119 спортских удружења а 729 речи „спортско удружење“. Иначе, реч „клуб“ у свом називу је имало 8676 спортских удружења. Када се све ово анализира, може се закључити да је у марту месецу 2025. године било око 14.000 (14.002) спортских организација као спортских удружења. Највећи број спортских удружења је са седиштем у Београду. У марту 2025. године укупно 3829 (26,14%) спортских удружења је имало седиште у Београду, од којих је 3672 (25,07%) спортских организација као спортских удружења.

Према подацима Регистра привредних друштава, почетком 2025. године од 430 активних привредних друштава у области спорта укупно 44 (10,23%) привредна друштва (све друштва са ограниченом одговорношћу) је било регистровано за шифру делатности 9312: делатност спортских клубова. У свом пословном имену, само 9 друштава са ограниченом одговорношћу има ознаку „спортско привредно друштво“, док 25 привредних друштава има ознаку „клуб“. Када се погледају називи тих 44 привредних друштава може се видети да већина њих није у ствари спортско привредно друштво у смислу члана 92. Закона о спорту, а морали би да буди ако су већ регистровани за шифру 9312. Суштински, назив појединих привредних друштава је супротан чл. 92. ст. 8. Закона о спорту јер доводи у заблуду у погледу гране или области спорта коме припада спортско привредно друштво, односно о томе о каквој се врсти правног лица ради. На пример, када се погледа званични сајт привредног друштва „Спортско друштво Врање 1093“ д.о.о. види се да је у питању спортско привредно друштво из чл. 92. Закона о спорту, које учествује у такмичењима у неколико грана спорта (рукомет, одбојка, фудбал), а из назива не само да се то не види већ се ствара утисак да је у питању спортско друштво које је регулисано чл. 96. Закона о спорту.

Кључни разлог за мали број спортских привредних друштава је недоношење закона из члана 179. ст. 1. Закона о спорту којим би се коначно регулисало питање друштвене, односно јавне својине у организацијама у области спорта, као и непостојање у Закону о спорту одредби о добровољној промени облика из спортског удружења у спортско привредно друштво. Ово је посебно ограничавајући фактор за развој професионалног спорта у Србији, а значајним делом и целог клупског врхунског спорта.

Спортска друштва

Према Закону о спорту, спортске организације могу се, ради уређивања и остваривања заједничких циљева и интереса, као и заједничког наступања у области спорта, удруживати у спортска друштва (чл. 96. ст. 1. ЗС). Почетком 2025. године у

Регистру удружења, друштава и савеза у области спорта било је уписано 309 спортских друштава. Међутим, под том категоријом организација у области спорта уписана су (погрешно) и бројна планинарска друштва и поједини фудбалски клубови, кошаркашки клубови, стрељачки клубови, рукометни клубови, стонотениски клубови, боксерски клубови, друштва за рекреацију и др. спортска удружења. У свом називу ознаку „спортско друштво“ имало је укупно 118 организација. Насупрот томе, Спортско друштво „Црвена звезда“ је регистровано као спортско удружење.

Грански спортски савези

Спортске организације, територијални грански спортски савези, самостални професионални спортисти, савези и стручна и друга удружења у одређеној грани спорта која испуњавају услове за обављање спортских активности и делатности прописане овим законом могу се, ради уређивања питања од заједничког интереса, заједничког репрезентовања, уређивања питања организовања такмичења и статуса спортиста у одређеној грани спорта, удруживати у гранске спортске савезе за једну или више спортских грана, у складу са законом и спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза. Наведене организације морају бити уписане у Регистар (чл. 97. ст. 1. и 2. ЗС). Спортске организације које окупљају лица с инвалидитетом могу се удруживати по спортским гранама или по другом критеријуму, у складу са спортским правилима надлежних међународних спортских савеза (чл. 97. ст. 4. ЗС).

Надлежни национални грански спортски савез је врх пирамидалног организовања у одређеној грани спорта и има „монополски положај“ у грани спорта за коју је надлежан. Надлежни национални грански спортски савез јесте највиши облик удруживања у Републици Србији у одговарајућој грани спорта (чл. 99. ст. 1. ЗС). Он је онај национални грански спортски савез који уређује путем спортских правила обављање спортских активности и спортских делатности у одређеној грани спорта, у складу са Законом о спорту (чл. 3. ст. 1. тач 18) ЗС). Само један спортски савез може да стекне статус надлежног националног гранског спортског савеза у једној грани спорта, осим у случају спорта особа са инвалидитетом (чл. 99. ст. 3. ЗС). Статус надлежног националног гранског спортског савеза стиче се на основу акта који доноси Министар спорта, у складу са чланом 120. ст. 2. тач. 1) Закона о спорту.

У децембру 2024. године, од 150 грана спорта за 127 грана су утврђени надлежни национални грански спортски савези, а за 23 гране спорта нису. У осталим гранама спорта постоје одређени надлежни национални грански спортски савези и њих је 103, али неколико њих постоје само „на папиру“ и не остварују своје законом утврђене надлежности, укључујући и да немају ни званични интернет сајт. Важно је, такође, констатовати и да су поједини савези надлежни за више грана спорта: Параолимпијски комитет Србије је надлежан за 12 параолимпијских грана спорта, 11 националних гранских спортских савеза је надлежно за по 2 гране спорта. У ситуацији када у одређеној грани спорта не постоји надлежни национални грански спортски савез или он не функционише у складу са законом, Законом о спорту је прописано да ће министар надлежан за спорт решењем утврдити да су испуњени услови да Спортски савез Србије привремено остварује надлежности и права и обавезе националног спортског савеза из чл. 99, 100 и 106. Закона о

спорту за одређену грану спорта (чл. 102. ст. 3. тач. 9) и ст. 5. Закона о спорту). Иако обављање спортских активности и спортских делатности у одређеној грани спорта не може да законито функционише без надлежног националног гранског спортског савеза, од доношења Закона о спорту само у једном случају је донето решење о привременом поверавању Спортском савезу Србије да обавља надлежности у одређеној грани спорта, и то 2024. године у грани спорта веслање и у односу на Веслачки савез Србије.

Услови које треба да испуни неки национални спортски савез да би могао да стекне статус надлежног националног гранског спортског савеза прописани су чл. 120. ст. 3. Закона о спорту. Ти услови су одређени на општи и непрецизан начин, а Законом о спорту. није дато овлашћење министру надлежном за спорт да ближе прецизира ове основе нити да утврди поступак за утврђивање испуњености прописаних услова. Тиме се у пракси утврђивање испуњености услове свело на „слободну процену“ учесника у доношењу подзаконског акта из члана 120. став 2. тачка 1) Закона о спорту којим се утврђују надлежни национални спортски савези за спортске гране и области спорта (Министарства спорта које доноси правилник, и Спортског савеза Србије, Олимпијског комитета Србије и Параолимпијског комитета Србије који дају мишљење о поднетом захтеву за измену правилника). Тако није, на пример, на међународном нивоу када се препознају надлежни међународни спортски савези и та искуства треба користити као пример добре праксе.

Надлежни национални грански спортски савези су врх пирамидалног организовања у одређеној грани спорта и имају монополски положај у гранама спорта за које су надлежни. У складу са таквим положајем, Закон о спорту, Закон о спречавању допинга у спорту и Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама им дају и признају бројна овлашћења и надлежности.

Према истраживању Министарства спорта из 2024. године, у оквиру 87 надлежних националних гранских спортских савеза било је у чланству 8622 организације, од којих: 8063 спортских организација, 101 покрајински савез, 257 градски/општински савез; 105 регионални савези; 56 стручна удружења; 18 друга удружења; 25 остали чланови. У чланству савеза олимпијских спортова је 5578 спортских организација, 1847 у чланству савеза неолимпијских спортова, 374 у чланству савеза параолимпијских спортова и 423 у чланству савеза непараолимпијских спортова. Више од половине (4761) свих спортских организације је у чланство надлежних националних спортских савеза прве категорије. Структура чланства је различита у великим и малим савезима. Значајан је податак да 16 савеза има само спортске организације у чланству, 28 савеза нема општинске/градске савезе у чланству, 71 савез нема окружне и међуопштинске савезе у чланству и да 55 савеза нема стручна удружења у чланству.

Са становишта територијалне организације: 37 савеза има 1 ниво територијалне организације; 15 савеза има 2 нивоа територијалне организације; 15 савеза има 3 нивоа територијалне организације; 13 савеза има 4 нивоа територијалне организације; 5 савеза има 5 нивоа територијалне организације; 1 савеза има 7 нивоа територијалне организације.

У односу на међународну организованост, три надлежна национална гранска спортска савеза нису чланству надлежног међународног спортског савеза, док 34 савеза нема представника у руководећим органима надлежног међународног спортског савеза.

У такмичарској сезони 2023/2024 у оквиру 87 надлежних националних гранских спортских савеза било је укупно 11474 екипа у свим категоријама, од којих 7631 сениорских. Интересантан је, међутим, податак у 17 савеза није било сениорских такмичарских екипа, а да 27 савеза није имало регистроване такмичарске екипе у млађим категоријама.

Претходно наведеним подацима треба додати и податке о гранским спортским савезима из Регистра удружења, друштава и савеза у области спорта који води Агенција за привредне регистре. Средином марта 2025. године у овом Регистру било је уписано укупно 549 гранских спортских савеза, од којих је 236 са седиштем у Београду. За шифру делатности 9312 било је регистровано 34 гранска савеза а 515 је регистровано за шифру делатности 9319. Наведени број гранских спортских савеза није у потпуности поуздан јер су као грански спортски савези регистровани и поједини спортски савези за области спорта, како национални тако и локални (нпр. Савез за рекреативни спорт Републике Србије, Универзитетски спортски савез Србије, Савез за школски спорт Србије). С друге стране, један број гранских спортских савеза је регистрован или као „спортско удружење“ (нпр. Рвачки савез Србије, Куглашки савез Србије), или као „територијални спортски савез“ (нпр. Боћарски савез Србије, Кјокушинкаи савез Србије). Колико је регистровано националних гранских спортских савеза, не може се са потпуном сигурношћу рећи јер се такав податак не региструје посебно, али се тај број може посредно наћи прегледом података о називима гранских спортских савеза, укључујући и оне који су погрешно регистровани као спортска удружења или територијални спортски савези. На основу тих података може се закључити да је укупно регистровано 164 национална гранска спортска савеза. У највећем броју спортова регистрован је само један национални грански спортски савез и увек је реч о надлежном националном гранском спортском савезу. Међутим, постоје и спортови у којим има више регистрованих националних спортских савеза: карате 14; кјокушинкаи 5; аикидо 5; аутомобилизам 4; е-спорт 4; мото спорт 4; скокови у воду 2; powerlifting 2.

Када се упореди број организација које су регистроване у надлежном регистру код Агенције за привредне регистре са број организација које су у чланству надлежних националних спортских савеза може се уочити да значајан број регистрованих организација није у чланству надлежних националних гранских спортских савеза. Неки од изабраних показатеља су следећи: Фудбал: 4081 регистрованих организација (у чланству ФСС: 3199 – 78,39%); Кошарка: 1190 регистрованих организација (у чланству КСС: 433 – 36,39%); Фитнес: 1310 регистрованих организација (у чланству ССБФБФ: 293 – 22,37%); Карате: 903 регистрованих организација (у чланству КФС: 328 – 36,32%); Одбојка: 831 регистрованих организација (у чланству ОСС: 248 – 29,84%); Шах: 755 регистрованих организација (у чланству ШСС: 559 – 74,04%); Рукомет: 734 регистрованих организација (у чланству РСС: 278 – 37,87%); Атлетика: 593 регистрованих организација (у чланству САС: 96 – 16,19%); Стрељаштво: 500 регистрованих организација (у чланству ССС: 119 – 23,80%); Пливање: 538 регистрованих организација (у чланству ПСС: 86 - 15,99%); Тенис: 561 регистрованих

организација (у чланству ТСС: 120 – 21,39%); Ватерполо: 149 регистрованих организација (у чланству ВСС: 61 – 40,94%).

Правилником о надлежним националним спортским савезима за гране и области спорта у Републици Србију утврђено је који су национални спортски савези надлежни за поједину грану или област спорта. Међутим, увидом у надлежни Регистар код Агенције за привредне регистре може се видети да одређени надлежни национални спортски савези нису у том Регистру и регистровани за све гране спорта за које су надлежни. На пример, Кошаркашки савез Србије је регистрован за грану спорта кошарка, али није и за „кошарку у колицима“, док је Спортски савез глувих Србије регистрован за 16 грана спорта али не и за „спорт глувих и наглувих“.

Спортски савези за области спорта

Спортске организације и стручна и друга удружења и савези у одређеној области спорта могу се удруживати у одговарајуће спортске савезе за области спорта, у складу са законом и спортским правилима надлежног националног спортског савеза за одређену област спорта (чл. 106. ЗС). Спортски савези за области спорта се у Регистру удружења, друштава и савеза у области спорта региструју као „друга удружења и савези у области спорта“, у складу са чл. 105. и 106. Закона о спорту. У Регистру је средином марта месеца 2025. године у овој групи организација у области спорта регистровано укупно 152 активних спортских удружења и савеза. Када се ближе погледа њихова структура, на основу назива, види се да је регистровано само 23 савеза из области спорта и то: 13 савеза за школски спорт; 7 савеза (асоцијација) за спортску рекреацију/спорт за све; 1 савез за спорт у дијаспори; 1 савез за спорт на селу; 1 савез за спорт у фирмама. Много више је савеза из области спорта који су регистровани као територијални спортски савези (9 савеза из спортске рекреације, 23 савеза из школског спорта и 2 из соколског спорта) или грански спортски савези (9 савеза из спортске рекреације, 14 савеза из школског спорта, 2 савеза из физичког васпитања деце предшколског узраста и 2 савеза из свебор области спорта).

Према Правилнику о спортским гранама и областима спорта и спортским дисциплинама у оквиру спортских грана и области спорта, у Републици Србији постоје 13 области спорта, од којих је за 12 утврђен надлежни национални спортски савез док за област физичко васпитање деце предшколског узраста није. За сваку од области спорта утврђен је један надлежни национални спортски савез, осим за област спортске рекреације у којој постоји 4 надлежна национална спортска савеза: Асоцијација спорта за све Србије, Савез за рекреацију и фитнес Србије, Савез Србије за Боди Билдинг, Фитнес, Боди Фитнес и Аеробик и Савез за рекреативни спорт Републике Србије. Савез Србије за Боди Билдинг, Фитнес, Боди Фитнес и Аеробик, иако надлежни национални грански спортски савез за грану спорта фитнес и бодибилдинг, је овом списку „додат“ јер је као једна од спортских дисциплина спортске рекреације наведен и „фитнес“. Тако је једино фитнес као призната грана спорта у исто време одређен и као спортска дисциплина једне од области спорта, за разлику од свих других грана спорта. Због овога је немогуће одредити колико се организација регистрованих за шифру делатности 9313 (фитнес клубови) у ствари бави фитнесом као граном спорта а колико као рекреативном спортском дисциплином. Спортски савез Србије је одређен као надлежни

национални спортски савез за 5 области спорта (спорт у војсци, спорт у полицији, спорт у дијаспори, спорт старијих особа и сеоски спорт), али треба водити рачуна да овај кровни национални спортски савез има на основу члана 102. став 3. Закона о спорту директну законску надлежност и за „спортску рекреацију, спорт деце, укључујући физичко васпитање деце предшколског узраста и школски спорт и за универзитетски спорт“.

Према раније наведеним подацима из Регистра удружења, друштава и савеза у области спорта, средином марта месеца 2025. године у овом Регистру је било укупно регистровано 1243 организација у 12 области спорта (у области спорт старијих особа није било регистрованих организација), укључујући и организације регистроване за грану спорта аеробик која је само једна од спортских дисциплина спортске рекреације (без аеробика број регистрованих организације је 1039). Ако се наведени број регистрованих организација за поједине области спорта упореди са подацима који су Министарство спорта дали пет надлежних националних спортски савези за области спорта спортска рекреација, школски спорт и соколски спорт, у августу месецу 2024. године кроз попуњени Упитник о броју организација у области спорта који су у чланству (непосредном и посредном) тих надлежних националних спортских савеза, онда се може уочити да и у областима спорта значајан број регистрованих организација није у чланству надлежних националних спортских савеза. На пример, у области спортске рекреације је укупно регистровано 842 организације, од којих је у чланству надлежних националних спортских савеза 529 (62,83%).

Територијални спортски савези

Територијални спортски савез (за Републику Србију, аутономну покрајину, јединицу локалне самоуправе, градску општину) оснивају организације у области спорта са одређене територије, ради уређивања и остваривања спортских питања од заједничког интерес (чл. 102. ЗС). Уколико на територији исте јединице локалне самоуправе има више регистрованих територијалних спортских савеза, статус надлежног територијалног спортског савеза има онај спортски савез који је учлањен у Спортски савез Србије (чл. 138. ст. 6. Закона о спорту). Према подацима Спортског савеза Србије, у 2024. години у чланству овог савеза било је 139 спортских савеза јединица локалне самоуправе и градских општина и 2 покрајинска спортска савеза. Једине две јединице локалне самоуправе у којима није образован територијални спортски савез јесу Лозница и Црна Трава.

Према подацима Агенције за привредне регистре, у Регистру удружења, друштава и савеза у области спорта било је средином марта 2025. године укупно регистровано 454 активних територијалних спортских савеза. Међутим, када се ближе погледа структура тих регистрованих савеза може се видети да већина регистрованих савеза у ствари и нису територијални спортски савези из члана 102. Закона о спорту већ су или грански спортски савези или спортски савези за неку област спорта. Правих територијалних спортских савеза је 180, од којих 2 покрајинска и 178 јединица локалне самоуправе и градских општина. Сви ови савези су регистровани за шифру делатности 9319 (остале спортске делатности). Већина територијалних спортских савеза је регистрована за „све гране спорта“ (нпр. Спортски савез Београда, Градски спортски савез Новог Сада), док је један број савеза

регистрован за поједине спортове (највероватније оне који постоје на територији јединице локалне самоуправе).

Министарство спорт и Спортски савез Србије су у септембру месецу 2024. године спровели истраживање, путем упитника, о стању у надлежним територијалним спортским савезима. Упитник је попунило 124 територијална спортска савеза, чланова Спортског савеза Србије (упитник није попунило неколико спортских савеза из мањих јединица локалне самоуправе који су неактивни). Подаци из упитника показују следеће: 15 савеза имају добијено решење надлежног спортског инспектора о испуњености услова за обављање спортских активности и спортских делатности; укупна број чланова савеза – 5764; укупан број спортских организација у чланству савеза – 5156; укупна број спортско рекреативних организација у чланству савеза – 547 (37 савеза нема у чланству ни једну ову организацију); укупан број организација из школског спорта у чланству савеза – 99 (56 савеза нема у чланству ни једну ову организацију); укупан број запослених лица у савезима – 371 (27 савеза нема запослено ни једно лице); укупан број хонорарно ангажованих лица у савезима – 195 (71 савез нема хонорарно ангажована лица); укупан број спортских стручњака запослених у савезима – 163 (48 савеза немају запосленог спортског стручњака). Наведени подаци показују да је мање од једне трећине свих регистрованих организација у области спорта у чланству територијалних спортских савеза јединица локалне самоуправе као и да значајан број савеза нема довољне стручне капацитете за обављање надлежности због којих постоје.

Кровни спортски савези

У Републици Србији постоје три кровна национална спортска савеза: Спортски савез Србије, Олимпијски комитет Србије и Параолимпијски комитет Србије. Они представљају врх пирамидалног организовања српског спорта, сваки у свом подручју деловања: Олимпијски комитет Србије за олимпијски спорт, Параолимпијски комитет Србије за параолимпијски спорт и Спорски савез Србије за неолимпијски и непараолимпијски спорт, области спорта и територијалне спортске савезе. Сва три савеза имају статус надлежних националних спортских савеза за подручја спорта за која су у складу са Законом о спорту надлежни.

Спортски савез Србије (ССС) је надлежни национални територијални спортски савез који обавља послове (чл. 102. ст. 3. ЗС) којима се обезбеђују услови за праћење, развој и унапређење спортске рекреације, спорта деце, укључујући физичко васпитање деце предшколског узраста и школски спорт, универзитетски спорт, спорт у дијаспори и врхунског спорта у неолимпијским спортовима, као и друге послове у складу са Законом о спорту и Националном стратегијом развоја спорта. Према подацима који су достављени Министарству спорта средином 2024. године путем Упитника, Спортски савез Србије је имао у редовном и придруженом чланству 2 покрајинска спортска савеза, 139 општинских/градских спортских савеза, 1 национално стручно удружење, 2 друга национална удружења, 111 националних гранских спортских савеза и националних спортских савеза за области спорта, као и 7 других савеза као помажућих чланова. У Савезу је било запослено 21 лице, од којих 10 жена. Хонорарно је ангажовано 23 лица. Од запослених лица 3 су имала статус спортског стручњака.

Олимпијски комитет Србије (ОКС) јесте организација у области спорта, образована у складу с Олимпијском повељом и призната од стране Међународног олимпијског комитета (чл. 103. ЗС). Суштински, Олимпијски комитет Србије је надлежни, кровни, национални спортски савез за олимпијски спорт. Олимпијски комитет Србије обавља послове којима се обезбеђују услови за: праћење, развој и унапређење врхунског спорта и система врхунског спорта у олимпијским спортовима, организацију и одржавање међународних спортских такмичења која су у надлежности Међународног олимпијског комитета, остваривање муђудржавне и међународне спортске сарадње и реализацију програма и пројеката из ове области који су од општег интереса за Републику Србију, као и друге послове у складу са Законом о спорту. Према подацима који су достављени Министарству спорта средином 2024. године путем Упитника, Олимпијски комитет Србије је имао у редовном чланству 46 чланова. У ОКС је било запослено 23 лице, од којих 13 жена. Хонорарно је ангажовано 58 лица. Од запослених лица 5 лица има статус спортског стручњака (2 жене).

Параолимпијски комитет Србије (ПОКС) јесте организација у области спорта образована у складу с Параолимпијском повељом и призната од стране Међународног параолимпијског комитета (чл. 103. ст. 7. Закона о спорту). Параолимпијски комитет Србије обавља послове којима се обезбеђују услови за: праћење, развој и унапређење спорта особа са инвалидитетом, организацију и одржавање међународних спортских такмичења која су у надлежности Међународног параолимпијског комитета, остваривање међудржавне и међународне спортске сарадње и реализацију програма и пројеката из области спорта особа са инвалидитетом који су од општег интереса за Републику Србију, као и друге послове у складу са Законом о спорту. Према подацима који су достављени Министарству спорта средином 2024. године путем Упитника, Параолимпијски комитет Србије је имао у редовном чланству 57 чланова, од којих 46 спортских организација и 11 националних спортских савеза. Оваква структура чланства је последица одредби Статута и Правилника о чланству у Параолимпијском комитету Србије којима је утврђено које организације могу да буду чланови ПОКСа. Према одредбама члана 18. и 27. Статута, ПОКС је организација у коју се удружују сви спортски савези параолимпијских грана спорта Републике Србије који су регистровани у складу са Законом о спорту Републике Србије и који су директно или посредно учлањени у међународне спортске федерације које су надлежне за спортове обухваћене програмом Параолимпијских игара. Грански спортски савез који је одговарајућим правилником препознат као надлежан и за олимпијску и за параолимпијску грану спорта, а учлањен је у ПОКС, мора да има организациону јединицу за параолимпијски спорт, а у Скупштини ПОКС треба да га представља лице делегирано од стране те организационе јединице за параолимпијски спорт. Чланови ПОКС су, међутим, и клубови и удружења у спортским гранама за које је ПОКС Правилником о надлежним националним спортским савезима за спортске гране и области спорта у Републици Србији препознат као надлежан национални спортски савез. Ови клубови су, до оснивања, препознавања и признавања националног гранског спортског савеза у који би били учлањени, окупљени у организационе јединице за спортске гране у које делегирају своје представнике и на тај начин остварују своја права и обавезе. Управни одбор ПОКС оснива организациону јединицу ПОКС за сваку спортску грану активну у Републици Србији за који ПОКС има улогу националног гранског спортског савеза у области

параолимпијског спорта. Увидом у Регистар удружења, друштава и савеза у области спорта може се констатовати да почетком 2025. години нити Параолимпијски комитет Србије нити надлежни национални грански спортски савези из члана 18. Статута ПОКСа имају образоване и регистроване огранке (организационе јединице) за одговарајуће параолимпијске гране спорта. У Параолимпијском комитету Србије је, иначе, у 2024. години било запослено 4 лице, од којих 1 жена. Није било хонорарно ангажованих лица. Од запослених лица ни једно није имало статус спортског стручњака.

Једна од значајнијих законских обавеза за сва три кровна национална спортска савеза јесте да споразумно утврде кодекс професионалне етике за обављање стручног рада у спорту (чл. 104. Закона о спорту). На жалост, овај кодекс ни десет година од доношења важећег Закона о спорту још није донет.

Организације и предузетници за обављање спортске делатности

Привредна друштва за обављање спортске делатности могу оснивати физичка или правна лица, у складу са законом (чл. 110. ст. 4. ЗС). Реч је о Закону о привредним друштвима и Закону о јавним предузећима. Закон о спорту регулише и један посебан случај оснивања привредног друштва за обављање спортске делатности. Према члану 118. ст. 6. ЗС, носилац програма организовања међународне спортске приредбе од значаја за Републику Србију може да буде организација у области спорта коју је *наменски и привремено* основала за техничку организацију међународног спортског такмичења од значаја за Републику Србију организација у области спорта која има сагласност за организовање међународног спортског такмичења. Реч је о неком од великих међународних спортских такмичења из чл. 163. ст. 1. ЗС, јер се само за та такмичења тражи сагласност или Владе Републике Србије (олимпијске и параолимпијске игре и светска и европска првенства) или Министарства спорта. У пракси се за реализацију таквих великих међународних спортских такмичења оснивају друштва са ограниченом одговорношћу, код којих је организација (најчешће надлежни национални спортски савез) која је добила организовање такмичења једини оснивач и члан привредног друштва. У марту месецу 2025. године у Регистру привредних друштава било је уписано 7 оваквих привредних друштава, с тим да код 4 привредна друштва није одређено време за које је основано (супротно чл. 118. ст. 6. ЗС). Нека од тих привредних друштава су била формирана за организацију одређених међународних спортских такмичења која су већ завршена, а да у међувремену нису угашена, такође супротно Закону о спорту

Већ је раније изложено да је средином марта 2025. године у Регистру привредних друштава било уписано 430 активних привредних друштава у области спорта, од којих су 412 друштва са ограниченом одговорношћу. Од тих 430 привредних друштава, 319 је на територији Града Београда. Овде бисмо посебно издвојили да је 18 привредни друштава основано од стране надлежних националних спортских савеза. У 100% власништву једног лица је 333 привредних друштава. Градови су основали 30, а општине 4 привредна друштва. Страна правна лица су оснивачи или имају уделе у 17 привредних друштава, док страна физичка лица имају уделе у 43 привредна друштва. Уколико се узме да је у исто време укупно било регистровано 17394 спортских

удружења, друштава, савеза, привредних друштава и предузетника, онда 430 привредних друштава је занемарљив број (2,48%) и говори о томе да се спорт у нашој земљи још не третира као озбиљна привредна, односно пословна делатност.

Установе у области спорта могу оснивати, у складу са законом којим се уређују јавне службе, Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе и у буџету оснивача обезбеђују се средства за рад, у складу са законом. Годишњи програм рада ових установе одобрава оснивач. Установе у области спорта могу оснивати и друга правна и физичка лица, под условима прописаним законом (чл. 110. ст. 1-3. ЗС). Регистар установа воде привредни судови. Према подацима Удружења спортских центара Србије, крајем 2024. године је у Србији било само 30 установа у области спорта, док их је у 2021. години било много више.

Република Србија је оснивач две јавне установе: Завода за спорт и медицину спорта Републике Србије и Антидопинг агенције Републике Србије. Те две установе су од изузетне важности за цео систем спорта Републике Србије, имајући у виду њихове законом утврђене надлежности. Док Антидопинг агенција Републике Србије у потпуности остварује своје законске надлежности, то се не може рећи за Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије. На основу података са званичног интернет сајта овог Завода и објављених извештаја о раду не може се закључити да се све утврђене надлежности остварује онако како су прописане Законом о спорту (чл. 107. и 108) и пратећим подзаконским актима. Надлежности се остварују у погледу здравствених прегледа спортиста и функционисања националног тренинг центра, док се остале надлежности реализују у знатно мањој мери или се у опште не реализују.

Поред наведен две установе које је основала Република Србија, за зимске спортове, укључујући и рекреативно скијање, од изузетне важности је и Јавно предузеће „Скијалишта Србије“, које је такође основала Република Србија. Делатност овог јавног предузећа је регулисана Законом о јавним скијалиштима и креће се између туризма и спорта. Јавно предузеће Скијалишта Србије је основано 15. јуна 2006. године и регистровано је за шифру делатности 9311 (делатност спортских објеката), и спада у привредна друштва средње величине. Како је реч о успешном привредном друштву, питање је за будући стратешки период зашто су нам зимски спортови слабо развијени и шта се може учинити на њиховом унапређењу.

Подаци Агенције за привредне регистре, који су раније наведени, показују да је средином марта 2025. године било регистрованих активних 713 *предузетника* у области спорта, од којих се 441 (61,85%) бави делатношћу фитнес клубова (фитнес центара и фитнес студија). За остале спортске делатности из шифре 9319 регистровано је 244 предузетника, у које спадају и 9 фитнес студија, 3 теретане, 1 пилатес студио, 4 плесна студија, 2 школе тениса и скијања, и 3 предузетника за обуку тениса и јахања. По врсти предузетника у питању су самосталне радње. Од укупног броја предузетника 669 су домаћи држављани, док су преосталих 44 из различитих страних држава (Албанија, БиХ, Француска, Гвинеја Бисао, Јапан, Јерменија, Летонија, Мексико, Немачка, Нигерија, Португал, Русија). Издвојене локације за обављање делатности, поред седишта, имају 94 предузетника. Од доношења Закона о спорту регистровано је нових 595 предузетника (83,45%), од којих 147 у 2024. години (20,62%). Највише

предузетника је регистровано на територији Града Београда, укупно 332, од којих највише на Новом Београду 56, Вождовцу 46 и Земуну 33.

У истраживању које су крајем 2024. године спровели Министарство спорта и Спортски савез Србије преко упитника за надлежне територијалне спортске савезе јединица локалне самоуправе, укупно 62 савеза се изјаснило да на територији јединице локалне самоуправе за коју су надлежни постоје различите школе спорта (школе фудбала, тениса, одбојке и др.) које не учествују у такмичењима у оквиру надлежног националног спортског савеза а регистроване су као спортска удружења. Према члану 95. став 1. Закона о спорту такве спортске школе би морале бити организоване и регистроване или као привредно друштво или одговарајући облик предузетништва.

Стручна и друга удружења у области спорта

Колико има регистрованих „других удружења“ у области спорта не може се тачно рећи јер су у Регистру удружења, друштава и савеза у области спорта под овим обликом организовање регистрована и бројна спортска удружења (спортске организације), као и више стручних спортских удружења (11). На основу назива регистрованих удружења може се закључити да је „правих“ других удружења у области спорта било у марту месецу 2025. године укупно 40, од којих 13 удружења навијача и 6 удружења спортских ветерана.

У Регистру удружења, друштава и савеза у области спорта средином марта месеца 2025. године било је као стручно спортско удружење укупно регистровано 119 удружења, с тим да се 21 удружење не може сматрати стручним спортским удружењем према одредбама Закона о спорту. Један број стручних спортских удружења је погрешно регистрован као спортско удружење (36) или као грански спортски савез (1) или као друго удружење у области спорта (11). Када се, ипак, саберу сва та удружења добија се да је почетком 2025. године укупно било регистрованих 135 стручних спортских удружења: 63 спортских судија (из 15 спортских грана – 10%); 34 спортских тренера (из 11 спортских грана – 7%), 4 спортских новинара, 25 педагога физичке културе и 9 осталих.

Спортске задужбине и фондације

Ради остваривања друштвено корисних циљева у области спорта могу се добровољно оснивати спортске задужбине (чл. 111. ст. 1. и 2. ЗС). Ради остваривања друштвено корисних циљева у области спорта могу се добровољно оснивати и спортске фондације (чл. 111. ст. 1. и 2. ЗС). Према подацима из Регистра задужбина и фондација који води Агенција за привредне регистре, у мају месецу 2025. године било је активних 12 фондација у области спорта и ни једна задужбина.

Међународни спортски савези

Према члану 101. Закона о спорту, на међународне гранске спортске савезе који имају седиште на територији Републике Србије сходно се примењују одредбе Закона о спорту које се односе на националне гранске спортске савезе. Не постоји законски механизам да постојећи међународни спортски савез са седиштем на територији неке стране државе промени седиште на територији Републике Србије и изврши „превођење“ уписа у Регистар удружења, друштава и савеза у области спорта како би задржао правни и спортски континуитет, иако постоји заинтересованост неких чак надлежних међународних спортских савеза за ову могућност.

Колико има међународних спортских савеза са седиштем на територији Републике Србије не може се тачно рећи јер се тај податак не води у надлежном Регистру код Агенције за привредне регистре, односно тај облик организовања није посебно идентификован у Регистру удружења, друштава и савеза у области спорта. Према назива гранских спортских савеза могу се идентификовати следећи међународни спортски савези са седиштем на територији Републике Србије: Балканска самбо федерација; Федерација професионалних боксера Балкана; Балканска бодибилдинг и фитнес федерација; Светска карате конфедерација; Балканска бициклистичка федерација; Карате федерација Балкана; Европски савез за школски фиџитал спорт; Европска фудокан конфедерација; Светска Фудокан Федерација. Питање је, међутим, у којој мери су то заиста прави међународни спортски савези.

2.4. Обухват бављења грађана спортом

Право на бављење спортом је основно право које дефинише Устав Републике Србије, Олимпијска повеља Међународног олимпијског комитета, и ревидирана Међународна повеља физичког васпитања, физичке активности и спорта УНЕСКА (2015), из чега проистиче да *свака особа мора да има могућност да има редовну физичку активност и право да се такмичи у неком изабраном спорту*. Физичка неактивност представља један од водећих фактора ризика за смртност повезану са незаразним болестима. Особе које су недовољно физички активне имају 20% до 30% већи ризик од смртности у поређењу са онима које су довољно активне.

Светска здравствена организација (СЗО) дефинише физичку активност као сваки телесни покрет који производе скелетни мишићи и који захтева потрошњу енергије.⁹ Светска здравствена организација је дала препоруке за различите групе становништва колико минута недељно је потребно да се практикује физичко вежбање.¹⁰ Деца и адолесценти узраста 5-17 година треба да буду физички активни у просеку најмање 60 минута дневно током недеље, при чему већина активности треба да буде умереног до високог интензитета и претежно аеробног типа. Аеробне активности високог интензитета, као и активности које јачају мишиће и кости, треба укључити најмање 3 дана недељно. Деца и адолесценти треба да ограниче време проведено у

⁹ <https://www.who.int/newsroom/factsheets/detail/physicalactivity>

¹⁰ <https://www.who.int/publications/i/item/9789240015128>

седентарним активностима, посебно када је реч о слободном времену проведеном испред екрана. Одрасле особе (18-64 године) треба да имају најмање 150 до 300 минута аеробне физичке активности умереног интензитета, или најмање 75 до 150 минута аеробне физичке активности високог интензитета, или одговарајућу комбинацију активности умереног и високог интензитета током недеље, како би оствариле значајне здравствене користи. Такође, одрасли треба да раде активности за јачање мишића најмање два пута недељно, јер оне доносе додатне здравствене користи, као и да ограниче време проведено у седентарним активностима. Особе старије од 65 година треба да буду физички активне најмање 150 до 300 минута недељно кроз аеробне активности умереног интензитета, или најмање 75 до 150 минута активности високог интензитета, или да практикују одговарајућу комбинацију активности умереног и високог интензитета, како би оствариле значајне користи по здравље. Такође, старије особе треба да укључе активности за јачање мишића најмање два пута недељно, као и да најмање три пута недељно раде разноврсне мултикомпонентне вежбе које наглашавају равнотежу и тренинг снаге како би побољшале функционалне способности и спречиле падове. Један од главних изазова нове Стратегије је како повећати број грађанки и грађана Републике Србије који се редовно баве физичким активностима изван радних активности, пратећи наведене смернице Светске здравствене организације.

Када говоримо о навикама које се тичу редовне физичке активности у Републици Србији у анализи постојећег стања коришћени су последњи расположиви подаци из истраживање из 2019. године које је спровела група аутора за Републички завод за статистику, а које је објављено 2021. године, под називом *Истраживање здравља становништва Србије 2019. године*¹¹. Када је у питању физичка активност одраслог становништва Србије, Истраживања здравља становништва Србије 2019., показало је да је бар 30 минута дневно у ходању или вожњи бицикла провело 9,7% становника Србије. У извођењу аеробне физичке активности (која укључује фитнес, спорт, рекреацију, вожњу бицикла), барем 150 минута недељно, провело је 11 % становника Србије старости од 18 до 64 године.

Интензивним физичким активностима намењених јачању мишића најмање два пута недељно се у Србији 2019. године бавило 7,5% становника старости од 18 до 64 године. Проценат становника Србије у 2019. години који испуњава препоруке Светске здравствене организације за извођење физичке активности која утиче на побољшање здравља, а која није везана за радне активности је 4,4 % . Овај проценат се линеарно смањује са старашћу, тј. 11,2 % у узрасној групи од 18 до 24 и 0,6 % у узрасној групи од 55 - 64 године. Једино ако се узму у обзир и умерене радне активности, онда се може рећи да препоруке СЗО за извођење физичке активности која утиче на побољшање здравља испуњава скоро две трећине (64,6%) становништва узраста од 18 до 64. године.

Свакодневно ходање у трајању од најмање 10 минута забележено је код 75,2% становника. Свакодневна вожња бицикла у трајању од најмање 10 минута је била заступљена код 9,0% становника, и то значајно више у Војводини (23,5%) у односу на

¹¹ Истраживање здравља становништва Србије 2019. године, Наташа Милић и др., Београд, 2021. године. Истраживање је спроведено у складу са методологијом Европске анкете о здрављу.

становнике других географских области, где се тај проценат кретао од 1,8% у Београду до 6,2% у Јужној и Источној Србији. Само 9,7% становника Србије проводило је бар 30 минута дневно у ходању или вожњи бицикла, у значајно већем проценту мушкарци (11,9%), а у најмањем становници Београда (6,8%). Фитнесом, спортом или рекреацијом бар 10 минута најмање три пута недељно бавило се 8,8% становника Србије. Навика бављења спортом и рекреацијом је заступљенија код мушкараца (11,0% се рекреира бар три пута недељно), него код жена (6,9%).

Становници Србије седе у просеку 4,7 сати током типичног дана, највише становници Београда (5,8 сати), градских насеља (5 сати), особе узраста 75 година или више (6,1 сати), као и они са вишим и високим образовањем (5,5 сати). Експресивном седентарном стилу живота (седење 420 и више минута током уобичајеног дана) је било изложено 23% становништва Србије, значајно више у Београдском региону (34,9%), најмлађи (28,3%) и старији од 75 година (35,1%), становници градских насеља (26,2%), они са највишим приходима (30,2%) и најобразованији (32,2%).

Ако се прати учесталост најчешћих обољења и стања становништва Србије према полу и укупно, онда се добија да су најчешћа три обољења у 2019. години били повишен крвни притисак, деформитет доњег дела кичменог стуба и деформитет вратног дела кичменог стуба.

У Србији је у 2019. години, на основу измерене вредности ИТМ, било 40,5% нормално ухрањеног становништва узраста 15 и више година, док је више од половине (57,1%) било прекомерно ухрањено, односно предгојазно (36,3%) и гојазно (20,8%). То би даље значило да је више од половине становништва Србије прекомерно ухрањено (предгојазно и гојазно)

У савременим условима социјална граница старости је 65 година. Према критеријумима на основу којих се оцењује старост популације, становништво Републике има све карактеристике врло старог становништва. Једна од значајнијих карактеристика старења јесте смањење физичке активности, као, пре свега, резултат смањења опште физичке способности, али и мотивационих подстицаја, што често доводи до постепеног преласка од седентарног животног стила до изражене физичке неактивности. За старосну групу од 65 и више година, препоруке СЗО у погледу физичке активности су практично исте као за групу од 18-65 година, уз предуслов да то њихово здравствено стање дозвољава.

Иако је спорт старих проглашен посебном облашћу спорта за коју је надлежан Спортски савез Србије, не постоје подаци о томе какво је стварно стање у погледу учешћа старих спортским активностима, нити каква је њихова организованост. Ретка су и истраживања која се баве спортом старих. Истраживање које су спровели Ружичић и групе аутора¹², а које је обухватило 100 испитаника, војних осигураника, старости од 70 до 93 године (39 мушкараца и 61 жена), показало је да се неком рекреативном активношћу испитаници нису бавили у 96% случајева, а једном, односно два пута недељно неком рекреативном активношћу (јога, пилатес) бавило се 2% испитаника. Од физичких активности, најзаступљеније је ходање (32% испитаника хода до 1km, преко

¹² Ружичић Драгојловић Р., Анђелски Х., Бранковић С., Барнић Стојковић А. (2016). Процена физичке активности и функционалне способности војних осигураника старијих од 70 година. Здравствена заштита, 2, 1-9.

1km 29%) и гимнастичке вежбе у стану (30%, свакодневно, мање од 30 мин.). Истраживање је показало и да старе особе имају доста слободног времена, али га углавном проводе пасивно, у 89% случајева гледају ТВ и читају штампу и књиге, само 17% одлази у шетњу. Да би били физички активнији, 42% испитаних је изјавило да им је потребна помоћ друштва, а 51% је „незаинтересовано за физичко вежбање“.

Наведени подаци указују да је за нову Стратегију посебан изазов да пронађе адекватних мера и активности које ће довести до повећања практиковања редовних физичких активности код већине грађана Републике Србије, а посебно код старијих (60+) којих по последњем попису становништва има 1,9 милион.

2.5. Спорт особа са инвалидитетом

Спорт има важну улогу у доприносу за прилагођавање и рехабилитацију физичког и менталног здравља особа са инвалидитетом. Промоција и развој спорта за све особе са инвалидитетом је важно средство побољшања квалитета њиховог живота и доприноси њиховој рехабилитацији и интеграцији у друштво. Према резултатима последњег пописа становништва Републике Србије који је реализован 2022.године, број особа са инвалидитетом у Србији је 356.404 (148.104 мушкарца и 208.300 жена) што је 5,6% од укупне популације.

Када је у питању анализа постојећег стања спорта особа са инвалидитетом најпре треба поћи од броја регистрованих спортиста код надлежних националних спортских савеза. Подаци из истраживања из 2024. године показују да је у четири надлежна национална спортска савеза укупно регистровано 4333 спортисте, од којих 1728 жена (39,88%). Гледано по савезима ти подаци су следећи: Параолимпијски комитет Србије: 651 спортиста сениора, од којих 36 жена (без регистрованих спортиста у млађим категоријама); Специјална олимпијада: 3044, од којих 1490 жена (без података о категорији спортиста); Национални спортски савез слепих и слабовидих: 202 спортиста сениора, од којих 57 жена, и 20 спортиста у млађим категоријама, од којих 9 жена; Спортски савез глувих Србије: 356 спортиста сениора, од којих 124 жена, и 67 спортиста у млађим категоријама, од којих 22 жена.¹³

Уколико сагледамо да је број особа са инвалидитетом по последњем попису становништва Републике Србије 356.404, а да је у надлежним националним гранским спортским савезима укупно регистровано 4.333 спортисткиња и спортиста са инвалидитетом видећемо да се од укупног броја особа са инвалидитетом у Републици Србији свега 1,22 % бави такмичарским спортским активностима у оквиру надлежних националних спортских савеза (0,19% лица која имају проблем са видом и 0,47% лица која имају проблем са слухом). Посебно забрињава поређење укупног броја регистрованих спортиста без инвалидитета са бројем регистрованих спортиста са инвалидитетом. Спортиста са инвалидитетом је 1,34% од укупног броја регистрованих

¹³ Министарству спорта податке није доставио Спортски савез инвалида Србије. Према подацима са интернет сајта овог савеза, у 2025. години овај савез је организовао три такмичења: пикадо (учествовало 50 особа са инвалидитетом), спортски риболов (учествовало 60 особа са инвалидитетом), шах (учествовало 20 особа са инвалидитетом).

спортиста без инвалидитета, при чему је спортискиња са инвалидитетом 2,12%, а спортиста са инвалидитетом 1,08%.

Када говоримо о позицији врхунских спортиста са инвалидитетом у систему спорта у Републици Србији, политика је наше државе да награђује спортисте параолимпијце и тренере параолимпијаца наградама и то у идентичном износу као и спортисте и тренере без инвалидитета. Спортисти особе са инвалидитетом уживају у Републици Србији апсолутно сва права као и спортискиње и спортисти без инвалидитета, и када говоримо о условима за финансирање њихових програма и када говоримо о награђивању и стипендирању врхунских спортиста са инвалидитетом. Република Србија је у смислу награђивања за постигнуте врхунске спортске резултате отишла и корак даље, а то је да већ поменути освајачи медаља у параолимпијским спортовима и параолимпијским дисциплинама и то на великим међународним спортским догађајима стичу и право добијања националног спортског признања које се добија читавог живота у виду месечних примања.

2.6. Такмичарски и врхунски спорт

Какво је стање у **системима такмичења које воде надлежни национални грански спортски савези** утврђивано је на основу истраживања које је 2021. и 2024. године спровело министарство надлежно за спорт у сарадњи са Спортским савезом Србије путем упитника за надлежне националне гранске спортске савезе. Упитнике је у 2024. попунило 87 савеза, и то они чији се програми финансирају из буџета Републике Србије. Основно питање истраживања било је усмерено ка броју нивоа такмичења жена и мушкараца сениора и млађих категорија које организују надлежни национални грански спортски савези. На основу добијених одговора извршена је компаративна анализа на период 2021. и 2024. годину која је показала да је у 2024. години организован значајно већи број нивоа такмичења у односу на 2021. годину. Ово повећање се односи како на мушкарце тако и на женску конкуренцију. У 2021. години имали смо 192 нивоа такмичења за жене сениорке док смо за жене сениорке у 2024. години имали организовано 240 нивоа такмичења. Што се тиче мушкараца сениора у 2021. години организована су такмичења на 183 нивоа такмичења док је у 2024. години тај број износио 437 нивоа такмичења за сениоре. Уколико сагледамо укупан број нивоа такмичења приметићемо да је у 2021. години укупно организовано 821 нивоа такмичења (430 за сениоре) док је у 2024. години тај број значајно повећан на 1.308 нивоа такмичења (677 за сениоре), што је значајан напредак. Међутим, подаци показују и да чак 11 надлежних националних гранских спортских савеза нема нити један ниво такмичења за сениорке, док 5 надлежних националних гранских спортских савеза није имало у 2021. години такмичење за сениоре, да би се тај број у 2024. години повећао на 9. Када анализирамо број нивоа такмичења за млађе узрасне категорије приметићемо да је у 2021. години организовано укупно 183 нивоа такмичења за жене, а у 2024. години чак 288 нивоа такмичења за жене у млађим узрасним категоријама. Када анализирамо број нивоа такмичења за млађе узрасне категорије код мушкараца видећемо да је у

2021. години организовано укупно 208 ниво такмичења, а у 2025. години чак 343 нивоа такмичења, што је значајан помак.

Врхунски спортисти су модерни хероји и позитивни узор младам генерацијама, који су свој изузетни таленат спојили изузетним трудом. Медаље које српски репрезентативци освајају на великим међународним спортским такмичењима уједињује све наше грађане пружајући им осећај припадности и промовише Републику Србију на међународној сцени на најбољи начин. Од укупног 26 освојених медаља на последње три Олимпијаде (Олимпијским играма), 11 медаља освојиле су жене (42,31%) и 15 медаља су освојили мушкарци. Међутим, ако се анализира податак да је на Олимпијским играма у Паризу 2024. године учествовало укупно 112 спортиста (69 мушкараца и 43 жене), што је највећи број учесника од успостављања самосталности наше земље, а да је укупан број регистрованих спортиста у надлежним националним гранским спортским савезима 322.065 увидећемо да је на Олимпијским играма у Паризу 2024. годину учествовало 0,03 % спортиста од укупног броја свих регистрованих спортиста. Исти број медаља, укупно 26, је освојио наш Параолимпијски тим на последње три Параолимпијаде, а од тога су 9 медаља освојиле жене и 17 медаља су освојили мушкарци. Уколико се сагледа колико је мањи Параолимпијски покрет у Републици Србији, а у смислу броја спортиста, клубова и савеза од Олимпијског покрета, успеси наших параолимпијца су веома велики.

Када су у питању светска и европска првенства и друга велика међународна спортска такмичења, може се констатовати да су спортисти Републике Србије били веома успешни у свим узрасним категоријама. Међутим уколико упоредимо број освојених медаља сениора од 4.708 у периоду од 2010. до 2024. са укупним бројем регистрованих у 2024. години спортисткиња и спортиста сениора 168.406 (28.029 сениорки и 140.377 сениора) у 87 грана спорта увидеће се да је само 2,80 % сениорки и сениора освојило медаље на великим међународним спортским такмичењима. Када анализирамо број освојених медаља спортиста особа са инвалидитетом увидећемо да је у наведеном периоду освојено укупно 314 медаља од чега су жене освојиле 107 медаља док су мушкарци освојили 217 медаља. Исто тако, уколико упоредимо број освојених медаља у млађим категоријама од 4.322 са укупним бројем регистрованих у 2024. години спортисткиња и спортиста у млађим узрасним категоријама 153.659 (53.623 девојака и 100.036 момака) увидеће се да је свега 2,81 % младих спортиста освојило медаље на великим међународним спортским такмичењима. Интересантан је и податак да је анализа резултата постигнутих на европским и светским првенствима у току олимпијског циклуса „Париз 2024“ показала да не постоји корелација између успеха на светским и европским првенствима са освајањем одличја на Олимпијским играма. Коначно, уколико упоредимо број освојених медаља у свим узрасним категоријама (9030) са укупним бројем регистрованих у 2024. години спортисткиња и спортиста у свим узрасним категоријама у 87 грана спорта (322.065) увидећемо да је само 2,80 % спортиста у свим узрасним категоријама освојило медаље на великим међународним спортским такмичењима.

Број медаља које су освојили спортисти сениори (4708) и спортисти у млађим категоријама (4322) из 87 надлежних националних гранских спортских савеза на

великим међународним спортским такмичењима у периоду 2010-2024. година може озбиљно да заваља уколико се не води рачуна о броју савеза који нису освајали медаље:

- СЕНИОРИ:

- Олимпијске игре: од 40 савеза њих 36 нису освајали медаље у женском спорту а 34 у мушком, с тим да 32 савеза није освојило медаљу ни у женском ни у мушком олимпијском спорту;

- Светска првенства: 62 савеза није освајало медаљу у женском спорту, а 53 у мушком, с тим да 50 савеза није освојило медаљу ни у женском ни у мушком спорту;

- Европска првенства: 56 савеза није освајало медаљу у женском спорту, а 44 у мушком, с тим да 40 савеза није освојило медаљу ни у женском ни у мушком спорту;

- Друга велика међ. спортска такмичења: 45 савеза није освајало медаљу у женском спорту, а 36 у мушком, с тим да 32 савеза није освојило медаљу ни у женском ни у мушком спорту;

- 22 надлежна национална гранска спортска савеза нема ни једну медаљу ни на једном великом међународном спортском такмичењу за сениоре.

- МЛАЂЕ КАТЕГОРИЈЕ:

- Светска првенства: 64 савеза није освајало медаљу у женском спорту, а 60 у мушком, с тим да 55 савеза није освојило медаљу ни у женском ни у мушком спорту;

- Европска првенства: 56 савеза није освајало медаљу у женском спорту, а 46 у мушком, с тим да 42 савеза није освојило медаљу ни у женском ни у мушком спорту;

- Друга велика међ. спортска такмичења: 46 савеза није освајало медаљу у женском спорту, а 42 у мушком, с тим да 37 савеза није освојило медаљу ни у женском ни у мушком спорту;

- 24 надлежна национална гранска спортска савеза нема ни једну медаљу ни на једном великом међународном спортском такмичењу за млађе категорије.

Најпроблематичнији податак је да 16 надлежних националних гранских спортских савеза није у периоду 2010-2024. година освојило ни једну медаљу ни у сениорској ни у млађим категоријама.

Када се говори о врхунском спорту, *организација међународних спортских такмичења* представља веома значајан чинилац у процесу подизања капацитета спортских организација, али и у смислу повећања бруто друштвеног производа сваке земље организатора. У Републици Србији је у периоду 2010-2024. година укупно организовано 2118 различитих великим међународних спортских такмичења. Од тог броја, надлежни национални грански спортски савези прве категорије су у организовали 184 велика међународна спортска такмичења, или 8,69%: Сениори – 87 (жене 37; мушкарци 50); Млађе категорије – 97 (жене 42; мушкарци 55).

Постоје, међутим, и надлежни национални грански спортски савези који у посматраном периоду нису организовали велика међународна спортска такмичења. Тако у сениорској категорији 32 савеза није организовало ни једно такмичење за жена а 23 за мушкарце, с тим да 22 савеза није организовало ни једно такмичење ни за жене ни за мушкарце. Када су у питању млађе категорије, 44 савеза није организовало ни једно такмичење за жена а 37 за мушкарце, с тим да 35 савеза није организовало ни једно такмичење ни за жене ни за мушкарце. Постоји, на жалост, и 18 савеза који нису

организовали ни једно велико међународно спортско такмичење ни у сениорској ни у млађим категоријама.

2.7. Спортски објекти

Савремени спорт, било такмичарски било рекреативни, је незамислив без адекватних и модерних спортских објеката. Поготову је развој и унапређење врхунског и професионалног спорта немогуће без поседовања врхунски дизајнираних, високотехнолошких и мултуфункционалних спортских објеката. С друге стране, и економски значај спортских објеката је огроман.

Да би смо стекли прави утисак о стању спортских објеката у Републици Србији анализирана је Национална евиденција спортских објеката, коју води као поверени посао Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије. Последњи подаци из те евиденције који су доступни и који су објављени су из 2021. године.¹⁴ Претпоставља се да на територији Републике Србије има између 7000 и 8000 спортских објеката. Такође се логично може претпоставити да је код непријављених спортских објеката највећи број у приватној својини. Од укупно 4.631 регистрованих спортских објеката на територији Републике Србије, 2.044 (односно 44.14%) власника/корисника спортских објеката је до 2021. године уписало/започело упис објеката у Националне евиденције. Према подацима из Националних евиденција које је Завод за спорт и медицину спорта РС објавио 2017. године, у децембру 2016. године у Националној евиденцији спортских објеката од укупно 4.625 регистрованих спортских објеката на територији РС, 1.020 (22,05%) спортских објеката је уписало/започело упис у Националну евиденцију. То значи да је за пет година примене Закона о спорту од 2016. до 2021. године укупно регистровано додатних само 5 спортских објеката на територији Републике Србије, а да је за 50% увећан упис спортских објеката у Националну евиденцију спортских објеката у односу на оне који су већ били уписани. Када је реч о стању спортске инфраструктуре у нашој земљи посебно је уочљив недовољан број спортских објеката за водене спортове, а у исто време наша ватерполо репрезентација је три пута заредом освојила златну медаљу на Олимпијским играма и то 2016.године у Рио де Жанеиру, 2021. године у Токију и коначно 2024.године у Паризу.

Када су у питању национални тренинг центри, истраживање које је спровело Министарство спорта у 2024. години путем упитника за надлежне националне спортске савезе показало је да 6 савеза има свој национални тренинг центар. Овome треба додати и објекте Завода за спорт и медицину спорта Републике Србије, пошто према члану 107. став 7. Закона о спорту, Републички завод има статус националног тренинг центра.

Према подацима Министарства просвете, науке и технолошког развоја достављеним Министарству омладине и спорта у децембру месецу 2021. године за потребе припреме нове Националне стратегије развоја спорта, школске физкултурне сале се морају бројати по локацијама, односно морају се узети у обзир све матичне и издвојене локације школа којих укупно има 4.190. Од тог броја школа, физкултурну

¹⁴ <http://rzsport.gov.rs/wp-content/uploads/2021/05/Sportska-infrastruktura-2021.pdf>. Нових података нема јер од 2022. године Национална евиденција спортских објеката фактички не функционише.

салу у 2021. години имало је свега 2.274 школа што представља највећи изазов уколико желимо да повећамо обухват деце која се редовно бави физичким вежбањем и уколико желимо да унапредимо реализацију наставе физичког васпитања у основним и средњим школама.

2.8. Интегритет спорта и спречавање негативних појава

Иако спорт има значајну улогу у друштву кроз допринос социјалној кохезији, превазилажењу предрасуда, ширењу етичких принципа и вредности, савремени спорт прате и негативне појаве попут насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, расизма, ксенофобије, намештања резултата. Манипулација спортским такмичењима, као глобални појам, заправо не покрива само намештање мечева као аномалију система спорта већ се односи и на допинг, намештање мечева, коришћење клубова као лажних предузећа, утицање на агенте играча, коришћење инсајдерских информација, сукобе интереса, лоше управљање, итд. Заштита интегритета спорта је усмерена заправо на борбу против тога да такмичења и резултати такмичења постану предвидљива (делимично или у потпуности) чиме се уништава основна вредност спорта и интерес за фер и етичко такмичење.

Манипулација спортским такмичењима

Народна Скупштина Републике Србије је 27. новембра 2024. године усвојила Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о манипулисању спортским такмичењима (Маколин конвенција). Основни циљеви Маколин конвенције су: спречавање, откривање и санкционисање националних или међународних манипулација на националним и међународним спортским такмичењима, као и промоција националне и међународне сарадње у борби против манипулација на спортским такмичењима између дотичних јавних органа власти, као и организација које су укључене у спорт и спортско клађење (чл. 1).

За намештање резултата исхода спортског такмичења у Републици Србији је Кривичним законiku предвиђено кривично дело „Договарање исхода такмичења“ (чл. 208б). У периоду од 2021. до 2023. године, Министарство унутрашњих послова поступало је по шест (6) предмета који се односе на кривично дело „Договарање исхода такмичења“, али ни у једном случају нису прикупљени докази који би довели до хапшења учинилаца и подношења кривичне пријаве надлежном тужиоцу, тако да је општи закључак да је кривично дело које је дефинисано на овај начин изузетно тешко за доказивање, како у Републици Србији, тако и у другим европским земљама.

Насиље и недолично понашање на спортским приредбама

Насиље на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама, представља веома дуго за све европске земље озбиљан проблем, који поприма различите облике, са уочљивом тенденцијом измештања са унутрашњости стадиона на околне просторе, укључујући и ширу урбану средину. Законске одредбе усмерене на спречавање насиља и недоличног понаша на спортским приредбама садржане су у Закону о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, Закону о спорту и Закону потврђивању Конвенција Савета Европе о интегрисаном приступу безбедности, сигурности и услугама на фудбалским утакмицама и другим спортским приредбама (Сен Дени Конвенција).

Према подацима Министарства за унутрашње послове, у периоду 2015.-2024.године, због извршених 1102 кривичних дела „Насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу“ из чл.344а Кривичног законика, поднето је 1085 кривичних пријава против 1746 лица. Поред кривичног дела из чл.344а Кривичног законика поднето је и 19 кривичних пријава за кривично дело „Насилничко понашања“ из чл.344 Кривичног законика, а регистрована су и кривична дела „Уништење и оштећење туђе ствари“ из чл.212 Кривичног законика. У истом периоду, од стране правних лица извршено је 2320 прекршаја из чл.21 Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, а од стране физичких лица 1584 прекршаја из чл.23 истог Закона. Поред прекршаја прописаних Законом о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, против учесника инцидената су подношене и прекршајне пријаве због извршених прекршаја из Закона о јавном реду и миру и Закона о оружју и муницији. У периоду 2017-2024. године (нису се водиле евиденције за 2015. и 2016. годину) изречено је 2645 мера безбедности „Забрана присуствовања одређеним спортским приредбама“ и 2046 заштитних мера безбедности „Забрана присуствовања одређеним спортским приредбама“.

Допинг у спорту

Употреба допинга супротна је основним вредностима савременог спорта и представља његову грубу злоупотребу. Међународне организације, државе и сви међународни и национални спортски савези борбу против допинговања стављају у своје основне задатке. Три су основна легитимна циља те борбе: заштита здравља спортиста, очување једнакости шанси (конкурвенције) и одржање веродостојности спортске гране. Република Србија се на системски начин бори против допинговања у спорту и то кроз следећа документа: Закон о спорту; Закон о спречавању допинга у спорту; Закон о потврђивању Међународне конвенције против допинга у спорту; Светски антидопинг кодекс и пратећи међународни стандарди одобрени од стране Светске антидопинг агенције.

Антидопинг агенција Србије (АДАС) је основана Законом о спречавању допинга у спорту из 2005. године, а са радом је почела 1. јануара 2006. године. Данас ради и функционише у складу са важећим Законом о спречавању допинга у спорту, као

и другим релевантним прописима. АДАС је јавна установа, која послује у складу са прописима о јавним службама, а чији је оснивач Република Србија. У склопу својих јавних овлашћења, АДАС спроводи допинг контролу на такмичењима и изван такмичења и врши све оно што је законом и Светским антидопинг кодексом, те пратећим међународним стандардима, одређено као дужност и посао националних антидопинг организација. У периоду од оснивања АДАС (2005. године), закључно са 2024. годином, спроведено је 14919 допинг контрола спортиста и 838 допинг контрола коња. У том периоду утврђено је да су 143 лица починила 147 повреда антидопинг правила (133 спортиста је починило повреде које се односе на присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте, док је 10 лица (8 спортиста и 2 лица у својству помоћног особља спортиста) починило 14 других повреда антидопинг правила). Од 143 лица која су починила повреде антидопинг правила, АДАС је процесуирала 111 лица (106 спортиста који су починили повреде које се односе на присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте и 5 лица (3 спортиста и 2 лица у својству помоћног особља спортиста) која су починила 6 других повреда антидопинг правила), док су иностране антидопинг организације процесуирале 32 лица (27 спортиста који су починили повреде које се односе на присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте и 5 спортиста који су починили 8 других повреда антидопинг правила). АДАС је у истом периоду утврдила и процесуирала 66 повреда антидопинг правила у коњичком спорту и тркама (65 повреда које се односе на присуство забрањене супстанце у узорку урина или крви коња и 1 друга повреда антидопинг правила – одбијање допинг контроле).

АДАС је од оснивања па закључно са 2024. годином одржао око 800 антидопинг едукација (АДАС у просеку држи око 50 антидопинг едукација годишње, док је у 2024. години одржано 98 антидопинг едукација). Сви стипендисти Министарства спорта редовно су едуковани у погледу антидопинг правила, два пута годишње.

Како Закон о спречавању допинга у спорту предвиђа постојање два кривична дела у вези са допингом у спорту (Омогућавање употребе допинг средстава и Неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава), за успешно сузбијање ових кривичних дела и ефикасну борбу против допинга, неопходна је сарадња различитих институција, које су у оквиру својих надлежности ангажоване по овом питању. Припадници Министарства унутрашњих послова, Управе криминалистичке полиције, Службе за борбу против организованог криминала, у сарадњи са Јавним тужилаштвом за организовани криминал, и на основу информација прослеђених од АДАС, током 2024. године су у неколико одвојених акција заплењено око 3.000 килограма различитих допинг средстава чија је вредност на српском тржишту већа од 3 милиона евра. Приведено је 10 чланова групе која је кријумчарила допинг средства.

Један од изазова са којима се сусрећу млади нарочито онда када се одлуче на учешће у рекреативним активностима јесте и коришћење недозвољених допинг средстава. Са допинг средствима се не сусрећу само спортисти већ и рекреативци. Истраживање које су спровели АДАС и Савез за рекреацију и фитнес, а уз подршку

Министарства спорта, под називом ТВОЈЕ ТЕЛО, ТВОЈ ИЗБОР. РЕЦИ НЕ! ДОПИНГУ у 62 теретана у 14 градова на територији Републике Србије, а на 1500 рекреативних спортиста показује да је коришћење допинга у рекреативној популацији заступљено у великој мери. О томе говори податак да чак 37% рекреативних спортиста познаје некога ко користи допинг, а њих 28% некога ко је имао штетне последице коришћења допинг средстава. По овој студији око 18% рекреативних спортиста користи допинг средства. Резултати показују да се као допинг средства највише користе анаболици чија примена може да доведе до озбиљних штетних ефеката по здравље са могућим смртним исходом. Поред тога, коришћење допинг средстава може да изазове зависност, повећа агresiју и психотичне промене код корисника. Посебно забрињава што је најугроженија популација младих особа од 18 до 35 година старости. Основни узрок овог проблема је лака доступност допинг средстава на црном тржишту као и околност да 66,59% младих тренирају сами без надзора тренера.

Заштита безбедности деце у спорту

Десетине хиљада деце (укључујући сва малолетна лица) учествују у спортским активностима у Републици Србији. Према раније наведеним подацима, само у оквиру 87 надлежних националних гранских спортских савеза је регистровано у 2024. години 100.018 активних младих спортиста, у свим категоријама, док у школским спортским такмичењима је учествовало 100.713 деце и младих.

Насиље, злостављање и различите злоупотребе деце у спорту се пречесто дешавају, у свим земљама, у свим спортовима и од базичног до елитног спорта и оно може потицати од одрасле особе или младог тренера или другог спортисте или од стране њихових вршњака или било ког другог из пратње, укључујући и родитеље.¹⁵ Заштита у спорту (safeguarding in sport) добија све већу пажњу последњих година, при чему је већина истраживања, политика и пракси усмерена на децу као најугроженију, иако појединци не постају безбедни на свој 18 рођендан. Заштита деце у спорту значи заштиту деце од злостављања и злоупотреба, спречавање штете и промовисање њихове добробити, стварањем сигурног и подржавајућег окружења за све. Посебно су осетљиви случајеви сексуалног насиља над децом спортистима. Из више студија се може, начелно, закључити: елитни млади спортисти су више сексуално нападнути од својих колега у односу на спортисте из нижих нивоа; тип спорта којим се бави млади спортиста нема утицаја; девојчице су чешће сексуално злостављане у спорту од дечака (мада су дечаци можда мање спремни да пријаве ову врсту злостављања); извршиоци сексуалног злостављања су идентификовани као првенствено личности од ауторитета за младог спортисту, посебно тренера, али и тимски лекари, инструктори или "саветници" (нису искључени случајеви вршњачког сексуалног насиља).

Влада Републике Србије донела је 10. фебруара 2022. године Закључак о усвајању Општег протокола за заштиту деце од насиља¹⁶, чијим доношењем је престао

¹⁵ Expert Group on Good Governance, Recommendations on the protection of young athletes and safeguarding children`s rights in sport, Final document, July 2016,

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=25000&no=1>

¹⁶ <https://www.minbpd.gov.rs/wp-content/uploads/2023/06/Opsti-protokol-za-zastitu-dece-od-nasilja.pdf>

да важи Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања из 2005. године. Нови Општи протокол дефинише више од двадесет облика насиља над децом, међу којима су физичко и вршњачко насиље, насиље у породици, сексуално и дигитално насиље, злоупотреба дечијег рада и дечији брак као облик насиља којим се грубо крше права детета. За реализацију Општег протокола за заштиту деце од насиља надлежно је више министарстава, укључујући и Министарство спорта, која су дужна да донесу посебне протоколе за заштиту деце од насиља.

Искуства борбе против допинга показују да борба против негативних појава у спорту које прати појава заташкавања, негирања, минимализовања или чак подржавања могу само ако постоје изграђене независне и компетенте тела или институције које си системски и перманентно баве одређеном негативном појавом. Тренер, родитељ, спортски званичник или друго лице које има сумњу или зна за непосредни ризик злостављања или насиља над дететом у спорту, не треба сам да одлучује да ли је дете злостављано или претрпело насиље, или је било изложено неким другом виду злоупотребе, већ мора имати могућност и осигуран механизам да одређеном надлежном телу или институцији пријави своју забринутост и своја сазнања. То може бити, на пример, посебно образовано тело за заштиту безбедности деце у спорту при надлежном националном спортском савезу. То, разуме се, може бити и локални центар за социјални рад или полиција, али искуство показује да су то крајње могућности које су већином недовољне. Савремена упоредна-правна позитивна искуства (Аустралија - Sport Integrity Australia, Канада) показују тенденцију образовања посебних државних агенција за заштиту интегритета у спорту које се баве и безбедношћу деце и младих у спорту, као и жена у спорту.

Заштита жена од сексуалног насиља у спорту

Уједињене нације дефинишу насиље над женама као „сваки чин родно заснованог насиља који резултира или ће вероватно резултирати физичком, сексуалном или психолошком повредом или патњом жена, укључујући претње таквим делима, присилу или произвољно лишавање слободе, било да се дешава у јавном или приватном животу“. Примери су: физичко, сексуално и психолошко насиље које се дешава у општој заједници, укључујући силовање, сексуално злостављање, сексуално узнемиравање и застрашивање на послу, у образовним, спортским институцијама и другде. (Комисија за статус жена у Уједињеним нацијама 2001).

Једно од најважнијих и најсложенијих питања везаних за насиље над женама у спорту јесте *појава сексуалног насиља*. Према WomenSport International, најчешћи облици сексуалног насиља су родно узнемиравање (широк спектар вербалних и невербалних понашања, која нису усмерена на сексуалну сарадњу, већ на преношење увредљивих, непријатељских и понижавајућих ставова о нечијем полу), сексуално узнемиравање (било које нежељено и непожељно понашање сексуалне природе, било вербално, невербално или физичко) и сексуално злостављање (било које понашање сексуалне природе, било бесконтактно, контактано или пенетративно, где је пристанак принуђен/манипулисан или није или не може бити дат). Извор тензија лежи у чињеници да спорт често подразумева блиске личне односе, како међу групама

спортиста, тако и између појединачних спортиста, као и њихових тренера или вођа. Спортисти могу, нарочито, на клупском нивоу, постати жртве својих „спортских идола“ – сениорских спортиста или тренера – којима могу имати безусловно поверење. На елитном нивоу, од спортисткиња се често очекује да прихвате одговорност „одраслог“, иако је њихов спортски развој или „спортски узраст“ далеко испред њиховог социјалног и физичког развоја, што може створити тензије и сексуалну несигурност.¹⁷

Сексуално насиље у спорту је иначе у нашем спорту табу тема о којој се или у опште не приче или прича само када је то изнуђено, што не значи да не постоји. У јавности су се последњих година појавила поједина истраживања овог проблема, али како није навођена методологија истраживања као ни податак о броју и структури испитаних спортисткиња, добијени подаци се не могу узети као поуздани и меродавни. Спровођење поузданих истраживања је, због тога, приоритет у наредном периоду, с тим да би оно требало да обухвати не само спортисткиње него и спортисте.

2.9. Физичко васпитање и спорт деце

Свако људско биће има основно право на физичко васпитање и спорт, који су од суштинског значаја за развој личности. Посебне могућности се морају пружити деци, укључујући и децу предшколског узраста, да развију, у потпуности, своје личности кроз физичко васпитање и спортске програме прилагођене њиховим захтевима.¹⁸ На владама, јавним и просветним властима, као и на одговарајућим приватним организацијама, на свим нивоима, лежи обавеза да удруже снаге и обезбеде оптимално коришћење инфраструктуре, објеката и опреме за физичко васпитање и спорт. Посебна одговорно у том погледу лежи на школама. Њихов је основни задатак да омогући здрав физички развој младих како би се омогућило равномерно физичко и интелектуално развијање. Сви млади треба да добију адекватно физичко васпитање и стекну основне спортске вештине у оквиру редовног наставног програма или у оквиру ван наставних активности, чиме се омогућава свакодневно бављење спортом.

Према резултатима Истраживања понашања у вези са здрављем деце школског узраста у Републици Србији 2022. године¹⁹, подржавајуће школско окружење у коме ученици проводе значајан део времена током радне недеље позитивно утиче на понашања која промовишу и подржавају здраве стилове живота. Слободно време, ван школске наставе, код адолесцената обухвата скоро половину времена проведеног у будном стању. Адолесценти који учествују у организованим активностима у слободном време имају бољи успех у школи, боље се повезују са вршњацима и показују веће задовољство животом, а такође ређе користе психоактивне супстанце. Према исказима

¹⁷ Non-Accidental Violence in Sport Task, WomenSport International, May 2021, <https://womensportinternational.org/sport/wp-content/uploads/2020/01/2019-WSI-Position-Statement-Non-Accidental-Violence-Sexual-Abuse.pdf>

¹⁸ Члан 1. Међународне повеље о физичком васпитању и спорту УНЕСКА

¹⁹ Резултати истраживања понашања у вези са здрављем деце школског узраста у Републици Србији 2022. године / [аутори Јелена Гудељ Ракић ... [и др.]]. Београд: Институт за јавно здравље Србије" Др Милан Јовановић Батут", 2023.

анкетираних ученика, највећи број учествује у организованим активностима два пута недељно и чешће, и то најчешће у организованим тимским спортовима као што су фудбал, кошарка, одбојка (41,7%). Најмањи број младих је укључен у рад дејчјих и омладинских организација (4,2%). Када је реч о неорганизованим активностима у слободном времену, трећина анкетираних свакодневно проводи време са друговима/другарицама испред зграде, у дворишту/парку (31,6%), а исто толико њих свакога дана проводи време у доколици (33%).

Покрајински секретаријат за спорт је 2019. године у сарадњи са партнерима из Мађарске реализовало „Истраживање на тему баријере која узрокују низак ново физичке активности код девојчица у Аутономној покрајини Војводини“, а у оквиру пројекта Active Girls који је спроведен у оквиру InterregIPA CBC Mađarska –Srbija²⁰. Истраживање је спроведено у пет јединица локалних самоуправа у АП Војводини – у градовима Зрењанину, Суботици и Сомбору и у општинама Врбас и Мали Иђош где је учествовало више од 1082 испитаника. Без обзира што је истраживање требало да буде усмерено на испитивање ставова девојчица истраживање је проширено и на дечаке тако да је добијена комплетна слика.

Истраживање је показало да деца која се не баве редовном физичком активношћу заправо највише времена проводе пред рачунаром, играју игрице у својој соби што се највише односи на дечаке, док је коришћење социјалних мрежа карактеристичније за девојчице и дечаки. Када помињемо игрице, најчешћи начин за њихово играње у узрасту основне школе јесте играње онлајн игрица у својим собама, где заправо дете стиче утисак игре са својим вршњацима, али изоловано, у соби. Још већи изазов јесте то што се та игра не подразумева само игру с другарима из разреда или с другарима из њиховог окружења, већ игру с вршњацима и старијима из читавог света. Овај сегмент игре нарочито је усмерен на оне који су узраста 13 или 14 година и углавном је специфичан за дечаке. Родитељи чије девојчице и дечаки нису укључене у редовно физичко вежбање као проблем истичу не само повећано коришћење социјалних мрежа, него и праћење различитих ријалити програма који су доступни током читавог дана на нашим ТВ каналима који имају статус националних ТВ емitera, па и у време када су они на послу и нису у могућности да контролишу шта им деца гледају.

Једногласна оцена свих испитаника јесте да се наставни план и програм за реализацију наставе физичког васпитања програм мора мењати, уз навођење нелогичности. Једна од њих у вези је с часовима на којима се ради програм из гимнастике, где је рад на справама предвиђен за оне најстарије то јест за ученике седмих и осмих разред. Према мишљењу професора, то је најгори могући моменат за такву активност и то због неусклађене моторике, те немогућности професора да правилно асистира, јер су ђаци у том периоду већ превисоки и претешки да би могли и извести гимнастичке елементе који се налазе у програму. Стога је предложено да се тај део програма ради када су деца мања, моторички способнија, лакша, дакле, у нижим разредима. Друге примедбе у погледу наставе физичког васпитања односе се

²⁰ Атанасов. Д. (2019): Active Girls, InterregIPA CBC Mađarska –Srbija, Pokrajinski sekretarijat za sport, Novi Sad, https://activegirls.eu/wpcontent/uploads/2018/09/Istrazivanje_SRB_FINAL_new.pdf

на чињеницу да су се интересовања деце померила с традиционалних спортова на неке друге облике физичке активности, као што су фитнес, екстремни спортови, вожња ролера, скејтова, плесови и др.

Међу анкетираним ученицима у Републици Србији највећи проценат и дечака и девојчица спада у групу нормално ухрањених (69,1%), прекомерну тежину има 15,8% анкетираних ученика, док је три процента адолесцената гојазно. Једна трећина анкетираних школске деце је била физички активна сваког дана током сат времена у недељи која је претходила истраживању (31,5%), при чему су у свим узрасним групама дечаци били значајно физички активнији од девојчица. Са узрастом се запажа смањење броја свакодневно физички активне деце које је посебно изражено код девојчица, па је само 16,0% девојчица у првом разреду средње школе свакодневно физички активно.

Подаци о здравственом стању деце се прикупљају рутински у оквиру превентивних прегледа деце, школске деце и омладине. На основу података Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ прикупљено токо систематских прегледа у школској 2022/2023 години²¹ уочава се да је већина деце доброг здравља. Систематски прегледи ученика основних школа у 2023. години показали су следеће: прегледано је 73,7 % ученика основне школе; лоше држање тела имало је 14,4 % прегледаних ученика основне школе; лоша телесна ухрањеност била је присутна код 7,3 % прегледаних ученика основне школе; деформитети кичменог стуба код 11,4 % прегледаних ученика основне школе; деформитети стопала код 12,5 % прегледаних ученика основне школе; деформитети грудног коша код 2 % прегледаних ученика основне школе. На систематским прегледима ученика средњих школа у 2023.години регистровано је : 67 % прегледаних ученика средњих школа; лоше држање тела код 15,1 % прегледаних ученика средњих школа; лоша телесна ухрањеност код 7 % прегледаних ученика средњих школа; деформитет кичменог стуба код 11,9 % прегледаних ученика средњих школа; деформитет стопала код 7,2 % прегледаних ученика средњих школа; деформитет грудног коша код 0,9 % прегледаних ученика средњих школа.

Какво је стање у области школских спортских такмичења може се видети из *Извештаја о раду Савеза за школски спорт Србије за школску 2022/2023. годину*.²² У школским спортским такмичењима у школској 2022/2023. години учествовало је: 114.282 ученика и ученица основних и средњих школа, 85.532 ученика и ученица основних школа, (47.569 ученика основних школа, 37.963 ученица основних школа), 28.750 ученика и ученица средњих школа, (16.713 ученика средњих школа, 12.037 ученица средњих школа), 11.127 екипа у категорији ученика и ученица основних и средњих школа.

На почетку школске 2022/23. године у Републици Србији настава се одвијала у 3206 редовних основних школа од тога у 1135 матичних школа и 2071 издвојеном одељењу. Наставу је похађало укупно 505.247 ученика, 456.206 у матичним школама и 49.041 у издвојеним одељењима. Када је у питању средњешколско образовање, у 495

²¹ Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ је Министарству спорта доставио наведене податке 11.09.2024, Бр.10099/1, а за изradу ЕхАнте анализе

²² <https://skolskisportsrbije.org.rs/wp-content/uploads/2024/02/IZVESTAJ-O-RADU-SSSS-2022.2023.pdf>

редовних средњих школа било је укупно 232.534 ученика (115.184 ученица) а у 27 школа за ученике са сметњама у развоју било је још 1670 ученика (609 ученица). Дакле, у спортским такмичењима у основним школама је учествовало 16,93% ђака од укупног броја ђака, а у спортским такмичењима у средњим школама је учествовало 12,28% ученика од укупног броја ученика.

2.10. Универзитетски спорт

Крајем 2025. године на високошколским установама у Републици Србији је студирало 264.314 студент и то 229.616 студента студира у јавним установама што чини 87%, а 34.452 студента студира у приватним установама што чини 13%.²³

Колико се студенти реално баве спортом, односно физичком активношћу, не може се навести неко свеобухватније истраживање. Посредни закључак се може извести из неких од објављених истраживања.²⁴ Та истраживања несумњиво указују да је ниво физичке активности студената у Републици Србији веома низак и да већина студенти не испуњавају препоруке да се баве умереном физичком активношћу у трајању од најмање 30 минута пет дана недељно. Редовну физичку активност упражњава само 30,7% студената испитаника, а дужина бављења креће се од пола сата (34,7), преко 1 сат (42,7%) до 2 сата и дуже (22,7%). Током консултативног процеса у изради Стратегије, учесници консултација су једнодушно заузимали став да би требало прописати, односно вратити обавезност наставе физичког васпитања на високошколским установама.

Према подацима из надлежног регистра код Агенције за привредне регистре, за универзитетски спорт је регистровано укупно 26 спортских удружења, друштава и савеза. Поједине организације имају у називу реч „универзитетски“ (14), „универзитета“ (6), „студентско“ (6) или „студената“ (3), али нису регистроване за универзитетски спорт већ су регистроване за поједине спортове. Да проблем буде већи, Универзитетски спортски савез је искључен из чланства надлежног међународног спортског савеза и практично последњих неколико година и не функционише.

²³ <https://opendata.mpn.gov.rs/otvoreni-podaci/visoko-obrazovanje.html>

²⁴ Малчић Борка, Јуришин Марић Станислава (2018). Физичка активност студената Универзитета у Новом Саду – реалност и перспективе, СПОРТ – Наука и Пракса, 8, 13-26; Георгиев Милошевић Андријана (2020). Здравствене навике студената и доступност примарне превенције артеријске хипертензије у студентској популацији, докторска дисертација, Фармацеутски факултет Универзитета у Београду.

2.11. Финансирање спорта од стране јавних власти

Финансирање спорта из буџета Републике Србије

Према подацима Министарства спорта о финансирању задовољавања општег интереса у области спорта из буџета Републике Србије у периоду 2021-2024. године, то финансирање се може приказати кроз следећу табелу:

СПОРТ У БУЏЕТУ РС	2021	2022	2023	2024
1. Годишњи и посебни програми	6.463.930.963 69,93%	5.337.810.544 92,76%	5.518.917.212 83,85%	8.001.979.077 90,07%
<i>1.1. Редовни програми националних спортских савеза</i>	2.425.371.314 37,52%	2.407.945.000 45,11%	2.455.314.000 44,49%	2.719.491.000 33,99%
<i>1.2. Организација вел. међ. такмичења</i>	1.586.426.880 24,54%	685.000.000 12,83%	180.000.000 3,26%	1.810.727.825 22,63%
<i>1.3. Међународна и национална такмичења</i>	518.513.950 8,02%	493.339.458 9,24%	923.995.858 16,74%	587.779.792 7,35%
<i>1.4. Награде</i>	536.104.267 8,29%	230.064.598 4,31%	231.460.095 4,19%	884.219.356 11,05%
<i>1.5. Спортске стипендије</i>	354.540.265 5,48%	377.436.811 7,07%	473.426.731 8,58%	544.802.197 6,81%
<i>1.6. Национална признања</i>	958.601.927 14,83%	1.055.372.677 19,77%	1.206.836.054 21,87%	1.371.651.637 17,14%
<i>1.7. Кампови</i>	49.372.360 0,76%	43.552.000 0,82%	47.884.474 0,87%	48.307.220 0,60%
<i>1.8. Посебни програми</i>	35000000 0,54%	35000000 0,66%	0	35000000 0,44%
2. Организације којима је РС оснивач	1.598.364.357 17,6%	364.232.657 6,33%	1.007.970.360 15,31%	858.994.211 9,67%
<i>2.1. Републички завод за спорт</i>	1.568.428.560 98,13%	329.899.272 90,57%	972.194.261 96,45%	819.742.977 95,43%
<i>2.2. Антидопинг агенција РС</i>	29.935.797 1,87%	34333385 9,43%	35776099 3,55%	39251234 4,57%
3. Спортски објекти	53.210.373 0,57%	52.192.065 0,91%	54.734.733 0,83%	22.960.559 0,26%
4. Програм помоћи клубовима	1.200.000.000 12,88%			
УКУПНО ЗА СПОРТ	9.315.505.693 (79.213.484 евра)	5.754.235.266 (49.055.714 евра)	6.581.622.305 (56.205.144 евра)	8.883.933.847 (75.931.058 евра)
Буџет Републике Србије	1.792.952.656.000	1.988.643.207.000	2.131.465.063.000	2.436.349.194.000
Спорт % у односу на републички буџет	0,52%	0,29%	0,31%	0,36%

Нешто другачији подаци за 2023. и 2024. годину о % издвајању за спорт у односу на Републички буџет се добијају ако се средствима додељеним из буџета преко Министарства спорта додају и средства која су додељена спортским савезима из текуће

буџетске резерве преко Генералног секретаријата Владе. У том случају се добија да је за спорт у буџету Републике Србије издвојено у 2023. години укупно 8.788.622.305 динара (0,41% - 74.924.316 евра) и у 2024. години 12.858.933.847 динара (0,53% - 109.858.469 евра).

Република Србије пружа, у складу са Законом о спорту, преко Министарство спорта системску подршку врхунским спортистима аматерима на основу Правилника о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста аматера за спортско усавршавање и за доделу новчане помоћи врхунским спортистима са посебним заслугама. Овако успостављена системска подршка врхунским спортистима аматерима заправо служи као решење већ до сада утврђене аномалије, а то је да наши најбољи спортисти живе и раде у статусу спортиста аматера, а не професионалаца и да углавном немају никакав финансијска примања нити од свог матичног клуба нити од надлежних националних гранских спортских савеза. У 2024. години Министарство спорта је финансирао стипендије за укупно 408 стипендиста од чега њих 159 жена и 249 мушкараца. Када говоримо о родној заступљености можемо рећи да је она у овом случају реализована у релативно високом проценту и он износи 39% жена и 61% мушкараца. У 2025. години је број стипендија повећан на рекордних 434 врхунских спортиста аматера који су остварило право на добијање стипендије, од чега је 139 заслужних спортиста, 130 спортиста међународног разреда и 165 спортиста националног разреда. За потребе исплате стипендија Министарство спорта је за 2025.годину определило укупно 655,649,820.00 динара.

Уколико се број стипендиста упореди са укупним бројем категорисаних спортиста у 2024. години (1411) одмах се може уочити да је број стипендиста и број категорисаних спортиста у диспропорцији јер се стипендирање врхунских спортиста аматера реализује искључиво на Републичком нивоу док се на нивоу јединица локалних самоуправа ова врста активности готово и не реализује што није у складу са Законом о спорту.

Финансирање спорта из буџета јединица локалне самоуправе

Министарство спорта је у припреми ове Ех ante анализе затражило средином 2024. године од јединица локалне самоуправе (ЈЛС) да за потребе израде Националне стратегије развоја спорта у РС 2025-2025. година доставе податке о финансирању спорта из буџета у периоду 2021-2024. година, уз коришћење истог упитника који је коришћен у истраживању Спортског савеза Србије из 2021. године. Попуњен упитник је доставило само 109 јединица локалне самоуправе, с тим да 12 градова (укључујући и Београд) и општина нису доставили податак о укупном буџету, тако да се не могу упоредити издвајања за спорт са укупним средствима буџета. Укупно 37 јединица локалне самоуправе се није одазвало позиву Министарства спорта: Ада, Аранђеловац, Бајина Башта, Бач, Бела Паланка, Бела Црква, Бојник, Бор, Бујановац, Варварин, Владимирци, Врбас, Ивањица, Инђија, Ириг, Кнић, Књажевац, Крупањ, Љиг, Мајданпек, Мали Зворник, Нови Пазар, Параћин, Пећинци, Пожаревац, Прешево, Прибој на Лиму, Пријепоље, Рековац, Сврљиг, Сента, Сјеница, Смедеревска Паланка,

Србобран, Стара Пазова, Тител. Овакав однос појединих локалних самоуправа према учешћу у припреми Националне стратегије развоја спорта, са којом ће морати да усагласе своје развојне програме (чл. 142. ст. 3. Закона о спорту) не треба да чуди када се зна да највећи број јединица локалне самоуправе у опште не поштује своју обавезу из члана 130. став 10. Закона о спорту да достављају једном годишње Министарству спорта извештаје о одобреним и реализованим програмима и пројектима којима се задовољавају потребе и интереси грађана у области спорта.

Иако фале подаци за значајан број јединица локалне самоуправе од користи је да се сагледају „тенденције“ у издвајањима средстава буџета за спорт у оним градовима и општинама (109) који су доставили податке. Изабрали смо податке за 2022. и 2023. годину (2021. година је година КОРОНА вируса а 2024. је била у току када су подаци прибављани).

Издавања за спорт у 109 ЈЛС	2022.	2023.
Укупни буџети ЈЛС (98)	392.141.000.000	448.665.000.000
Укупна средства буџета за спорт	13.936.141.540 3,55%	15.013.703.057 3,35%
Организације којима је ЈЛС оснивач	4.160.297.884 (29,92%)	4.206.986.494 (28,02%)
Програми организација у области спорта	7.202.657.331 (51,68%)	8.895.190.543 (59,25%)529
Редовни програми	6.173.974.550 (44,30%)	7.498.748.529 (49,95%)
Посебни програми	987.544.934 (7,09%)	1.336.177.745 (8,90%)
Спортски објекти	3.849.627.651 (27,62%)	3.615.301.611 (24,08%)
Школски спорт	311.493.218 (2,24%)	307.483.780 (2,05%)
Спортска рекреација	542.291.607 (3,89%)	523.490.143 (3,49%)
Организације од посебног значаја за ЈЛС	1.029.883.030 (7,39%)	1.553.881.406 (10,35%)
Стипендије перспективним спортистима	24.714.305 (0,18%)	27.096.028 (0,18%)

Учешће Града Београда у претходно наведеним средствима за спорт је значајно, што се може видети из следеће табеле:

Издавања за спорт у Београду	2022.	2023.
Укупна средства буџета за спорт	2.740.149.048	3.459.408.538
Организације којима је ЈЛС оснивач	815.017.500	538.539.100
Програми организација у области	1.846.130.546	2.739.750.473

спорта		
Редовни програми	1.791.861.446	2.541.367.538
Посебни програми	54.269.100	198.382.935
Спортски објекти	0	0
Школски спорт	155.710.000	142.350.000
Спортска рекреација	9.000.000	15.118.000
Организације од посебног значаја за ЈЛС	237.901.400	562.596.125
Стипендије перспективним спортистима	3.567.667	3.144.000

Преко 300 милиона динара за спорт је у 2023. години издвојено у 11 градова: Београд: 3.459.408.538; Нови Сад: 1.428.501.384; Панчево: 561.817.000; Сремска Митровица: 549.984.936; Ниш: 489.788.000; Крагујевац: 458.399.000; Горњи Милановац: 393.430.259; Чачак: 349.174.941; Зрењанин: 341.127.433; Суботица: 334.104.068; Лесковац: 311.759.419.

Из достављених података види се и: 58 ЈЛС није финансирао организације којима је оснивач; 3 ЈЛС није финансирао програме организација у области спорта; 63 ЈЛС није финансирао посебне програме организација у области спорта; 47 ЈЛС није финансирао програме изградње, одржавања и опремања спортских објеката; 50 ЈЛС није финансирао програме школског спорта; 70 ЈЛС није финансирао програме спортске рекреације; 75 ЈЛС није финансирао програме организација од посебног значаја за ЈЛС; 70 ЈЛС није стипендирао перспективне спортисте; 15 ЈЛС је тражило повраћај ненаменски утрошених средстава.

Ако се претходно изнети подаци о финансирању спорта у јединицама локалне самоуправе у 2022. и 2023. години упореде са подацима о финансирању у периоду 2017-2020. година из истраживања које је 2021. године спровео Спортски савез Србије за потребе Министарства омладине и спорта, види се да постоји „континуитет“ у процентуалном међусобном учешћу наведених девет врста (намена) издвајања: делатност организација у области спорта којима је ЈЛС оснивач, финансирање програма организација у области спорта, финансирање редовних годишњих програма организација у области спорта; финансирање посебних програма организација у области спорта, финансирање изградње, опремања и одржавања спортских објеката; финансирање програма школског спорта; финансирање програма спортске рекреације, финансирање програма организација у области спорта које су од посебног значаја за ЈЛС, финансирање стипендија за спортско усавршавање перспективних спортиста, у укупним средствима издвојеним за финансирање спорта. На пример, довољно је упоредити 2018. и 2022. годину. Једина одступања се бележе у нешто повећаном учешћу издвајања за спортске објекте и спортску рекреацију и смањеном, и онако малом, учешћу издвајања за стипендије за перспективне спортисте (са 0,4% на 0,18%). Очигледан је и континуитет у значајном броју јединица локалне самоуправе у нефинансирању појединих врста програма (на пример, програма школског спорта или

програма спортске рекреације иако ови програми имају приоритет при финансирању према члану 138. став 7. Закона о спорту).

Суштинских промена нема ни у односу укупних издвајања за спорт у односу на укупне буџете јединица локалне самоуправе. Просечно издвајање за спорт у буџетима јединица локалне самоуправе у периоду 2017-2020 било је 3,07%, док је у периоду 2022-2023. година просечно било 3,44%.

Финансирање спорта из буџета АП Војводине

Према објављеним Одлукама о буџету АП Војводине за 2023. и 2024. годину, за спорт је укупно издвојено:

- **2023:** 708.485.340 динара од укупног буџета од 108.509.779.218,10 динара, или **0,65%**. Средства за спорт су подељена на три велике целине: развој система спорта – 386.260.795,93 (122.000.000 активности покрајинских спортских савеза; 158.760.000 посебни програми; 8.000.000 афирмација школског и универзитетског спорта; 21.719.300 КРОСБОКС; 2.961.495,93 Параинспирирани); развој спортске инфраструктуре – 225.000.000; Покрајински завод за спорт и медицину спорта – 97.224.544 динара.

- **2024:** 757.855.527 динара од укупног буџета од 108.441.955.670,69 динара или **0,70%**. Средства за спорт су подељена на три велике целине: развој система спорта – 406.041.527 (121.000.000 активности покрајинских спортских савеза; 175.150.000 посебни програми; 8.000.000 афирмација школског и универзитетског спорта; 4.956.000 КРОСБОКС; 21.527 Параинспирирани); развој спортске инфраструктуре – 250.000.000; Покрајински завод за спорт и медицину спорта – 101.814.000 динара.

Укупна издвајања за спорт у буџетима свих јавних власти

Ако се као референтна година узме 2023. година, онда најпре треба констатовати да је бруто домаћи производ (БДП) у 2023. години износио је у Републици Србији 8.817.763 милиона динара. За спорт су све јавне власти из буџета збирно издвојиле око 27 милијарди динара, или **0,31%** БДПа. У земљама ЕУ и ЕФТА просек издвајања за спорт је 0,40% БДПа (у распону од 0,1% до 1,5%).²⁵ Ако би упоредили укупна издвајања за спорт у буџетима свих јавних власти са укупним буџетима свих јавних власти, добило би се да је за спорт издвојено око **1%** свих средстава. Просек издвајања у ЕУ и ЕФТА у 2024. години износио је 0,8% (у распону од 0,4% до 3,3%)

У Србији је 2023. године било 6.623.000 становника. Када се издвајања за спорт свих јавних власти подели са овим бројем становника добија се да је по становнику

²⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_recreational_and_sporting_services

издвојено 4076 динара (1327 динара из буџета РС и 2442 динара из буџета ЈЛС), или **35 евра**.²⁶

Однос издвајања на нивоу Републике Србије наспрам издвајања за спорт у јединицама локалне самоуправе је испод односа 1:2, односно јединице локалне самоуправе издвајају само 40,8% више средстава него Република Србија. Ако додамо и средства АП Војводине онда су резултати још поразнији и у значајном су раскораку са европским стандардима.

Утрошак средстава за реализацију годишњих програма надлежних националних спортских савеза финансираних из буџета Републике Србије

Министарство спорта је у децембру месецу 2024. године у оквиру **„Финансијске анализе редовних годишњих програма надлежних националних гранских спортских савеза за 2023. годину“** извршило и евалуацију финансијског плана редовних годишњих програма за 2023. годину надлежних националних спортских савеза. Министарство спорта Републике Србије је у 2023. години финансирало Редовне годишње програме 85 савеза, у укупном износу од 2.454.737.000,00 динара. Савеза који су финансирани износима до 5.000.000,00 динара је укупно 33 и опредељено им је 88.850.000,00 динара за редовне годишње активности (3,62% од укупно опредељених средстава за редовне годишње програме савеза). Уколико посматрамо надлежне националне спортске савезе за олимпијске спортове, можемо констатовати да их је у овој групи 8 савеза, а за неолимпијске спортове можемо констатовати да их је у овој групи 25 савеза. За редовне годишње активности у 2023. години, финансијска средства од 5.000.000,00 динара до 10.000.000,00 динара, Министарство спорта је определило за укупно 17 савеза, којима је исплаћено 121.987.000,00 динара (4,97% од укупно опредељених средстава). Уколико посматрамо Надлежне националне спортске савезе за олимпијске спортове, можемо констатовати да их је у овој групи 10 савеза, а за неолимпијске спортове можемо констатовати да их је у овој групи 7 савеза. а редовне годишње активности у 2023. години, финансијска средства од 10.000.000,00 динара до 50.000.000,00 динара, Министарство спорта је определило за укупно 21 савеза и исплаћено им је 456.827.000,00 динара. (18,61% од укупно опредељених средстава) Уколико посматрамо надлежне националне спортске савезе за олимпијске спортове, можемо констатовати да их је у овој групи 12 савеза, а за неолимпијске спортове можемо констатовати да их је у овој групи 9 савеза. За редовне годишње активности у 2023. години, финансијска средства од 50.000.000,00 динара до 100.000.000,00 динара, Министарство спорта је определило за укупно 8 савеза и исплаћено им је 532.450.000,00 динара (21,69% од укупно опредељених средстава за програме). Уколико посматрамо надлежне националне спортске савезе за олимпијске и параолимпијске спортове, можемо констатовати да их је у овој групи 7

²⁶ Са становишта расподеле јавних средстава за спорт по глави становника, просек у ЕУ је 130 евра (са популацијом од приближно 15,89 милиона) у 2021. години (у распону од 21 евро до 763 евра). https://www.researchgate.net/publication/372554254_Sustainable_Management_of_the_Public_Financial_Model_for_Sports_Support_in_Slovakia

савеза, а за неолимпијске спортове можемо констатовати да их је у овој групи 1 савез. За редовне годишње активности у 2023. години, финансијска средства преко 100.000.000,00 динара, Министарство спорта је определило за укупно 6 савеза (51,13% од укупно опредељених средстава), рачунајући и Олимпијски комитет Србије, и исплаћено им је 1.245.200.000,00 динара. Уколико посматрамо надлежне националне спортске савезе за олимпијске спортове, можемо констатовати да их је у овој групи 4 савеза.

Анализом наведених података за 2023. годину, долази се до закључка да је процентуално највише финансијских средстава добила група савеза којима је опредељено преко 100.000.000,00 динара и то 51,13% целокупног буџета. Преко половине буџета опредељеног за редовне годишње програме добили су следећи савези: Рукометни савез Србије (4,54%), Олимпијски комитет Србије (10,59%), Одбојкашки савез Србије (10,55%), Ватерполо савез Србије (6,90%), Спортски савез Србије (7,84%) и Кошаркашки савез Србије (10,71%).

Посматрајући просечну потрошњу у процентима за сваки појединачни трошак у односу на све финансиране Надлежне националне спортске савезе, може се закључити да су трошкови за које се највише средстава издваја од стране свих носилаца редовних годишњих програма у 2023. години, гледано према Обрасцу финансијског плана програма, следећих пет трошкова: трошак 5 - трошкови смештаја и исхране (19,63%); трошак 9 - хонорари лица која учествују у реализацији програма (13,41%); трошак 6 - трошкови изнајмљивања простора (11,65%); трошак 1 - трошкови путовања (превоз) за спортисте и спортске стручњаке који непосредно учествују у реализацији програма (9,80%); трошак 23 - трошкови зараде лица запослених на реализацији програма (брuto зарада) (7,51%).

За наведених пет трошкова, надлежни национални спортски савези утрошили су у 2023. години 62,00% укупно опредељених средстава за редовне годишње програме. Када претходно изнете податке упоредимо са оним за период 2017-2020. година види се да нема значајних промена. Од наведених пет трошкова четири су задржала своје место и једино су трошкове котизације за учешће на такмичењима (који су са 11,65% спали на 5,94%) „истисли“ трошкови изнајмљивања простора.

2.12. Жене у спорту

Различите активности и анализе које су вршене од стране бројних међународних организација (међудржавних и невладиних) показале су да спорт може осигурати широк спектар користи женама (свих узраста) и да може послужити као моћно средство за унапређење положаја жена и постизање полне равноправности. Спорт, међутим, није поштеђен ни неоправдане дискриминације жена, ма колико се изговори тражили у одређеним специфичним карактеристикама појединих спортских дисциплина. Чак иако се одређена „повлашћеност“ мушкараца може разумети у погледу самог одвијања појединих спортских активности (физичког вежбања и такмичења), дискриминација жена у погледу учешћа у одлучивању у управним органима организација у области спорта нема никакво оправдање.

Какав је положај жена у спорту Републике Србије делимично је већ приказано у делу анализе стања које се односи на спортисте, спортске стручњаке и такмичарски спорт. Овде ће се указати на позицију жена у систему спорта у Републици Србији у сегменту управљања системом спорта. Према подацима које су дали надлежни национални грански спортски савези у Истраживању из 2024. године, у 2024. години 134 жене су биле чланице Управних одбора савеза (19,01%), а у односу на 571 мушкараца. Наведени подаци одступају од оних датих у Истраживању из 2021. године када је број чланова управних одбора био 659, од којих 112 жена (17%). Уколико се погледа структура састава Надзорних одбора јасно ће се видети да је и у овом сегменту у 2024. години ангажовано значајан мањи број жена, јер је од укупно 250 чланова надзорних одбора њих 51 жена (20,40%). У односу на податке из 2021. године нема значајније разлике јер је тада у надзорним одборима укупно било 244 чланова од који 51 жене (21,31%).

Веома важан сегмент система спорта у Републици Србији јесу и активности представника надлежних националних гранских савеза у Међународним спортским савезима. У овом тренутку Република Србија има значајан број својих представника у руководећим органима у Међународним спортским савезима и то чак њих 123. Међутим, од тих 123 само је 22 жене.

Претходно наведени подаци показују да наши надлежни национални спортски савези у опште не функционишу у складу са принципима добре управе у спорту утврђеним у Основним универзалним начелима (принципима) доброг управљања у оквиру Олимпијског покрета, која су део имплементационих одредби Етичког кодекса МОКа. У складу са Преамбулом ових Основних начела: „Сви чланови Олимпијског покрета ће усвојити ова Основна универзална начела доброг управљања и одражаваће ове стандарде у својим правилима, прописима, политикама и операцијама.“ У члану 2.3. (Начело 2 – Институционално управљање) ових универзалних начела утврђено је: Организација ће утврдити јасне, отворене, одговарајуће и објективне критеријуме подобности, који ће, истовремено укључити потребне вештине и стручност и фер, инклузивну и разнолику заступљеност главних компоненти у њеним органима управљања, укључујући посебно: Уравнотежену заступљеност полова међу члановима органа *(са најмање 30% сваког пола)*; Заступљеност спортиста са активним учешћем у процесима доношења одлука; Посебан фокус на разноликост и укључивање.“ Осим тога, у члану 5.2. утврђено је и: „Биће установљена Комисија спортиста у оквиру сваке спортске организације, са родно уравнотеженом заступљеношћу. Чланове Спортиста комисија треба да бирају њихови вршњаци, а услови у погледу њих треба да буду у складу са МОК смерницама.“

Генерално подређен положај женског спорта у односу на мушки у нашој земљи, није у складу са бројем медаља које освајају наше спортискиње на великим међународним спортским такмичењима. Од 26 медаља освојених на Олимпијским играма од 2012. до 2024. године њих 11 су освојиле жене. Или, од укупно 655 медаља на светским првенствима њих 205 су освојиле жене, а од укупно 686 медаља на европским првенствима њих 254 су освојиле жене.

На основу анализе постојећег стања, уз све мањкавости расположивих података, могу се препознати следећи проблеми везани за положај жена у српском спорту: родно

несензитиван, неравноправан и вишеструко дискриминисан положај жена у спорту као спортискиња, стручњакиња, предузетница и лидерки; непотпун и неадекватан законски и стратешки оквир; родно неравноправно и нетранспарентно финансирање; недостатак прецизних и тачних, свежих информација из релевантних извора података; неприлагођена спортска инфраструктура потребама девојчица и жена; спорт као несигурна област за жене и девојчице; неадекватно медијско извештавање и недовољна медијска видљивост жена у спорту.

2.13. Спорт у војсци и полицији

Закон о спорту и пратећа подзаконска акта третирају спорт у војсци и спорт у полицији као посебне области спорта, за које Спортски савез Србије обавља послове надлежног националног спортског савеза. Физичко вежбање професионалних припадника Министарства одбране и Војске Србије, као и Министарства за унутрашње послове и Полиције спроводи се плански и организовано. Војни спортисти највише учествују на такмичењима у атлетици (трке на путу, трке у природи са препрекама и сл.), а затим следе спортови као што су оријентиринг, стрељаштво, војни пентатлон, скијање, падобранство, колективни спортови, борилачки спортови, пливање и други спортови од значаја за војну службу.

Физичко вежбање професионалних припадника Министарства одбране и Војске Србије, као и Министарства за унутрашње послове и Полиције спроводи се плански и организовано. Такмичарским спортом се бави око 12% припадника Војске Србије (заступљеност жена на спортским такмичењима је око 10%). Војни спортисти највише учествују на такмичењима у атлетици (40%), а затим следе спортови као што су оријентиринг (17%), стрељаштво (12%) и војни пентатлон (11%), скијање (7%), падобранство (6%), колективни спортови (3%), борилачки спортови (2%) и пливање (2%). Такмичарски спорт у Полицији се организује кроз различита такмичења која организује Спортски савез Србије у сарадњи са Министарством за унутрашње послове. Најбројнија такмичења су одржана 2022. године. Од укупног броја запослених у Министарству унутрашњих послова, за активност „Спорт у полицији“ у 2022. години, пријавило се укупно 3203 полицијских службеника (2887 мушког пола и 316 женског пола), односно 432 екипе за такмичење у екипним спортовима или 2620 полицијска службеника (2383 мушког пола и 237 женског пола) и 583 полицијска службеника (504 мушког и 79 женског пола) за такмичење у појединачним спортовима. На завршно такмичење које је одржано у Врњачкој Бањи пласирало се укупно 213 полицијских службеника (159 мушкараца и 54 жена) у 24 екипе.

Спортски савез Србије је надлежан за спорт у војсци и спорт у полицији од 2016. године, и при овом савезу су формирана два посебна одбора: Одбор за спорт у војсци и Одбор за спорт у полицији, у којима своје представнике имају и Министарство одбране и Министарство за унутрашње послове. За обим и ефикасност рада ових одбора од суштинског је значаја обим и садржај сарадње између Спортског савеза Србије и Министарства одбране, јер без тога Спортски савез Србије не може реализовати било какве активности. Подаци Спортског савеза Србије показује да је и

обим и садржај те сарадње кроз године варирао, уз различите проблеме, и да је битно зависио од персоналног састава менаџмента Министарства одбрана и Министарства за унутрашње послове.

2.14. Медији и спорт

Медији су артерије савременог спорта. Без њих, спорт би био далеко мање глобалан, мање профитабилан и мање доступан. Они су трансформисали спорт из обичног такмичења у глобални културни и економски феномен. С друге стране, без спорта, медији би изгубили један од најважнијих стубова свог садржаја и програма. У савременом друштву спорт и медији чине нераздвојиву целину. Посебно треба нагласити значај *специјализованих спортских медија* (спортски ТВ канали, спортски портали, спортски подкасти, спортске рубрике са самосталном редакцијом, спортски магазини) за данашњи спорт. Они представљају главне посреднике између спортских организација и јавности, шире видљивост и вредност спортског производа и омогућавају стратешко позиционирање спортских организација на тржишту, кроз промоцију, репутацију и интеракцију са публиком.

Не треба, међутим, заборавити, у савременом контексту, посебно важну улогу коју имају друштвене мреже (медији). Неки их не сматрају медијима, али оне увелико функционише као информативни и медијски простор. Друштвене мреже су револуционисале однос између спорта, навијача и играча, стварајући динамичну и директну везу која је истовремено и моћан алат и извор нових изазова. Оне омогућавају спортским организацијама директну комуникацију са навијачима, изградњу заједница и пласирање персонализованог садржаја. Медијски простор је из једностраног емитовања поруке прешао на интерактивни модел, где потрошачи активно учествују у креирању и ширењу спортског садржаја. Не треба онда да чуди што већ сада на великим међународним спортским такмичењима у стручним штабовима појединих репрезентација део тима је и менаџер за друштвене мреже (менаџер за садржаје на друштвеним мрежама).

Важно је схватити да будућност односа медија и спорта неће бити иста. И традиционални медији и спорт се више не такмичења само међусобно, већ и са видео играма, еспортом и друштвеним мрежама за пажњу младе публике. Блиска будућност коришћења Streaming платформе и вештачке интелигенције ће омогућити навијачима да гледају персонализоване преносе, односно да имају персонализовано искуство (бирају коментаторе и начине коментарисања, углове камере, хајлајтове омиљеног играча, истицање статистике уживо у реалном времену, и др.).

У Републици Србији постоји већи број специјализованих спортских медија, укључујући и спортске portale: Спортски журнал, Спорт, Арена спорт, СОС Плус канал, Sportissimo.rs, sportske.net, portal.rs, mozzartsport.com, maxbetsport.rs, srbijasport.net, meridiansport.rs, hotspot.rs. У исто време, сви главни новински и телевизијски медији имају и спортске редакције и на њиховим интернет порталима посебно место заузима спорт.

Према подацима који су добијени од Удружења спортских новинара Србије, на ранг листи најгледанијих телевизијских емисија у Србији у последње 23 године *прва три места* заузимају преноси спортских догађаја (предњаче тенис, ватерполо, фудбал и кошарка). Потпуно је парадоксално да су код таквог стања ствари спортски новинари у Србији су потпуно самоуки, што је за једну спортску нацију каква је Србија велики проблем. Такво стање ствари није ни у складу са Законом о спорту. Према номенклатури спортских занимања и звања, спортски новинари и спортски репортери су спортски стручњаци. Овакав положај спортских новинара и спортских репортера је у складу са чл. 27. Закона о спорту којом је утврђено да је извештавање са спортских приредби и писање информативних и аналитичких новинских чланака у области спорта, стручни рад у спорту. Проблем је, међутим, што се наведене одредбе Закона о спорту и Правилника о номенклатури спортских занимања у звања у пракси не поштују. Разлога је више, али кључна су три: спортски новинари и спортски репортери скоро искључиво раде у медијима а не у организацијама у области спорта тако да се у пракси њихов рад од стране медија третира као медијски рад а не стручни рад у спорту; не постоји, односно није утврђен надлежни национални спортски савез који би издавао дозволе рад спортских новинара и спортских репортера; не постоји стручни и инспекцијски надзор над радом спортских новинара и спортских репортера. Последице су да се медијски рад спортских новинара и спортских репортера у пракси не врши као стручни рад у спорту, услед чега спортски новинари и спортски репортери не подлежу ни обавези перманентног стручног усавршавања (чл. 28. ст. 3. Закона о спорту). Разуме се, такво стање не доприноси квалитету стручног рада спортских новинара и спортских репортера и у наредно периоду мора бити измењено.

Медији могу да дају изузетан допринос реализацији циљева Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2026-2035. година. Да би се то постигло, сарадња између спорта и спортских медија мора бити темељена на поверењу, узајамном поштовању, транспарентности и етици. Однос између медија и спорта неопходно је градити на одговорности, објективности и промоцији правих спортских вредности. Медији би требало да буду партнер спорту, не само у стварању успеха, већ и у неговању фер-плеја, здравих навика и спортског духа у друштву.

3. Међународна кретања и упоредна пракса стратешког планирања развоја спорта

Спорт је несумњиво глобални феномен и као такав има више заједничких, универзалних карактеристика и вредност, али се и суочава са проблемима који су глобални присутни, али чији интензитет, облик и начин решавања драматично варирају у зависности од економског развоја земље, културне традиције и политичког система. Заједничке карактеристике спорта као глобалне појаве су: универзалност и масовност (спорт прелази све језичке и културне баријере); интегрисаност у друштво; институционализација и организованост; такмичарски карактер; комерцијализација и професионализам; медијска и културна улога; политички симболизам; социјална и интегративна функција; економски значај; стандардизација и правила. Насупрот томе, заједнички проблеми су: корупција; допинг; насиље; комерцијални притисак и губитак

аутентичности и спортских вредности; неједнак приступ; намештање резултата; политичка инструментализација спорта; притисак на младе спортисте. У таквим околностима, упркос разликама у културама, економском развоју и политичким системима, стратешко планирање дугорочног развоја спорта има јасне заједничке универзалне елементе који се могу идентификовати. Они чине окосницу сваке озбиљне спортске стратегије, док се садржај и приоритети унутар тих елемената прилагођавају локалном контексту. Осим заједничких карактеристика и проблема, могу се идентификовати и заједничка, дугорочна међународна кретања која утичу на планирање развоја спорта: све већа глобализација спорта; интензивирање професионализације и комерцијализације; дигитализација и технолошки развој; помак ка концепту „спорта за све“; јачање друштвене одговорности спорта (укључивање социјалних циљева); борба за интегритет спорта; здравље и безбедност спортиста; одрживост и еколошка свест. Наведене карактеристике, проблеми и кретања условљавају циљеве стратегије, структуру спортског система и начин управљања и финансирања спорта у свакој земљи. Због тога, ни стратешко планирање развоја спорта у Републици Србији не може бити изоловано, већ мора бити усклађено са глобалним спортским трендовима и изазовима.

Како спорт у Републици Србији дубоко интегрисан у међународни спорт, у Ех ante анализи Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2026-2035. година анализирани су у 2025. години важеће стратегије развоја спорта више земаља: Хрватска (Национални програм спорта Хрватске за период 2019-2026); Аустралија (Национална спортска стратегија 2024- 2034 – Спортски хоризонт; Аустралијска национална стратегија учешћа у спорту – Играј добро; Аустралијска 2032+ стратегија спорта високих перформанси – Добро победи); Енглеска (Уједињени покрет 2021 - 2031); Ирска (Национална спортска политика 2018- 2027); Канада (Стратегија развоја врхунског спорта ; Канадска спортска политика); Индија (Национална спортска политика 2025); Чешка (Концепт спорта 2016 -2025 – Спорт 2025); Црна Гора (Стратегија развоја спорта у Црној Гори 2024 – 2028). Анализа је показала постојање заједничких карактеристика и доминантних праваца у дефинисању визије, мисије, циљева и мера стратегија развоја спорта у посматраним државама.

Преглед стратегија развоја спорта у анализираним државама показује висок степен подударња у начину стратешког размишљања, иако су национални контексти, институционални капацитети и развојни приоритети разликују. Све стратегије посматрају спорт као јавну политику од ширег друштвеног значаја, а не искључиво као област такмичарских резултата или врхунског спорта. Заједничка полазна тачка јесте разумевање спорта као средства унапређења здравља и благостања становништва, механизма друштвене кохезије, инклузије и једнакости, инструмента развоја људског капитала и области са значајним економским, образовним и међународним потенцијалом. Стратегије су у највећем броју случајева засноване на доказима и подацима, јасним индикаторима учинка, међусекторском приступу, дугорочном планирању (10–15 година), комбинацији квантитативних и квалитативних циљева.

Са становишта визија посматраних стратегија, може се констатовати висок степен сличности и постојање неколико заједничких тематских области: спорт као начин живота и универзално право (све стратегије истичу да спорт треба да буде

доступан свима, током целог животног века, без обзира на пол, узраст, социо-економски статус, етничку припадност или инвалидитет); равнотежа између масовности и изврсности (ниједна стратегија не потенцира искључиво врхунски спорт, већ све стратегије полазе од идеје да се врхунски спортски резултати могу одрживо постићи само уз широку базу учешћа); здравље, благостање и квалитет живота (спорт се јасно повезује са превенцијом болести, менталним здрављем, смањењем седентаризма и укупним квалитетом живота); позитивна друштвена и културан улога спорта (спорт се види као средство изградње заједнице, националног идентитета, социјалне кохезије и међународног угледа државе).

Анализом постављених циљева може се идентификовати неколико универзалних циљних области, присутних у готово свим стратегијама: повећање целоживотног учешћа у спорту и физичкој активности, уз посебно усмерење на децу, од раног детињства, младе, жене, старије особе, особе са инвалидитетом и маргиналне групе (најчешћи и најистакнутији циљ); развој врхунског и такмичарског спорта, на темељу селективног и стратешки усмереног улагања у спортове и дисциплине са реалним потенцијалом, уз ослањање на доказе (унапређење међународних спортских резултата, системска идентификација и развој талената, стабилно и вишегодишње финансирање врхунског спорта, дуална каријера спортиста и подршка током и након каријере, наглашена етика и интегритет резултата); унапређење спортских кадрова (образовање и континуирано усавршавање тренера и других спортских стручњака и званичника, задржавање кадрова и професионални статус, повећање родне и друштвене разноликости у кадровима, јачање улоге волонтера); спортска инфраструктура (равномерна територијална доступност спортских објеката; рационално планирање и улагање и одрживо управљање, енергетска ефикасност, вишенаменска и заједничка употреба и повезивање са образовним установама и локалним заједницама); интегритет и безбедност у спорту (све стратегије наглашено инсистирају на добром управљању и јасним линијама одговорности, етици, интегритету и борби против допинга, злоупотреба и дискриминације, и на безбедном спортском окружењу); јачање управљања и институционалних капацитета у спорту (све стратегије препознају да је слабо управљање један од главних узрока проблема у спорту, због чега заједнички приоритети укључују јасно дефинисане улоге и одговорности, транспарентност у финансирању, професионализацију организација у области спорта, јачање капацитета националних спортских савеза, локалних структура и клубова и примену принципа доброг управљања).

Заједничке карактеристике анализираних стратегија могу се пронаћи и у односу на планиране мере. Доминантни правци су: систематско планирање и праћење учинка (увођење јасних индикатора и циљних вредности; редовно праћење, евалуација и прилагођавање политика, развој централизованих база података и регистара); финансијски механизми и одрживост (прелазак са краткорочног на вишегодишње финансирање, комбиновање јавних и приватних извора, подстицање спонзорства, донаторства и јавно-приватних партнерстава, већа транспарентност у додели и контроли јавних средстава); међусекторска и међуинституционална сарадња (снажно повезивање спорта са образовањем, здрављем, социјалном политиком и локалним развојем, координација националног, регионалног и локалног нивоа, партнерства за

приватним и цивилним сектором); инклузија и правичност (циљани програми за недовољно затупљене групе, уклањање, финансијских, културних и инфраструктурних баријера, промоција једнаких могућности и родне равноправности)

Упоредна анализа је показала да савремене стратегије развоја спорта имају заједничку филозофску и оперативну основу: спорт је препознат као дугорочна друштвене инвестиција. Доминира приступ који повезује масовност, квалитет стручног рада и врхунске резултате, уз снажан нагласак на добро управљање, одрживост и инклузију.

4. Обим и природа проблема у области спорта

Република Србија има развијен спортски систем, са дугом традицијом организовања (вертикално и хоризонтално) и спортским резултатима. Организација спорта је постављена према европском пирамидалном моделу и базира се на законом гарантованој аутономији спортског покрета, уз законску и институционалну интервенцију државе само у питањима за које је процењено да су од јавног интереса. Држава Србија третира спорт као делатност од општег интереса и представља главног подржаваоца и финансијера његовог развоја. Само у 2023. години из буџетских средстава свих јавних власти у Републици Србији за спорт је издвојено око 230 милиона евра.

Који све проблеми постоје у систему спорта Републике Србије, који је њихов обим и природа, и који су њихови узроци и последице детаљно је идентификовано и анализирано у Ех ante анализи Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2026 – 2035. године. Они су дугогодишњи и ако би се у неколико реченица покушали сублимирати и описати, може се констатовати да иако систем спорта у Републици Србији постоји, нормативно је развијен и институционално разуђен, он је истовремено и функционално неуједначен и развојно неуравнотежен. Систем је претежно усмерен ка такмичарском и врхунском спорту и формалним структурама (клубови и савези), док су спортска рекреација (спорт за све), школски спорт, дугорочни развој деце и целоживотно бављење грађана спортом системски потцењени. Ех ante анализа је јасно указала на главне системске проблеме у спорту Србије: демографско старење; слабо укључивање целокупног становништва, посебно деце и младих; недостатак инфраструктуре; недовољно и непропорционално финансирање; организационе и управљачке слабости; недовољна заштита интегритета спорта.

Иако је Законом о спорту утврђено да је спорт делатност од посебног значаја за Републику Србију (чл. 2. став 1) и постоји традиција спортских успеха, слаба повезаност свих учесника у систему спорта, недостатак поузданих података и неусклађено финансирање ограничавају укупну ефикасност система. У целини гледано, спорт у Србији више почива на појединачним успесима и ad-hoc интервенцијама него на одрживом, на спортисте усмереном и развојно оријентисаном моделу. Он је претежно резултатски оријентисан, фрагментисан и вођен краткорочним циљевима, уместо да буде усмерен на дугорочни развој деце, спортиста и базе спорта. Самим тим, систем спорта у Србији нема јасно постављену развојну логику. Другим речима,

кључни проблем није недостатак правног оквира, институција или новца, већ чињеница да врх спорта функционише без стабилне и широке базе, да масовни спорт и школе нису темељ система, да финансирање, управљање и стручни рад нису усклађени са јасно дефинисаним развојним циљем и да систем мери успех медаљама, а не обухватом бављења грађана спортом, у свим сегментима, здрављем становништва, бројем деце која остају у спорту и одрживошћу спортских каријера. Основни узроци леже у историјском моделу спорта усмереном на резултат и медаље, финансирању из јавних средстава које фаворизује такмичарске структуре, финансијској недоступности спорта (за велики број грађана учешће у спорту је прескупо), и недостатку јасне одговорности за развој масовне физичке активности. Последица је да велики део популације остаје изван спорта јер не препознаје себе у постојећем спортском систему, да добри резултати зависе од појединаца и генерација и да спортисти нису главни и заштићени носиоци система. Закључак је: *Србија нема лош спорт, већ има лоше повезан, функционално слаб, неуједначен и недовољно ефикасан систем спорта. Проблем спорта у Србији није одсуство закона или институција већ недостатак доследне примене прописа, поузданих података, координације и дугорочне визије усмерене ка грађанима, а не само ка резултатима.*

Претходно изнете глобалне оцене о стању у систему спорта могу се систематизовале према неколико кључних проблемима, и они ће у даљем тексту бити нешто детаљније описани.

Одсуство адекватног стратешког и оперативног планирање

Анализа Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2014-2018. година је показала да очекивани исходи нису ни приближно постигнути, а значајан број активности и мера није реализован. Ову Стратегију није пратило адекватно оперативно планирање, са јасним носиоцима одговорности и евалуацијом учинка. Идентично се може констатовати и за програме развоја грана спорта, које многи надлежни национални спортски савези нису ни донели, као и за програме развоја спорта јединица локалне самоуправе. Претходне стратегије и планови су суштински били „списак лепих жеља“ без реалне примене. Последице су да спортски систем „троши стратешке циклусе“ без опипљивих промена (ресурси се троше на мере и активности које не доводе до планираних исхода), док истовремено поверење у јавну спортску политику слаби (учесници у систему спорта се прилагођавају минималном испуњавању форме, а не суштине).

Негативни утицаји демографских кретања

Демографски развој има значајан утицај на кључне факторе у спорту: чланство у спортским организацијама, понуду спортских садржаја; организациони развој, циљне групе. При том, ефекти демографских промена на систем спорта су веома различити у односу на поједине спортове или поједине регионе и заједнице. Четири области демографског развоја ће, без икакве сумње, битно одредити будућност српског спорта у наредним деценијама, укључујући и период 2026-35: 1) становништво ће се бројчано

смањити; 2) број деце и младих ће се знатно смањити; 3) знатно ће се повећати број старих људи; 4) пад броја становника неће једнако погодити све регионе и области Србије. Те демографске промене већ погађају спорт у свим његовим аспектима: обим учешћа, организација такмичења и лига, промоција талената, прилагођавање услуга, планирање спортских објеката, финансирање. У односу на типове клубова, демографски развој ће знатно више погодити мале и средње спортске организације, у односу на велике спортске организације. У сваком случају, на основу демографских процена кретања становништва у Републици Србији до 2052. године, основно полазиште свих разматрања мера којима би се минимизирао утицај негативних демографских кретања на српски спорт у периоду важења Стратегије и након тога, требало би бити да ће се наставити опадање броја становништва. Оно што се никако не сме занемарити јесу јасне тенденције ка старењу становништва, односно да се удео млађих од 65 година стално смањује, а удео старијих преко 65 година стално расте. Разлози за то леже у комбинацији ниског наталитета и повећања очекиваног животног века, уз константну миграцију становништва. Пад броја деце и адолесцената и старење становништва имаће, несумњиво, највише негативан утицај на наш спорт: криза младих спортских талената (мањи број деце директно значи мањи извор талената за све спортове), пад чланства и финансијска нестабилност клубова (мање деце = мање чланова = мањи приходи од чланарина), организациони проблеми (смањење броја деце и младих отежава формирање тимова и лига по старосним категоријама), промена потреба корисника (старије становништво има потпуно другачије захтев од спортских организација од младих – они траже садржаје усмерене на здравље, социјализацију, приступачност и рекреативни карактер), губитак волонтерског потенцијала, неадекватност понуде спортских садржаја. Не сме се, такође, previdети да спортски клубови и спортски савези имају тенденцију да потцењују демографске промене и њихове ефекте, посебно са становишта смањења броја деце и адолесцената и повећања броја старих. Као резултат, ризикују да се не припреме на одговарајући начин за ову централну друштвену промену.

До 2035. године млађе категорије спортиста ће долазити из генерације Алфа и З, уз промене у доминантности како се буде ближио крај важења Стратегије, док ће се код сениора за време примене Стратегије појављивати све три генерације, уз доминантност генерације З. Како су млађе категорије „залог за будућност“, укључујући и будућност националних спортских репрезентација, очигледно је да се у стратешком планирању развоја спорта до 2035. године морају посебно узети у обзир карактеристике генерације Алфа и генерације З. Ове генерације ће, у сваком случају, имати у следеће две деценије највећи утицај на друштво и спортску индустрију. Због тога сви учесници у области спорта морају да пронађу одговоре на неке важне трендове који су се већ појавили и биће све израженији, а на које неће бити могуће адекватно реаговати ако се озбиљно не узму у обзир карактеристике генерација Алфа и З: Технологија ће бити саставни и битни део спорта; Учење и подучавање нових спортова ће се суштински променити; Традиционални спортови постају све незанимљивији; Е-спорт ће наставити да расте; Спортисти Ген. Алфа ће се током живота бавити са неколико спортова; Спорт је постао глобалан; Спорт ће постати део зелене агенде; Спортски медијски пејзаж ће се драматично променити; Равнотежа снага ће се померити према спортистима; Женски спортови ће све више добијати на популарности; Биће теже привући и задржати спортисте у организацији;

Спортским стручњацима и стручњацима у спорту биће потребне другачије стручне вештине.

Незаокружен правни оквир

На нормативном нивоу, правни оквир је функционално „довољно добар“ и може се оценити као модеран, опсежан, слојевит, у великој мери усклађен са међународним стандардима и теоретски свеобухватан. Закон о спорту и пратећи прописи препознају спорт као делатност од јавног интереса, јасно дефинишу и уређују учеснике у систему спорта и улогу јавних власти и усклађени су са основним европским принципима (аутономија спорта, јавни интерес, пирамидална структура организације спорта). Утолико, правни оквир не ствара проблеме директно, али отвара простор да се они системски јављају јер је практична делотворност озбиљно нарушена због комбинације недовршености, системске инертности и непоштовања правила од стране самих актера у систему и хроничног недостатка институционалних капацитета за надзор и спровођење.

Ех ante анализа постојећег стања је показала да се сви проблеми који постоје у постојећем правном оквиру за област спорта могу се поделити у две велике групе: 1) проблеми везани за недоношење прописаних правних аката; 2) проблеми везани за неспровођење донетих прописа и неуједначену примену. Кључна грешка система је, ипак, то што се доношење закона третира као решење, а не као почетак процеса. Прописи постоје, али систем нема снаге да их спроведе. Када је у питању законско уређење спорта може се констатовати да је оно заокружено и да обухвата све сегменте спортског организовања, али се мора констатовати да је поред великог броја донетих подзаконских аката ипак остало још пет који нису донети, а шест правилника (донетих на основу Закона о спорту из 2011) нису усаглашени са Законом о спорту из 2016. године. Једини озбиљни недостатак се односи на недоношење закона којим би се уредио статус имовине и капитала у друштвеној, односно јавној својини у организацијама у области спорта (чл. 179. ст. 1. Закона о спорту), односно којим би се, боље рећи, уредио статус друштвене имовине којом су располагале организације у области спорта које су постојале у тренутку ступања на снагу Закона о спорту из 1996. године. Недоношење овог закона има огромне последице по национални спорт: организације у области спорта са друштвеним, односно јавним капиталом и имовином не могу вршити статусне промене, промене правног облика и промене власничке структуре капитала (чл. 179. ст. 3. ЗС); организације у области спорта са друштвеним, односно јавним капиталом и имовином подлежу значајним ограничењима у погледу располагања непокретностима у друштвеној, односно јавној својини на којима имају право коришћења и у односу на другу имовину (чл. 179. ст. 4. ЗС); до доношења закона није могуће успоставити професионалне спортске лиге на начин који је утврђен Законом о спорту (чл. 3. ст. 1. тач. 26) ЗС); док се не донесе закон није могуће регулисати модел промене правног облика спортског удружења у спортско привредно друштво, чак и за она спортска удружења која не располажу друштвеном или јавном својином.

Закони и подзаконска акта којима је уређена област спорта су или у потпуности или у највећој мери усклађени са релевантним међународно-правним оквиром и приликом њиховог усвајања спровођене су широке консултације са релевантним учесницима у систему спорта. Уз то, законски прописи су приликом доношења имали најширу могућу подршку у Народној скупштини скоро свих посланичких група. Парадокс је да се већ одмах након ступања на снагу прописа могу уочити изражене тенденције од стране учесника у систему спорта да се у пракси избегне примена оних законских решења која су изискивала промене у постојећој организацији и начину рада, којима је у значајној мери доприносила неактивност јавних власти да кроз надзорне и казнене механизме спрече такве тенденције. Тако се дошло до тога да се након девет година примене Закона спорту неке од кључних законских одредби не спроводе у пракси или се спроводе у минималном делу, како од стране учесника у систему спорта тако и од стране јавних власти. Пример нефункционалних „јавних сервиса“ су фактичко непостојање прописаних националних евиденција, надзор над стручним радом се не спроводи на прописан начин; у највећем броју јединица локалне самоуправе није образована спортска инспекција, односно није именован спортски инспектор (средином 2025. године само 22 јединице локалне самоуправе је имало спортског инспектора), због чега се над највећим бројем учесника у систему спорта и не врши надзор у складу са чланом 169. Закона о спорту. Примери непоштовања обавеза од стране надлежних спортских савеза су: недостављање обавезних извештаја и документа Министарству спорта (о трансферима, спортским правилима, програмима развоја); нетражење претходне сагласност Министарства спорта за кључна спортска правила (нпр. о трансферима малолетника, дозволама за рад спортских стручњака).

Општи закључак је да правни оквир спорта у Републици Србији не представља примарни узрок системских проблема, већ оквир који је нормативно адекватан, али недовољно операционализован, диференциран и праћен ефикасним механизмима примене, контроле и евалуације. Проблеми настају пре свега у сфери управљања, финансирања и институционалних капацитета, а не у самим законским решењима. Закони не генеришу проблеме већ их производи систем који треба да спроводе законе.

Структурни проблеми система спорта

Систем спорта је неповезан и фрагментисан. Постоји велики број актера (министарства, аутономна покрајина, локалне самоуправе, клубови, школе, савези и др.), са формално јаким хијерархијом али слабом оперативном сарадњом, уз нејасну координацију и преклапање надлежности. Вертикална координација је слаба и не постоје јасни механизми одговорности и праћења учинка. Последице су да програми спорта зависе од локалне воље и капацитета, не од реалних потреба становништва, да су присутне велике регионалне разлике у доступности спорта и да систем не реагује брзо на промене (демографија, нове потребе, развој технологије).

Постоји велики број регистрованих организација у систему спорта и нема јединице локалне самоуправе која нема неку такву организацију. Спорт је, самим тим, дубоко институционално присутан у друштву. Проблем је што значајан део организација постоји само формално (ради стицања статуса правног лица,

финансирања, или традиције), без стабилних програма и чланства. У пракси је тешко разликовати активне и неактивне организације, што подстиче финансирања на нивоу локалних заједница широке мреже организација, које у одсуству мерљиве евалуације учинака не доприносе развоју спорта у јавном интересу већ служе парцијалним интересима. Нарочито изражен проблем је да велики број тих организација и не испуњава прописане услове за обављање спортских активности и спортских делатности, иако реч о минималним условима без којих ни једна од ових организација не би требала ни да постоји, а камоли да обавља спортске активности и спортске делатности. Закон о спорту је прихватио систем слободног оснивања било које организације у области спорта и почетка рада, а да ли одређена организација испуњава прописане услове за обављање спортских активности и спортских делатности утврдиће спортски инспектор када буде предузео инспекцијски надзор у том циљу (на захтев организације или на основу плана инспекцијског надзора). Услед занемарљиво малог броја спортских инспектора у односу на потребан број у односу на укупан број учесника у систему спорта, дошло се у ситуацију да за огромну већину организација у области спорта није ни након девет година од доношења Закона о спорту утврђена испуњеност услова да обављају спортске активности и спортске делатности. Та ситуација у пракси у великој мери злоупотребљава од учесника у систему спорта, у смислу непоштовања законских обавеза у погледу испуњености услова за обављање спортских активности и спортских делатности. Те „злоупотребе“ постоје на сваком од нивоа пирамидалне организације нашег спорта.

Већину регистрованих организација чине мала спортска удружења, док је број професионално организованих спортских привредних друштава занемарљив. Основни узроци леже у традиционалном моделу спорта заснованом на аматеризму и ентузијазму, слабој професионализацији управљања спортом, ограниченим финансијским ресурсима и недостатку стручног менаџмента, маркетинга и дугорочног планирања. Већина спортских клубова зависи готово искључиво од јавних средстава и поседују слабу отпорност на кризе. Немогућност трансформације спортских удружења у привредна друштва, „школице спорта“ које делују у сивој зони, немогућност успостављања правних професионалних лига, претерана зависност клубова од локалних буџета, само су неки од структурних проблема нашег клубског спорта.

Спортски систем „на папиру“ изгледа стабилно, али је у пракси крхак. Организације у области спорта често непоштују или неразумеју своје законске обавезе. Регистрација не гарантује њихово законито и функционално пословање.

Недостатак поузданих података и евиденција

Иако је Република Србија била међу првим земљама у Европи када је 1996. године законски уредила постојање националног спортско-информационог система (националне матичне евиденције), и после тридесет година не постоји јединствена, поуздана и ажурна база података о спорту у Србији. Важни подаци не постоје, а они који су прикупљени на различите начине често су непотпуни или се морају узимати „са резервом“. Управљање спортским системом зависи од самопријављених и непроверених информација, што слаби управљање спортом како на националном тако и

на локалном нивоу. Деценијско занемаривање статистике у спорту и непоштовање законских обавеза евидентирања прописаних података довело је до тога да је немогуће реално планирати развој спорта, да се стратегије и оперативне одлуке заснивају више на проценама него на доказима и да се јавна средства расподељују без јасних критеријума учинка. Самим тим, планирање спортских политика постаје „гађање у мраку“ и тешко је одредити реалне приоритете и мерити напредак. Разуме се, ако се не зна тачно шта се финансира и какав ефекат производи, расту ризици злоупотреба и неефикасности.

Неуравнотежен однос масовног и врхунског спорта

Упоредна искуства показују да континуирани и трајни врхунски спортски успех долази из система у коме је врхунски спорт резултат масовности, квалитета стручног рада и јасне поделе одговорност, а не њихов супститут. Ех ante анализа постојећег стања је показала да у Републици Србији постоји фокус на такмичарски и врхунски спорт, уз запостављање масовног спорта (спортске рекреације). Основни узроци леже у политичкој и медијског атрактивности врхунског спорта, недовољно развијеним програмима унапређења физичке активности грађана и спортске рекреације и у систему финансирања који фаворизује такмичарски спорт. Последице су да уски круг спортиста има подршку, док већина грађана остаје ван система, да спорт не остварује пуни друштвени и здравствени потенцијал и да се дугорочно угрожава и сам врхунски спорт због слабе базе. Врхунски спорт је у пракси (не и нормативно) постављен као централни циљ система, док су масовни спорт, школски спорт и дугорочни развој спортиста секундарни. То производи краткорочне успехе, али слаби одрживост

Врхунски спорт у Србији није оптимално постављен у систему спорта. Он остварује резултате захваљујући традицији, таленту и појединачним острвима изврсности, али је системски пренаглашен у односу на базу, слабо повезан са масовним спортом и недовољно професионално управљан. Последице су да имамо сужавање базе спортских талената (мање деце улази и остаје у спорту), таленти „пребрзо сагоревају“ (рана специјализација, рани резултатски притисак и нереална очекивања, изложеност неадекватним тренинзима и повредама) и резултати зависе од „спортског квалитета“ генерације, не од система.

Посебно је проблематично што је нејасно и неконзистентно одређење шта је „врхунски спорт“. Веома мали број спортиста достиже олимпијски и врхунски ниво, велики број савеза је без иједне медаље у дугом временском периоду, и не постоји корелација између успеха младих и врхунских спортских резултата. Услед притисака на задржавање „статуса“ ради финансијских бенефита (што је више „врхунских спортиста“ то је више средстава, стипендија и статуса клубова и савеза), коришћења врхунског спорта као симбола националног успеха без стварне селекције, и страха националних спортских савеза да ће испасти из система врхунског спорта ако се критеријуми поопште, дефинисање врхунског спорта је прешироко постављено (националне лиге се третирају као врхунски спорт, као што се и пласман ван медаља или барем пласмана у финалне фазе такмичења третира као „врхунски спортски

результат“). Готово сви спортови се третирају као врхунски, без обзира на домет, број учесника и реалну конкуренцију. Критеријуми категорисања врхунских спортиста нису уједначени по спортовима, формирани су на основу предлога самих националних спортских савеза који имају директан финансијски интерес и у великом броју спортова су блажи него код спортова који нису експлицитно регулисани Правилником о националној категоризацији врхунских спортиста. Самим тим, обим врхунског спорта је вишеструко прецењен (само је 2,80% спортиста од укупног броја регистрованих спортиста освајало медаље на великим међународним спортским такмичењима у период 2010-2024. и само је 0,03% спортиста учествовало на Олимпијским играма у Паризу 2024, што указује да врхунски спорт не чини више од 1-3% укупног српског спорта). Упркос томе, финансијски, статусно и реторички се наш врхунски спорт третира као да је знатно шири. Последице су да постоји разводњавање ресурса (финансијских, кадровских, инфраструктурних), одсуство фокуса на олимпијски (укључујући и параолимпијски), светски и европски врх, непостојање јасне линије „уласка“ и линије „изласка“ из врхунског спорта и јасног раздвајање националног, развојног и елитног нивоа спорта, и нереална очекивања од система који је по дефиницији мали. Наш спортски систем тешко прихвата да врхунски спорт није „врх пирамиде свих“, већ уски врт малобројних, и да је одређење шта ће се сматрати врхунским спортом јавнополитичка одлука а не вредносни суд о спортистима. Држава не финансира „спорт“ већ јавни интерес у спорту, а он је када је реч о врхунском спорту међународна репрезентација државе, национални престиж и дугорочни ефекти. Закључно речено, проблем српског спорта није што превише ограничава врхунски спорт, већ што га уопште не ограничава, а систем који нема границе, нема ни врх.

Средства државног буџета су доминантно усмерена ка врхунским спортистима, репрезентативним селекцијама и великим спортским такмичењима, уз релативно слабо и нестабилно финансирање развојних програма и стручног рада. Последице су да се недовољно улаже у транзиционе фазе (кадети → јуниори → сенори) и да је изражена „празнина“ између талентованих младих спортиста и врхунског нивоа, коју прати кратка спортска каријера и велики одлив потенција. Стабилно финансирање сваке фазе развојног ланца спортиста у пракси не постоји (идентификовање талента → развој → врх), јер новац уместо да прати пут развоја усмерен је само на крајњи резултат.

Врхунски спорт је високо ризична „инвестиција“ и захтева професионално управљање. Српски врхунски спорт се, међутим, доминантно води кроз волонтерске структуре, са slabим спортским менаџментом и без озбиљне евалуације учинка. Као резултат имамо неефикасно коришћење ресурса, доношење одлука засновано на традицији и ауторитетима, а не на подацима и зависност од појединаца уместо од институција.

Иако постоје институције спортске медицине и спортских наука, оне нису системски интегрисане у свакодневни рад врхунског спорта. Наш врхунски спорт не карактерише холистички приступ у коме је спортиста дугорочни пројекат, а не потрошна категорија, и који полази од тога да је заштита спортиста услов одрживог врхунског спортског резултата. Повреде и прерани прекиди каријера, недовољна посткаријерна заштита спортиста и фокус на медаљу „по сваку цену“, само се неке од последица неадекватног приступа.

Суштински гледано, врхунски спорт у Републици Србији није погрешно замишљен, али је погрешно позициониран јер је превише издвојен из базе, превише зависан од државе и недовољно професионално управљан.

Један од важних сегмената врхунског спорта у Републици Србији јесте и организација великих међународних спортских такмичења. Они се углавном оперативно успешно спроводе, али се тешко може рећи да се организација реализује на системски исправан начин. Проблем није у способности да се такмичење организује и спроведе, већ у томе како се оно уклапа у систем спорта и јавне политике. Јавне власти и организатори су способни да обезбеде инфраструктуру, испуне захтеве надлежних међународних спортских савеза и гарантују безбедност учесника. Кључни проблем је што стратешки гледано, велика међународна спортска такмичења нису део дугорочне спортске политике и јасно дефинисане стратегије развоја спорта, већ се реализују ad-hoc, опортунистички и често из појединачних а не општег интереса. Последице су да не постоји дугорочни календар кандидатура, јасни критеријуми зашто баш „то“ такмичење, веза са развојем домаћег спорта и дугорочним системским циљевима, нити се остављају трајни развојни ефекти. Организација великог међународног спортског такмичења постаје циљ сам по себи и изоловани спектакл, а не средство и полуга за масовност и развој одређене гране спорта и друштва уз целини. У таквом систему не постоје јавно доступне, независне анализе трошкова, дугорочних спортских и друштвених користи и алтернативних улагања, док се јавна средства улажу у организацију, у привремену инфраструктуру и оперативне трошкове. По завршетку такмичења систем не зна да ли је добио вредност (мерљиво и трајно наслеђе и директно јачање домаћег спорта и безе) за уложени новац и ресурсе.

Финансирање из јавних средстава је нормативно уређено, али нефункционално у пракси

Република Србије је у последњој деценији повећала издвајања за спорт у буџетима јавних власти. Главни недостаци су: издвајања за спорт су ниска у односу на друштвени значај спорта и европске праксе, углавном услед ограничених фискалних капацитета државе и локалних самоуправа или и због ниске приоритизације спорта у односу на друге јавне политике на нивоу значајног броја јединица локалних самоуправа; финансирање програма спорта из јавних средстава је у значајном делу нетранспарентно и неефикасно у делу реализације, а веза између нивоа финансирања и стварног обухвата бављења становништва спортом је слаба (више новца не производи масовност); разлика између правног оквира и стварне праксе је значајна; законом утврђени приоритети се не поштују и највећи део средстава иде такмичарском и врхунском спорту преко спортских клубова и савеза, док грађани који се баве спортом ван спортских организација нису обухваћени финансијском подршком система; финансирају се програми и организације, али без јасне обавезе постизања одређених ефеката (финансира се постојање система, а не његов учинак); финансирање се не заснива на стандардизованом приступу и уједначеној пракси; скоро искључиво се финансирају краткорочни програми финансирања (годишњи и краћи) уместо дугорочних развојних програма; контрола трошења средстава и евалуација програма је слаба; алтернативни извори финансирања су недовољно развијени (приватни сектор,

фондови); квалитет спортских програма и пројеката је неуједначен; очигледна је неусклађеност између „амбиција“ (поднетих програма – како у погледу броја програма тако и тражених буџетских средстава) и буџетске реалности која су у пракси решава тако што се мањак средстава „развуче“ на све; ризик од ненаменског трошења средстава је изражен; квалитет менаџмента управљања поднетим и одобрени програмима је недовољан; ефекти реализације финансираних програма са становишта постизања развојних циљева су већином непознати. Последице су да се јавна средства не усмеравају на јасне приоритете и мерљиве исходе већ се „дисперзују“ (свима по мало, или изабраним већина средстава), третман упоредивих спортских програма је неуједначен и нестандардизован у различитим локалним срединама, и повећава се простор за ad-hoc интервенције и неуједначен третман учесника у систему спорта и појединих подручја општег интереса и потреба грађана у области спорта.

Ех анте анализа постојећег стања је показала да кључни проблем финансирања спорта из јавних средстава у Републици Србији није количина новца сама по себи, већ начин на који се средства расподељују, коме иду и које ефекте производе. Финансирање спорта у Србији је функционално, али структурно неефикасно. Систем омогућава опстанак и повремене врхунске резултате, али не обезбеђује одржив развој спорта као масовне, здравствене и образовне делатности.

Мањак адекватне спортске инфраструктуре

Какво је реално стање спортске инфраструктуре у Републици Србији тешко је рећи јер не постоји потпуна и поуздана евиденција спортске инфраструктуре, нити је она мапирана у простору. На основу Ех анте анализа постојећег стања може се генерално закључити да постоји релативно велики укупан број спортских објеката који представљају солидну основу за развој спорта, али да је спортска инфраструктура већином дотрајала, неуједначено територијално распоређена и неадекватно искоришћена, да су спортски објекти углавном без употребних дозвола и испуњености савремених безбедносних стандарда, да недостају специјализовани и стратешки спортски објекти (изузетно је мали број објеката за водене спортове, спорт особа са инвалидитетом и националних тренинг центар), да школска спортска инфраструктура не може да задовољни стандарде и потребе школског спорта, да је слаба повезаност спорта, туризма и локалног развоја на бази мултифункционалне спортске инфраструктуре, да доминира јавна својина у структури власништва над спортским објектима и да су спортски објекти неприступачни особама са инвалидитетом. Узроци леже у недостатку дугорочног и стратешког планирања инвестиција и одлагања системске реконструкције и техничког усклађивања, недовољној, неселективној и неуједначеној инвестиционој политици која није заснована на подацима, неадекватном управљању и слабом одржавању постојећих објеката, недовољном надзору над поштовањем стандарда и неадекватном коришћењу школских и јавних простора за спорт. Последице су ограничен и отежан приступ грађана спорту, посебно особа са инвалидитетом, немогућност равномерног спортског развоја по територијама, високи трошкови одржавања без пропорционалне користи, слаба повезаност спорта са урбаним и просторним планирањем, ограничен развој такмичарског и врхунског спорта,

немогућност реализације наставних планова у пуном обиму, неискоришћен потенцијал спортског туризма, пропуштене прилике за локални економски развој и запошљавање, ограничене способности Србије да буде домаћин појединих великих међународних спортских догађаја. Закључак је да се спортска инфраструктура, упркос значајним улагањима у њу последњих година, и даље карактерише неадекватним управљањем које је оптерећено ниским зарадама запослених у спортским центрима, непоузданом евиденцијом, правном и техничком неуређеношћу, великим регионалним неједнакостима и недовољном повезаношћу са образовањем, јавним здрављем и туризмом, што дугорочно ограничава развој спорта и друштва у целини.

Низак обухват бављења грађана спортом

Постојање великог броја регистрованих организација у области спорта не прати пропорционално велики обухват бављења грађана спортом. Систем производи „организације без масе корисника“. Све анализе показују да обухват бављења спортом расте споро и недовољно. Већина грађана се не бави организовано физичком активношћу, док код одраслих и старијих доминира седентаран начин живота. Физичка активност се најчешће своди на ходање (често кратких деоница), повремене вежбе ниског интензитета, без континуитета и стручног надзора. Често иста мала група спортиста циркулише кроз више система. Константно се сужава се база будућих спортиста и рекреативаца, што дугорочно слаби и врхунски спорт. Расту здравствени и социјални трошкови (мања физичка активност популације), а спорт губи ширу јавно-здравствену и друштвену функцију. Спорт остаје фокусиран на такмичарски сегмент, а не на масовну физичку активност. Физичка активност није интегрисана у свакодневни живот грађана, већ се доживљава као луксуз, додатна обавеза или активност резервисана за младе и такмичаре.

Грешке су структурне и међусобно повезане и воде губицима који су много већи него што се на први поглед види. Низак обухват бављења спортом није последица једног фактора, већ резултат кумулативног дејства институционалних слабости (предшколски и школски спорт, финансирање, инфраструктура), социјално-економских баријера, неадекватне педагошке праксе и промена животних навика грађана. Губици таквог стања нису само спортски, већ и здравствено, образовни, економски и друштвени: 1) губитак здраве и физички активне популације – физичка активност се концентрише на мањи број деце у спортским клубовима, док већина деце не развије трајне навике кретања и физичког вежбања, што за последицу има повећане трошкове здравственог система, мању радну продуктивност у будућности, генерације са лошијим физичким и менталним здрављем и негативан утицај на остваривање концепта тоталне одбране државе; 2) губитак образовне и васпитне функције спорта – спорт престаје да буде васпитни простор, док је нагласак на победи а не на вредностима; 3) губитак одрживог врхунског спорта – систем усмерен „ка врху“ исцрпљује таленте прерано, не обезбеђује стабилан развојни пут и зависи од изузетака и ентузијазма појединца, што за последицу има да Србија губи дугорочну конкурентност у међународном спорту и спортисте са дужим и здравијим каријерама; 4) губитак поверења у систем спорта – родитељи и деца виде спорт као скуп, стресан и несигуран пут, што доводи у питање

друштвени легитимитет спорта као јавног добра; 5) губитак економског потенцијала спорта – спорт се посматра као трошак, а не као инвестиција, док су масовни спорт и рекреација потцењени, чиме Србија губи на развоју спортске индустрије, услуга и туризмна, нова радна места и могућност да спорт буде озбиљна привредна грана.

Посебно угрожена категорија становништва су жене. Иако су нам спортскиње на Олимпијским играма од 2012. до 2024. године донеле 42% од укупно освојених меда (11 од 26), проблеми са учешћем жена у спорту Србије су вишеструки и системски: недовољна понуда такмичења, неуједначена спортска понуда, низак број регистрованих спортскиња (25,35%), мањак девојчица у спорту, дискриминаторно финансирање, мање спонзорстава и маркетиншких уговора, мало жена на руководећим позицијама и недовољна заступљеност у међународним спортским организацијама, сексизам и родни стереотипи, недовољна медијска покривеност.

Закључак је да моделом спорта који продукује низак обухват бављења грађана спортом, у свим сегментима становништва, Србија губи ширину – ширину спортских талената, ширину здраве популације, ширину друштвених и економских користи, а на крају и сам врх спорта који покушава да заштити.

Нестабилан обухват и одлазак деце из система спорта

На основу Ex ante анализе постојећег стања у спорту Србије може се јасно закључити да положај деце у систему спорта није одговарајући, не зато што деца формално нису „препозната“ у јавним политикама, већ зато што систем не функционише у складу са развојним, педагошким и здравственим потребама детета.

Иако сви документи јавних политика наглашавају значај физичког васпитања и спорта за развој деце, у пракси је спортски систем усмерен ка раном такмичењу и селекцији, фокусиран на резултат уместо на развој и под снажним утицајем клубског и репрезентативног спорта. У таквом систему деца се прерано излажу притиску, преоптерећењу и специјализацији, па они који не „испуне критеријуме“ врло рано испадају из система спорта, а развој моторичких, социјалних и емоционалних вештина постаје секундарна категорија. Последице су да се сужава база деце у спорту и спорт престаје да буде средство здравог деце развоја и постаје филтер за мали број „успешних“. Велики број деце никада не уђе у систем спорта, или из њега испадне веома рано. Селекција је рана и уска и систем „види“ само мали проценат деце. Србија тиме губи потенцијалне врхунске спортисте који се никада не открију, континуитет генерација (резултати постају генерацијска случајност) и могућност да врхунски спорт буде стабилан, а не таласаст.

Школски спорт и физичко васпитање деце су нормативно уређени и формално постоје, али нису системски повезани са локалним спортом, не функционишу као механизам укључивања све деце и често се свode на такмичења за већ активне спортисте. Школски спорт функционише као “такмичарски додатак” за већ спортски активну децу, уместо као инклузивни механизам укључивања шире популације ученика. Школски спортски програми постоје, али њихов дизајн и имплементација нису довољни да задрже децу која нису већ у клубовима. Последице су да школе не обухватају децу која није већ спортски активна и губи се кључни канал за масовно

укључивање и задржавање деце у физичкој активности. Узроци таквог стања су бројни и дугогодишњи, и укључују: недовољан фонд часова и неодговарајући квалитет програма и реализације наставе физичког васпитања, недостатак спортске инфраструктуре и савремене опреме у школама, недостатак системског улагања, слабо коришћење школских и јавних простора за спорт деце, слаба сарадња школа, локалних самоуправа и спортских организација. Ех ante анализа је показала да проблем није у формалном постојању школског спорта, већ у томе што је недовољно искоришћена карика система и не обавља ону системску улогу коју би морао да има у савременом спортском моделу. Школски спорт је у Србији формално препознат као важан део система спорта, али у пракси не обавља кључну улогу базе и масовног укључивања деце. Школе не функционишу као темељ спортског система који обезбеђује масовност, равноправан приступ, рано препознавање интересовања и талената, развој здравих навика и позитиван однос према физичкој активности, већ као његов периферни део, потчињен клупском и такмичарском спорту.

Квалитет стручног рада са децом који није уједначен по регионима и спортовима, који је оптерећен резултатима и селекцијом и не укључује довољно педагошке и развојне компетенције, представља један од кључних ограничавајућих фактора за веће „задржавање“ деце у спорту. Када квалитет стручног рада није добар, деца доживљавају спорт као стрес, а не као позитиван развојни простор, и расту ризици одустајања и негативног односа према физичкој активности. Ограничавајући фактори за унапређење таквог стања леже у недовољној професионализацији спортских стручњака који раде са децом, одсуству континуираног усавршавања и неадекватним радним условима (нестабилни ангажмани и ниска примања).

Закључак је да положај деце у систему спорта Србије није одговарајући јер је систем пројектован према потребама такмичарског спорта, а не према развојним, педагошким и здравственим потребама деце. Грешке су у раном такмичарском притиску, слабој инклузивности школског спорта, неуједначеном стручном раду, неадекватној инфраструктури и изостанку системског праћења спортског развоја деце.

Надлежни национални спортски савези имају јак формални положај, али не и увек реалну базу и капацитете да обављају поверене јавне функције

Подаци о надлежним националним спортским савезима и њиховом чланству показују да је систем спорта у Србији формално централизован око ових савеза, али да ти савези често немају довољно широку, активну и репрезентативну базу нити капацитете који би оправдали њихову кључну улогу у развоју спорта.

Закон о спорту је гарантовао признатим надлежним националним спортским савезима монополску и централну улогу у систему спорта, али њихово чланство често не одражава стварни обухват бављења спортом у одређеног грани спорта. Разлике између спортова су значајне: неки савези имају широку мрежу спортских организација, док су други „савези са уском базом“ (окупљају мали број спортских организација или активних спортиста). Последица је да одређени национални спортски савези одлучују о спорту који је у пракси маргинално присутан, као и да је тешко оправдати исти ниво јавне подршке за савезе са драстично различитим обухватом бављења спортом.

Чланство у надлежним националним спортским савезима је структурално неуједначено и разликује се по броју клубова, територијалног распрострањености и степену активности чланица. Узроци су различити, али углавном потичу из разлика у традицији и популарности спортских грана, демографском паду и концентрацији спорта у урбаним срединама и постојању спортских организација које су формални чланови савеза али са минималном или повременом активношћу. Последице су да поједини надлежни национални спортски савез често представљају „административну мрежу“, а не реално активну спортску заједницу, и да се добија лажна слика о њиховим капацитетима, заснована само на броју чланица, а не на квалитативним показатељима

Према Правилнику о спортским гранама и областима спорта и спортским дисциплинама у оквиру спортских грана и области спорта, свака грана спорта обухвата и дисциплину рекреативног бављења одговарајућом граном спорта. Прикупљени подаци показују да чланство у надлежним националним спортским савезима у опште није у директној корелацији са масовношћу бављења спортом, као што често није ни у вези са бројем регистрованих организација у одређеној грани спорта. С једне стране, постоје спортови са великим бројем формално регистрованих спортских организација, али са малим бројем активних спортиста, док се, с друге стране, значајан део грађана бави физичком активношћу и спортским активностима (рекреативно, неформално, комерцијално) изван система надлежних националних спортских савеза. Последица је да надлежни национални спортски савези не представљају увек реалне потребе грађана који се баве спортом, због чега јавна политика која се искључиво ослања на њих занемарује рекреативни и неформални спорт.

Организациони, кадровски, стручни и финансијски капацитети многих надлежних националних спортских савеза нису довољни да ефикасно спроводе широка јавна (законска) овлашћења. Већина савеза се ослања на мали број професионалаца и волонтерски рад, уз недостатак квалификованих спортских стручњака са одговарајућом дозволом за рад. Евиденције (регистри) о спортским организацијама, спортистима, спортским стручњацима и другим члановима се слабо воде, а прописана спортска правила се или не доносе или неуједначено спроводе. Непоштовање и неразумевање Закона о спорту и подзаконских аката је широко распрострањено. Узроци леже у недовољној стручности запослених и функционера у савезима, недостатку јасне контроле и надзора на радом савеза, финансијској слабости савеза коај директно утиче на кадрове и организацију и у одсуству јединственог националног спортско-информативног система. Последице су да многи надлежни национални спортски савези постоје као „стуб система“, али оперативно функционишу ограничено и самодовољно, да је изражен ризик од неуједначеног развоја спортских грана, да су системи такмичења застарели и неприлагођени савременим условима, да не постоји стратешко планирање, да се дуплирају надлежности и да се од државе очекује да интервенише више него што је уобичајено у развијеним спортским системима.

Сама чињеница да надлежни национални спортски савез окупља у свом чланству највећи број регистрованих спортских организације аутоматски не значи и да савез функционише демократски, инклузивно и развојно. Савези су често више усмерени на такмичарски и репрезентативни ниво него на развој базе и у том систему мале и слабо развијене спортске организације имају ограничен утицај а мала група

организација (клубова) или појединаца имају одлучујућу реч у одлучивању. Национални принципи добре управе у надлежним националним спортским савезима нису дефинисани, а они утврђени правилима Међународног олимпијског комитета се у пракси занемарују и неспровode. Последице су да се слаби улога националних спортских савеза као кохезивних фактора развоја спорта, повећава се јаз између „центра“ и периферије спортског система и одлуке савеза често не одражавају потребе већине чланица.

Неодговарајући ниво квалитета стручног рада у спорту

На основу Ех ante анализе постојећег стања може се основано рећи да је квалитет стручног рада једно од кључних „уских грла“ система спорта у Србији, али не као изолован проблем већ као тачко у којој се преламају готово сви други системски недостаци. Он није једини проблем, али је најкритичнија тачка у којој се преламају проблеми финансирања, организације, стратегије, инфраструктуре и обухвата бављења спортом. Овај сегмент спортског система је нормативно уређен и надлежне институције постоје, али је функционално неуједначен и слаб у пракси. Без обзира на то колико имамо регистрованих спортских организација, која је висина улагања и каква је спортска инфраструктура, квалитет српског спорта се у пракси остварује кроз стручни рад на терену. Наш спортски систем има довољно спортско организација, има правила и има финансирање, али исходи (обухват, задржавање деце, квалитет тренинга, развој базе, па и спортски резултати) нису задовољавајући. Велики број деце нам „испада из система спорта“, у спорту остају често само она деца која су већ у клубовима, а школски спорт не успева да задржи и укључи ширу популацију. Неквалитетан или неадекватан стручни рад (преоптерећење, прерана селекција, фокус на резултат уместо на развој, недостатак педагошких компетенција) је, несумњиво, један од главних разлога за то. Јасно је да је лош стручни рад = губитак базе = дугорочна штета за цео систем.

Није успостављена системска финансијска подршка спортским стручњацима на свим нивоима, укључујући и могућност стицања националног спортског признања од стране спортских тренера који постижу врхунске спортске резултате.

Ех ante анализа показује да не постоје поуздани и обједињени подаци о броју и структури спортских стручњака, да се стандарди рада различито тумаче и примењују, да значајан део спортских стручњака ради без потребне дозволе за рад и без континуираног стручног усавршавања и да надзор над квалитетом стручног рада скоро и да не постоји. Последица је неуједначен квалитет стручног рада по спортовима и регионима и велике развојне неједнакости. Спортиста у једној спортској организацији и локалној заједници добија квалитетан развојни тренинг, док је спортиста у другом спорту или средини изложен формалном или чак штетном стручном раду. Разлике постоје, разуме се, и унутар појединог спорта.

Последице неодговарајуће финансирања и слабе професионализације нашег спорта су можда најизраженије управо код стручног рада. Спортске организације и савези често немају капацитет да запосле спортске стручњаке професионално, па се стручни рад ослања на волонтеризам, ниско плаћени рад и нестабилне ангажмане.

Последице су да стручни кадар одлази из спорта или се додатно „растеже“ на више организација и група, без могућности развоја. Суштински, квалитет стручног рада опада чак и тамо где постоји потребно знање.

Положај спортиста је амбивалентан

Статус и положај спортиста у систему спорта Србије је противуречан – врхунски спортисти су релативно видљиви и релативно добро подржани, док је већина других спортиста (деца, млади, спортисти аматери) системски недовољно заштићена и слабо подржана. Непоштовање права спортиста (уговори, трансфери, накнаде за развој), посебна угроженост малолетних спортиста, прекомерно ангажовање страних спортиста на уштрб домаћих, недостатак контроле и санкција, само су неки од проблема са којима се спортисти суочавају. Систем је више усмерен на резултат спортисте, него на спортисту као особу и носиоца права.

Спортисти су препознати у Закону о спорту и њихов правни положај је у основи адекватно регулисан (здравствена заштита, безбедност, статус, забрана дискриминације, уговорни односи са клубом и др.). Проблем је што је он оперативно слаб јер су права спортиста фрагментисана, тешко остварива и често зависна од воље клуба или савеза. Систем је дубоко неједнак гледано по вертикали, јер је огромна разлика између малог врха и широке базе. Врхунски спортисти имају институционалну подршку, стипендије, награде, видљивост, али и даље зависе од ad-hoc одлука и немају дугорочне гаранције. Насупрот томе, већина спортиста нема стабилан статус, сигуран приход, социјалну заштиту и често комбинују спорт, школу и рад – без системске подршке. У таквом систему млади спортисти у транзицији су посебно угрожена група. Прелаз из статуса јуниора у сениора, аматера у професионалца, из спорта на тржиште рада, критичне су тачке система. Недостају програми дуалних каријера, каријерно саветовање, системска подршка образовању. Последице су да велики број талентованих спортиста одустаје од бављења спортом и остаје „између“ (без спорта и без каријере).

Систем је резултатски а не спортиста центричан. Спортиста се у систему посматра као средство за резултат (медаља, пласман), а не као субјекат са дугорочним потребама. Као резултат се добија да је у пракси фокус на краткорочне циљеве, спортисти су преоптерећени и изложени повредама и сагоревању, а ментално здравље, образовање и посткаријерна транзиција спортиста су занемарене категорије. Не чуди онда што спортисти имају минималну и симболичну улогу у управљању и раду клубова и савеза, доношењу одлука и дефинисању политика. Одлуке се доносе „о спортистима – без спортиста“ и систем не рефлектује реалне потребе оних који носе спорт.

Посебно рањива група су спортисти са инвалидитетом. Мали број особа с инвалидитетом која учествују у редовним физичким активностима, недовољно развијени капацитети спортских организација које се баве спортом особа са инвалидитетом, недостатак довољног броја спортских стручњака едукованих за рад са спортистима особама са инвалидитетом, недовољно развијена свест о могућностима и позитивним утицајима редовног бављења физичким активностима на особе са инвалидитетом, само су неки од најважнијих проблема са којима се спортисти са инвалидитетом сусрећу у пракси.

Интегритет спорта није у довољној мери заштићен

Република Србија има развијен нормативни оквир у области спречавања негативних појава у спорту, ратификоване су кључне међународне конвенције Савета Европе и УНЕСКА, постоје специјализоване институције и тела (Национални савет за спречавање негативних појава у спорту, АДАС), а антидопинг систем представља пример добре праксе чак и у међународним оквирима. Међутим, упркос нормативној уређености, примена прописа је неуједначена, фрагментисана и често реактивна, са изузетком спречавања допинга у спорту. Терет спровођења мера је диспропорционално пребачен на полицију, док други актери (спортски савези, клубови, организатори, медији) често изостају из активног деловања. Превентивни механизми су слабо развијени у односу на репресивне, а поједине области (заштита деце и жена у спорту) су системски запостављене, без функционалних протокола, централе евиденције и независних механизма заштите. Организовани криминал има све већу улогу у појединим негативним појавама (нелегална клађења, намештање спортских резултата, дистрибуција забрањених допинг средстава). Кодекси професионалне етике за рад спортских стручњака нису донети иако су законска обавеза.

Насиље на спортским приредбама је и даље присутно. У најважније проблеме који су идентификовани током израде Ех ante анализе постојећег стања спадају: Недостатак протокола о сарадњи на националном и локалном нивоу између субјеката надлежних за успостављање интегрисаног приступа безбедности, сигурности и услугама на спортској приредби; недостатак комуникације и сарадње са медијима и медијским удружењима у циљу онемогућавања промовисања негативног понашања на спортским приредбама; недовољно унапређени капацитети органа државне управе и спортских организација на успостављању система интегрисане обуке полицијских и правосудних службеника и лица организатора која се брину о безбедности на спортском објекту, укључујући и специјалистичке обуке за запослене у спортским организацијама; недостатак проактивне и редовне комуникације са представницима навијача и локалне заједнице заснованим на средњорочним и дугорочним мерама, кроз адекватне друштвене и образовне пројекте; недостатак превенције насиља и недоличног понашања на спортским приредбама; делимична усклађеност законских решења са одредбама Конвенцију бр. 218 и Препоруке (2015) 1, заједно са пратећим Анексима; недовољно поштовање обавеза од стране надлежних националних гранских спортских савеза; проблеми у раду редарских служби организатора спортских приредби.

Закључак је да је Ех ante анализе постојећег стања јасно показала да Република Србија поседује нормативне и институционалне основе за заштиту интегритета спорта, али да је кључни дефицит у доследној примени, координацији и превенцији. Највећи изазов није недостатак прописа, већ недостатак функционалног система одговорности, сарадње и заштите интегритета спорта (интегрисаног, мултиагенцијског приступа), нарочито у осетљивим областима као што су манипулације, безбедност деце и сексуално насиље над женама.

Подељена одговорност за стање у систему спорта између учесника у спорту и јавних власти

Када се претходно изнета оцена природе и обима проблема у систему спорта Србије размотри са становишта „одговорних“ за идентификоване проблеме, закључак је да је одговорност подељена између учесника у спорту и јавних власти. Сами учесници у спорту (спортске организације, савези, спортски стручњаци...) су у великом мери одговорни за постојеће стање, али не као једини нити примарни узрок, већ као кључни копроизвођач система какав данас постоји, јер су се прилагодили његовим слабостима и тиме их учинили трајним. Њихова одговорност је значајна, али диференцирана и мора се посматрати у односу на подстицаје које систем шаље. Они нису само жртва система, већ његови активни одржаваоци, јер су се током времена прилагодили постојећим правила и често их репродукују, уместо да их активно развојно мењају: клубови реагују рационално на недостатке система, али тиме постају његов продужетак; национални спортски савези, имају највећи капацитет за промене, али га ретко користе, чиме сnose и највећу институционалну одговорност; значајан део струке активно брани застареле моделе рада. Учесници у спорту нису приморани да производе лоше исходе, али су навикли на систем у коме се такво понашање толерише и награђује. Насупрот учесницима у спорту који су одговорни оперативно, држава је одговорна стратешки. Без државе као „архитекте спортског система“, понашање осталих актера у систему спорта се не може суштински променити. Одговорност државе (јавних власти) је највећа јер она: поставља логику система (ако јавне власти награђују резултате и медаље, финансирају врх и не мере масовност, онда систем рационално иде ка врху, без обзира на другачије прокламације); има моћ да повеже делове система; једина може да промени подстицаје, а ко мења подстицаје мења и систем (промена понашања не долази из апела већ из критеријума финансирања, евалуације, дугорочних уговора и других подстицаја). Ако би се сумарно констатовало у чему је одговорност државе за постојеће стање које се успоставља од распада Југославије, онда је то што није доследно спроводила развоју логику, није користила инструменте које већ има и често је бирала ad-hoc уместо стратешких решења. Ако се жели суштинска и успешна реформа система спорта, која ће одговорити изазовима у наредним деценијама, онда држава мора да промени „правила игре“ и преузме улогу одговорног управљања системом (доследно поставља правила, спроводи их и мери учинак). Питање није да ли држава треба да се меша у систем спорта, већ једино „како“ и „у које сврхе“. Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период 2026-2035. године, кроз своју визију, постављене циљеве и утврђене мере показује какав систем спорта Република Србија жели да развије и има у 21. веку.

III Визија

„Спортски активна, здрава и успешна Србија“

Створен одржив, транспарентан, инклузиван, ефикасан и висококвалитетан систем спорта у Републици Србији заснован на вредностима, који ће унапредити квалитет живота и обогатити друштвене односе становништва кроз омогућавање свим грађанима да се активно баве спортом и физичким вежбањем, од почетног нивоа до достизања врхунских спортских перформанси, као компоненти од кључног значаја за лични развој грађана, одржавање доброг здравља и побољшања њихових физичких и менталних способности.

Жељено стање подразумева да је унапређен систем спорта у Републици Србији, како на нивоу јавних власти тако и на нивоу невладиних учесника, на начин да ствара једнаке могућности за све и обезбеђује широк спектар активности који омогућују грађанима Републике Србије да се развијају у складу са сопственим жељама и потребама.

IV Циљеви

1. Општи циљ - Унапређен и развијен инклузивни, демократски, транспарентан, одржив, безбедан, иновативан и добро управљан спортски систем, заснован на вредностима.

Ефекти примене јавне политике у области спорта мериће се на основу доступних података о стању у систему спорта као и на основу испуњености индикатора на нивоу мера и активности дефинисаних овом Стратегијом и пратећим акционим плановима.

Као извори верификације за постигнуте резултате и ефекте примене мера из ове Стратегије, служиће званичне информације и подаци институција, подаци организација у области спорта, као и друге јавно доступне информације и подаци.

Постављени општи циљ је у складу са циљевима одрживог развоја.

Показатељи учинка на нивоу Општег циља Стратегије су:

1. Број становника оболелих од хроничних незаразних болести (ХНБ) у односу на укупан број оболелих

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 76,1% за 2024. годину
- Циљана вредност за крај 2035. године: 66,1-71,1%
- Извор провере: Статистички годишњак Института Батут

2. Бављење аеробном физичком активношћу грађана Републике Србије барем 150 минута недељно

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 11% у 2019.

- Циљана вредност за крај 2032. године: 15%
- Извор провере: Национално истраживање здравља становништва 2031.
- 3. Број категорисаних врхунских спортиста
 - Јединица мере: број
 - Почетна вредност: 1411 у 2024. години
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 1520
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта

1.1. Посебан циљ 1 - Повећано бављење физичким рекреативним активностима и спортом у свим сегментима становништва

Појединци могу учествовати у спортским активностима на различите начине: неформално или формално, на такмичењима или рекреативно, сами или као део групе или тима, као почетници или на врхунском нивоу. У друштвеном смислу, могу се јавити као волонтери за многе различите улоге, бити чланови једног или више спортских удружења или присуствовати спортским приредбама као гледаоци. Циљ се састоји у неговању спортског окружења које омогућава инклузивно целоживотно бављење физичким рекреативним активностима (укључујући и рекреативно ходање) и спортом, односно ствара услове да се што више људи из свих области друштва редовно и смислено баве спортом, како такмичарски и рекреативно тако и друштвено. Циљ је да се повећа број грађана, из свих сегмената становништва, посебно деце, жена, особа са инвалидитетом и старих лица, који су редовно укључени у различите облике спортских активности и друштвеног учешћа у спорту, и то током целог животног века. Да би се то остварило препознају се савремени трендови међу становништвом ка одређеним врстама спортских активности и ка одређеним контекстима учешћа, као и утицај савремених технологија на одлуку људи учествују у спорту и на начине на које учествују. Кроз реализовање циља долази се до стања у коме наши грађани имају основне вештине, знања, жеље и прилике за учешће у организованом такмичарском спорту или самостално вежбање ради забаве, здравља, друштвене интеракције и одмеравање својих способности кроз такмичења са другима и самим собом. Посебна пажња се усмерава на децу, са циљем да се осигура да сва наша деца уживају у спортским искуствима и да имају физичку писменост која ће бити основа њиховог учешћа у спорту и физичким активностима током целог живота. Развој физичке писмености наших грађана треба да доведе до тога да су мотивисани, самопоуздани и физички компетентни и поседују знање и разумевање да треба да преузму одговорност за упражњавање сврсисходних физичких активности током целог живота.

Остварење овог посебног циља Стратегије мери се кроз остварење показатеља учинка на нивоу овог посебног циља, и то:

Показатељи учинка:

1. % становништва који упражњава спортску рекреацију, укључујући и пешачење и вожњу бицикла, недељно између 150 и 300 минута

- Јединица мере: %

- Почетна вредност: 18,5% у 2019.
- Циљана вредност за крај 2032. године: 30%
- Извор провере: Национално истраживање здравља становништва 2031. и Истраживање Министарства спорта
- 2. Смањен ниво седентарног стила живота код одраслих
 - Јединица мере: Минути
 - Почетна вредност: 420 минута на дан у 2019.
 - Циљана вредност за крај 2032. године: 300 минута на дан
 - Извор провере: Национално истраживање здравља становништва 2031.
- 4. Број деце у организованом спорту
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 54.000 регистроване деце у надлежним националним гранским спортским савезима у 2024.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: $\geq 30\%$
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза

1.2. Посебни циљ 2 - Успостављен систем финансирања спорта који је транспарентан, ефикасан, праведан, сврсисходан, подстицајан и одржив

Политике и програми финансирања спорта заснивају се на најбољим доступним доказима и фокусирани су на постизање циљева утврђених Стратегијом развоја спорта у Републици Србији у периоду 2026-2035. година и програмима развоја спорта у аутономној покрајини и јединицама локалне самоуправе. Основни приступ је инвестирати највише у оно што је највише потребно и што је развојне и структурне природе, проналажући прави баланс између различитих извора финансирања. Програми и пројекти који се финансирају из јавних средстава се одобравају на транспарентан, ефикасан и праведан начин и под условима који обезбеђују да се уз најмањи утрошак јавних средстава постигну постављени циљеви и намеравани резултати. Јавно-приватно партнерство је подржано а учесници у систему спорта предузимају активности на унапређењу свог финансијског пословања и обезбеђењу сопствених извора прихода. Крајњи ефекат треба да буде да се успостави стабилан, транспарентан и одржив систем финансирања спорта кроз унапређење јавних механизма подршке, подстицање приватних инвестиција и развој нових извора финансирања, ради равномерног развоја масовног, такмичарског и врхунског спорта. Да би се све ово остварило потребно је и уједначавање нивоа издвајања финансијских средстава из јавних прихода за спорт са земљама Европске уније, гледано у односу на БДП и издвајање по становнику, или да се барем приближимо просеку издвајања у земљама Европске уније. Упоређујући се са земљама Европске уније, Република Србије заостаје у висини издвајања за јавно финансирање спорта. Део средстава ће се, у складу са примерима добре праксе земаља Европске уније, обезбедити из игара на срећу (спортска лутрија и спортска клађења), и усмериће се у програме и пројекте у области спорта кроз Национални фонд за развој спорта.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

– Министарство финансија, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе,

Остварење овог посебног циља Стратегије мери се кроз остварење показатеља учинка на нивоу овог посебног циља, и то:

Показатељи учинка:

1. Ниво издвајања за спорту из јавних прихода у Републици Србији у односу на БДП

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0,31% БДПа у 2023.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 0,50% БДПа
- Извор провере: Извештаји Министарства спорта и Министарства финансија

2. Успостављен систем финансирања спорта из игара на срећу преко Националног фонда за развој спорта

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2035. године: Да
- Извор провере: Извештаји Министарства спорта и Министарства финансија

1.3. Посебни циљ 3 - Побољшан положај учесника у систему спорта и побољшани услови за развој такмичарског спорта и постизање врхунских спортских резултата

Кроз реализовање овог циља обезбедиће се изградња способности људи, органа и организација у области спорта да задовоље потребе свих учесника у систему спорта, нарочито кроз: стручни развој спортских кадрова; коришћење савремених технологија и информационих система; јачање свих капацитета, ефикасности и одрживости спортских клубова и њихових спортских савеза; елиминисање негативних појава у спорту и неговање безбедног, привлачног и подржавајућег спортског окружења; успостављање система за идентификацију и развој спортских талената; развој спортске инфраструктуре и услова за тренинг; унапређење спортске науке, истраживања, иновација и системског планирања развоја; боље јавно управљање у спорту; организацију великих међународних спортских такмичења; стварање окружења у коме су спортисти подржани у њиховом статусу и спортском развоју, све до врхунских спортских резултата; транспарентан и подстицајан систем финансирања, на основу јасно дефинисаних критеријума.

Остварење овог посебног циља Стратегије мери се кроз остварење показатеља учинка на нивоу овог посебног циља, и то:

Показатељи учинка:

1. Број медаља на великим сениорским међународним спортским такмичењима
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 4708 (2010-2024)
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 5000 (2010-2035)
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза, подаци из Националне евиденције спортских резултата
2. % надлежних националних спортских савеза који су успоставили систем издавања дозвола за рад свим спортским стручњацима, у складу са Законом о спорту
 - Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност за крај 2032. године: 100%
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта
3. Број регистрованих спортиста код надлежних националних гранских спортских савеза
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 323.000 у 2024.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 380.000
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних гранских спортских савеза

1.4. Посебан циљ 4 - Унапређена спортска инфраструктура

Места на којима се људи баве спортом имају велики утицај на њихово искуство и вероватноћу да ће се редовно враћати, а у исто време представљају један од основних услова за бављење такмичарским спортом. Кроз реализовање постављеног циља треба да се успостави систематична и сврсисходан приступ изградњи, одржавању, опремању и управљању спортском инфраструктуром, како би се осигурало да свако може имати безбедна и пријатна спортска искуства на спортским објектима. Остваривањем постављеног циља осигураће се изградња спортских објеката који су заиста потребни учесницима у систему спорта на одређеној територији и који су мултифункционални, самоодрживи, енергетски ефикасни и усклађени са животном околином, ослободиће се неискоришћени потенцијал постојеће спортске инфраструктуре, успоставиће се процес за постизање оптималних пракси управљања спортским објектима, утврдиће се планови за пројектовање, надоградњу, пренамену и изградњу спортских објекта који су самоодрживи, подстакнуће се јавно-приватних партнерстава у области спортске инфраструктуре, унапредиће се квалитет постојеће спортске инфраструктуре и утврдиће се путем мапирање право стање постојећих спортских објеката и садржаја које омогућавају

Остварење овог посебног циља Стратегије мери се кроз остварење показатеља учинка на нивоу овог посебног циља, и то:

Показатељи учинка:

1. Број спортских објеката

- Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 4631 у 2021.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 5000
 - Извор провере: Подаци из Националне евиденције спортских објеката
2. % спортских објеката који имају употребну дозволу
- Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 18,57% у 2021.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 80%
 - Извор провере: Подаци из Националне евиденције спортских објеката

1.5. Посебан циљ 5 - Развијено и подржано физичко вежбање и школски спорт деце, ученика и студената

Школски систем треба да нуди приступачне и доступне могућности за децу и омладину да развију физичку писменост, да систематски вежбају и да се такмичење са својим вршњацима. При том, физичка писменост, физичко васпитање и спорт морају бити један од приоритета у образовном систему. С друге стране, јачање школске спортске инфраструктуре и опремљености може повећати приступ спорту у недовољно покривеним областима, од стране локалних спортских организација и појединаца. Да би се то постигло, сарадња и усклађивање између сектора спорта и образовања је од кључног значаја, што укључује и доношење акта којим ће се уредити услови и правила за организовање школског спорта. Општи консензус свих учесника у систему спорта је да број часова физичког и здравственог васпитања или спортских активности треба повећати у основним, средњим школама. За многе ученике, то је једина физичка активност током недеље. Због тога постоји мишљење у стручној спортској јавности да треба увести свакодневну физичку активност кроз школске програме, не само кроз повећање часова физичког и здравственог васпитања, а након спроведене анализе могућности испуњења ове мере (недељна оптерећеност ученика у школама, недостатак наставног кадра, просторни могућности у школама). Ученицима ће се обезбедити упознавање са спортовима који су у складу са узрастом и коресподентни са биолошким зонама сензибилитета деце, кроз интерактивну сарадњу школа са релевантним организацијама у области спорта, узимајући у обзир и интересовања ученика за нове, савремене спортске активности. Мере за реализацију циља ће се усклађивати са реализацијом циљева Стратегије развоја образовања и васпитања до 2030. године.

Остварење овог посебног циља Стратегије мери се кроз остварење показатеља учинка на нивоу овог посебног циља, и то:

Показатељи учинка:

1. % ученика у основним и средњим школама који редовно физичких вежбају (најмање 3 пута недељно)
- Јединица мере: %
 - Почетна вредност: Биће утврђена у 2027.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 80%

- Извор провере: Истраживање Министарства просвете, национално истраживање о физичкој активности деце и омладине.
- 2. Донет Правилник о школском спорту
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: „Службени гласник Републике Србије“

1.6. Усклађеност циљева Стратегије са Принципима одрживог развоја УН

Одрживи развој је развој који задовољава потребе садашње генерације без угрожавања потреба будућих генерација за живот у оквиру капацитета животне средине, и остварује се доношењем и спровођењем одлука којима се обезбеђује усклађеност интереса заштите животне средине и интереса економског развоја. На самиту одржаном 25. септембра 2015. године Уједињене нације усвојиле су Резолуцију A/RES/70/1 – Трансформација нашег света: Агенда за одрживи развој до 2030. године (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development - Agenda 2030)²⁷. Агенда 2030 укључује свеукупан оквир одрживог развоја: економски раст, социјалну инклузију и заштиту животне средине. Циљеве одрживог развоја (Sustainable Development Goals) представљају универзални позив на заједничку акцију у циљу искорењивања сиромаштва, заштите планете и обезбеђивања мира и просперитета за све људе - најкасније до 2030. Централни део Агенде 2030 су 17 циљева одрживог развоја (ЦОР), који су међусобно повезани, будући да кључ успеха једног циља често лежи у сагледавању изазова који су својствени неком другом циљу, а развој је неодвојив од равнотеже између социјалног, економског и аспекта одрживости животне средине и не сме бити на штету ових аспеката.²⁸ У оквиру 17 циљева одрживог развоја постоји 169 подциљева који су интегрисани и недељиви и уравнотежују три димензије одрживог развоја: економску, социјалну и еколошку. Циљеви одрживог развоја садрже и 248 индикатора којима се мери напредак у реализацији циљева.²⁹

Са становишта планирања развоја спорта у наредном десетогодишњем периоду може се идентификовати шест Циљева одрживог развоја, као области у којима приступ заснован на спорту може дати највећи допринос:

1) *Циљ 3: Обезбедити здрав живот и промовисати благостање за све, у свим узрастима.* Спорт и физичка активност могу дати важан допринос превентивној здравственој политици. Значај физичког и менталног здравља и благостања током животног циклуса људи је приоритет у Агенди одрживог развоја. Ово укључује циљеве смањења превремене смртности и унапређења менталног здравља и благостања (Циљ 3.4), лечења злостављања и зависности (Циљ 3.5) и универзалног приступа здравственој заштити (Циљ 3.8).

2) *Циљ 4: Обезбедити инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућности за целоживотно учење за све.* Улога инклузивног и

²⁷ https://sdg.indikatori.rs/media/lxjjetrt/agenda_2030_cir.pdf

²⁸ <https://www.undp.org/sr/serbia/ciljevi-odr%C5%BEivog-razvoja>

²⁹ <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/indicators-list/>

праведног образовања као катализатора у свим циљевима одрживог развоја је добро препозната у Агенди за одрживи развој до 2030. Централни део ове Агенде је признање да „сви људи, без обзира на пол, старост, расу или етничку припадност, и особе са инвалидитетом, мигранти, староседелачки народи, деца и млади, посебно они у рањивим ситуацијама, треба да имају приступ могућностима за целоживотно учење“. Сходно томе, обим Циља одрживог развоја 4 је холистички и широк, са циљем да се обезбеди „свет са праведним и универзалним приступом квалитетном образовању на свим нивоима“. Од посебног значаја у разматрању спорта и инклузивног квалитетног образовања су подциљеви Циља одрживог развоја 4 који се односе на: бесплатно, праведно и квалитетно основно и средње образовање (Циљ 4.1), побољшање техничких и стручних вештина (Циљ 4.4), елиминисање родне неједнакости у пружању образовања и обезбеђивање приступа за рањиве особе (Циљ 4.5) и холистичко образовање за одрживи развој (Циљ 4.7). Спорт, физичка активност и физичко васпитање су такође релевантни у циљевима побољшања образовне инфраструктуре, како у вези са инклузивним и ефикасним окружењима за учење (Циљ 4а), тако и са системима обуке наставника (Циљ 4б);

3) Циљ 5: Постићи родну равноправност и оснажити све жене и девојчице. Родна равноправност и оснаживање жена су суштинске компоненте одрживог развоја и универзално су признати као основна људска права. Међународна заједница је ставила ова питања у средиште Агенде одрживог развоја, препознајући да ће „оснаживање жена и девојчица дати кључни допринос напретку у свим циљевима“. Постизање родне равноправности и оснаживање свих жена и девојчица чине основу Циља одрживог развоја 5. Од посебног значаја су подциљеви Циља одрживог развоја 5 о окончању свих облика дискриминације жена и девојчица (Циљ 5.1), елиминисању свих облика насиља над женама и девојчицама (Циљ 5.2) и постизању пуног и ефикасног учешћа и једнаких могућности за лидерство на свим нивоима доношења одлука (Циљ 5.5). Задаци спровођења политика и применљивог законодавства за промоцију родне равноправности и оснаживање свих жена и девојчица такође су веома релевантни (Циљ 5ц);

4) Циљ 8: Промовисати одрживи, инклузивни и одрживи економски раст, пуно и продуктивно запошљавање и достојанствен рад за све. Агенда 2030 препознаје важност „стварања услова за одрживи, инклузиван и континуирани економски раст, заједнички просперитет и достојанствен рад за све, узимајући у обзир различите нивое националног развоја и капацитета“. Ова питања су кључна за ЦОР 8, усмерен на економски раст и пуно и продуктивно запошљавање. Конкретни подциљеви у оквиру ЦОР 8, који су релевантни за заинтересоване стране, укључују: економски раст по глави становника (Циљ 8.1); побољшање економске продуктивности кроз диверзификацију (Циљ 8.2); пуно и продуктивно запошљавање за све, са посебним фокусом на младе (Циљ 8.5 и Циљ 8б); политике за подршку стварању радних места, иновативности и предузетништву (Циљ 8.3). Иако потенцијални утицај спорта на смањење екстремног сиромаштва може бити ограничен, он може допринети општијем економском расту и запошљавању;

5) Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим. Спорт и физичко вежбање могу играти најважнију улогу у

Циљу 11.7 (подциљ), који има за циљ „да до 2030. године обезбеди универзални приступ безбедним, инклузивним и приступачним зеленим и јавним просторима, посебно за жене и децу, старије особе и особе са инвалидитетом“. Технички опис индикатора за Циљ 11.7 о приступу зеленим и јавним површинама цитира смернице УН Хабитат да најмање 15% градског подручја треба да буде намењено „зеленим површинама“, укључујући спортске и рекреативне просторе. Стручне смернице тврде да ће обезбеђивање „уличних пешачких уређења и јавних структура где се становници могу окупљати – као што су спортски, рекреативни или културни центри – промовисати друштвену повезаност и разноликост, чинећи тако насеља кохезивнијим, живахнијим и на крају привлачнијим за становнике и инвеститоре“;

6) Циљ 16: Промовисати мирна и инклузивна друштва за одрживи развој, обезбедити приступ правди за све и изградити ефикасне, одговорне и инклузивне институције на свим нивоима. Спорт може дати допринос у реализацији пет подциљева: Значајно смањити све облике насиља и повезане стопе смртности свуда (Циљ 16.1); Искоренити злостављање, експлоатацију, трговину људима и све облике насиља над децом и мучења деце (Циљ 16.2); Значајно смањити корупцију и подмићивање у свим њиховим облицима (Циљ 16.5); Развити ефикасне, одговорне и транспарентне институције на свим нивоима (Циљ 16.6); Обезбедити одговорно, инклузивно, партиципативно и репрезентативно доношење одлука на свим нивоима (Циљ 16.7).

Избор претходно наведених шест Циљева одрживог развоја не значи да спорт не доприноси ни на који начин реализацији осталих Циљева одрживог развоја, већ само да тај допринос није толико изражен као код наведених циљева и више је посредан него директан.

Полазећи од претходно изнете анализе доприноса спорта остваривању Циљева одрживог развоја, може се констатовати да су визија, општи циљ и посебни циљеви усклађене са Циљевима одрживог развоја, посебно Циљевима одрживог развоја 3,4,5,8,11 и 16.

Табела: Усклађеност циљева Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период 2026-2035 са Циљевима одрживог развоја

ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ	ЦИЉЕВИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА					
Општи циљ						
Посебан циљ 1	 		 			

	 			 		
Посебан циљ 2			 	 		
Посебан циљ 3	 	 	 	 		
Посебан циљ 4						

						
Посебан циљ 5	3 ДОБРО ЗДРАВЉЕ 	4 КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ 	5 РОДНА РАВНОПРАВНОСТ 			16 МИР, ПРАВДА И СНАЖНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

V Мере

Ради доприноса реализацији првог посебног циља Стратегије предвиђене су следеће мере:

Мера 1.1.1.: Унапређење знања јавности о важности редовне физичке активности и подстицања бављења спортом

Опис и ефекти мере: Сви могу достићи препоручени ниво физичке активности уколико се таква активност инкорпорира у свакодневне рутине, а да би се то постигло та порука треба да буде ефективно комуницирана са целокупним становништвом. Ниво знања и свести јавности и свих осталих релевантних заинтересованих страна о предностима и важности редовне физичке активности и о томе како бити активан, од кључне је важност. Ефекат ове мере је стварање и промоцију културе кретања и здравих животних навика у свим сегментима становништва, односно културе која вреднује физичка активност као део свакодневног живота. Ова мера је од кључног значаја, имајући у виду незадовољавајући број грађана, у свим сегментима становништва, који су физички активни и редовно се баве спортским активностима, што директно утиче на здравље становништва, продуктивност, квалитет живота и трошкове здравственог система. Због тога је потребно допрети и фокусирати се на оне

који се тренутно мало или нимало баве спортом из разних разлога. То ће се постићи кроз различите програме и промотивне и едукативне активности: јавне кампање и комуникационе стратегије које обезбеђују континуирано информисање грађана; национална комуникациона кампања подизања свести целокупне јавности о значају редовне физичке активности, уз подршку спортских амбасадора из редова познатих спортиста и јавних личности; едукација кроз школе, предшколске установе, факултете, компаније и друге институције и организације; фокус на рањиве групе, а посебно жене, старије особе, особе са инвалидитетом, руралне средине; сарадња са медијима и инфлуенсерима ради изградње позитивне слике о физичкој активности; повећање броја програма у јединицама локалне самоуправе који промовишу активан начин живота; истраживање упознатости грађана са користима физичког вежбања и спортских активности; награђивање медија који најбоље промовишу физичку активност. Једна од активности јесте и организовање промотивних и мотивационих спортских догађаја. Светска искуства показују константно повећање броја грађана које желе да се баве спортом на неорганизован и забаван начин, изван традиционалних структура спортских удружења и клубова. Конципирање и спровођење различитих масовних промотивних и мотивационих спортских догађаја (организација „месеца/дана физичке активности“ сваке године, за све грађане или поједине категорије; бесплатне јавне спортске радионице у парковима, школама и спортским центрима; породични спортски викенди; подстицање запослених од стране компанија да буду активни у року радног дана и др.), уз медијску подршку, може бити значајан алат за подизање свести код јавности о важности бављења спортом и довести до повећање учешћа грађана из свих сегмената становништва у физичким активностима и спорту. Промотивни и мотивациони спортски догађаји могу, с друге стране, бити корисно средство за регрутовање најмлађих спортиста, промовишући им различите области спортских активности. Унапређење спортске рекреације, промоције и подстицања бављења спортом грађана Републике Србије, биће подржано преко Националног фонда за развој спорта, који ће бити финансиран приходима прикупљеним од приређивања игара на срећу (посебно спортског клађења).

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

– Министарство просвете, Министарство здравља, Министарство информисања и телекомуникација, АП Војводина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Број финансираних програма у јединицама локалне самоуправе за промоцију физичке активности

- Јединица мере: 0
- Почетна вредност: Утврдиће се у 2027. години
- Циљана вредност до краја 2035. године: 200 годишње
- Извор провере: Извештај Министарства спорта, извештаји јединица локалне самоуправе

2. Оснивање Националног фонда за развој спорта

- Јединица мере. Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2035. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства финансија и Министарства спорта

3. Процената грађана који изражава задовољство доступношћу програма физичког вежбања и спортске рекреације

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2035. године: 70% анкетираних грађана
- Извор провере: Истраживање Министарства спорта

Мера 1.1.2.: Обезбеђење и промовисање инклузивности кроз спорт

Опис и ефекти мере: Ова мера почива на принципу да је спорт снажан алат за смањење друштвене неједнакости, јачање социјалне кохезије и промоцију заједништва. Спорт мора бити инклузиван (доступан, праведан и инспиративан), нудећи свима одговарајуће могућности за учешће и испољавање својих потенцијала, без обзира на њихов пол, узраст, здравствено стање, социјално-економски статус, етничку припадност или друге разлике. Спорт је подобно средство за смањење друштвене неједнакости и подржавање сарадње и кохезије. У складу са тим, сви учесници у систему спорта обезбеђују и промовишу инклузију да би се постигли жељени резултати, са фокусом на решавање социјалних, инвалидских, родних, етничких и других питања. Спорт се користи за развој међуљудских односа и средство повезивање, посебно кроз нетакмичарске облике спортских активности. Ефекти мере се састоје у стварању услова да свако, без обзира на своје карактеристике или припадност одређеној групи, има једнаке могућности да учествује у спорту (вежба, тренира, такмичи се и ужива), да се осећа добродошло и прихваћено. То није само омогућавање приступа спортским објектима и спортским садржајима, већ подразумева уклањање свих баријера (физичких, друштвених, економских и културних) које спречавају појединце или групе да се баве спортом, било рекреативно или професионално. Како је укључивање особа са инвалидитетом обухваћено посебном мером, овом мером се реализују активности усмерене на: родну равноправност у спорту (подстицање учешћа девојчица и жена у спорту, нарочито у дисциплинама где су традиционално мање заступљене; једнаке могућности за тренинг, финансирање, промоцију и медијску заступљеност жена у спорту; сузбијање стереотипа попут „неки спортови су мушки, а неки женски“; одговарајућа заступљеност жена у управама спортских савеза; стварање јасних и праведних политика које омогућавају трансродним и интерродним спортистима да се такмиче на начин који поштује њихов родни идентитет; борбу против хомофобије и трансфобије према ЛГБТ+ особама); укључивање различитих друштвених група (омогућавање бављења спортом припадницима различитих етничких и националних заједница, посебно ромске заједнице; борба против дискриминације, расизма и нетолеранције у спорту; повећано бављење старих лица рекреативним

физичким вежбањем и спортом; промовисање спорта као моста који повезује људе; коришћење спорта као алата за интеграцију и стварање осећаја припадности за мигранте и избеглице; поштовање културних разлика и специфичности током спортских активности и такмичења); социјална инклузија, односно уклањање финансијских баријера за учешће у спорту (подршка деци из сиромашних породица, руралних средина, домова за децу без родитељског старања, васпитно-поправних домова или маргинализованих заједница, укључујући и програме који омогућавају бесплатно бављење спортом, опрему, стипендије и приступ тренинзима; развој програма и инфраструктуре у руралним подручјима и сиромашним урбаним подручјима); ментално здравље и прихватање различитости у психолошком развоју (стварање спортског окружења које подржава децу са тешкоћама у учењу, неуродивергентне особе, нпр. аутизам, поремећај пажње и хиперактивности, и оне којима је потребна додатна подршка); успостављање партнерстава школа, спортских организација, здравствених установа и локалних заједница (умрежавање школа, спортских клубова, здравствених установа и локалних власти у циљу развоја инклузивних програма; организовање инклузивних спортских дана, породичних спортских догађаја и локалних спортских догађаја отворених за све узрасте и способности; укључивање волонтера и студената спорта у рад са децом којој је потребна већа подршка); промоцију инклузивних вредности и позитивних примера кроз медије, у циљу мењања перцепције друштва и стварања позитивних узора; осигурања да спортски објекти буду приступачни и инклузивни (увођење стандарда за нове спортске објекте у складу са принципом универзалног дизајна; обука особља спортских центара за рад са особама са посебним потребама; увођење зелених, безбедних отворених јавних спортских објекта у локалним заједницама).

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Министарство просвете, Министарство здравља, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези, Повереник за заштиту равноправности, удружења пензионера, национални савети (партнери)

Показатељи учинка:

1. Број програма који се финансирају из јавних средстава који су директно усмерени на унапређење инклузије у спорту

- Јединица мере: број
- Почетна вредност: непозната
- Циљана вредност за крај 2035. године: ≥ 3 годишње по носиоцу јавне власти

Извор провере: Извештаји Министарства спорта, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе

2. Број програма који се финансирају из јавних средстава који су директно усмерени на спортске активности Рома

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 0

- Циљана вредност до краја 2035. године: 30 годишње
- Извор провере: Извештаји Министарства спорта, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе
- 3. Број локалних инклузивних спортских догађаја годишње
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност до краја 2035. године: 200
 - Извор провере: Извештаји јединица локалне самоуправе и надлежних територијалних спортских савеза
- 4. Број жена у организованом спорту
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 82.000 регистрованих жена у надлежним националним гранским спортским савезима у 2024.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 92.000
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза
- 5. Проценат учешћа старих у спортско-рекреативним активностима најмање три пута недељно
 - Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 3% у 2019.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 10%
 - Извор провере: Истраживање Министарства спорта

Мера 1.1.3.: Унапређење повезаности спортске рекреације са такмичарским спортом и другим областима спорта

Опис и ефекти мере: Мера се састоји у унапређењу сарадње организација регистрованих за спортску рекреацију са организацијама из других грана и области спорта (школским и универзитетским спортом, спортом старих, спортом у фирмама, сеоским спортом, спортом у војсци и полицији) кроз заједничке програме и акције, као и сарадња са организацијама изван спорта (савези пензионера, привредни субјекти, образовне установе, невладине организације и др.). Кроз мрежу сарадње између спортских организација за рекреацију и других сектора, спортска рекреација постаје основа за масовно учешће грађана у спорту и као улазни ново ка такмичарском спорту. Кроз реализацију ове мере се омогућава да спорт постане доступан свих групама становништва, уз јачање спортских организација као центара локалне заједнице, и подстицање грађана да кроз спортску рекреацију развију здраве навике, а да део њих и пређе у такмичарске програме. Надлежни национални грански спортски савези ће подстицати и развијати програме рекреативног бављења њиховом граном спорта. У складу са Законом о спорту, свака спортска грана обухвата и спортску дисциплину „спортска рекреација“. У пракси, спортски клубови који су чланови надлежних националних гранских спортских савеза већином занемарују ову спортску дисциплину, концентришући се на такмичарски погон. Потребно је промовисати и проширити

понуду модерних и атрактивних облика рекреативних спортских активности у спортским клубовима из различитих грана спорта, посебно оних који могу да обезбеде широку заинтересованост грађана за учешће. Да би се то постигло потребно је да спортски клубови који се финансирају из јавних средстава у својим програмима имају и програмску целину усмерену на унапређење спортске рекреације. Мера нарочито обухвата следеће елементе: повезивање клубова и савеза који су фокусирани на такмичарски спорт са рекреативним активностима (израда смерница од стране надлежних националних гранских спортских савеза за обавезно укључивање рекреативних програма у рад спортских клубова; организација „отворених дана клубова“ за грађане и пружање могућности бесплатног испробавања спортова; развој програма који омогућавају рекреативцима да постепено пређу у аматерска спортска такмичења; конципирање локалних и регионалних турнири за рекреативце у организацији надлежних националних гранских спортских савеза; финансирање програма из јавних средстава клубова који развијају рекреативне програме); повезивање спортске рекреације са школским и универзитетским спортом, као основе за дугорочне навике учешћа у рекреацији (програми за ученике и студенте који укључују и њихове породице у рекреативне активности; сарадња школских и универзитетских спортских друштава са локалним рекреативним спортским организацијама; промоције физичке активности студената кроз различите облике спортске рекреације; развој секција спортске рекреације у школама и на високошколским установама); развој програма спортске рекреације за старија лица (бесплатни јавни програми лаганих активности, попут шетње, гимнастике, пилатеса; спортске организације прилагођене програме за старије уз стручне тренере; сарадња са савезима пензионера и домовима за старе, такмичарски догађаји за старије особе у рекреативним спортским дисциплинама; организација догађаја „спорт за треће доба“ једном годишње у свим јединицама локалне самоуправе); повезивање запослених са спортском рекреацијом у компанијама (програми групних вежби у фирмама током паузе; корпоративне рекреативне лиге у различитим спортовима, кампање које промовишу активан живот као део културе компанија; награђивање компанија које највише улажу у спортску рекреацију запослених); развој иновативних и атрактивних спортско рекреативних активности, укључујући и развој дигиталних платформи за праћење програма и мотивације спортских рекреативаца; проширење друштвеног утицаја спорта кроз сарадњу са организацијама изван спорта (успостављање партнерстава са невладиним организацијама које промовишу здравље и активан живот; програми рекреације за маргинализоване групе у сарадњи са социјалним службама; заједничке активности са здравственим установама); промоција и видљивост спортске рекреације кроз дигиталну платформу за проналажење програма у локалним заједницама.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

– Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. % спортских клубова који се финансирају из јавних средстава који реализују програмску целину унапређења спортске рекреације

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2035. године: 50%
- Извор провере: Извештаји јединица локалне самоуправе,

надлежних националних и територијалних спортских савеза

2. Број заједничких програма спортске рекреације и других грана и области спорта

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2035. године: 50 годишње
- Извор провере: Извештаји надлежних националних и

територијалних спортских савеза

Мера 1.1.4.: Препознавање и подржавање спортова који највише доприносе повећању целоживотног учешћа грађана у физичком вежбању и спортским активностима

Опис и ефекти мере: Прихватајући перспективу целоживотног учешћа у физичком вежбању и спортским активностима у свим сегментима становништва као приоритет Стратегије, препознаје се и прихвата чињеница да одређене спортске активности имају трајнији утицај на здравље и активан стил живота и да представљају основ за дугорочну физичку активност грађана, чиме директно доприносе јавном здрављу и смањењу трошкова здравственог система (приоритетни спортови). Спортске активности попут индивидуалног вежбања, пешачења, планинарење, пливања, вожње бициклом и трчања подстичу, у различитом степену, дуготрајније учешће у спортским активностима током активног живота и у старости међу онима који су стекли вештине у ранијим година за разлику од неких других популарнији спортских активности у млађим данима. Нарочито код одраслих особа је очигледан тренд ка повећаном учешћу у индивидуалним спортским активностима у односу на тимске спортове, што је повезано и са праксом да се спортске активности све више одвијају од стране појединаца самих или са мањим бројем других пријатеља или чланова породице, на лежеран начин, у неформалном окружењу и у јавним просторима. Кључни елементи мере су: идентификација и категоризација приоритетних спортова на основу научних и стручних критеријума (Национална листа приоритетних спортова која се ажурира сваке пете године); повећање лаке доступности приоритетних спортова кроз одговарајућу јавну спортску инфраструктуру; бесплатни програми за децу и младе из приоритетних спортова, који стварају основу за целоживотно учешће у физичком вежбању кроз стицање вештина у раном узрасту; финансијско усмеравање јавних средстава ка програмима за приоритетне спортове; промоција и мотивисање грађана за учешће у приоритетним спортовима; бесплатне групне активности из приоритетних спортова за лица 60+ .

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. % младих који умеју да пливају

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 37% у 2019.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 75%
- Извор провере: Истраживање Министарства спорта

2. % становништва које се организовано бави приоритетним спортовима

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: Биће утврђена након што се дефинишу приоритетни спортови
- Циљана вредност за крај 2035. године: + 25%
- Извор провере: Истраживање Министарства спорта

Мера 1.1.5.: Обезбеђење доступности спортских активности за особе са инвалидитетом

Опис и ефекти мере: Мера обухвата активности на стварање и унапређењу повољних услова да се особе са инвалидитетом баве спортским активностима на свим нивоима, укључујући обезбеђење спортске инфраструктуре „без баријера“. Укупну одговорност за све спортисте који желе да учествују у својим спортовима имају надлежни национални спортски савези који морају да олакшавају спортистима са инвалидитетом учешће у спортовима које желе. Реализовање мере треба да пружи оквир за боље омогућавање регрутовања, учешћа, развоја и постигнућа спортских резултата на врхунском нивоу за све спортисте са инвалидитетом, стварајући побољшане услове за спорт особа са инвалидитетом кроз повећану сарадњу, доследност и институционално повезивање. Да би се то постигло, спортске организације морају да ангажују, тренирају и подржавају спортисте са инвалидитетом на исти начин као и друге спортисте, а надлежни национални и територијални спортски савези требају да им пружају виталну подршку у том погледу. Спортисти са инвалидитетом се баве спортом на различите начине али изградња и подршка спортским организацијама које окупљају спортисте са инвалидитетом може битно помоћи у повећању обухвата учешћа, повећању њиховог самопоуздања и повећању стручности у раду са њима. Битно је да се што више особа са инвалидитетом свих узраста анимира да узме учешће у спортским активностима и да се задржи у њима доживотно. Мера ће се реализовати нарочито кроз следеће активности: обезбедиће се разноврсне и инклузивне спортске активности, укључујући и такмичења, за све особе са инвалидитетом, без обзира на функционални капацитет, ниво и старост; успоставиће се боља институционална сарадња између свих органа и организација које се старају о

спорту особа са инвалидитетом; успоставиће се ефикаснији систем за размену знања и информација о спорту особа са инвалидитетом; биће побољшани услови за спорт особа са инвалидитетом кроз дугорочно планирање и финансирање програма изградње и адаптације спортских објеката у складу са потребама особа са инвалидитетом; повећаће се видљивост спорта особа са инвалидитетом путем активности на промоцији (укључујући и промоцији истакнутих спортиста са инвалидитетом као узора) и подизању свести у друштву о њему и развојем медијске и комуникационе стратегије како би се спортисти са инвалидитетом ставили у равноправан положај са другим спортистима; биће подржани програми који ће спортистима са инвалидитетом олакшати приступ помагалима за активности, превозу, превођењу на знаковни језик и водичима, ради отклањања једне од битних препрека за учешће у спорту; подржаће се оснивање нових и јачање капацитета постојећих спортских организација особа са инвалидитетом; .

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- АП Војводина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Број програма који се финансирају из јавних средстава који су усмерени на унапређење спорта особа са инвалидитетом

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: Биће утврђена у 2027.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 3 годишње по носиоцу јавне власти

Извор провере: Извештаји Министарства спорта, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе

2. Број регистрованих спортских организација особа са инвалидитетом

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 414 у 2025.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 600
- Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза особа са инвалидитетом, Подаци Агенције за привредне регистре о броју регистрованих спортских организација за спорт особа са инвалидитетом

3. Број регистрованих спортиста са инвалидитетом у спортским организацијама

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 4333
- Циљана вредност за крај 2035. године: +20%
- Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза особа са инвалидитетом

4. Број медаља које су освојили спортисти са инвалидитетом на Параолимпијским играма, светским и европским првенствима

- Јединица мере: Број

- Почетна вредност: 314 (2014-2024)
- Циљана вредност за крај 2035. године: +10%
- Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза

Мера 1.1.6.: Успостављање система периодичног тестирања физичких способности грађана Републике Србије.

Опис и ефекти мере: Мера се састоји у успостављању националног система периодичног тестирања физичких способности грађана путем стандардизованих тестова, као дела јавног здравља и спортског система. Организација периодичних моторичких тестирања (попут Еурофит тестирања) представљају важан инструмент за развој и унапређење индивидуалног и друштвеног здравља грађана Републике Србије. Реализацијом мере ће се створити свеобухватан и континуиран систем праћења физичке спремности, здравственог статуса и моторичких способности грађана, као основ за развој превентивних здравствених политика, планирање спорта и подизање свести о значају физичке активности. Делокругом рада Завода за спорт и медицину спорта Републике Србије предвиђена је организација и реализација периодичних тестирања, односно праћења антрополошких способности и карактеристика деце, омладине и одраслих, па су тако створени услови за успостављање система перманентног праћења индикатора који нам описују здравствени статус грађана Републике Србије. Поред Завода за спорт и медицину спорта РС периодична тестирања могу организовати и реализовати и Покрајински завод за спорт и медицину спорта АП Војводине, јединице локалне самоуправе и надлежни национални спортски савези. Значај периодичних тестирања огледа се у уочавању одступања у развоја грађана, а у смислу идентификације прекомерне тежине, развијености координације, мишићног тонуса, покретљивости локомоторног апарата, опште кондиције и др. Периодична тестирања помажу у процесу израда јавних политика, подизања свести о значају физичке активности као основе здравог друштва и смањењу трошкова лечења путем превенције. У том циљу ће бити дизајнирана и успостављена национална дигитална платформа (јединствена база резултата тестирања) за унос и анализу података, уз поштовање стандарда заштите података о личности. Успешно и квалитетно тестирање подразумева обезбеђење довољног броја квалификованих лица за спровођење тестирања (организација обука, периодично усавршавање). Део националног система тестирања су и тестирања физичких способности деце школског узраста у оквиру школског система. Како би се грађани мотивисали да се укључе у тестирања, организоваће се, у сарадњи са медијима, школама и националним спортским савезима, кампање промоције „Провери своје способности“.

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Министарство просвете, Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Покрајински завод за спорт и медицину спорта, аутономна

покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. % деце школског узраста тестиране сваке године
 - Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност за крај 2035. године: $\geq 90\%$
 - Извор провере: Извештај Министарства просвете
2. Успостављање Националне дигиталне платформе за праћење тестирања
 - Јединица мере: Да/Не
 - Почетна вредност: Не
 - Циљана вредност до краја 2028. године: Да
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта

Мера 1.1.7.: Едукација родитеља и повезивање деце и породица кроз спортске активности

Опис и ефекти мере: Родитељи имају кључну улогу у стварању здравих навика код деце, али пракса показује да су недовољно укључени у спортске активности деце. Да би се утицало на такво стање, потребно је креирати пројекте, како националне, тако и локалног карактера (дан/недеља/месец породичног вежбања, промоције породичних вредности кроз спортске активности) који укључују заједничке спортске активности деце и родитеља како би се јачала породична повезаност, развијале здраве животне навике и физичка писменост код деце. Такође је неопходно и подизање свести и едукација родитеља о значају и потреби физичких активности за развој њихове деце и обезбеђивање родитељима едукативних публикација које ће им помоћи у анимирању деце да се баве спортом. Кључне активности за реализацију мере су: развој медијских кампања о значају заједничке физичке активности родитеља и деце за деčји развој; креирање националне онлајн платформе са саветима, видео-материјалима и примерима активности које родитељи могу спроводити са децом код куће или природи; израда публикација, приручника и брошура за спортски активне породице; подршка спортским организацијама у развоју програма намењених заједничком вежбању родитеља и деце; организација у јединицама локалне самоуправе породичних спортских дана; едукација тренера, наставника физичког васпитања и педагога о методама укључивања родитеља у спортске активности деце; организовање семинара и радионица за спортске организације и школе о мотивисању родитеља на заједничко учешће у спортским активностима њихове деце;

Надлежне институције:

- Министарство за бригу о породици и демографији (носилац)

- Министарство просвете, Министарство спорта, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези, Спортски савез Србије (партнери);

Показатељи учинка:

1. % јединица локалне самоуправе у којима се спроводе породични спортски програми
 - Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 50%
 - Извор провере: Извештаји јединица локалне самоуправе
2. Постојање националне онлајн платформе за подршку повезаности родитеља и деце кроз спортске активности
 - Јединица мере: Да/Не
 - Јединица мере: да/не
 - Почетна вредност: Не
 - Циљана вредност за крај 2035. године: Платформа је образована и активна је
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта

Мера 1.1.8.: Промовисање и унапређење волонтерског рада у спорту

Опис и ефекти мере: Функционисање спорта је могуће само захваљујући великом броју људи који се у баве различитим активностима у организацијама у области спорта на добровољној основи и без накнаде. Мера је усмерена на промоцију и подршку волонтирању и волонтерима у организацијама у области спорта јер је приметна тенденција опадања броја волонтера, што врши велики притисак на обим финансирања потребног за функционисање спорта, не само из јавних средстава већ и из личних средстава грађана. Мера треба да омогући развој културе волонтирања, повећање броја и квалитета волонтера и јачање њихове улоге у систему спорта Републике Србије, кроз планску промоцију, едукацију, награђивање и дигитализацију процеса управљања волонтирањем у спорту. Да би се ова мера реализовала потребан је читав низ активности. Кључне активности би требале да се односе на следеће области: Промоција волонтирања у спорту у циљу подизања свести јавности о значају волонтера и привлачења нових волонтера (национална медијска кампања, израда кратких документарних спортова који приказују допринос волонтера у спорту, организација дана волонтера у спорту, промоција волонтирања преко друштвених мрежа, инфлуенсера и познатих спортиста, промоција волонтерства у школама кроз наставне и ваннаставне активности); Установљење националне дигиталне платформе за волонтирање у спорту у циљу стварања јединственог места за регистрацију, евидентирање и повезивање волонтера и организација у области спорта (израда онлајн платформе за волонтирање у спорту, омогућавање пријаве на платформу како организација у области спорта које имају програме волонтирања тако и лица

заинтересованих за волонтирање, интеграција платформе са мобилном апликацијом за брзу комуникацију и обавештавање, омогућавање едукације волонтера преко платформе и кроз понуду програма едукације за волонтере у средњим школама и на факултетима); Едукација и сертификација волонтера у циљу повећања компетенција волонтера (развој националног програма обуке за волонтере у спорту, организација стручног усавршавања волонтера, омогућавање добијања дигиталних сертификата о завршеној обуци који се чувају у профилу волонтера на националној платформи); Унапређење правне сигурности волонтера (изменама законских прописа боље регулисати спортско волонтирање, укључујући и дефинисање стандардних уговора о волонтирању у спорту, установљење обавезе осигурања волонтера током спортских приредби на којима учествују, установљење при сваком надлежном националном спортском савезу механизам за заштиту волонтера од злоупотреба и дискриминације); Установљење програма подстицаја и награђивања волонтера у циљу мотивације волонтера за дугорочан ангажман у спорту (установљење награде/а за најбољег волонтера/е у оквиру доделе Мајске награде Спортског савеза Србије, организација годишњих свечаности посвећених волонтерима у надлежним националним спортским савезима, успостављање различитих стимулација за волонтере у виду бесплатних улазница за спортска такмичења, попушта на спортску опрему и реквизите и др.).

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Министарство омладине и туризма, Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Успостављање националне онлајн платформа за волонтирање у спорту
 - Јединица мере: Да/Не
 - Почетна вредност: Не
 - Циљана вредност за крај 2028. године: Национална онлајн платформа за волонтирање је успостављена и функционална је
 - Извор провере: извештај Министарства спорта
2. Број регистрованих волонтера на националној платформи за волонтирање у спорту
 - Јединица мере: Да/Не
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 5000
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта
3. Број организација у области спорта регистрованих на националној платформи за волонтирање у спорту
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 2500

Мера 1.1.9.: Унапређење јавних капацитета и капацитета организација у области спортске рекреације

Опис и ефекти мере: Организације у области спортске рекреације (спорта за све, рекреативног спорта) суочавају се у нашој земљи са бројним изазовима у остваривању својих циљева и задатака, пре свега услед недовољних капацитета (недостатак стручног кадра, ограничени финансијски ресурси, застарела или недовољна инфраструктура, слабости стратешког планирања и менаџмента, низак ниво професионализације). Као резултат имамо несразмеру између заинтересованости грађана за приступ разноврсним рекреативним садржајима и њихове стварне понуде од стране регистрованих спортских организација и савеза за спортску рекреацију. Мера је усмерена на системско и дугорочно јачање кадровских, материјалних, управљачких, институционалних и финансијских капацитета свих организација у области спорта које имају понуду програма у области спортске рекреације, као и јавних капацитета који подржавају реализацију програма и активности у области спортске рекреације. Ефекат мере ће бити стварање мреже стабилних, одрживих и компетентних организација за спортску рекреацију које су способне да континуирано развијају и пружају квалитетне, инклузивне и безбедне програмске садржаје спортске рекреације за све сегменте становништва, као и постојање одговарајуће јавне спортске инфраструктуре за унапређење спортске рекреације грађана. Тиме ће се допринети масовнијем укључивању грађана у физичке активности, побољшању здравља, социјалној кохезији и квалитету живота грађана. Поступним јачањем капацитета организација у овој области спортске рекреације, обезбедиће се одржив систем рекреативног спорта, са јасним стандардима, квалитетним кадровима и стабилним изворима финансирања. Мера ће се реализовати кроз већи број различитих група активности, а нарочито кроз: развој кадровских капацитета у области спортске рекреације (успостављање система континуираног стручног оспособљавања, стручне едукације и лиценцирања стручњака у области спортске рекреације; креирање и акредитација посебних програма стручног усавршавања за спортску рекреацију посебних група становништва, као што су стари и особе са инвалидитетом и за примену нових технологија у спортској рекреацији; сарадња са високошколским установама ради развоја студијских програма и стручних пракси у области спортске рекреације; успостављање менторских програма подршке спортским стручњацима за спортску рекреацију – почетницима и тек основаним спортским организацијама за спортску рекреацију од стране надлежних националних спортских савеза за спортску рекреацију); развој институционални, организационих и управљачких капацитета (јачање управљачких и административних способности спортских организација и савеза путем обука и саветодавних програма; организовање радионица и консултантске подршке за спортске организације у области спортске рекреације за израду дугорочних стратегија развоја, бизнис планова и писање програма и пројеката, укључујући и ЕУ пројекте; промоција и имплементација принципа добре управе у организацијама у области спортске рекреације; подршка оснивању спортских

организација за спортску рекреацију у јединицама локалне самоуправе где не постоје); унапређење инфраструктуре и опреме за спортску рекреацију (подстицање јединица локалне самоуправе да обезбеде приступачне услове за коришћење спортских објеката и простора од стране организација за спортску рекреацију; развој модела јавно-приватног партнерства у изградњи, управљању и коришћењу рекреативно-спортских објеката; подршка пројектима за опремање, адаптацију и осавремењавање постојећих простора за потребе рекреативних активности; подршака организацијама у области спортске рекреације у дигитализацији услуга); развој и стандардизовање програма спортске рекреације (израда и имплементација стандарда квалитета у реализацији програма спортске рекреације; подстицање развоја иновативних програма прилагођених различитим циљним групама; подршка пројектима који промовишу инклузивност и физичку активност као друштвену вредност); унапређење финансијске подршке организацијама у области спортске рекреације (развој механизма за дугорочно финансирање организација које реализују програме спортске рекреације; подстицање сарадње са привредом, донаторима, међународним фондовима и невладиним организацијама у обезбеђењу средстава за програме спортске рекреације; приоритетно финансирање програма спортске рекреације у складу са Законом о спорту); јачање сарадње и мрежног повезивања (развој партнерстава организација у области спортске рекреације са здравственим и образовним установама и организацијама за заштиту животне средине; јачање мреже повезивања свих организација у области спортске рекреације на националном нивоу; успостављање националног портала за понуду програма спортске рекреације и размену знања и ресурса између организација у области спортске рекреације; подршку организацији заједничких спортских догађаја, који окупљају више организације у области спорта и промовишу спортску рекреацију ширем кругу становништва). Јачање капацитета надлежних националних спортских савеза за област спортске рекреације реализоваће се кроз Меру 3.1.

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Министарство просвете, Министарство здравља, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Број спорских стручњака са одговарајућом дозволом за рад у области спортске рекреације
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 659 у 2024.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 1500
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза
2. Број регистрованих спортских организација из спортске рекреације у чланству надлежних националних спортских савеза
 - Јединица мере: Број

- Почетна вредност: 529 у 2024.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 40%

Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза

3. Број јавних спортских објеката (отворени терени за вежбање, трим стазе, пешачке стазе, бициклистичке стазе, теретане на отвореном и сл.)

- Почетна вредност: Биће утврђена у 2027.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 3 по јединици локалне самоуправе
- Извор провере: Извештаји јединица локалне самоуправе

4. Број спортских организација регистрованих за спортску рекреацију

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 640 у 2025.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 1300
- Извор провере: Надлежни регистар Агенције за привредне регистре

Ради доприноса реализацији другог посебног циља Стратегије предвиђене су следеће мере:

Мера 1.2.1.: Унапређење услова, критеријума и процедура за финансирање, надзор и контролу задовољавања јавних потреба у спорту из јавних средстава

Опис и ефекти мере: Реализовањем ове мере ће се осигурати да се финансирање спорта из јавних прихода врши на начин који обезбеђује: транспарентност у одобравању програма и пројеката и у процени остваривања постављених циљева и планираних ефеката; развијен систем евалуације квалитета предлога програма и извештаја о реализацији програма, заснован на јасним и прецизним индикаторима и изворима верификације; одобравање програма искључиво носиоцима програма који имају одговарајуће стручне и оперативне капацитете за постизање ефеката реализације програма и који у свом раду испуњавају све услове за обављање спортских активности и спортских делатности и поштују стандарде и принципе утврђене Стратегијом, програмима развоја спорта и законима; финансирање само програма који су у функцији остваривања циљева утврђених Стратегијом и програмима развоја спорта; континуирани надзор и контролу реализације одобрених програма и пројеката, не само са становишта наменском трошења јавних средстава већ, пре свега, са становишта остваривања постављених циљева. Кроз различите активности посебно ће се постићи следећи ефекти: Израдиће се јединствена правила за одобравање и финансирање програма којима се задовољавају јавне потребе у области спорта са свих нивоа јавних власти, заснован на објективним условима и критеријумима; Редифинисаће се намена буџетских средстава на свим нивоима јавних власти, критеријуми и начин доделе и контроле трошења јавних средстава; Прецизираће се критеријуми и услови за учеснике и партнере у реализацији програма, укључујући и оперативне руководиоце програма који би требали да имају положен стручни спортски испит; Извршиће се померање тежишта у финансирању програма намењених спортистима млађих категорија са спортских резултата (победа по сваку цену) на

обухват и учешће; Повећа ће се број посебних програма, нарочито оних са програмским задатком; Биће обезбеђено родно одговорно буџетирање и подржани програми који подстичу инклузију у спорту и кроз спорт; Финансирање ће бити усклађено са прописима Европске уније о државној помоћи и плановима и програмима економског раста Републике Србије. Изменама Закона о спорту и пратећих подзаконских аката ће се обезбедити поштовање приоритета везаних за остваривање циља повећања обухвата бављења грађана спортом у свим сегментима становништва, а посебно деце, жена, старих и особа са инвалидитетом. У том циљу биће предузете активности на унапређење финансирања програма спортске рекреације и рекреативних физичких активности. Одобравање и финансирање програма ће се вршити првенствено на основу тога шта реализација програма доприноси спорту и заједници (који су ефекти), а не због саме природе или структуре планираних активности. Због тога ће и тежиште у контроли реализације одобрених програма бити на оцени остваривања планираних ефеката програма. Успоставиће се систем финансирања у коме се више новца из јавних средстава фокусира на борбу против недовољне физичке активности становништва, помаже онима који су сада спортски и физички активни да наставе даље али уз ниже јавне трошкове, помаже спортским организацијама да иду у корак са дигиталним очекивањима корисника њихових услуга да створе гостољубиво и инклузивно окружење и прилагоде своју организацију и рад савременим начинима живота и очекивањима грађана. Нарочито ће бити подржавани програми који унапређују здравствено усмерену спортску активност становништва (укључујући и пешачење), посебно деце, жена, старих, особа са инвалидитетом и маргинализованих група, програми усмерени на спортски неактивне, програми обуке пливања и иновативни програми који омогућују бављење спортом људима којима традиционалне структуре спортске организованости не омогућавају задовољавање њихових потреба и преференција. Размотриће се смањење стопе ПДВа на услуге у области спортске рекреације. Имајући у виду специфичности организације и поделе надлежности у области спорта у граду Београду и број организација у области спорта са седиштем у Граду Београду, редефинисаће се модел финансирања програма у области спорта у Граду Београду. Биће обезбеђено, у складу са Законом о спорту, доследно поштовање приоритета у одобравању програма и висине трошкова за поједине програмске целине, уз истовремено редефинисање и укрупњавање допуштених трошкова. Како би се адекватно пратила реализација одобреног програма и остваривање постављених циљева, програм ће бити подељен на програмске целине, усмерене на реализацију мера и активности утврђених овом Стратегијом и програмима развоја аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе. Такође, како би се пратило поштовање утврђених услова, критеријума и процедура, успоставиће се информационо повезивање свих тела јавних власти која издвајају финансијска средства за спорт. Ова активност ће се састојати у развоју и имплементацији информационог система при Министарству спорта који ће повезати све јавне власти, односно различита тела свих јавних власти које издвајају финансијска средства за спорт у циљу успостављања делотворног, транспарентног и сврсисходног финансирања потреба у области спорта. Информациони систем ће обезбедити онлајн праћење процеса одобравања средстава за потребе спорта, подношење предлога програма и пројеката, извештавање, праћење реализације

програма и евалуације постигнутих резултата, а тиме и анализу ефикасности и делотворности јавне политике у области спорта. Имајући у виду да врхунски спортски резултати националних спортских репрезентација нису могући без спортских клубова који стварају врхунске спортисте и о њима се перманентно старају, установиће се услови и критеријуми за финансирања спортских клубова највишег (националног) нивоа у спортовима прве категорије са свих нивоа јавних власти, што ће за резултат имати системско решавање финансирања спортских клубова највишег нивоа у спортовима прве категорије, укључујући и оне клубове који учествују у европским клупским спортским такмичењима. Имајући у виду посебне и специјалне везе између Републике Србије и Републике Српске, биће утврђени критеријуми за подршку заједничким програмима надлежних спортских савеза Републике Србије и Републике Српске.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Министарство финансија, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Успостављена јединствена правила за финансирање програма у област спорта из јавних средстава

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства спорта, „Службени гласник Републике Србије“

2. Успостављен при Министарству спорта онлајн Национални информациони систем финансирања програма и пројеката у области спорта из јавних прихода

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

3. % јединица локалне самоуправе које поштују приоритете у финансирању програма у области спорта утврђене Законом о спорту и Стратегијом

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2028. године: 100%
- Извор провере: Извештај Министарства спорта и извештаји јединица локалне самоуправе

Мера 1.2.2.: Подстицање и подржавање приватних улагања у спорт

Опис и ефекти мере: Мера је, с једне стране, усмерена на добијање максималне користи за учеснике у систему спорта из свих ресурса јавних власти, не само из новчаних средстава, кроз подстицање програма јавно-приватног партнерства и кроз организациону и стручну подршку организацијама у области спорта и другим инвеститорима у различитим спортским пројектима, а, с друге стране, на мотивисање компанија и других организација на већа улагања у спорт кроз пореске, царинске и друге фискалне подстицаје и олакшице (укључујући и укидање парафискалних намета за привреднике који желе улагати у спорт, али и за саме спортске организације и спортске савезе). У пракси се подршка јавних власти учесницима у систему спорта у највећој мери свела на финансирање програма из буџета. Јавне власти могу, међутим, подржавати учеснике у систему спорта на више начина, не само финансијски. У много ситуација учесницима у систему спорта или потенцијалним инвеститорима није потребан новац већ савети, информације или посредовање. Светска искуства су показала да, на пример, субвенционисање трошкова одржавања и коришћења спортског објекта са мање од 20 процената трошкова, може пружити самопоуздање инвеститорима, обликовати дизајн објекта и подстаћи заједничке локације места рекреације и разоноде са здравственим или образовним установама. Јавне власти ће успоставити механизме за стручну подршку организацијама у области спорта и другим инвеститорима у управљању различитим спортским пројектима. Решавање питања приватизације друштвеног и јавног капитала у организацијама у области спорта, отвориће нове изворе финансирања спортских клубова. Кроз анализу европских примера добре праксе утврдиће се модели за увођење или повећање пореских, царинских и других олакшица и подстицаја за улагања у организације у области спорта и спортску инфраструктуру.

Надлежне институције:

– Министарство финансија (носилац)

- Министарство спорта, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези, Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Покрајински завод за спорт и медицину спорта, Привредна комора Србије (партнери)

Показатељи учинка:

1. Број програма јавно-приватног партнерства у јединицама локалне самоуправе

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2035. године: 1 по јединици локалне самоуправе
- Извор провере: Извештаји јединица локалне самоуправе

2. Број стручних едукација за организације у области спорта о управљању програмима и пројектима, организованих годишње од стране јавних власти

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2035. године: 5
- Извор провере: Извештаји Министарства спорта, аутономне покрајине, јединица локалне самоуправе

3. Уређена и спроведена приватизација, односно утврђивање статуса друштвене и државне имовине у организацијама у области спорта

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2035. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

Ради доприноса реализацији трећег посебног циља Стратегије предвиђене су следеће мере:

Мера 1.3.1.: Унапређење статуса и капацитета надлежних националних спортских савеза

Опис и ефекти мере: Мера је усмерена на то да имамо националне спортске савезе (крвне, за гране и области спорта) који су ефикасни и одрживи, засновани на стратешком планирању, са обученим и посвећеним вођством, стручно квалификованом радном снагом, јаким спортском етиком, модерним методама рада, добром организацијом заснованом на принципима добре управе у спорту и унапређеном спортском инфраструктуром. Редефинисаће се критеријуми финансирања надлежних националних гранских спортских савеза, полазећи првенствено од категоризације спортова и категоризације надлежних националних гранских спортских савеза (уз редeфинисање критеријума категоризације). Утврдиће се минимални и оптимални капацитети (персонални и други) које би сваки надлежни национални спортски савез требао да има за остваривање својих законом утврђених надлежности, као битни критеријум како за стицање статуса тако и за финансирање. Редeфинисаће се критеријуми и поступак за утврђивање статуса надлежног националног спортског савеза, уз претходно редeфинисање критеријума и поступка за признавање спортских грана и области спорта и спортских дисциплина у оквиру грана и области спорта. На основу утврђених критеријума извршиће се ревизија статуса грана и области спорта и надлежних националних спортских савеза, посебно имајући у виду да Република Србије има несразмерно већи број признатих грана спорта и надлежних националних спортских савеза него било која друга упоредива европска земља. Као део тих активности ће се редeфинисати и услови за обављање спортских активности и спортских делатности, након чега ће се утврдити испуњеност тих услова путем инспекцијског надзора. Како обављање спортских активности и спортских делатности

продукује велики број спорова који захтевају хитно решавање од стране независних, непристрасних и стручних органа, односно тела, а велика већа међународних спортских правила упућује на арбитражно решавање спорова у спорту, успоставиће се јединствени самостални и независни Стални спортски арбитражни суд, који ће једини бити надлежан за арбитражно решавање спорова у спорту. Реализација мере ће обухватити и активности којима ће се обезбедити да се: повећа број савеза који су усвојили принципе добре управе у спорту; побољшају стручни капацитети радно ангажованих лица у савезима; оствари напредак у равнотежи полова у органима и спортским телима савеза (најмање 30% жена); спортски систем развије и усвоји Национални кодекс за добро управљање у спорту; управљачке структуре спортског система успоставе тако да имају јасна овлашћења и да буду засноване на јасно дефинисаним улогама и одговорностима; национални спортски савези одговорно односе према ставовима спортиста приликом доношења одлука; улоге и одговорности надлежних националних спортских савеза у систему националног спорта јасно дефинишу у контексту њихових организационих и других капацитета за постизање циљева система; повећа број српских спортских лидера који су на високим положајима у међународним спортским савезима и међународним мулти-спортским организацијама; унапреди међународна спортска сарадња и сарадња са организацијама у дијаспори; унапреде ресурси и капацитети Олимпијског комитета Србије, Параолимпијског комитета Србије и Спортског савеза Србије за остваривање законом утврђених надлежности; унапреди систем и подигну капацитети надлежних националних спортских савеза за остваривање општег интереса у области спорта; обезбеди заштита података о личности приликом прикупљања, чувања и вршења других радњи обраде личних података спортиста, спортских стручњака и других физичких лица учесника у систему спорта од стране савеза; успостави систем одрживог развоја, заштите животне средине и „Зелене агенде“ у оквиру активности надлежних националних спортских савеза и њихових чланова; успостави стратешко маркетиншко планирање, укључујући и односе и комуникацију са јавношћу, и вођење маркетинг активности у складу са савременим принципима маркетинг микса и маркетинга односа; унапреди статус чланова органа и руководећих лица савеза (повећан је број бивших спортиста који су остали у статусу спортских функционера у организацијама у области спорта; повећа број спортских функционера који имају статус спортских стручњака; обезбеди одговарајућа родна заступљеност у органима; повећа број и квалитет програма који нуде стручно усавршавање спортских званичника; успостави национални дигитални регистар спортских талената који омогућава праћење развоја од млађих категорија до сениорских репрезентација.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Олимпијски комитет Србије, Параолимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије и други надлежни национални спортски савези (партнери),

Показатељи учинка:

1. % надлежних националних спортских савеза који испуњава све услове за обављање спортских активности и спортских делатности

- Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 10% у 2025.
 - Циљана вредност за крај 2028. године: 100%
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта
2. % надлежних националних спортских савеза који имају усвојен и објављен целовит дугорочни програм развоја
- Јединица мере: %
 - Почетна вредност: Биће утврђена у 2026.
 - Циљана вредност за крај 2028. године: 100%
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта
3. % жена у управним органима надлежних националних спортских савеза
- Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 19% у 2024.
 - Циљана вредност за крај 2028. године: 30%
 - Извор провере: Извештај надлежних националних спортских савеза
4. % надлежних националних спортских савеза који су усвојили и имплементирали кодекс добре управе у спорту
- Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност за крај 2028: 100%
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза

Мера 1.3.2.: Унапређење статуса и капацитета надлежних територијалних спортских савеза

Опис и ефекти мере: Циљ ове мере је да имамо Спортски савез Србије и друге територијалне спортске савезе који су ефикасни и одрживи, засновани на стратешком планирању, са обученим и посвећеним вођством, стручно квалификованом радном снагом, јаком спортском етиком, модерним методама рада, добром организацијом заснованом на принципима добре управе у спорту и унапређеном спортском инфраструктуром. Јавне власти ће подржати успостављање таквих надлежних територијалних спортских савеза за своју територију. Редефинисаће се критеријуми финансирања надлежних територијалних гранских спортских савеза. Утврдиће се минимални и оптимални капацитети (персонални и други) које би сваки надлежни територијални спортски савез требао да има за остваривање својих законом утврђених надлежности, као битни критеријум како за стицање статуса тако и за финансирање. Надлежни територијални спортски свези јединица локалне самоуправе су кључни партнери локалних власти у процесима доношења одлука у спорту, представљајући истовремено сервис за спортске организације, пружајући им подршку како у спровођењу појединих активности тако и у обједињавању њихових сродних активности (нпр. кроз дељење ресурса, обуку стручњака, унапређење методологија

рада, правну и консултантску подршку, помоћ у припреми програма и извештаја, давање информација и др.). Истовремено, надлежни територијални спортски савези су, путем конципираних програмских активности, носиоци програма који су приоритетни за остваривање циљева Стратегије и циљева програма развоја аутономне покрајине/јединице локалне самоуправе, а за које на територији јединице локалне самоуправе не постоје одговарајуће спортске организације и савези који би их могли адекватно реализовати. Како би на одговарајући начин остваривали своју улогу, у циљу унапређења спорта на својој територији, надлежни територијални спортски савези ће имати усвојене дугорочне планове свога развоја, који ће садржати и стратешке маркетиншке планове. Реализацијом мере ће се, кроз различите активности, постићи ефекти: Сви савези ће усвојити принципе добре управе у спорту; Побољшаће се ниво стручног рада у савезима; Оствариће се напредак у равнотежи полова у органима и спортским телима савеза (најмање 30% жена); Сви надлежни територијални спортски савези испуњаваће прописане услове за обављање спортских активности и спортских делатности, што ће се утврдити решењима надлежних спортских инспектора; Унапредиће се капацитети Спортског савеза Србије и других надлежних територијалних спортских савеза за остваривање законом утврђених надлежности.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

– Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, Спортски савез Србије и други надлежни територијални спортски савези (партнери),

1. % надлежних територијалних спортских савеза који испуњава све услове за обављање спортских активности и спортских делатности

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2028. године: 100%
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

2. % надлежних територијалних спортских савеза који имају усвојен и објављен целовит дугорочни програм развоја

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2028. године: 100%
- Извор провере: Извештај Спортског савеза Србије

3. % жена у управним органима надлежних територијалних спортских савеза

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 5%
- Циљана вредност за крај 2028. године: 30%
- Извор провере: Извештај надлежних територијалних спортских савеза

Мера 1.3.3. Унапређени услови за остваривање врхунских спортских резултата

Опис и ефекти мере: Мера је усмерена на унапређење услови који ће обезбедити да спортисти Републике Србије освоје више медаља на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, светским и европским првенствима (сениорским, млађи сениори и јуниорским), као и да више спортиста и спортских тренера постигне спортске резултате који ће их категорисати у ранг врхунских спортиста, односно врхунских спортских тренера, поштеним и етичким средствима. Мера ће се реализовати кроз: омогућавање врхунским спортистима да наступе на спортским такмичењима када је то важно; идентификовање и подршку спортовима и спортским дисциплинама у којима се могу освојити медаље на највећим међународним спортским такмичењима; идентификовање, развој и подршку врхунским спортистима који су држављани Републике Србије, без обзира на њихово место боравка (да ли спортисти тренирају и живе у Републици Србији или у дијаспори), да напредују ка победничком постољу; развој и унапређење сарадње са системом спорта Републике Српске, а на основу Споразума о паралелним и специјалним везама између Републике Србије и Републике Српске; коришћење водећег светског стручног знања и праксе од стране врхунских спортиста, њихових тренера и тима за подршку, изградњу високо способних спортских организација и националних спортских савеза који привлаче, развијају и задржавају спортске таленте и максимизирају њихов потенцијал; прецизирање шта је врхунски спортски резултат и његово везивање за резултате на великим међународним спортским такмичењима и/или место на светским спортским ранг листама. Ефекти реализације мере ће бити: повећање броја медаља на Олимпијским и Параолимпијским играма; повећање ранга земље на Листи олимпијских и параолимпијских медаља; повећање броја медаља на сениорским и јуниорским светским и европским првенствима; повећање броја категорисаних врхунских спортиста; повећање броја категорисаних врхунских тренера. Посебан сет активности је усмерен на врхунски спорт особа са инвалидитетом у коме елитни спортисти са инвалидитетом морају имати исте могућности за тренирање и такмичење са другим врхунским спортистима, уз разуме се, одређена прилагођавања у погледу опреме, водича, асистената и преводаца. Врхунски спорт особа са инвалидитетом ће се развијати на исти начин као и други спортови који имају врхунске спортске резултате.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Олимпијски комитет Србије, Параолимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије, надлежни национални грански спортски савези (партнери),

Показатељи учинка:

1. Број освојених медаља на Олимпијским играма
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 5 у 2025.
 - Циљана вредност за крај 2028. године: 8
 - Циљана вредност за крај 2032. године: 10

- Извор провере: Извештај Олимпијског комитета Србије
- 2. Број освојених медаља на Параолимпијским играма
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 6 у 2025.
 - Циљана вредност за крај 2028. године: 8
 - Циљана вредност за крај 2032. године: 10
 - Извор провере: Извештај Параолимпијског комитета Србије
- 3. Број медаља на светским сениорским првенствима
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 655 (2010-2024)
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 1000
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних гранских спортских савеза
- 3. Број медаља на европским сениорским првенствима
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 686 (2010-2024)
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 1000
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних гранских спортских савеза
- 4. Број медаља на великим међународним спортским такмичењима особа са инвалидитетом
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 314 (2010-2024)
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 500
 - Извор провере: Извештај Параолимпијског комитета Србије и извештаји надлежних националних гранских спортских савеза особа са инвалидитетом

Мера 1.3.4. Развијање и унапређење капацитета и механизма за ефикасно супротстављање негативним појавама у спорту и очувању интегритета у спорту

Опис и ефекти мере: Мера је усмерена да се обезбеди да учесници у систему спорта имају дефинисана правила, процедуре, стручност и алате који ће осигурати да се српски спорт, а посебно такмичарски, заснива на вредностима и да не толерише никакве злоупотребе, узнемиравања, насиље, говор мржње, дискриминацију и допинг у спорту, уз посебан нагласак на превентивним активностима. Ефекти реализације мере ће бити, кроз различите мере: систем спорта има правила и прописи за спречавање намештања спортских резултата, насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, допинга и за заштиту безбедности учесника у спорту, посебно деце и жена спортиста, који су усклађена релевантним међународним прописима и правилима; српски спорт не садржи злоупотребе, узнемиравања и дискриминацију; српски спорт је поштен и без намештања спортских резултата; сви спортски резултати српских спортиста су чисти од допинга; учесници у систему спорта имају приступ неопходним

ресурсима и процедурама за решавање њихових притужби на негативне појаве у њиховом спортском искуству; сви учесници у систему спорта се залажу за интегритет у спорту; сви надлежни национални спортски савези су усвојили и поступају у складу са етичким принципима и правилима, која су усаглашена са Етичким кодексом МОК-а и других кровних међународних спортских федерација, и успоставиле су Службеника за усклађеност и Етичку комисију; формирана је Национална платформа за спречавање манипулације спортским резултатима; обезбеђено је институционално старање о безбедности деце и жена у спорту, укључујући и заштиту од сексуалног и психо-физичког злостављања, тако што је проширена надлежност Антидопинг агенције Републике Србије на заштиту безбедности деце и жена у спорту.

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Министарство за унутрашње послове, Повереник за заштиту равноправности, Антидопинг агенција Републике Србије, надлежни национални спортски савези. (партнери),

Показатељи учинка:

1. Број допинг контрола и додатних анализа
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 1119 допинг контрола и додатних анализа на годишњем нивоу, од чега 743 у оквиру националног програма тестирања у 2024.
 - Циљана вредност за крај 2028. године: преко 1400 допинг контрола и додатних анализа на годишњем нивоу, од чега преко 1000 у оквиру националног програма тестирања
 - Извор провере: годишњи извештај о раду Антидопинг агенције Републике Србије
2. % допинг позитивних спортиста у оквиру националног програма тестирања
 - Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 0.54% у периоду 2015-2024.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: испод 0.30% у периоду 2015-2035.
 - Извор провере: Извештај Антидопинг агенције Републике Србије
3. Број извршених кривичних дела и прекршаја са елементима насиља и недоличног понашања на спортским приредбама
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 5006 (2015-2024)
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 2500
 - Извор провере: Извештај Министарства унутрашњих послова
4. % надлежних националних спортских савеза који су усвојили и имплементирали Етички кодекс
 - Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност за крај 2028. године: 100%
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза

5. Формирана Национална платформа за спречавање манипулације спортским резултатима

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Извештаји Министарства унутрашњих послова и Министарства спорта

Мера 1.3.5.: Унапређење спортске науке, спортских истраживања и спортских иновација

Опис и ефекти мере: Научна истраживања и иновације и њихова примена у пракси су неке од најслабијих карика у целом систему спорта. Подстицање и стимулисање иновативних решења за изазове са којима се суочава и са којима ће се тек суочити српски спорт за време важења Националне стратегије развоја спорта, а посебно у односу на утицај примене вештачке интелигенције у спорту. Мера је усмерена на то да Србија има одржив скуп водећих спортских научника а организације у области спорта имају способност и капацитет да доносе одлуке засноване на доказима које покрећу иновације. Кроз реализацију мере ће се постићи следећи ефекти: у образовним систему постоји оптималан број акредитованих студијских програма за спорт; повећан је број научно-истраживачких радова највишег нивоа; повећан је број спортова који је покривен акредитованим студијским програмима и посебним програмима стручног оспособљавања; повећана је понуда програма стручног усавршавања и целоживотног учења за спортске стручњаке и стручњаке у спорту; повећан је број научно-истраживачких и истраживачко развојних пројеката усмерених на решавање реалних проблема учесника у систему спорта Републике Србије; спортисти, спортски стручњаци и стручњаци у спорту имају приступ истраживачким и иновативним решењима за повећање учешћа у спортским активностима и постизање успеха на спортским борилиштима; успостављен Национални онлајн портал понуде стручног образовања, оспособљавања и усавршавања у области спорта; најновија научна пракса и знање интегрисани су у развој спортиста и тренера; повећана су истраживања у области спортске рекреације и спорта особа са инвалидитетом. Да би се мера могла са успехом реализовати потребно је образовати државни Институт за спортске науке или Научно-технолошки хаб за научна истраживања, иновације и развој у спорту, као и путем посебних програма са програмским задатком формирати високо компетентне истраживачке тимове за решавање кључних проблема са којима се суочава спорт у Републици Србији. Имајући у виду да је демографска кретања у Републици Србији, спровешће се истраживачко-развојни пројеката о дугорочним утицајима демографских кретања на развој спорта у Републици Србији до 2052. године.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Министарство просвете, Министарство науке, технолошког развоја и иновација, Завод за спорт и медицину спорта РС, Покрајински завод за спорт и медицину спорта, акредитоване високошколске установе, надлежни национални спортски савези (партнери),

Показатељи учинка:

1. Успостављен Национални онлајн портал понуде стручног образовања, оспособљавања и усавршавања у области спорта

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2032. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

2. % издвојених јавних средстава за финансирање научно-истраживачких и истраживачко-развојних пројеката у области спорта

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2028. године: 5%
- Циљана вредност за крај 2035. године: 10%
- Извор провере: Извештаји Министарства спорта, Министарство науке, технолошког развоја и иновација, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе

3. Број спортских грана које су обухваћене акредитованим студијским програмима и посебним програмима стручног оспособљавања

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 69 у 2021.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 105
- Извор провере: Извештаји Министарства спорта и Министарства просвете.

Мера 1.3.6.: Унапређење планирања у такмичарском и врхунском спорту

Опис и ефекти мере: Мера је усмерена на обезбеђење услова спортистима да имају стални приступ одговарајућим и квалитетним спортским такмичењима и да имају планирани развој спортске каријере. За остваривање овог циља надлежни национални спортски савези имају јасно дефинисане и свеобухватне четворогодишње планове развоја, који обавезно садрже и планове за постизање врхунских спортских резултата на великим међународним спортским такмичењима, „матрицу пута ка медаљи“ која укључује матрицу развоја спортиста и прати спортисте током њиховог пута ка медаљи (укључујући елементе попут победничког низа резултата или победничког стила игре или победничког профила спортисте), стратешке маркетинг планове и планове коришћења дигиталних технологија, вештачке интелигенције и виртуалне/проширене стварности у раду са спортистима и у управљању такмичењима. Надлежни национални спортски савези ће развити и успоставити систем такмичења који подржава развој

спортиста од почетник корака до победничког постоља. Надлежни национални спортски савези ће развој спортиста спроводити и пратити у складу са усвојеном „матрицом пута ка медаљи“, која садржи и утврђена мерила перформанси на путу спортиста „ка победничком подијуму“, критеријуме за рану идентификацију талената и плански приступ програмираном тренажном процесу. Ефекти реализације мере ће бити: надлежни национални грански спортски савези и надлежни национални кровни спортски савези су донели свеобухватне дугорочне планове развоја спорта (десетогодишње и четворогодишње), усклађене са Стратегијом, који идентификују области које захтевају унапређење, у које су уграђени планови за постизање врхунских спортских резултата, и који се периодично ревидирају на основу идентификованих недостатака у реализацији; надлежни национални грански спортски савези усклађују систем и правила спортских такмичења својим плановима развоја, светским искуствима, интересима националних репрезентативних селекција и циљевима утврђеним Националном стратегијом развоја спорта; спортистима, тренерима и другим учесницима у такмичењима је обезбеђено квалитетно, здраво, инклузивно и сигурно окружење у коме се такмиче, које подстиче фер плеј и спорт без допинга; спортистима је обезбеђена рана идентификација талената и планска подршка на „путу ка медаљи“. Спортски клубови који се такмиче у највишим националним спортским такмичењима имаће усвојене четворогодишње програме развоја, који су усаглашени са програмима развоја надлежних националних спортских савеза. Финансирање програма надлежних националних гранских спортских савеза и спортских организација које се такмиче у највишим националним спортским такмичењима из јавних средстава пратиће усвојене четворогодишње планове развоја савеза.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

– Надлежни национални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. % усвојених свеобухватних десетогодишњих и четворогодишњих планова развоја надлежних националних спортских савеза

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
- Извор провере: Извештај Министарства спорта и извештаји

надлежних националних спортских савеза

2. % усвојених свеобухватних четворогодишњих планова развоја спортских клубова који се такмиче у највишим сениорским националним спортским такмичењима

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: Биће утврђена у 2027. години
- Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
- Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских

савеза

3. % надлежних националних гранских спортских савеза који имају усвојену „Матрицу пута ка медаљи“

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
- Извор провере: Извештаји надлежних националних гранских спортских савеза

Мера 1.3.7. Подршка спортистима на путу од идентификације талената до постизања врхунских спортских резултата

Опис и ефекти мере: Перспективни и талентовани спортисти морају бити подрже током њихове спортске каријере, посебно они који потенцијално могу освојити медаље на великим међународним спортским такмичењима, што подразумева и да се унапреди њихов правни статус у систему спорта. Ефекат мере ће бити да су перспективни, талентовани и врхунски спортисти, њихови тренери и пратећи тим спортиста подржани у оптималним условима тренинга, кроз специфичне програме, ресурсе и услуге, у адекватним спортским објектима за тренинг. Практични ефекти реализације мере, кроз различите активности, ће бити: спортисти, тренери и пратеће особље за подршку, имаће приступ, у потребно време, одговарајућим спортским објектима за тренинг; спортисти ће имати квалитетно, здраво, инклузивно и сигурно окружење у коме тренирају; спортисти ће имати континуирано медицинско праћење; спортистима ће бити обезбеђена квалитетна спортска опрема и реквизити за тренинг; спортистима ће бити обезбеђени квалитетни тренери и адекватан пратећи тим за подршку; спортистима ће бити обезбеђено редовно спортско-медицинско праћење; надлежни грански спортски савези и клубови спортиста користиће савремену аналитику података засновану на доказима за праћење својих спортиста на њиховом путу ка победничком постољу; талентованим спортистима ће бити обезбеђено окружење које подржава усклађеност тренирања и образовања; биће повећан број категорисаних спортиста, посебно врхунских; биће повећан број жена и женских екипа које учествују у спортским такмичењима; спортистима ће бити доступни програми подршке за каријеру после спорта; биће смањен губитак броја врхунских спортисткиња и спортиста током транзиционог процеса приликом преласка из јуниорске у сениорску категорију; биће унапређена здравствена заштита врхунских спортиста у случају повреда; повећаће се број спортиста који остају у систему спорта као спортски званичници; врхунским спортистима у неолимпијским спортовима биће обезбеђено новчано награђивање за освојене медаље на највећим међународним спортским такмичењима; осигураће се стабилан систем стипендирања за спортско усавршавање категорисаних спортиста и повећаће се број стипендираних категорисаних спортиста; унапредиће се статус професионалних спортиста; категорисаним спортистима ће се учинити доступном најсавременија спортска опрема и реквизити; израдиће се и унапредити протоколи за тестирање категорисаних спортиста; успоставиће се систем награђивања, укључујући и национална спортска признања, спортиста спортских

клубова који су победници званичних светских и европских клупских првенстава највишег нивоа; успоставиће се посебна правила за ангажовање спортиста странаца; успоставиће се систем праћења и подршке спортским талентима из дијаспоре; спортистима са Косова и Метохије биће пружена посебна подршка у спортском развоју.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Завод за спорт и медицину спорта РС, Покрајински завод за спорт и медицину спорта, надлежни национални спортски савези (партнери), АП Војводина, јединице локалне самоуправе

Показатељи учинка:

1. % категорисаних спортиста (врхунски, талентовани и перспективни) у односу на укупан број регистрованих спортиста

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0,44% у 2024. години
- Циљана вредност за крај 2035. године: 3%
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

2. % повећања броја женских сениорских екипа која учествују у такмичењима надлежних националних спортских савеза

- Јединица мера: %
- Почетна вредност: Биће утврђена у 2026. годи
- Циљана вредност за крај 2035. године: 30%
- Извор провере: Извештаји надлежних националних гранских спортских савеза

3. Број стипендија из јавних средстава за категорисане спортисте

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 408 у 2024.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 800
- Извор провере: Извештаји Министарства спорта, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе

4. Установљено национално признање за спортисте спортских клубова који су победници званичних светских и европских клупских првенстава највишег нивоа

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2032. године: Да
- Извор провере: Закон о спорту

Мера 1.3.8. Унапређење спортске медицине

Опис и ефекти мере: Кроз ову меру ће се унапредити превентивни медицински прегледи и функционална медицинска дијагностика ради утврђивања свих латентних патолошких стања тела и ограничења спортских перформанси регистрованих

спортиста, укључујући дијагностиковање прекомерног оптерећења и његову компензацију. Унапређење спортске медицине, која у Републици Србији у 2025. години слави сто година постојања, обухватиће и област превентивне физиотерапије и регенеративне неге и спортске исхране и психологије. Унапређење није могуће без адекватног броја специјалиста спортске медицине, због чега ће се предузети мере за повећање њиховог броја. Према незваничним подацима Српског лекарског друштва, у Републици Србији у 2025. години је било 48 лекара спортске медицине, од којих су 45 активни (од тог броја 28 је у Београду). Кроз различите активности ће се постићи следећи ефекти реализације мере: повећан је број лекара спортске медицине; унапређена је здравствена заштита спортиста, посебно категорисаних; у организацијама у области спорта су ангажовани искључиво спортски медицинари са дозволом за рад; повећан је број акредитованих програми континуиране стручне едукације спортских медицинара (лекара и физиотерапеута ангажованих у систему спорта); унапређени су капацитети Завода за спорт и медицину спорта РС и Покрајинског завода за спорт и медицину спорта за реализовање истраживачко-развојних пројеката, организовање акредитованих стручних едукација спортских медицинара, евалуацију здравственог стања учесника у физичким активностима и унапређење здравственог стања и функционалних способности перспективних и врхунских спортиста; уређен је рад клупских здравствених амбуланти.

Надлежне институције:

– Министарство здравља (носилац)

- Министарство спорта; Завод за спорт и медицину спорта РС, Покрајински завод за спорт и медицину спорта, надлежни национални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Број активних лекара спортске медицине
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 48
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 80
 - Извор провере: Извештај лекарске коморе и Министарства здравља
2. % надлежних националних спортских савеза који имају успостављен систем издавања дозвола за рад спортским медицинарима
 - Јединица мере: %
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
 - Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза и Министарства спорта
3. Број акредитованих стручних едукација спортских медицинара
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 0
 - Циљана вредност за крај 2032. године: 3 годишње
 - Извор провере: Извештај Министарства здравља и Завода за спорт и медицину спорта Републике Србије

Мера 1.3.9.: Унапређење положаја спортских стручњака и квалитета стручног рада

Опис и ефекти мере: Циљ мере је да српски спортски систем регрутује, развије и заржи компетентне спортске стручњаке. Мера се састоји у унапређењу социјалног статуса спортских стручњака и стварању услова да у систему спорта раде образовани и едуковани спортски стручњаци, са дозволом за рад. Активности, а онда и ефекти реализације мере ће бити: спортски стручњаци и стручњаци у спорту ће имати приступ одговарајућем броју акредитованих програма континуиране стручне едукације у циљу стручног усавршавања; у свим спортовима постојаће програми који омогућавају стручно образовање или стручно оспособљавање спортских стручњака; Олимпијски комитет Србије ће образовати Олимпијски академију у складу са правилима и стандардима Међународног олимпијског комитета; у организацијама у области спорта радиће искључиво спортски стручњаци са дозволом за рад издатом од стране надлежног националног спортског савеза или одговарајућег националног стручног спортског удружења; спортски стручњаци остајаће у својим улогама у оптималном периоду како би постигли стабилност, континуитет и успех у свом спорту; полна разноликост ангажованих спортских стручњака биће репрезентативна за становништво Републике Србије; спортски тренери добијаће Национално признање за освојене медаље на олимпијским играма и сениорским светским и европским првенствима у олимпијским и параолимпијским спортовима, као за шампионску титулу на највишим европским клупским такмичењима; биће повећан број категорисаних врхунских тренера; тренери ће бити обједињени у Тренерској асоцијацији Србије; стручне квалификације спортских стручњака биће усклађене са Европским квалификационим оквиром и Европским оквиром тренерских компетенција и квалификација; програми стручног образовања и оспособљавања тренера и других спортских стручњака обухватаће садржаје који покривају подручја спорта за особе са инвалидитетом и Safeguard жена и деце; биће повећан број програма подстицаја запошљавања спортских стручњака у организацијама у области спорта, укључујући и стручњаке за спорт особа са инвалидитетом; биће израђен план едукације спортских стручњака за тумачење и примену препорука за унапређење спортске форме спортиста након тестирања спортиста у заводима за спорт и медицину спорта; биће повећан број организација у области спорта које имају обавезу ангажовања спортских стручњака и стручњака у спорту са положеним стручним спортским испитом; годишњи планови рада надлежних националних спортских савеза и националних стручних спортских удружења садржаће детаљан план стручног усавршавања и едукације спортских стручњака; биће успостављен јединствен Национални дигитални систем лиценцирања спортских стручњака (издавања дозвола за рад).

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Акредитоване високошколске установе у области спорта, Завод за спорт и медицину спорта РС, Покрајински завод за спорт и медицину спорта, надлежни национални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Установљено национално признање за спортске тренере спортиста/екипа који су освојили медаљу на олимпијским играма, светским и европским првенствима у олимпијским и параолимпијским спортовима, и који су победници званичних светских и европских клупских првенстава највишег нивоа

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2032. године: Да
- Извор провере: Закон о спорту

2. Број категорисаних врхунских тренера

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 554 у 2024.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 800
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

3. Број спортских стручњака и стручњака у спорту са положеним стручним спортским испитом

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 113 у 2025.
- Циљана вредност за крај 2035. године: ≥ 3000
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

4. % надлежних националних спортских савеза који имају усвојен годишњи план стручног оспособљавања и усавршавања спортских стручњака

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2028. године: 100%
- Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза

Мера 1.3.10. Унапређење статуса спортских организација

Опис и ефекти мере: Спортске организације су окосница спорта у Републици Србији. Међутим, постојећа правна структура спортских организација где су оне у огромној већини регистроване као спортска удружења чак и када претежно обављају економску делатност, не одговара потребама савременог спорта. Омогућавање спортским удружењима да добровољно промене правни облик у спортско привредно друштво због тога је нужно. То ће се обезбедити одговарајућим изменама Закона о спорту. Друга појава на коју треба реаговати адекватним активностима јесте, с једне стране, већи број спортских удружења из исте гране спорта у истој јединици локалне самоуправе и када за тим не постоји ни објективна потреба нити је то економски и спортски оправдано, а, с друге стране, веома мали број спортских организација које су

регистроване за спортску рекреацију. Чест разлог за појаву оснивања више клубова (нових или дељењем постојећих) у истој грани спорта је и обезбеђење финансирања из буџета локалних самоуправа, па на њу треба и реаговати одговарајућим правилима о финансирању програма спортских организација из јавних средстава. Реализација мере је усмерена и на проблем несразмерно великог броја спортских удружења у односу на спортска привредна друштва, који је добрим делом повезан са веома лаким прописаним условима за обављање спортских активности и спортских делатности и са слабом контролом њихове испуњености, и у том циљу ће се ревидирати услови који се траже од спортских организација за обављање спортских активности и спортских делатности и процес њиховог утврђивања. Ефекти предузете мере треба да, кроз одговарајуће активности, нарочито доведу до: регулисања статуса и повећања броја професионалних спортских клубова; смањења административних и других оптерећења за спортске организације; повећања броја спортских организација у чланству надлежних националних спортских савеза; унапређења положаја чланова спортских удружења, посебно малолетних; учешћа у професионалним спортским лигама искључиво спортских привредних друштава; спортска удружења не могу да буду параван за организације и лица која се спортским делатностима претежно баве у циљу стицања профита (школе и школице спорта, кампови, фитнес центри и др.); осигурања да у организованим спортским такмичењима спортских организација учествују само спортске организације, односно екипе спортских организација које су добиле дозволу (лиценцу) надлежног националног гранског спортског савеза (годишњу или за сезону) којом је утврђена испуњеност прописаних спортских, инфраструктурних, кадровских, административних, организационих, правних и финансијских услова за учешће у такмичењима, у зависности од нивоа и врсте такмичења.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Регулисана промена правног облика спортског удружења у спортско привредно друштво

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2032. године: Да
- Извор провере: Закон о спорту

2. Број спортских привредних друштава

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 44 у 2025.
- Циљана вредност за крај 2035. године: $\geq 300\%$
- Извор провере: Подаци из надлежног регистра код Агенција за

привредне регистре

3. % надлежних националних спортских савеза који су установили и спроводе систем издавања дозвола спортским организацијама за учешће у такмичењима (дозвола за сезону)

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: Биће утврђена у 2026. години
- Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
- Извор провере: Извештаји надлежних националних спортских савеза

Мера 1.3.11. Унапређење система јавног управљања у спорту

Опис и ефекти мере: Мера се састоји у унапређењу управљања у спорту путем: јаснијег дефинисања улога и надлежности органа и организација јавних власти; обезбеђења, преко Министарства спорта, поузданог и ажурног Националног спортско-информационог система спорта, који би био онлајн доступан како учесницима у систему спорта тако и свим јавним властима; обезбеђења ефикасног рада спортских инспекција; обезбеђења ефикасног надзора над стручним радом у спорту; перманентне стручне едукације запослених у органима и организацијама јавних власти који учествују у управљању системом спорта; успостављања суштинске и делотворне повезаности Завода за спорт и медицину спорта Републике Србије и Антидопинг агенције Републике Србије и надлежних националних спортских савеза; унапређења правног статуса и капацитети Завода за спорт и медицину спорта Републике Србије за остваривање законом утврђених надлежности; унапређења положаја запослених у јавним установама које обављају спортске делатности (положај запослених је изједначен са положајем запослених у култури и здравству); благовременог доношења програма развоја аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе, на основу спроведених *ex ante* анализа постојећег стања, усаглашених са Стратегијом. Национална спортска политика подразумева укљученост више јавних власти због чега имплементација Стратегије захтева међуресорски приступ и непосредну, координирану и тесну сарадњу државних органа и органа аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе. Да би могло да управља системом спорта на адекватан начин и оствари циљеве утврђене Стратегијом, унапредиће се организациона структура и стручни капацитети Министарства спорта. Министарство спорта ће усвојити стратешки маркетиншки план, укључујући и односе и комуникацију са јавношћу, везан за остваривање циљева утврђених Стратегијом, а аутономна покрајина и јединице локалне самоуправе ће усвојити стратешки маркетиншки план везан за остваривање циљева својих програма развоја. У конципирању система јавног управљања у спорту, уважиће се специфичности Града Београда у односу на друге јединице локалне самоуправе.

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, Завод за спорт и медицину

спорта РС, Покрајински завод за спорт и медицину спорта, Антидопинг агенција РС, други државни органи и организације (партнери)

Показатељи учинка:

1. % јединица локалне самоуправе које имају образовану спортску инспекцију

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 15% у 2025.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
- Извор провере: Извештај Министарства спорта и извештаји јединица локалне самоуправе

2. % јединица локалне самоуправе које су донеле програме развоја спорта усклађене са Стратегијом

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2027. године: 100%
- Извор провере: Извештај Министарства спорта и извештаји јединица локалне самоуправе

3. Унапређен је положај запослених у јавним установама које обављају спортске делатности

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства спорта и извештаји јединица локалне самоуправе

Мера 1.3.12. Унапређење система организације великих међународних спортских такмичења у Републици Србији

Опис и ефекти мере: Реализацијом мере ће се осигурати да планови организовања великим међународних спортских такмичења имају јасно дефинисане циљеве за дугорочно наслеђе догађаја (економски, друштвени и културни утицај), да подржавају путеве за развој спортиста, да повећавају међународну и националну видљивост такмичења коришћењем савремених метода дигиталног маркетинга, да дугорочно унапређују укупне стручне и друге капацитете надлежних националних спортских савеза, да обезбеђују смањење негативног утицаја на животну средину и да су засновани на одрживим изворима финансирања. Фокус ове мере треба да буде усмерен на одрживост, дугорочне ефекте и изградњу капацитета, како би се обезбедило да Република Србије постане регионални центар за велика међународна спортска такмичења, чијом организацијом ће се унапредити спорт, туризам, економија и имиџ наше земље. Систем за организацију великих међународних спортских такмичења у Републици Србији треба да буде ефикасан, одржив и иновативан. Да би се то постигло потребно је предузети читав низ активности: Формирање организације за организовање

и подршку у организовању међународних спортских такмичења и специјалних спортских догађаја (сајмови спорта и др.), у циљу јединствене координације и професионализације организације великих спортских догађаја (оснивање агенције или друге одговарајуће организације кроз законски и институционални оквир); Успостављање базе података о међународним спортским догађајима и календарима; Дефинисање критеријума за организацију великих међународних спортских такмичења (развој националних стандарда за организацију); Израда планова за дугорочно наслеђе великог међународног спортског такмичења (legacy planning), са циљем да свако велико међународно спортско такмичење које се организује остави трајне користи за српски спорт и друштво (израда плана наслеђа за свако велико међународно спортско такмичење; извештај о наслеђу организованог великог међународног спортског такмичења који је јавно доступан; израда независне Ex-post анализе ефеката); Смањење негативног утицаја на животну средину путем поштовања принципа зелене организације и одрживог развоја (увођење стандарда „Green Sport Events“, који обухватају управљање отпадом, коришћење обновљивих извора енергије, јавни превоз публике и учесника, дигиталне улазнице уместо папирних; организовања едукација организатора о одрживости; сертификат „Зелено спортско такмичење“ за спортски догађај који испуни стандарде); Развој финансијске одрживости организације великог међународног спортског догађаја путем обезбеђења разноврсних извора финансирања и мањег притиска на јавна средства (јавно-приватна партнерства за финансирање организације такмичења; уговор о дугорочној сарадњи са спонзорима; едукација надлежних националних спортских савеза о финансијском планирању и менаџменту; развој дигиталних маркетиншких платформи); Унапређење људских ресурса и капацитета организатора великим међународних спортских такмичења (програми обуке за менаџера такмичења, маркетинг стручњаке, ИТ тимове и волонтере; програми размене искустава за земљама које су већ биле домаћини сличних великим међународних спортских такмичења; лиценцирање службених лица организатора; периодично организовање међународне конференције „Serbia Sports Events Forum“ за размену најбољих пракси); Дигитални маркетинг и глобална видљивост (креирање дигиталног брэнда „Sport Serbia“; стратегија дигиталног маркетинга за сваки догађај; платформе за live streaming такмичења; коришћење друштвених мрежа, инфлуенсера и AR/VR технологије за промоцију); Интеграција спортског туризма у организацију великог међународног спортског такмичења (интегрисање маркетинга догађаја са националном туристичком понудом; увођење обавезне анализе утицаја на националну и локалну туристичку понуду у сваки елаборат за организацију великог међународног спортског такмичења; развој програма „туристички пакети уз такмичење“; обука организатора такмичења за управљање туристичким ефектима и промоцију). Сагласност за кандидовање за организовање великог међународног спортског такмичења утврђену Законом о спорту може бити дата само за међународна спортска такмичења која се организују у складу са претходно наведеним принципима. Реализацијом мере биће омогућена организација међународних такмичења уз поштовање највиших стандарда у Републици Србији али и учешће у заједничким пројектима организације међународних такмичења у сарадњи у државним органима и спортским савезима Републике Српске и државама у окружењу.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Министарство за унутрашње послове, Министарство омладине и туризма, Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Број великих међународних спортских такмичења организованих у Републици Србији

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 2118 (2010-2024)
- Циљана вредност за крај 2035. године: ≥ 3500 (2010-2035)
- Извор провере: Извештај Министарства спорта, подаци из Националне евиденције спортских такмичења

2. % великих међународних спортских такмичења која испуњавају еколошке стандарде „Green Sport Events“ и имају у оквиру елабората о организацији такмичења дефинисан план наслеђа (legacy plan) и стратешки маркетинг план

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
- Извор провере: Извештај Министарства спорта,

3. Образована државна организација за организовање великих међународних спортских такмичења и специјалних спортских догађаја

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

Мера 1.3.13. Унапређење спортског туризма

Опис и ефекти мере: Реализацијом ове мере Република Србије се трансформише у једну од главних спортско туристичких дестинација у региону и шире, кроз синергију спорта и туризма, иновативне програме који комбинују спортске активности и културно-историјске садржаје, модернизацију спортске инфраструктуре у складу са захтевима савременог спортског туризма и коришћење свих потенција организовања међународних спортских такмичења. Унапређењем објеката, стварањем синергије са другим туристичким секторима и организовањем више међународних спортских догађаја, Србија може да унапреди своје економске изгледе, повећа глобалну препознатљивост и пружи више могућности својим грађанима да се баве спортом. Реализација мере ће обухватити различите активности, попут: развој националног спортско-туристичког маркетиншког плана, који истиче повезаност природних,

културних и спортских ресурса Србије и креира бренд „Sport Serbia“ за међународну промоцију; организоваће се дигитална кампања на глобалним платформама; све студије за кандидовање за организацију великих међународних спортских такмичења садржаће анализу утицаја организације такмичења на развој спортског туризма; биће развијени програми који комбинују спортске активности и обиласке културних и природних знаменитости, као и програми активног одмора; организоваће се међународни кампови са спортско туристичком понудом; оствариће се сарадња туристичког сектора (агенције, хотели, туристичке организације) и националних и територијалних спортских савеза на промоцији спортског туризма; Србија ће се промовисати као спортско-туристичка дестинација на домаћем и међународном тржишту, укључујући и промоцију кроз сајмове туризма и сајмове спорта; организовања међународних спортских кампова и догађаја који генеришу туристичке токове; развој портала спортског туризма са информацијама о спортским догађајима, камповима, спортским објектима за припреме и пратећим туристичким аранжманима; подршка реконструкцији спортских објеката који унапређују спортско-туристичку понуду; професионализацију и унапређење квалитета организације Националног сајма спорта и малих сајмова спорта у градовима и општинама, како би постали прави сајамски догађаји; образовање националног тела за спортски туризам, које ће повезивати јавне власти, туристичке организације и надлежне националне спортске савезе; едукација туристичких водича о спортским догађајима и локацијама; развој заједничких пакета услуга (смештај – спортски садржај); увођење сертификата „Зелена спортска дестинација“, за објекте који испуне стандарде еколошке одговорности. Ефекти мере ће бити: подићи ће се међународни углед земље; стимулисаће се економски раст кроз повећање броја страних и домаћих туриста; промовисаће се природни и културни ресурси Србије у комбинацији са спортским садржајима; унапредиће се спортска инфраструктура; грађани и туристи ће добити разноврснију спортско-туристичку понуду.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Министарство туризма и омладине, Спортски савез Србије, Туристичка организација Србије, Привредна комора Србије, Стална конференција градова и општина Србије, Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални и територијални спортски савези, удружења туристичких агенција (партнери)

Показатељи учинка:

1. % великих међународних спортских догађаја који су интегрисани у туристичку понуду Србије кроз понуду пратећих туристичких садржаја
 - Јединица мере: %
 - Почетна вредност: Биће утврђена у 2027. години
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта
2. Број спортских сајамских манифестација (Национални сајам спорта и мали сајмови спорта у јединицама локалне самоуправе)

- Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 11 у 2025.
 - Циљана вредност за крај 2035: 30
 - Извор провере: Извештај Спортског савеза Србије
3. Образовано национално тело за унапређење спортског туризма
- Јединица мере: Да/Не
 - Почетна вредност: Не
 - Циљана вредност за крај 2028: Да
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта

Мера 1.3.14. Унапређење правног оквира за рад учесника у систему спорта

Опис и ефекти мере: Мера се састоји у доношењу и изменама законских и подзаконских прописа у области спорта које ће унапредити систем спорта у Републици Србији у складу са савременим светским искуствима али и реалним стањем у систему спорта. Реализација мере ће обухватити активности попут: измене и допуне Закона о спорту и пратећих подзаконских аката; измене и допуне Закона о спречавању допинга у спорту, укључујући усаглашавање са новим Светским антидопинг кодексом, измене и допуне Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортски приредбама у циљу усаглашавања са Конвенцијом Савета Европе о интегрисаном приступу безбедности и услугама на спортским приредбама. Мера ће бити посебно усмерена на решавање питања статуса имовине и капитала у друштвеној својини у организацијама у области спорта. Спорт је последња друштвена и економска област у којој није решено питање приватизације, односно трансформације друштвене својине у приватну својину. Иако је Законом о спорту из 2016. године прописано да ће се ово питање решити доношењем посебног закона, оно не само да није решено него није ни покренуто решавање тог проблема. Он, пак, представља битан ограничавајући фактор за развој српског спорта, посебно такмичарског и врхунског јер у складу са Законом о спорту, све док се не донесе посебан закон организације у области спорта са друштвеним капиталом не могу вршити статусне промене, промене правног облике и промене власничке структуре капитала путем конверзије потраживања у трајни улог, а битно су им ограничене могућности у располагању непокретностима и у економском пословању. Осим тога, све док се не донесе посебни закон не могу се ни успоставити професионалне спортске лиге по савременим светским моделима. У таквој ситуацији, систем спорта Републике Србије не може бити унапређен нити се значајан број циљева Стратегије може остварити без законског решавања питања приватизације, односно статуса имовине и капитала у друштвеној својини у организацијама у области спорта.

Надлежне институције:

- Министарство спорта и Министарство за унутрашње послове (носиоци)
- Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални спортски савези (партнери).

Показатељи учинка:

1. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама је усаглашен са Конвенцијом Савета Европе о интегрисаном приступу безбедности и услугама на спортским приредбама

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Службени гласник Републике Србије

2. Закон о спречавању допинга у спорту је усаглашен са изменама Светског антидопинг кодекса

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2032. године: Да
- Извор провере: Службени гласник Републике Србије

3. Усвојен нови Закон о спорту или измене и допуне важећег Закона о спорту

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Службени гласник Републике Србије

Мера 1.3.15. Унапређење система спорта у војсци и полицији

Опис и ефекти мере: Кроз реализовање мере ће се унапредити квалитет биолошког статуса, здравља, специфичних моторичких способности, психолошких особина, социјалне адаптације и услова за испољавање стваралаштва, радних и одбрамбених способности људског потенцијала у систему националне безбедности и одбране Републике Србије, при чему ће се спортисти високе националне репрезентативности ангажовати на домаћој и међународној спорској сцени, где имају част и понос да, ради јачања патриотизма, интероперабилности и кредибилитета војне и полицијске професије, верификују спортску изузетност. Мера се посебно састоји у: унапређивање организације и учешћа припадника Министарства одбране и Министарства за унутрашње послове на војним и полицијским спортским приредбама; регулисање спортског статуса за чланове војних спортских репрезентација у матичним јединицама, са циљем побољшања ефеката учешћа врхунских војних спортиста на домаћој и међународној спорској сцени, чиме се мотивише људски потенцијал система одбране Републике Србије да максимализује сопствене физичке способности; успостављање организационе јединице Министарства одбране, односно Министарства за унутрашње послове надлежне за спорт у целокупном систему одбране и безбедности, укључујући континуитет ангажовања спортиста високе националне репрезентативности у Спортској јединици, ради јачања интероперабилности, угледа и престижа у свету; Успостављање посебног надлежног националног спортског савеза са спорт у Војсци, односно спорту у Полицији; Конкретизација одрживости сарадње, подршке и учешћа

Министарства одбране, Војске Србије и Министарства за унутрашње послове у организацији великих спортских догађаја у Републици Србији; Успостављање награда за припаднике Министарства одбране и Министарства за унутрашње послове који су својим ликом и делом дали изузетан допринос развоју војног, односно полицијског спорта; Унапређивање спортске инфраструктуре Министарства одбране и Министарства за унутрашње послове; Сарадња Министарства одбране, Министарства за унутрашње послове, Министарства спорта и надлежних националних спортских савеза у изградњи националног тренинг центра за висинске припреме; Учесће у имплементацији иновативних спортских и едукативно-васпитних модела за школску популацију, сагласно стратегијском концепту тоталне одбране Републике Србије.

Надлежне институције:

- Министарство одбране и Министарство за унутрашње послове (носиоци)
- Министарство спорта, Спортски савез Србије, надлежни национални спортски савези (партнери).

Показатељи учинка:

1. Образовани надлежни национални спортски савези за спорт у војсци и спорт у полицији

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2032. године: Да
- Извор провере: Извештаји Министарства за унутрашње послове и Министарства одбране

2. Успостављене организационе јединице Министарства одбране, односно Министарства за унутрашње послове надлежне за спорт

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Извештаји Министарства за унутрашње послове и Министарства одбране

Мера 1.3.16. Коришћење вештачке интелигенције (AI), дигиталних технологија и технологија виртуелне (VR) и проширене стварности (AR) у спорту

Опис и ефекти мере: Ова мера је усмерена на омогућавање примене савремених технологија у спорту ради побољшања спортских перформанси и безбедности спортиста, дигитализације и модернизације управљања системом спорта, повећања укључености грађана у спорт и физичку активност, ефикаснијег коришћења ресурса и развоја спортске науке и иновација. Мера би се реализовала кроз следеће активности: Употреба AI за прикупљање, анализу и предвиђање података о спортистима, такмичењима и спортском систему (AI системи за праћење перформанси спортиста у реалном времену, Предиктивна анализа за планирање тренинга и превенцију повреда спортиста, AI алати за праћење исхране и физиолошког статуса

спортиста, AI у функцији анализе противника и тактичких модела у тимским спортовима, Коришћење AI у управљању такмичењима и лигама, Примена AI у истраживањима у спорту, Коришћење AI анализа за планирање јавних политика на основу реалних података); Коришћење виртуелне и проширене стварности за побољшање тренинга, учења и промоције спорта (VR симулатори за тренинг, AR технологије у тренингу и током такмичења, AR у обуци судија и тренера, VR и AR у промоцији спорта и спортског туризма); Дигитализација управљања спортским системом (Успостављање Националног спортско-информационог система који води Министарство спорта а која је обједињавати националне евиденције и друге информационе портале у области спорта, Развој е-управљања у спорту од стране надлежних националних спортских савеза; Гео-локацијско мапирање спортских објеката); Подстицање грађана на спортску активност уз помоћ дигиталних алата (Развој националне мобилне апликације за праћење физичке активности грађана, Коришћење Wearable technology у виду паметних наруквица и сатова од стране рекреативаца, Виртуелни дигитални фитнес изазови); Успостављање инфраструктуре за развој технологија у спорту (оснивање технолошког хаба за спортске иновације, установљење лабораторије за тестирање VR, AR и AI решења, Програми међународне сарадње у области спортске технологије). Реализације мере подразумева обједињавање ресурса јавних власти и надлежних националних спортских савеза, имајући у виду трошкове обезбеђења и коришћења система и програма AI, VR и AR.

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Надлежни национални спортски савези (партнери).

Показатељи учинка:

1. Успостављање националне спортско-информационе платформе

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

2. Број организованих стручних едукација годишње за учеснике у систему спорта о примени AI, VR и AR

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 10 у 2025.
- Циљана вредност до краја 2035. године: 5 годишње
- Извор провере: Извештај Министарства спорта, извештаји јединица локалне самоуправе и извештаји надлежних националних и територијалних спортских савеза

Мера 1.3.17. Спречавања родно заснованог насиља у спорту

Опис и ефекти мере: Ефекат реализације ове мере је успостављање нулте толеранције на родно засновано насиље у спорту, кроз обавезне стандарде заштите,

ефикасне механизме пријаве и подршке, континуирану едукацију и транспарентан надзор, на нивоу јавних власти, савеза, клубова и спортских догађаја. Родно засновано насиље у спорту представља свако насиље, узнемиравање или понижавајуће понашање које се врши над учесником/учесницом у систему спорта на основу његовог/њеног пола, родног идентитета, родног изражавања или перцепције рода, а које има за циљ или последицу нарушавање достојанства, безбедности или интегритета спортисте или спортског радника. Њиме је обухваћено свако физичко насиље, сексуално узнемиравање и злостављање, вербално, емоционално и психо-физичко насиље, дигитално злостављање и економске и статусне уцене. Мера ће се реализовати кроз следеће активности: Успостављање правног и организационог оквира (доношење националних „Safeguard стандарда за спорт“ који су обавезни за све учеснике у систему спорта; Усвајање и примена Safeguard стандарда је услов за обављање спортских активности и спортских делатности од стране организација у области спорта; именовање стручно оспособљеног овлашћеног лица за заштиту у сваком надлежном националном спортском савезу); Успостављени програми обуке (препознавање родно заснованог злостављања, границе и пристанак, моћ и злоупотреба ауторитета, онлајн ризици, интерсексуалност, процедура пријаве, едукација спортиста о њиховим правила и начинима пријаве родно заснованог злостављања); Пријава, заштита и подршка жртвама (вишеканални, доступни механизми заштите, попут 24/7 анонимна линија, онлајн портал, лично Овлашћеном лицу; могућност поверљиве консултације без аутоматског покретања поступка; установљени протоколи реаговања по пријави; Психолошка, правна и медицинска подршка без трошкова за жртву, укључујући и пратњу током поступка; заштита од виктимизације/одмазде); Истрага и санкционисање (обезбеђење стандардизоване, непристрасне интерне истраге; обавезна сарадња са Полицијом и тужилаштвом; Национални регистар изречених дисциплинских мера; систем јасних и пропорционалних санкција за сваку врсту прекршаја, које укључују и трајну забрану рада у спорту, информисање жртве и пријављивача о исходу поступка); Едукативне кампање и неговање културе понашања, уз видљиву објаву политике заштите у свим спортским објектима и на званичним сајтовима; Мониторинг и евалуација (годишња процена спровођења политике заштите од родно заснованог злостављања уз јавни извештај о пријавама, истрагама и исходима; вођење централног регистра о пријавама и мерама заштите од стране надлежног националног спортског савеза).

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Министарство унутрашњих послова, Министарство здравља, Повереник за заштиту равноправности; Заштитник права грађана, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални спортски савези, надлежни територијални спортски савези (партнери).

Показатељи учинка:

1. % надлежних националних и територијалних спортских савеза са усвојеним и јавно објављеним правилима за спречавање родно заснованог насиља у спорту

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 0
- Циљана вредност за крај 2028. године: 100%
- Извор провере: Извештај Министарства спорта, извештаји надлежних националних и територијалних спортских савеза

Мера 1.3.18. Унапређење улоге медија у спорту

Опис и ефекти мере: Мера се састоји из активности које треба да унапреде статус спортских новинара у медијима и систему спорта и подстакну позитивну улогу коју медији имају у развоју спорта, његовој популаризацији и утицају на друштву, с једне стране, и да умање негативне утицаје које медији имају на спорт, с друге стране. Најважније активности на које је мера усмерена су: покретање медијских кампања и продукција едукативних садржаја о здрављу и физичкој активности и значају целоживотног бављење физичком активношћу и спортом; установљење механизма за стручно оспособљавање и усавршавање спортских новинара; унапређење доступности медијима информација о раду и плановима спортских организација и савеза, укључујући и обавезно постојање радних тела за медије при надлежним националним спортским савезима и спортским организацијама које се такмиче у националним спортским такмичењима; повећање медијске видљивости маргинализованих група у спорту; промоција етичких и професионалних стандарда спортског новинарства, установљењем Кодекса за медијско спортско извештавање; едукацију спортских стручњака и стручњака у спорту о односима са медијима; повећање броја медијских садржаја који су усмерени на афирмацију спортских вредности, популаризацију малих спортских клубова и мање популарних спортова, промоцију омладинских спортских клубова и школског спорта, смањење негативних појава у спорту и представљање позитивних и инспиративних узора из спорта; утврђивање статуса надлежног медијског стручног спортског удружења; успостављање бесплатног и онлајн доступног медијског календара националних и међународних спортских такмичења; установљење Савета за спорт и медији при Министарству спорта; стварање оквира за финансирање спортских медијских садржаја из јавних средстава.

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Министарство културе и информисања, Регулаторно тело за електронске медији, Удружење спортских новинара Србије, надлежни национални спортски савези, надлежни територијални спортски савези (партнери).

Показатељи учинка:

1. Утврђен статус надлежног националног медијског стручног спортског удружења

- Јединица мере: Да/Не
 - Почетна вредност: Не
 - Циљана вредност за крај 2028. године: Да
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта
2. Установљен Кодекс за медијско спортско извештавање
- Јединица мере: Да/Не
 - Почетна вредност: Не
 - Циљана вредност за крај 2028. године: Да
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта
3. Установљено лиценцирање спортских новинара
- Јединица мере: Да/Не
 - Почетна вредност: Не
 - Циљана вредност за крај 2032. године: Да
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта

Ради доприноса реализацији четвртог посебног циља Стратегије предвиђене су следеће мере:

Мера 1.4.1.: Повећање инвестиција у спортске објекте

Опис и ефекти мере: Објекти су предуслов за обављање спортских активности. Многи спортски објекти у Републици Србији су застарели и нису добро прилагођени захтевима које поставља савремени спорт. Спортски објекти морају бити доступни свима и одговарајући за своју намену. Реализацијом мере наставиће се улагање у све врсте спортских објекта, уз приоритет објеката који негују мулти-спорт приступ, како у Републици Србији тако и у Републици Српској. Подржаће се прилагођавање спортских објеката особама са инвалидитетом. Обезбедиће се национални тренинг центри за све спортове прве категорије (за један или више спортова) који немају такав центар, уз један заједнички национални планински тренинг центар на надморској висини већој од 1500 метара. У сарадњи са Спортским савезом Србије, Градом Београдом и надлежним националним спортским савезима неолимпијских спортова обезбедиће се изградња Куће неолимпијског спорта, као седишта Спортског савеза Србије и надлежних неолимпијских спортских савеза. Размотриће се могућности за установљење Музеја српског спорта, који би могао бити и Кућа славних српског спорта. Мера подразумева не само изградњу нових спортских објеката, већ и реконструкцију, одржавање и опремање постојећих спортских објеката, без обзира на облик својине. У реализацији мере се посебно води рачуна о заштити животне средине и поштовању принципа одрживог развоја.

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Министарство финансија, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. % јавних средстава за спортску инфраструктуру у буџетима јединица локалне самоуправе намењених спорту

- Јединица мере:
- Почетна вредност: 14% у 2024.
- Циљана вредност за крај 2035. године: $\geq 20\%$
- Извор провере: Извештаји јединица локалне самоуправе

2. Изграђен национални тренинг центар за висинске припреме спортиста

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2035. године: Да
- Извор провере: Извешај Министарства спорта

3. % надлежних националних спортских савеза прве категорије који имају на располагању национални тренинг центар

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: 57%
- Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
- Извор провере: Извешај Министарства спорта

Мера 1.4.2. Мапирање и евидентирање спортских објеката у Републици Србији

Опис и ефекти мере: Иако је у Републици Србији давно требало да буде успостављена потпуна Национална евиденција спортских објеката, из које би се могла сагледати како јединствена мрежа спортских објеката у Републици Србији тако и мрежа тих објеката на локалном нивоу, она у пракси не постоји. Самим тим не постоје ни поуздани подаци о стању спортске инфраструктуре у Републици Србији па се последично не могу ни утврдити потребе у погледу броја и структуре спортских објеката за даљи развој спорта. Мапирање и евидентирање спортских објеката у Републици Србији је потребно у циљу утврђивања стања спортске инфраструктуре, повећања услуга које су повезане са том инфраструктуром и унапређења спортског туризма. Кроз реализацију мере ће се најпре обезбедити евидентирање свих постојећих спортских објеката. То ће се постићи успостављањем, с једне стране, свеобухватне и ажурне Националне евиденције спортских објеката прописане Законом о спорту, а, с друге стране, спровођењем активности на подизању свести и одговорности власника и корисника спортских објеката у погледу испуњавања обавеза евидентирања спортских објеката и редовног ажурирања промене података о спортским објектима у Националној евиденцији спортских објеката. Паралелно са успостављањем потпуне Националне евиденције спортских објеката извршиће се Мапирање спортских објеката (уређене и опремљене површине и објекти намењени обављању спортских активности) у простору, које ће бити онлајн доступно и које ће садржати не само податке о положају у простору, структури, величини, опремљености, капацитетима, спортским и пратећим просторима, радном времену, власничкој структури, категорији него и податке о спортским активностима које се не објектима обављају и услугама које су

могу пружити на тим објектима. Извршено евидентирање и мапирање спортских објекта омогућиће да се сагледа да ли се спортска инфраструктура користи у складу са њеном наменом, као и да се изврши њено адекватно категорисање. АП Војводина је започела процес мапирања спортских објеката 2023. године, и до сада је око 500 спортских објеката у Војводини евидентирано на овај начин, па ће се користити позитивна искуства и резултати из тог процеса. Као део процеса мапирања спортских објеката, Влада ће утврдити спортске објекте од националног значаја, у складу са Законом о спорту.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Министарство надлежно за грађевинарство и просторно планирање. аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Спортски савез Србије и надлежни национални и територијални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Успостављена је ажурна и функционална онлајн Национална евиденција спортских објеката

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

2. Извршено је Мапирање спортских објеката на територији Републике Србије

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2032. године: Да
- Извор провере: Извештаји Министарства спорта и Спортског савеза Србије

Мера 1.4.3. Унапређење мера за планирање, изградњу, одржавање, безбедно коришћење и заштиту намене спортских објеката

Опис и ефекти мере: Анализа постојећег стања спортске инфраструктуре у Републици Србији показује да не постоји њен плански развој нити су створени услови да изградња и реконструкција спортске инфраструктуре прати савремени развој српског спорта. Да би се таква ситуација отклонила, у сарадњи са министарством надлежним за грађевинарство и просторно планирање утврдиће се критеријуми и стандарди за планирање, изградњу, одржавање и сигурност спортских објеката, односно просторни стандарди, нормативи и урбанистичко технички услови за планирање мреже спортских објекта. У складу са потребама, унапредиће се регулатива у области планирања и пројектовања са аспекта спортске инфраструктуре. У оквиру реализације мере посебна пажња ће се поклонити јавним спортским објектима и

спортским објектима од националног значаја. Мера треба да допринесе и да се спортски објекти користе на основу употребне дозволе. Анализа постојећег стања је показала да је један од највећих проблема у пракси, имајући у виду ограничен број спортске инфраструктуре, везан за коришћење спортских објеката, укључујући и школске спортске сале, у јавној својини од стране учесника у систему спорта путем добијања термина за тренирање (бесплатних и уз плаћање). Мера је делом усмерена и на решавање овог проблема. Извршиће се категорисање спортских објеката, на основу објективних и применљивих критеријума.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални спортски савези (партнери)

Показатељи учинка:

1. Утврђени су критеријуми и стандарди за планирање, изградњу, одржавање и сигурност спортских објеката

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2035. године: Да
- Извор провере: Извештаји Министарства спорта и Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре

2. Уређено је коришћење и одржавање јавних спортских објеката

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да
- Извор провере: Извештај Министарства спорта

Мера 1.4.4. Унапређење школске спортске инфраструктуре

Опис и ефекти мере: Реализацијом мере треба да се обезбеди да до завршетка реализације Стратегије: нема школе која нема отворени спортски терен и обезбеђен затворени простор за школски спорт; да је увећан за 1/3 број школа које имају затворени школску спортску салу, с тим да нема места које нема барем једну затворени школску спортску салу која задовољава све стандарде. Мера садржи и активности на уређењу питања коришћења школских спортских сала за рад школских спортских секција и за спортске активности спортских организација.

Надлежне институције:

– Министарство просвете (носилац)

- Министарство спорта, Министарство финансија, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе

Показатељи учинка:

1. % школа (матичне и издвојене локације) које имају отворени спортски терен

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 60% у 2021.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
- Извор провере: Извештај Министарства просвете, науке и технолошког развоја

2. % школа (матичне и издвојене локације) које имају затворену школску спортску салу

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 55% у 2021.
- Циљана вредност за крај 2035. године: $\geq 80\%$
- Извор провере: Извештај Министарства просвете

Ради доприноса реализацији петог посебног циља Стратегије предвиђене су следеће мере:

Мера 1.5.1. Унапређење система школских спортских такмичења, кроз сарадњу школа са надлежним националним и територијалним спортским савезима.

Опис и ефекти мере: Главни циљ школских спортских такмичења је укључивање што већег броја школа и деце у различита спортска такмичења. Значај школских спортских такмичења је незаменљив, помаже у изградњи идентитета ученика у школи, као и локалног патриотизма и можда је најбољи начин за промоцију физичког васпитања и спорта у школама. Нагласак је на учешће (и то пре свега ученика и ученица који већ не учествују у спортски активностима кроз спортске клубове) а не на резултату и тежиште је на одељенским и локалним школским спортским такмичењима, уз повећање броја спортова у систему школских спортских такмичења. То не искључује могућност формирање школских лига где постоји заинтересованост и капацитети, у сарадњи са надлежним националним гранским спортским савезима. Подржаваће се наступ најуспешнијих ученика на међународним школским спортским такмичењима.

Надлежне институције:

- Министарство просвете (носилац)
- Министарство спорта, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, Савез за школски спорт Србије, Спортски савез Србије (партнери);

Показатељи учинка:

1. Број ученика који учествују у школским спортским такмичењима
 - Јединица мере: Број
 - Почетна вредност: 115.000 у 2024.
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 130.000

- Извор провере: Извештаји Министарства просвете и Министарства спорта

Мера 1.5.2. Унапређење програма који се баве ваннаставним спортским активностима

Опис и ефекти мере: Мера је усмерена на организовање различите облике ваннаставних спортских активности, кроз школске спортске секције и друге облике рада, у које су укључени и локалне спортске организације и савези.. Тежиште је на бесплатним и инклузивним спортским програмима у школама, у сарадњи, кроз партнерске уговоре, са локалним спортским организацијама и савезима (који обезбеђују тренере и опрему). Ефекат реализације мере треба да буде повећање укљученост деце и младих у спортске активности кроз развој разноврсних, доступних и квалитетних ваннаставних спортских програма у школама, који су бесплатни за све ученике и повезани са локалним спортским системом. То ће допринети здрављу, социјализацији, раном препознавању талената и изградњи навике бављења спортом током целог живота. Вршиће се промоција спорта кроз спортске секције, сукцесивним увођењем обавезна минимум три приоритетна спорта у складу са анализом предиспозиција деце и њиховим интересовањем (свака школа прати своју процену и анализу и опредељује се за спортове који су приоритетни, али који су и модерни и атрактивни за ученике). Школе могу да изаберу и програме ротације спорта на месечном нивоу, како би омогућиле деци да пробају више спорта и открију своје интересовање (нпр. месец кошарке, месец атлетике). Ученици би требали да имају минимално три сата недељно различитих ваннаставних школских спортских активности, у ком циљу оне морају бити омогућене и викендом и празницима. У те активности улазе и бесплатни тренинзи под вођством наставника физичког васпитања и лиценцираних спортских тренера из локалних спортских клубова. Радиће се на развијању нових модела који ће повећати број активности у школским салама и на спортским теренима у току викенда, летњег и зимског распуста и школске недеље спорта. Развиће се нови модели спортско рекреативних манифестација која се заснивају на учествовању, а не само на способности спортски талентованих ученика. Други облици рада ће посебно обухватити реализацију курсних облика наставе - пливање, возња бицикла, ролера, стони тенис, веслање, скијање, шах, бадминтон и други спортови, у зависности од услова и интересовања деце, а у складу са програмом развоја спорта јединице локалне самоуправе. Посебна пажња ће бити поклоњена обуци непливача. Самоорганизовање ученика ће се подстицати и подржавати кроз пројекте типа: Недеља школског спорта, Спортски дан, Дан спортског изазова, Спортско рекреативна међуодељењска такмичења, и сл. Израдиће се стандардизовани програми физичког вежбања ученика. Посебна пажња ће бити посвећена програмима за ученице, како би се смањио родни јаз у спорту, и програмима намењеним деци са инвалидитетом, у сарадњи са спортским организацијама особа са инвалидитетом. Имајући у виду да је значајно унапређење ваннаставних спортских активности немогуће без повећаног ангажовања наставника физичког васпитања, конципираће се модалитети за исплату накнада за њихов

повећани ниво стручног рада. Ученицима ће бити обезбеђени и програми у вези са здрављем и превенцијом ризичних понашања (спортске радионице уз предавања о здравој исхрани, хигијени, менталном здрављу и превенцији насиља; кампање против седентарног начина живота и прекомерног коришћења дигиталних уређаја и др.). Реализација мере подразумева приоритетно финансирање активности обухваћених мером из јавних средстава, како је то и предвиђено Законом о спорту.

Надлежне институције:

– Министарство просвете (носилац)

- Министарство спорта, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, Савез за школски спорт Србије, Спортски савез Србије (партнери);

Показатељи учинка:

1. Број бесплатних спортских секција у оквиру школе

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: Биће утврђена у 2027.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 2 по школи
- Извор провере: Извештај Министарства просвете

2. % ученика и ученица који учествују у ваннаставним школским

спортским активностима

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: Биће утврђена у 2027.
- Циљана вредност за крај 2035. године: $\geq 60\%$
- Извор провере: Извештај Министарства просвете

Мера 1.5.3. Унапређење стручних капацитета наставника и других спортских стручњака који раде са децом и ученицима.

Опис и ефекти мере: Мера се састоји из активности усмерених на подизање компетенција наставника физичког васпитања, васпитача у предшколским установама, тренера и сарадника, у складу са најбољим међународним праксама, како би се обезбедио квалитетан, безбедан и инклузиван стручни спортски рад са децом. Увешће се наставници физичког и здравственог васпитања у нижим разредима. Повећаће се едукација и мотивисаност наставника кроз различите програме подршке. Иако су сви наставници, односно професори физичког васпитања обучени да спроводе читав спектар наставе физичког васпитања у школама, потребни су програми савремене континуиране обуке наставника за развој вештина у вођењу свих облика физичког васпитања и спортских активности. Наставницима физичког васпитања и другим лицима која обављају стручни спортски рад са децом ће бити обезбеђени редовни акредитовани семинари и обуке у области савремених методологија тренинга, инклузије, мотивације и психолошке подршке деци, превенције повреда и безбедности у спортским активностима, основа здраве исхране и превенције ризичних понашања, процедура заштите деце у складу са Safeguard стандардима, употребе дигиталних алата

у планирању и праћењу напретка деце. Биће омогућене и заједничке обуке наставника са тренерима из спортских клубова за рад у школским програмима и развој приручника са практичним примерима игара и активности. Развиће се национална онлајн платформа за едукацију. Боље разумевање фактора понашања који утичу на успешно укључивање у физичку активност, физичко васпитање и ваннаставне спортске активности је од суштинског значаја за наставнике физичког васпитања како би им се помогло у развоју њихових стручних вештина. Подржаће се активности на успостављању и унапређењу рада репрезентативног националног стручног спортског удружења наставника и професора физичког васпитања. Подржаће се активности на успостављању тешње сарадње између наставника и професора физичког васпитања и надлежних националних спортских савеза. Обезбедиће се да спортски стручњаци који раде са школском и предшколском децом имају одговарајућу дозволу за рад, у складу са Законом о спорту. Васпитачима у предшколским установама који воде спортске активности обезбедиће се посебни сертификовани програми стручног усавршавања. Млади и мање искусни наставници/тренери који раде са децом ће бити подржани кроз менторске програме.

Надлежне институције:

– Министарство просвете (носилац)

- Министарство спорта, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, Покрајински завод за спорт и медицину спорта, надлежни национални спортски савези, Спортски савез Србије (партнери);

Показатељи учинка:

1. Уведени наставници физичког и здравственог васпитања у нижим разредима
 - Јединица мере: Да/Не
 - Почетна вредност: Не
 - Циљана вредност за крај 2035. године: Да
 - Извор провере: Извештај Министарства просвете
2. . Утврђивање статуса надлежног националног стручног спортског удружења наставника и професора физичког васпитања
 - Јединица мере: Да/Не
 - Почетна вредност: Не
 - Циљана вредност за крај 2032. године: Да
 - Извор провере: Извештај Министарства спорта

Мера 1.5.4. Унапређење физичке активности деце предшколског узраста

Опис и ефекти мере: Услуге неге и образовања у раном детињству које нуде предшколске установе пружају драгоцене могућности за промоцију уживања и интересовања за физичку активност и физичку писменост код мале деце. Прве године живота су критичне за развој моторике и когнитивних способности деце. Деца која од

најранијег узраста развијају физичку писменост имају веће шансе да се баве спортом у каснијем животу и да избегну савремене изазове попут седентарног начина живота и прекомерне употребе екрана, што утиче на пораст гојазности и постуралних деформитета. Предшколске установе су најважнији системски партнер у овом процесу, јер обухватају највећи број деце. Мера се састоји у подршци конципирању и реализацији програма посвећених организованим моторним активностима деце предшколског узраста, у различитим видовима и модалитетима, кроз игру и спортске активности, како би се осигурало предшколске установе, пружаоци стручних услуга и родитељи има подршку у побољшању навика физичке активности веома мале деце, укључујући и побољшање физичке писмености. Мера је усмерена на развој физичке писмености, формирање навика здравог и активног начина живота од најранијег узраста и изградњу система подршке за предшколске установе, породице и локалне заједнице. Мера треба да допринесе и унапређењу сарадње предшколских установа, јединица локалне самоуправе, локалних спортских организација и надлежног националног спортског савеза за предшколски спорт. Развиће се и подржати програми који ће омогућити да сва деца предшколског узраста, кроз игру и различите моторне активности, развијају основне моторичке вештине, позитиван однос према физичкој активности и здраве животне навике, уз јачање капацитета предшколских установа, локалних спортских организација и породица. Кључни елементи мере су: подршка предшколским установама у осмишљавању програма моторних активности; едукација васпитача и стручњака за рад са децом кроз игру и спорт; интеграција родитеља у промоцију физичке активности и формирање навика; сарадња са локалним спортским организацијама и националним спортским савезом за предшколски спорт; развој инфраструктуре и опреме за безбедно вежбање и игру; успостављање система праћења физичког развоја и писмености деце. Израдиће се и стандардизовани програми физичког вежбања (физичке активности и писмености) за девојчице и дечаке од 1 до 6 година у складу са Правилником о ближим условима за остваривање различитих облика и програма васпитно-образовног рада у предшколским установама. Успоставиће се национални систем праћења физичке активности и писмености деце предшколског узраста.

Надлежне институције:

– Министарство спорта, (носилац)

- Министарство просвете, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, надлежни национални спортски савез за физичко васпитање деце предшколског узраста, Спортски савез Србије (партнери);

Показатељи учинка:

1. % предшколских установа са програмима организоване физичке активности

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: Биће утврђена у 2027.
- Циљана вредност за крај 2035. године: $\geq 80\%$
- Извор провере: Извештаји јединица локалне самоуправе и надлежног националног спортског савеза

2. Број деце која учествују у организованој физичкој активности кроз програме надлежног националног спортског савеза

- Јединица мере: Број
- Почетна вредност: 9000 у 2024.
- Циљана вредност за крај 2035. године: 15.000
- Извор провере: Извештаји јединица локалне самоуправе и надлежног националног спортског савеза

Мера 1.5.5. Унапређење система организованости школског спорта и физичке активности деце

Опис и ефекти мере: Мера ће се реализовати кроз јасно прецизиране и координиране активности у области школског спорта између различитих ресора државне управе. Биће донета потребна подзаконска акта којима се уређује школски спорт и коришћење школских спортских терена и сала за школске и ваншколске спортске активности. Мера је усмерена и на унапређени капацитети Савеза за школски спорт Србије и надлежног националног спортског савеза за предшколски спорт, и подстицаће оснивања школских спортских савеза на нивоу јединица локалне самоуправе. У јединицама локалне самоуправе у којима није организован савез за школски спорт, надлежни територијални спортски савез ће предузимати активности на унапређењу школског спорта, у сарадњи са надлежним националним спортским савезом. Ефекат мере ће бити да добијемо унапређен систем организованости школског спорта.

Надлежне институције:

- Министарство спорта (носилац)
- Министарство просвете, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, Савез за школски спорт Србије, Спортски савез Србије (партнери);

Показатељи учинка:

1. % јединица локалне самоуправе у којима је организован савез за школски спорт

- Јединица мере: %
- Почетна вредност: 24,14% у 2024.
- Циљана вредност за крај 2032. године: 70%
- Извор провере: Извештај надлежног националног спортског савеза.

2. Одређен је надлежни национални спортски савез за област спорта физичко васпитање деце предшколског узраста

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2027. године: Да

- Извор провере: Правилник о надлежним националним спортским савезима за спортске гране и области спорта („Службени гласник Републике Србије“).

Мера 1.5.6. Подршка ревитализацији, интеграцији и унапређењу система универзитетског спорта

Опис и ефекти мере: Упркос позитивним искуствима, деведесетих година двадесетог века је укинута обавезна настава физичког васпитања за студенте на свим Универзитетима. Стручне расправе показују да постоји потреба за поновно успостављање института наставе физичког васпитања на свим високошколским установама, без обзира да ли се ради о државним или приватним. Како у тренутку израде Стратегије фактички не постоји надлежан национални спортски савез надлежан за развој и унапређење студентског спорта потребно је прво формирати национални савез надлежан за студентски спорт. Нови надлежни национални спортски савез за универзитетски спорт мора подједнако обухватити активности свих студената било да се ради о државним или приватним универзитетима и високошколским установама. Након формирања савеза покренуће се процес поновног укључивања надлежног националног спортског савеза за универзитетски спорт у програме међународних спортских организација (ЕУСА и ФИСУ). Један од основних задатака савеза ће бити организовање такмичења студената свих високошколских установа са територије Републике Србије на свим нивоима (лигашки и појединачно) и подршка најбољим студентима спортистима у учешћу у међународним студентским спортским такмичењима. Мера обухвата и израду стандардизованих програма физичког вежбања студенткиње и студенте на високошколским установама. Високошколске установе ће се подржавати у реализацији програма обезбеђења услова за бављење студената спортским активностима. Спровођењем мере повећаће се обухват бављења физичким активностима студената и значајно ће се подићи квалитет њиховог живота, нарочито здравственог статуса.

Надлежне институције:

– Министарство спорта (носилац)

- Министарство просвете, Аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, Спортски савез Србије, надлежни национални спортски савез за универзитетски спорт, универзитети и друге високошколске установе (партнери);

Показатељи учинка:

1. Образован нови национални спортски савез за универзитетски спорт, коме је признат статус надлежног националног спортског савеза

- Јединица мере: Да/Не
- Почетна вредност: Не
- Циљана вредност за крај 2028. године: Да

- Извор провере: Правилник о надлежним националним спортским савезима за спортске гране и области спорта („Службени гласник Републике Србије“).
2. % високошколских установа које обезбеђују услове за бављење студената спортским активностима
- Јединица мере: %
 - Почетна вредност: Биће утврђена у 2027. години
 - Циљана вредност за крај 2035. године: 100%
 - Извор провере: Извештаји Министарства просвете, Министарства спорта и високошколских установа.

1.6.1. Ефекти реализације мера и могући ризици

Ефекти реализације утврђених мера могу се сагледати са становишта финансијских ефеката, економских ефеката, ефеката на друштво, ефеката на животну средину и управљачких ефеката.

Када су у питању *финансијски ефекти* они ће имати позитиван ефекат ја јавне приходе кроз регулисање приватизације, односно статуса друштвене и јавне својине у организацијама у области спорта, увођење реда у обављање спортских делатности од стране појединаца и организација, повећање обима економских активности везаних за спортску индустрију и спортско тржиште, генерисање повећаног прихода из спортског туризма, и доследно обезбеђење сврсисходног и транспарентног трошења буџетских средстава намењених спорту. Јавни расходи за спорт би номинално расли у укупном БДПУ до нивоа који је усаглашен са просечним издвајањима за спорт у земљама Европске уније (са садашњих 0,31% на 0,50% у 2035), али са становишта укупних расхода свих сектора изабрана опција би имала позитивне ефекте и на смањење појединих расхода, попут расхода за здравствену заштиту (достизање препорука Светске здравствене организације о физичкој активности становништва би довела до смањења издатака за лечење грађана). Део финансијских ресурса за спровођење мера требао би бити обезбеђен у буџетима Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе, али и из других извора финансирања, попут игара на срећу, јавно-приватних партнерстава, спонзорства, донаторства и доступних међународних фондова. Финансирање расхода није могуће кроз редистрибуцију постојећих средстава.

Предвиђене мере ће имати изразито позитивне *економске ефекте*. Материјалне и нематеријалне користи које ће учесници у систему спорта имати од реализације мера су бројне: имаће јасан и савремени нормативни оквир за рад, биће обезбеђена већа разноликост извора финансирања, финансирање из јавних средстава ће бити на транспарентним основама, са јасно дефинисаним критеријумима и приоритетима, смањиће се административна оптерећења и повећати функционалност јавних услуга и др. Конкурентност спортских организација и савеза на међународном спортском тржишту, односно међународној спортској сцени ће бити увећана, што би требало да доведе до повећања врхунских спортских резултата. У националним оквирима мере ће

позитивно утицати на смањење нелојалне конкуренције у обављању спортских делатности. Нарочито позитиван утицај ће бити у сфери примене савремених технологија, вештачке интелигенције, виртуелне и проширене стварности у обављању спортских активности и спортских делатности. Такође, предвиђене мере позитивно утиче на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца у области спорта.

Када је реч о *ефектима на друштво*, они су бројни и представљају суштину реализације утврђених мера. С обзиром да је *Ex ante* анализа показала да постоји недовољно бављење грађана редовним физичким активностима и спортом, у свим сегментима и на свим нивоима, а нарочито у односу на поједине рањиве групе, предвиђене мере пружају и материјалне и нематеријалне користи грађанима у остваривању њиховог основног права на спорт. Нарочите користи реализација мера треба да донесе, кроз поједине специфичне инклузивне мере, деци, женама, особама са инвалидитетом, старим, сиромашним, Ромима, становницима руралних средина, незапосленим спортским стручњацима. Мере позитивно утичу и на повећање стопе запослености у индустрији спорта, на права радника, обезбеђење континуиране стручне едукације, уз поштовање родне равноправности. Оне, такође, омогућавају равноправан третман свих учесника у систему спорта и спречавање све облике дискриминације и злоупотреба.

О ефектима на *животну средину* се посебно води рачуна у деловима реализације мера које се односе на изградњу, реконструкцију и одржавање спортских објеката и на организовање спортских приредби, нарочито великих међународних спортских такмичења. Нагласак је на повећању енергетске ефикасности и коришћењу обновљивих извора енергије. Утврђене мере изразито позитивно утиче на повећање здравља људи.

Предвиђене мере имају бројне *управљачке ефекте*. Њима се уводе организационе, управљачке и институционалне промене, како код невладиних организација у области спорта тако и на нивоу јавних власти: успоставља се механизам за промену правног облика спортских удружења у спортска привредна друштва; мењају се услови за обављање спортских активности и спортских делатности; редефинише се статус надлежних националних спортских савеза, као део редефинисања грана и области спорта, предвиђа се оснивање: организације за организовање великих спортских догађаја у Републици Србији, Института за спортске науке или научно-технолошког хаба за научна истраживања, иновације и развој у спорту, националних тренинг центара у спортовима прве категорије, укључујући и национални планински тренинг центар, Музеја спорта. Завод за спорт и медицину спорта и Антидопинг агенција РС ће бити обухваћени организационим и институционалним променама. Постојећа јавна управа мора проширити своје капацитете да би се спровеле утврђене мере: све јединице локалне самоуправе ће морати да имају образоване спортске инспекције; унапредиће се организациона структура и стручни капацитети Министарства спорта. Избор мера је у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика, а такође позитивно утиче на владавину права и безбедност. Реализацијом мера позитивно се утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе, кроз транспарентан,

ефикасан, и јасно дефинисан систем финансирања спорта из јавних прихода, као и кроз вођење више онлајн портала са подацима од значаја и интереса за све учеснике у систему спорта и целокупну јавност.

Из утврђених циљева и мера јасно произилази да је систему спорта у Републици Србији потребна озбиљна реформа. Потенцијални ризик за реализацију мера и постављених циљева представља неефикасност у координацији између различитих сектора система спорта, недоследно и неблаговремено спровођење планираних мера и активности и, можда најважније, отпори променама пошто многим актерима одговара да систем спорта остане какав јесте. Додатан, озбиљан ризик лежи у слабир тренутним капацитетима кључних учесника у систему спорта за учешће у реализацији постављених циљева Стратегије. Наравно, један од кључних ризика може лежати у необезбеђењу предвиђених средстава за спорт у укупном БДПу.

Постоји неколико кључних извора отпора: резултатска култура и симболички капитал спорта (спорт у Србији има снажну симболичку и политичку вредност, оличену у медаљама, репрезентацији, националном идентитету, што ствара притиска да се краткорочни резултат ставља изнад дугорочног развоја и свака се промена доживљава као „ризик по спортски успех“); интереси постојећих структура које функционишу у спорту али развојно мало производе (промене значе нове критеријуме, евалуацију учинка, губитак аутоматског финансирања, услед чега многи актери реформу изједначавају са губитком моћи, новца или аутономије); финансирање спорта које награђује постојање, не и учинак (везивање финансирања за обухват, задржавање деце и квалитет рада, значи да неко мора изгубити део средстава); слаби институционални капацитети, посебно на локалном нивоу (реформа захтева знање, планирање и праћење резултата, због чега отпор често није идеолошки, већ страх од одговорности и изложености); недостатак јасног, једног носиоца реформе, са широком мрежом партнера, који има легитимитет, капацитет и политичку подршку да дугорочно доследно води реформу система спорта,; спортисти и родитељи су слаби савезници промена, иако су највише погођени недостацима система, јер немају институционални глас и склони су прилагођавању и индивидуалним решењима; страх од губитка идентитета „успешног спорта“ (дубока укорењеност схватања да развојни модел води ка разводњавању квалитета и да што је мање такмичења то је спорт слабији). Треба разумети да главне препреке реформи система спорта у Србији нису ни у законима ни у новцу, већ у интересима, резултатима кратког даха, слабир капацитетима и одсуству дугорочне политике и институционалне одговорности за развој спорта. Највећи отпор променама у спорту несумњиво ће доћи од оних који од постојећег система имају користи и од страха да би развој могао угрозити краткорочни спортски успех. Да би се извори ризика неутралисали или умањили, и да би се унапредила међусекторска координација реализације утврђених циљева и мера, потребно је увођење редовног полугодишњег извештавања о спроведеним активностима и њиховим ефектима, као и постојање мултисекторског координационог тела при Министарству спорта.

VI Механизам за спровођење

Министарство спорта је надлежан орган јавне управе за праћење и координацију спровођења и извештавање и вредновање учинака Стратегије. Министарство спорта ће образовати стални Одбор за координацију активности на реализације Стратегије, у који ће бити укључени и представници министарстава партнера, Завода за спорт и медицину спорта Републике Србије, Антидопинг агенције Републике Србије, АП Војводине, Града Београда, Сталне конференције градова и општина Србије, Олимпијског комитета Србије, Параолимпијског комитета Србије и Спортског савеза Србије.

Министарство спорта је надлежни орган јавне управе за спровођење мере и достављање информације о напретку спровођења мера и података о оствареним вредностима показатеља учинка

Рокови за достављање података и извештаја биће дефинисани кроз акционе планове, у складу са потребама редовног мониторинга и евалуације. Ово ће осигурати благовремено прикупљање и анализу релевантних информација, омогућавајући корекције у реализацији планираних мера.

За управљање спровођењем циљева и мера Стратегије донеће се након усвајања ове Стратегије, као њен саставни део, три акциона плана. Први акциони план ће бити донет за период 2025-2028. година. У року од 15 дана од дана усвајања Стратегије, Министарство спорта ће образовати радну групу са подгрупама за посебне циљеве која ће у даљем року од три месеца припремити предлог Акционог плана. Други Акциони план ће бити донет по окончању Олимпијских игара у Лос Анђелесу за олимпијски период 2029-2032. година. Последњи трећи Акциони план ће бити донет за период 2023-2035.

Ефекти примене јавне политике у области спорта мериће се на основу доступних података о стању у систему спорта као и на основу испуњености индикатора на нивоу мера и активности дефинисаних овом Стратегијом и пратећим акционим плановима.

Као извори верификације за постигнуте резултате и ефекте примене мера из ове Стратегије, служиће званичне информације и подаци институција, подаци организација у области спорта, као и друге јавно доступне информације и подаци.

VII Процена укупних трошкова за реализацију и извори из којих се та средства обезбеђују

Финансирање спровођења Стратегије ослања се на средства државног буџета, фондове Европске уније и међународних организација, као и инвестиције приватног сектора и моделе стратешког партнерства. Прецизна процена финансијских средстава неопходних за реализацију посебних циљева, мера и активности, у складу са планско-буџетским процедурама, може се дати тек након усвајања акционих планова, и као њихов саставни део.

Буџетска средства су намењена остваривању законом утврђеног општег интереса и задовољавање потреба и интереса грађана у области спорта. Планирана средства за спровођење Стратегије биће обезбеђена код надлежних органа у складу са билансним могућностима буџета Републике Србије и лимитима које утврди Министарство

финансија за те органе за конкретну буџетску годину и у оквиру одговарајућих раздела и програма у оквиру којих се планирају и средства за реализацију мера. Исто одговарајуће важи и за буџета АП Војводине и јединица локалне самоуправе. Оквирно је процењено да је за остваривање планираних циљева, а имајући у виду постојеће стање у систему спорта, потребно са нивоа свих јавних власти обезбедити издвајања у висини 0,50% БДП, што би одговарало просечном издвајању на нивоу земаља Европске уније и захтевала просечно увећање издвајања за спорт у висини од 0,02% БДПa годишње до 2035. године. Однос издвајања из буџета Републике Србије у односу на буџете јединица локалне самоуправе би требао да буде не мањи од 1:3, што би такође одговарало просечним односима у земљама Европске уније.

С обзиром на значајно приватно финансирање пројеката и програма у области спорта, процена трошкова зависи од бројних фактора, укључујући стање на спортском тржишту, глобалне трендове, доступност инвестиција, регулаторни оквир, еколошке стандарде, и др. За обезбеђење потребног нивоа приватних улагања у спорт, неопходно је да се приоритетно реши питање статуса друштвене и јавне имовине у организацијама у области спорта и да се спорт почне третирати као значајна привредна делатност.

VIII Завршне одредбе

Стратегија се примењује од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Стратегија се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“.